

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

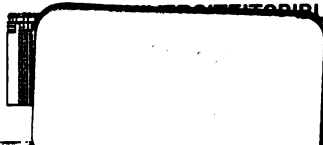
V. H. 29071

Acc 3788

Ch. B.

1987

348 V. H.

BIBLIOTHEEK GENT

3329

K R O N Y K

DER STAD

ALKMAER,

Met deffelfs omgeleegene
DORPEN, HEERLYK-
HEEDEN, en ADELY-
KE GEBOUWEN;

Waar in verhaald worden de voor-
naamfte Oorlogen, en onlusten
der Kenmers, en Westvriefen:

Beneevens de voornaamfte Previle-
gien, Handvesten, Costumen,
en Ordonnantien. X

AMSTERDAM,

By E. en J. Visscher, H. Bosch, S. Schouten, en
ic LEYDEN,

By J. van der Deyster, Boekverkoopers, 1725:

K R O N Y K,

NEVENS DE

Hantvesten en Privilegien

V A N

AL K M A E R

Met zyn onderhoorige D O R P E N.

**Wacrin ook verhandelt worden deszelfs Oor-
logen met de Kennemers en West-
vriezen, enz. enz.**

B E R I C H T

A E N. D E N

L E E Z E R.

 Elyk het niet als aen-
genaem zyn kan aen al-
le inwoonderen van
hun Vaderlandt, dat
lang geleden zaken, wonderba-
re voorvallen, aenmerklyke ge-
schiedenissen, zeltzame verande-
ringen, die, of in hun Stad of
Vaderland waerin zy gebooren
of opgevoet zyn, zyn voorge-
vallen, hun op nieu als in het
geheugen gebragt, en als in een
spiegel vertoont worden : Zoo
heeft het onzen yver aangezēt,
* 2 als

AEN DEN LEEZER.

als een regtschapen Hollander, myne Landsgenooten op nieu te doen zien de oude geschiedenissen van onze Gewesten, en voornamentlyk van de Stad ALKMAER. Een Stad die waerlyk niet min dan andere Steden van ons lieve Vaderlant, in de allerhaghelykste tyden met de allerzwaerste rampen en wederwaerdigheden heeft geworstelt, zoo in de Hoeksche en Kabeljaeusche, als andere Oorlogen, die dezelve byna meer dan eens als vernielt hebben, 't zy door den brand, belegeringen, plunderingen enz. Van welke voorvallen den Lezer, na dat hem vooraf een verhael is gedaen van den oorspronk, oudheit, opkomst en voortgang daer

AEN DEN LEEZER.

daer van, hier een aeneengeschakelt Historisch Verhael vindt, aenwyzende uit authentieke stukken, de plaetsen en tyt wanneer de zaken geschied zyn. Dit van den Lezer ingezien zynde, zal hy met de uiterste verbaestheit en verwondering aengedaen zyn, hoe eene Stad, die in vroeger tyden zoo veel geleden heeft, tot zulk eene heerlijkheit is opgeklommen, gelyk ze zich heden vertoont, van welke men thans zeggen mag datze in fraeiheit en netheit uitmunt onder de Steden van Nederlandt.

Voorts zyn hier bygevoegt alle de Handvesten, Privilegien en andere Voorrechten, die van
tyt

AEN DEN LEEZER.

tyt tot tyt aen die van Alkmaer vergunt zyn.

Dit was het, gunstige Lezer, dat wy UE. van dit Werk te berichten hadden: Verschoon de drukfeilen die 'er ingeslopen mogten zyn: Hou onzen arbeit ten goede, en vaer wel.

URBIS

U R B I S ALCMARIÆ E N C O M I U M.

*T*Ota paludosis Alcmaria surgit in un-
dis,

*Pulchraque, Verona depereunte, nitet.
Ne latium præfer Bajas, aut Thessala
Tempe*

*Græcia, vel campos Brixia terra tuos.
Proxima Nereidum spumantes adspicit un-
das,*

*Proximaque umbrosas spectat Hama-
dryadas,*

*Serica Sidoniis decurrant stamina portis,
Hic lassant Batavas linea fila manus.*

*Quæque tegant nudos velamina sufficit ar-
tus,*

Est memores primi nos cupit esse mali.

Hespe-

*Hesperios sprevit bellis infracta furores,
Bæticaque affusis castra fugavit aquis.
Pugnare viri. Sed & hic (spectastes
Iberi)
Femina pugnanti porrigit arma viro.*

CASP. BARLÆUS.

K R O:

K R O N Y K V A N A L K M A E R.

Noord-holland ende West-Vriesland is een van de vruchtbaerste, zuivelrykste, welbewoonste ende vermakelykste Land-douwen, die het geheele Nederland in zich bevat.

Dit Noorder ende West-Vriesquartier begrypt zeven besloten Steden: *Alkmaer* de Hoofstad van allen; *Medenblik*, *Enkhuisen*, *Hoorn*, *Monikkendam*, *Edam* ende *Purmerent*.

Overmits deze onze Stad *Alkmaer* (na t gevoelen der schryvers) is de oudste Stad in geheel Holland; naest *Leyden* ende *Dordrecht*; zoo word onzen schryver aengelokt om haer eerste beginselen

A ende

ende fondatie wat aen te roeren, zoo veel ons doenlyk is geweest eenige zekerheit daer af te bekomen, by de oude memorien ende schryvers, die men niet ten vollen mag aennemen, nog geheel zoude derven onderstaen te verwerpen.

Maer evenwel is ons zoo veel bewust, dat niet zonder goede reden onzen *E. C. P. Schagen* in zyn *Alkmaers Lofdicht* van deze onze heerlyke ende beroemde Stad heeft uitgeroepen:

*Dat 'er nooit geen plaets (hoe wyt befaemt)
In afkomst u vertrest, in opkomst u be-
schaemt.*

Want haer eerste beginsel is door 't Edele Vriessc Koninklyk verstant geleit, als nader zal blyken.

Alzoo de Stad *Vroon* (daer wy op een ander tyd van zullen handelen) een Frontierplaets van Vrieslant was, tegen de Grenzen van Holland en Kermderland palende: zoo was zy overzulks ook een bekwaamene gelegentheit voor de Vriezen om haer sterk te maken, tot en inval in
Hol-

Holland ende Kermerland; dat zy dikmael plunderden ende beroofden: overmits zy gemeenlyk vyanden waren tegen deze Landen, ende haer regeerders, daer haer de rebellige Vriesen niet gaarn wilden onder buigen. Zoo dat die van *Vroon* (zoo men zeit) haer zelveu ryk mackten met de Hollandsche geroofde goederen: als mede door den koophandel ende scheepvaert (die men zeide dat 'er zeer floreerde) waer over sommige goede inwoonders van *Vroon* lichtelyk hun zelveu inscherpten, dat het verderf ende ruïne van haer prachtige Stad en ongebonden inwoonders voor de deure mogt komen te staen, doordien zy verscheidemalen verwierpen ende braken de zegelen ende verdrag-brieven, ingewilligt met de Romeiniche Keizeren en andere Opperhoofden dezer Landen.

Zoo begonden eenige metter tyd alengskens haer woonplaetzen uit de Stad te nemen (ende dat zoo onzen *E. C. P. Schagen* mede noteert, met verlof van den Vorst binnen *Vroon* commanderende) plantende ende timmerende haer huiskens ende hutkens langs de Geest-

A 2

kant

kant by den *Rynſtroom* heen, ontrent een klein mylken van *Vroonen* voorchreven. Den geleerden *Peirus Nannius* zeit, dat dit geweest zyn Joden en Boeren die onze eerſte Bouwheeren waren. 't Oordeel daer van laſt wy aen den Lezer.

Het allereerſte beginſel van onze loſelyke Stad *Alkmaer*, zood men de oude memorien mag aanneemen, is geweest onrrent den jare na de geboorte onzes Zaligmakers *Jeſu Chriſti* 550. eenige jaren min of meer onbegrepen.

Deze lieden haer woningjes bouwende ende klutſende van ſtokken en ſtacken, ja rieden en horden met zoodertent klei de wegen en wanden dicht kliemende ende makende; (gelyk by onze tyden eenige huiskens nog van oude lieden hier in 't Land gezien zyn) want het is wel te vermoeden, dat de rykſte dit niet begonnen; overmits welvarende lieden niet ligt voorſpoedige plaetſen verlaten, ten zy om een beter.

Dit volkjen hier nu woonende, zогten haer zelve te geneeren; ſommige met akkerwerk ende bouwerk, daer af zy de vruchten miſſchien duur genoeg hebben

hebben konnen verkoopen aen die van *Vroom*. En sommige beholpen haer met de visscheryen, daer zy goede gelegenheit toe vonden, zoo in de *Ryn*, die langs haer stranden quam vlieten (gelyk wy in een ander tractaetjen zullen zeggen) zoo in de *Meeren*, die in groot getal haer wallen bespoelden, ende dit Noordquartier 't meestendeel overwelden, ende haer met den vloed des *Rynstroom*s vermengden.

Door welke oorzaken, deze buerte van inwoonders begon te vermeerderen, van gebouwsfels toe te nemen, ende van timmeragien te amplieren; overmits andere lieden merkten dat haer begonnen werk niet vruchteloos en was, ten anderen considerende, dat de Huislieden by de welvarende steden menigmael beter waren, als veel Burgers der zelve.

Zoo is haer aenwassingende ende toeneminge zoo gevordert, dat zy ontrent den jare *Christi* 600. een Kerk ofte Tempel hebben gebouwt, ter eeren van haer Heidensche Afgoden; overmits al dit gewest doen noch niet en bekenden, dat

6 K R O N Y K van

er een God in den hemel is die 't al regeert; maer zy aenbaden de steenen van de aerde; daer wy gewag van zullen maken in onze *Antiquiteiten*, als mede, waer de Namen van onze dagen van herkomen.

Als dit ons Dorpken hoe langer hoe grooter wierde, ende door Bouwfels, Timmeragien ende inwoonders toenam, zoo hebben haer die van *Vroon* verwondert, [ziende de *Ampliatie* en uitzetting van haere palen] beginnende haer in te beelden, dat dit Dorp metter tyd noch wel een Stad mogte worden; waer over meenigmael hier af discoufen ende redenen zyn voorgevallen, [als in diergelyke gelegenheit meenigmael op bruggen in wandelplaetsen ende straten omgaet,] dat onze Dorp noch tot een Stad gemaekt zoude worden. Eenige die anders van gevoelen waren, zoo 't schynt, stelden daer tegen: Neen; *Het is onze Stad Vroon Altena*. Ende deze propoosten lichtelyk veelmael voorvallende *Altena*, by *Vroon* (om een Stad te worden) is dezen voorslag, (zoo onzen *E. Schagen* mede melt) ook verhandelt tusschen den

den *Vorst* ende de Regenten van *Vroon*, als zy op de wallen gingen wandelen; ende haer gezigt na onze eerste gebouwde fondamenten gewent hebbende, den *Vorst* voorschreven voorwendende, dezer, ofte dezer gelyke redens: of den toestand dees Dorps niet wel en geleck, om hier zoo dicht aen *Vroon* noch een Stad te worden? antwoord gevende: *Altena*.

Door deze ende de voorverhaelde redenen, heeft dit den eersten naem van dit ons Dorp geweest: dat nu zoo uitnemende schoonen ende vermaerden Stad is, die geen van de Nederlandsche Steden in fraagheid, puntigheid ende doorluchtigheid en behoeft te wyken: daer dat hoog-beroemde *Vroon* geheel tot niet verdwenen is.

Zoo is het uitgeloopen met dit oude, machtige, ryke, vermoogende ende hoogmoedige *Vroanen*; wiens toornen byna de wolken deden spouwen; wiens Gebouwen de vreemdelingen door verwondering met verschrikking deden stille staen; wiens muuren ende poorten het oorlogs geweld niet wel konden

beevende maken, zoo onzen *E. Schagen* met *Gouthoeven* mede stemt ende wy verhandelen in een andere materie.

Aengaende nu de Principale ende eerste Bouwinge van onse Lofflyke Stadt *Alkmaer*; is te weten: dat den Edelen Hoogh geboren ende doorluchtigen Prince *Adgildus*, *Koning van Vriesland de II. van die name*, (wiens geslacht wy in een ander tractaetjen vermelden) siende, dat dit Dorp *Altena* voornoemt, wel gelegen was om een Fortresse van te maken, om volgende redenen.

Ten 1. aen de kant van den *Ryn* gelegen daer ik op een ander plaets van vermelde.

Ten 2. Op de zyde vande punt vande *Geeft*, die hier zyn afscheit neemt: ende zyn rug gevoegelyk aen, ende tusschen de *Rynse-Meeren* daer toe presenteerde.

Ten 3. Om een borstweer te zyn, tegen den inval der onrustige ende oproerige *Vriessen* van dien tyd.

Ten 4. Om zyn Landen te verbeteren.

Ten 5. Om mettertyd dienstelyk ende proffytelyk te wesen voor *Egmond*, dat hy seer beminde om *S. Albrechts* wille.

16: Die hy daer een huys getimmerd hadde.

Ten 6. En ten lesten: Om een Poort te te zyn daer hy de Vriesen mede soude buyten sluyten; ende hem als een Burch soude dienen, om zyn retrait te nemen: want doen ter tyd was 'er geen ander passagie van Vriesland in Holland, als *Alkmaer*: door al de Meeren ende wateren.

So heeft hy dit *Altena* met eenen wal doen omringen, en het zelve gemaeckt na de forme [zoo den geleerden *Petrus Nannius*, in zyn *Mengelstoffen* zeit] van een heirleger; welke gedaente het nog behout: want de straten strekkende van 't Oosten na 't Westen, van 't Suiden na 't Noorden recht door; veldlegers gewys; begiftende ende verrykende het zelve met handtvesten ende Previlegien vercierende haer met gebouwen ende timmeragien; ende veranderende haren naem: in plaets van *Altena*, *Almeer*, ende dat [zo den geleerden *Hadrianus Junius* ende andere vermelden] na alle de *Meeren*, daer zy doen ter tydt in besingelt lach; die nu meest alle te samen bedykt zyn, ten minsten wel 40, 41. of 42. in getal.

A 5

Waar

10 KRONYK van

Waer van wy de tyd [dat de selfde bedykt zyn] genoteert hebben; daer wy bescheit af wisten te bekoomen; ende die niet genoteert en zyn, konden wy den tydt haerder bedykinge niet opvoeren.

1. *De Voormeer*, nu ter tyd gelegen binnen onse stadts wallen.
2. *De Achtermeer*, bedykt ontrent Anno 1566.
3. *De Boekelermeer*, bedykt ontrent Anno 1580.
4. *De Limmermeer*, bedykt ontrent Anno 1430.
5. *De Heilooermeer*, bedykt ontrent Anno 1581.
6. *De Egmondermeer*, bedykt Anno 1555.
7. *De Bergermeer*, bedykt Anno 1555.
8. *De Swynmeer*, bedykt Anno 1567.
9. *De Grebmeer*.
10. *De Poelmeer*.
11. *De Vroondermeer*, bedykt Anno 1561.
12. *De Heer-huygen-waerd-meer*, bedykt Anno 1626.
13. *De Daelmeer*, ofte *de Aelmeer*; na zyn

zyn aelvoeding bedykt Anno 1560.

14. *De Maere*, ofte *Maermeer*.
15. *De Weerdermeer*,
16. *De Oudiermeer*, ofte *ondie*.
17. *De 't Jaerlingermeer*.
18. *De Beemstermeer*, begonnen te bedyken Anno 1607. ende in 't jaer 1610. doorgebroken: doch terstont weder bedykt.
19. *De Kerkmeer*.
20. *De Kleimeer*.
21. *De Diepsmeer*.
22. *De Dergmeer*.
23. *De Sloopjer-meer*.
24. *De Wogmeer*, is bedykt Anno 1607.
25. *De Schermermeer*, is bedykt in 't jaer 1632.
26. *De Purmermeer*, is bedykt.
27. *De Wormermeer*, is bedykt in 't jaer 1626.
28. *De Langmeer*, nu noch onbedykt.
29. *De Sterrenmeer*, is bedykt in 't jaer 1643.
30. *Het Overdie'rmeer*.
31. *De Bleek-Meer*.
32. *De Woud-Meer*.
33. *De Schager-Waerd-Meer*.

34 *De*

- 34. *De Drenkel-Meer.*
- 35. *De Wieringerwaerd-Meer*, is bedykt in 't jaer 1608.
- 36. *De Veenhuifer-Meer*, of de *Holkier*, anders de *Holkier*,
- 37. *De Zype*, bedykt Anno 1553. ende 1570. brak de Zyp-dyk in, ende 1572. worde de Zyp-dyk voor de tweedemaal gemaekt; maer brak in 't selfde jaer weder in, Anno 1597. worde den dyk voor de derdemaal gemaekt, en brak in 't selfde jaer weder; doch worde voor de vierdemaal in 't selfde Jaer noch weder gemaekt, gelyk zy huden nog is, na de memorie van *D. A. Valkoog*.

Noch zynder in *Goestmerambacht* verscheiden kleine *Meertjens*, benaemt met den naem van *del*, als:

- 38. *Het Wittendel.*
- 39. *Het Kromdel.*
- 40. *Het Grafdel.*
- 41. *Heinskendel.*
- 42. *Het Herpendel.*

Beneffens ontelbare andere in *Noort-holland*, die men *Braken* noemt: behalven alle de *Polders*, *Kooghen* en *Koggen* die

die zeer menigvuldig in *Noortholland* en *Westvriesland* zyn; het welke al mede *Meeren* en *Poelen* zyn geweest, hoewel zy den naem van *Meeren* juist niet en dragen, zoo dat ik meene dat men wel boven de 50, ja al zeide ik 60 *Meeren*, zoude tellen.

*Prins Adgildus, vroom en e'el,
Ons Stads-naem; met reden stelden
Na de Meeren: die zoo veel
Om haer vlakke Schorren swelden.*

Befcheiden Lezer, gelieft te noteceren dat men eertyds de praktyk van de *Water-Molens* niet en heeft gehad; want als men een Meer wilden droog ende tot land maken, zoo maekten men mettertyd *Kaeijen* en *Dykjes*: als dan de zee ebde, liet men zoo veel water uit als de zee konde trekken; ende keerden de vloed met stoppen en dempen.

Door dit middel, als ook door 't langsaem droogen in zich zelfs, maekten men de gronden inlankheit van tyden tot Land; zoo dat van zommige oude *Meeren* den perfecten tyd haerder bedyking
kwa

lyk is te bekomen geweest, wat moei-
ten wy, ende onzen *Curtins* beneven an-
dere daer toe deden.

Nu mogt iemand zeggen, dat som-
mige der voorschreven *Meeren* nader
aen andere Steden leggen, als aen *Alk-
maer*; ende datze daerom niet en be-
hoorden onder de *Alkmaersche Meeren*
getelt te worden.

Ik zegge daer tegen, dat nu ter tyd
sommige *Meeren* wel naerder aen andere
Steden leggen; maer doen ons *Altena*
genoemt wierd *Almeer*, was in dit ge-
west *Almeer* haer allen de naeste; over-
mits men niet en vind dat *Hoorn*, *Edam*,
Monnikendam, ofte *Purmerent* doen
in wezen waren; want die Steden sint
dien tyd schynen gebouwt te zyn, doch
Enkhuisen ende *Medenblik* zyn mede
oud, maer komen by onze *Meeren* niet
te lenden.

Ik mene (die het het te recht mocht
weten) datter doen ter tyd, noch wel
eens soo veel *Meeren* zyn geweest; ver-
mits de hooge Dyken, ende lage Lan-
den ons (als met de hand) geheel *Noords-
Holland* ende *West-Vriesland* door wyfen:
dat

dat het aen *Polders* en *Meeren* uit de Zee is opgehaelt, gelyk ik in een ander tractaetjen breeder vermeld.

Belangende 't begryp van d' eerste bewallinge van ons oudt *Almeer*, dat is buiten alle twyfel eerst klein geweest, soo het schynt na het Bouwe ofte stelle vande *Kerk*; die [soo 't vermoeden is] eerst gestelt sy geweest in 't midden van *Altena*; om dat het selden gebeurt dat de Kerken op 't einde van een Dorp ofte Stad gestelt worden: indien sommige op 't einde staen, soo heeft het verloop des tyds wel licht sulks veroorzaakt, dat de bouwinge der Huisen om redenen genootsaekt syn somtyds aen d'eene kant vande *Kerk* wat meer uit te wyken, als aen de andere zyde: gelyk veel *Zee-Dorpen* dat bewyzen.

Maer na dat men 't beginsel van de bewallinge kan afmeeten; heeft haer eerste omring bestaen, tusschen de *Oude-Vesten*, *Krebbesteeg*, *Koningsweg*, ende de oude *Geester-Poort*, die effen bewesten 't *Huis-Armen-Huis* is geweest, daer de oude muur van dat oude *Poortiers huisje* nog het teken af draegt.

Ende

Ende tot dit voorstel helpt ons eenigzins de *Middel-Cingel*, leggende om 't west-einde der Stad; maer om dat de gelegenheit van de tegenwoordige waterstroomen veroorzaekt hebben 't welvaren uit den Oosten meest in de Stad te brengen; daerom schynt het, of ook de *Ampliatie* ofte *uitzettinge* haer te gemoet is gegaen met de voortbouwinge in het Oosten.

Anno 855 ofte 860, wanneer het Heilige Christen-geloove door de Predicatie van *Sinte Switberti* (medegezel van *Sinte Willeboord*) in deze onze gewesten zeer loffelyk begonde te groeijen; ende het Heidendom te verdwynen [zoo de memorie van onze Kerke meld] is der Afgoden Tempel vernielt binnen onze Stad *Alkmaer* ofte *Almeer*; ende een Kerke ter eeren van *Sint Laurens* weder opgericht.

Maer 't verdervent van den Heidschen Tempel mag wel geschied zyn in 't jaer 855; ende het oprichten met het voltimmeren van *St. Laurens* Kerk in 't jaer 890 in effect.

Want het Kerksken is buiten twyffel
niet

niet groot geweest, om dat de Stad klein was: overzulks heeft dit werk misschien niet langer onder handen geweest als vyf jaren. Anno 855 is de oude vernielt ende de nieuwe begonnen, die Anno 860 voltrokken is: zoo zouden de jaergtalen accorderen; want den yver van het Christen volk [doen versich wezende] heeft haer doen spoeden, om den eersten nieuw gebouwden Christen Tempel ofte Kerk in onze Stad *Almeer* te voltrekken.

Anno 901, zoo de memorie van onze Kerk hout, [ofte eenige jaren meer, zoo sommige Autheuren willen] als onze loffelyke Stad *Alkmaer* (welke naem wy nu voorts menen te behouden) in timmeragie, neeringe ende welvaert vermeerderde, zoo zyn de West-Vriezen gekomen, ende hebben dit Land met onze Stad *Alkmaer* overrompelt [vermits zy *Diederik* de Tweede voor geen Grave wilde erkennen] want de bewalinge onzer Stad was nog niet sterk genoeg, en daer beneffens weinig burgers, dewelke ongeoeffent waren in den oorlog.

B

Alwacr

Alwaer de wrede Vriezen, als woedende beesten, alles vermoort hebben dat zy in de Stad vonden, uitgenomen die haer met de vlucht falveerden in velden en boschagien; daerenboven hebben zy onze geheele Stad in de asche gelegt: Na dat zy nu maer 181 jaren bewalt ende tot een Stad gemaekt was geweest; dit heeft dit ongebonden volk alleen gedaen om de opkomste van onze goede Stad te beletten, maer Graef *Diederik* de Tweede heeft de Vriezen dit bitter doen opbreken, want hy heeft haer met twee veldslagen overwonnen, ende in den lesten slag [die tot *Rynsburg* by *Leyden* geschiede] zoo gemuïlbant, dat zy *maer eene deur in elk huis moesten hebben, ende dat in 't Oosten: welke deur maer 4 voeten hoog moest weezen; ende dat daerom, op dat zy t'elkens als zy in haer huizen zoudengaan, zich buigen ende nygen moesten, de onderdanigheid te kennen gevende voor haren Heere, die westwaerts af van haer Land woonde. In myn jeugt hebbe ik in Noord-Holland zulke huisjes en deurtjes gevonden.*

De verstrooide schaepjes, dewelke
met

met vlugten en schuilen het leven hadden behouden, [gedurende het rooverij, plunderen ende moorden der wreede Vriezen] kwamen allengskens weder te samen, vergaderende ende oprapende de half-verbrande deelen, balken, stokken en struiken, die zy konden vinden, timmerende ende klutsende hier en daer een hutteken en huiskens, zoo als zy best konden ende mógten; alzoo dat onze Stad in een korten tyd vry wel weder betimmert ende bewoont was.

Wat aengaet het Wapen van onze Stad *Alkmaer*, sommige zeggen dat het geweest is een *Meerman* ende een *Meermin*, om dat die beelden zeer lang aen de vismarkt hebben gestaen: Ten anderen, om dat de naem *Almeer* daer na klinkt. Andere memorien houden het geweest te zyn een *Boere Spade*, gelyk myn schoonbroeder *Jacobi Klaasz Berrien*, in zeker gedicht vermeldt, ende voor de waerheid confirmeert: ende dat uit oorzake, dat onze Stad gebouwt is tot een Bolwerk ende Fortresse, die men met de *Spade* moet maken ende onderhouden. Die van een ander gevoelen waren, melden

B 2

dat

dat het geweest is *een Sweerd ende een Septer*, kruiswys over den anderen, en dat *daerom*, om dat haer afkomst Koninklyk en de pligt den oorlog was. Dog veel opinien wyzen zelden zekerheit. Maer zoo veel als belangt haer tegenwoordige heerlyke ende doorluchtige Wapen, is zyn herkomst en beduidenis als volgt: Dat onze Stad gebout zynde op de frontieren van Holland, tegen de Grenzen van Vriesland, altyt heeft geweest den eersten aenstoot van de Vriese Wapenen: ende daerentegen ook een *Burg* ende Bolwerk voor de *Hollanders*; zoo en getuigt niet te vergeefs haer uitnemende ende heerlyke Wapen, [zynde *een zilveren Eurch in een rood veld*] de vrome, oprechte zuivere trouwe tot haer Heeren de Graven van Holland te kennen gevende, overmits onze Stad zoo menigmael tot een bloedbad van de Vriezen is gemaekt, [als onze *E. Schagen* melt] zoo haest als zy met Stads-wallen omringt was.

Het Dorpken Altena, geen vyand heeft gekent.:

De Stad van Allekmaer, der vyand ziet geen end, &c.

Zoo

Zoo word daer het Roode-veld door betekent. Ende om dat zy altyd is geweest een *Burch der Hollanders* [als ik straks zeide] is haer te recht de *Burch* vereert. Maer dat de *Burch* zilverwit is [dat *zuiverheit* betekent] wyft aen; haer *uitnemende trouwe aen haren Heer*, gelyk als onzen *E. Schagen* ook tot haer lof in 't *Alkmaers Lofdicht* uitroept:

*De Koninklyke Held,
Te recht een Blanken-Burg u schonk in 't
roode velt.*

*Dit beeldt u wonder af: de zuiv're blan-
ke muuren,
U wit en vroomde deugd, die eenwiglyk
zal duuren.*

*De Burg, u vastigheid; en dat gy Hol-
lands schut,
Voor Martis inval zyt, der Vriesen sterk-
ste stut, &c.*

Hier uit zoude schynen, dat Koning *Aldgildus* haer al met dit Wapen vereert heeft. Hoewel een van onze oude Alkmaersche Poëten in zeker Gedicht vermeldt, dat *Govaert met den Bult* haer met

den *Burch* vereert heeft, om haer dapperce vromigheid, gelyk het blykt op het jaar 1071, ende ook misschien om gunste te voeden: doch wat 'er af is, dat laten wy aen den beterwetenden overgelevert.

Maer dat de *Meerminnen* eerst zyn gestelt, houdende de *Burch*, zoude wel kunnen wezen; gelyk als nu [in die plaetse] de *Roode Hollandsche Leeuwen*, den *Victori-krans* over den *zilveren Burg* in 't roode veld bereiken, die onze Stad [niet zonder verdienste] verkreegen heeft.

Anno 919. [zoo de *Cronyk van Egmont* houd] heeft Heer *Dodo van Egmond* een vaart laten graven van *Egmont* tot *Alkmaer*, agter het *Bosch* van den *Hoef*: dat ik mene, een vaert is geweest door de *Egmondermeer*, ende niet die nu na den *Hoef* gaat, overmits die wel 451 Jaren hier na in 't Jaer 1370 Gegraven is: om dat van deze vaert staet: *Agter het Bosch*, te weten, van de *Abdye* af te zien; (dog 't oordeel ongevelt.

Anno 993. Als Graef *Arnout* de derde Graef van *Holland* regeerde, zyn de *Vriesen*

Vriefen wederom gekomen onze Landen
 verwoestende; tegen den welken den
 Grave met een groote macht optrok:
 ende alsoo zyn volk grooten dorst had-
 den, ende geen geleegentheit en konden
 vinden om drinken te krygen; zoo heeft
 desen goede Grave God Almachtig de
 zaake opgedragen ende om drinken gebe-
 den. Ende ziet wat wonder dat hier ge-
 beurde: *Terstont ontsprong daer een wa-
 ter-beek Eonteyn ofte Bornput uit der Aer-
 den; [daer te vooren geen water en was]
 ende dese Bornput is tegenwoordig daer
 nog te vinden by het Dorp Winkel, inde
 Winkeler-were; ende niet tot Winkelmade
 ofte Winkelermade [gelyk als Schriverius
 de Cronyk van Egmont, ende andere, uit
 de Rym Cronyk door een Drukfoutjen
 qualyk hebben verstaen: want daer en is
 geen Winkelermade. Aldus houdt de Rym-
 Cronyk,*

*Op Winkelmeest dat zy quamen
 De Grave, en de Vriefen te samen:
 Soo dat hy op hem quam met Here,
 Ende bleef verslegen inde Were,*

Nota: dat in *Winkelmeer*, de *M.* een *W.* ende de *T.* een *R* moeten zyn: ende daer uit komt het qualyk ſchryven: want, het vierde-regelrym *W'ere* [dat ik met punt-Letteren geſet hebbe] is goed. Daerom moet daer ſtaan: *Op Winkelweer dat zy quamen. &c.*

Door zulke kleyne Drukfoutjes, komen zomtyds misverſtanden.

Dezen goeden Grave, liet [door Gods ghehengeniffe] in deſen ſlag zyn leven voor. zyn Land.

Anno 1018 *Diderik* de 4 Grave van Holland, Zoone van *Arnout* voorſchreven, willende zyn Vaders dood op de Vriefen wreken, heeft een groote macht vergadert, daer het Vriefe Leger tegen quam: ziet [Soomen begonde de Wapenen tegen zyn partye te ſtampen] een vervaerlyke ende afgryſelyke ſtemme wierde in de Lucht gehoort, roepende: *vliet! vliet! vliet!* waerdoor onſe Hollanders zulken ſchrik aenquam, dat zy zonder omzien elk zyns weegs liepen. Maer, den Grave binnen Haerlem weder verſch volk vergadert hebbende, heeft hy de Vriefen int Dorp *Heyligeloe* [dat Heyloo is]

is] zoo dapper aengetroffen, ende zoo veel Vriescn nedergevelt, dat hy Victorieuslyk, haar Dorpen met Rooven ende Branden heeft verwoest. Hier af getuygen *Ditmarus* schryver in dien tyd, *Sigebertus*, *Beka*, *Sebriverius*, d' oude *Kronik der Abdy van Egmond*, ende de *Rym Kronyk*.

Anno 1024 Quamen de Vriescn weder met veel volk in 't Land vallen, [zoo de *Kronyk van Egmond* hout] maer *Vrou Helena* [wedue van Egmond] te paerde wesende met haer zoon *Dodo*, trok met sulken courasie dese vyanden te gemoedt in 't Dorp *Heyloo* dat de Vriesc-Vlucht, de Hollandse wapenen een Heerlyke victorie liet mede dragen. Of dese, ende de voorgaende slag mede tot *Heyloo*, een, of twee slagen zyn, en weet ik niet: vermits van de laetste niemandt daer van schryft, als de *Kronyk* schryver van Egmond; dog 't kan wel zoo zyn om dat het zes Jaren verschildt.

Anno 1070 Als *Robrecht de Vriesc* getrouwt hadde *Vrouw Geertruid*, weduwe van *Floris de VI*. Grave van Hol-

land, ende als Momber ende Voogt het Land regeerde, [gedaurende de minder-jarigheid van Graaf *Diederik* de V. dier name, zoone van *Geertruid* voorfz.] zoo fchynt het, dat *Alkmaer* met de *Kermers* niet inwilligden, om hem te gehoorzamen; maer zyn van hem gedwongen hun onder te ftellen; gelyk *Meyerus* getuigt op 't jaer 1070 met deze woorden :

Cum frifum bellum geffit, Citeriores fimul Kermerlandos & Alcmarios Dominuit, &c.

Als hy de Vriefe oorloge voerde, heeft hy de Kennemers en de Alkmaersche t'ondergebracht, of over dezelve ghevefcht, enz.

Anno 1071, als *Gover*t met den *Bult* het Graaffchap van Holland door de wapenen onder zich brachte, ende *Robbert de Vriefe* met zyn vrouw en haer zoon uit het Land hadde doen wyken, heeft hy zyn voorspoed achtervolgt, ende de *West-Vriefen* mede aengetaft, ende is met veel gevangen *Vriefen* ende gerooft goed binnen onze Stad *Alkmaer* gekomen.

De

De Vriezen vernemende dat hy binnen *Alkmaer* was, kwamen met een groot Leger, ende beleiden onze Stad negen weken lang: daer moest *Martins-
inboel* lustig zyn penningen verdienen, want daer was geen rust voorgenomen by dit woest volk, die geen geweld ver-
achterden om onze voorouderen te be-
springen, dat haer met geen flauhartige
italen geduurig wierde belet: men kan
wel vermoeden dat *Mars* in negen we-
ken tusschen zulke twee harde partyen,
verscheiden manhafte bozems in 't zand
heeft laten zakken. Ten lesten Harto-
ge *Gouert* bemerkende, dat hy de Stad
niet zoude kunnen houden tegen al dees
wreede menschen, schreef in der haest
aen Bisschop *Willem* van Utrecht, om
assistentie, dat dan datelyk volgde. Des
Hertogs ende Bisschops-volk, met onze
Alkmaerders, vallen met een groote
couragie haren vyand aen: daer geviel
een bloedigen slag tusschen *Outdorp* en
de *Vroonen* ontrent de *Halve Maen*;
eindelyk moesten de Vriesen het veld
ruimen, zoo dat 'er behalven de gevan-
gens, wel acht-duizend op de plaetse
dood

dood bleven; de rest vluchte, en wierden gedwongen haer onder te stellen.

Anno 1118 kwam *Floris de Vette* met een groot leger tot *Schoorl*, om de Vriezen te bedwingen, vermits zy ongehoorzaem waren: eenige van zyn jonge Edelen wilden uit nieuwsgierigheid verder gaen in der Vriezen Landen om die te bezichtigen; en schoon zy wel bewaert waren, zoo viel een sterke party Vriezen die zig in riedbosschen verborgen hadden, uit, en versloegen veele dezer Edelen. *Snoyus* stelt deze tocht op dit jaer, maer *Scriverius* kan 't niet anders aenneemen als op 't jaer 1168, dog ik zy hier over geen scheitsman.

Anno 1132, als *Diederik de VI.* regeerde, speelden de Vriezen hun oude parten: hy neemt de gelegentheit waer, dat den Vorst het water met sterke ysbruggen beleide, bezoekt haer met een groot leger; zy resisteren hem dapper met pieken, kuisen ende swynspeten; na twee schermutselingen op eenen dag voorgevallen, dreef den Grave hun op het hazepadt.

Zy vermeenende dat tusschen den
Grave

Grave ende zyn broeder, *Swarte Floris*, *Prince van Kermerlandt*, onmin begonde te vonken, die *Floris* zyn trotsen hoogmoed niet zocht te bluffchen, ende daerom van de ingezetenen gewarft, de vlucht na West-Vriesland nam, daer de wrok wierde opgehitst, ende een famenrottinge met eenige Kermer-quartieren aengericht [daer het wat gemakelyk scheen te willen vallen, om dat Graef *Diederik* haer wat strictelyk met schattingen aentastede] komende gelykerhand haer baldadige gemoed op onze Stad *Alkmaer* uitbulderen.

Want Anno 1133, zo den geleerden *Petrus Nannius* vermelt, quamen zy als rasende Wolven *Alkmaer* op 't onverzienste overvallen; dood slaende, die zy in tegenweer ende ongevlucht vonden: rovende ende medenemende, dat niet te swaer was om mede te dragen; en hebben na haer gepleegde moedwille, de geheele Stad met de Kerke door den brand in de Asche geleit: na dat zy herbout was geweest 231 jaren, doen zy Anno 901, door de Vriese kolen mede verviel, ende dit schuyimbekkende volk 700rts trek-
kende

kende, verbrandeden alle de oude Sloten ende Castelen tot Haerlem toe; die den Grave toebehoorde: maer tegen den nacht trokken zy weder na Vriesland. Maer den Grave haelde daer na op dese Vriesen ende kennemers dapper zyn revengie: doch, Keizer *Lotharius*, Oom van dezer twee Gebroeders, heeft desen twist bygeleit.

Na dat den overloop der vyanden wat gecefleert was, hebben sommige van onze Burgers ende Poorters [beneffens eenige andere], die den dans ontsprongen waren, de Stad na haer vermogen weder opgetimmert; zoo datze in korte jaren weder vry wel bewoont is geweest: want onze Stad was als den *Palmboom*; hoe zy meerder verdrukt wierde, hoe zy meerder toenam: zoo dat zy in 20 of 25 jaren al weder zoo opgekomen was, dat zy (behalven andere timmeragien) al weder een nieuwe Kerk hadden gebout. Waer uit men twee dingen bespeuren mach: Ten 1 dat de *Alkmaersche* altyd recht *Hollanders* uit de natuur zyn geweest: die door wreetheit niet en zyn te verdelgen. Ten 2 dat God Al-

machtig

machtig met welvaert haer sonderlinge heeft bygestaen tot alle tyden: hoe zeer haer vyanden dien zogten te dempen.

Anno 1166, andere zeggen 1168, de Vriesen vernemende dat *Floris de III* dier name, elders veel te doen hadde, zo quamen zy met een groot Leger over de Riviere *Okkenvoort* [de *Rym-Kronyk* hout *Ottenfort*, 't is alle beide nu evenwel bekend, waer zulken Rivier in Noord-Holland of West-Vriesland is, daer de Vriesen over quamen] ende het gerucht daer van wel haest in onze Stad kenbaer zynde, trokken onze *Alkmaersche* met de Wapenen in de vuist, tot hunne verdediging, spoedig ter Poorten uit, [zoo als den geleerden *Nannius* melt] maer onze partye haer vyanden ontmoeteride, bevonden zich te zwak tot resistentie; en resolveerde derhalven naer de Stad te rug te wyken: de Vriezen daerop aendringende, namen de Stad vechtenderhand in; in welken gevecht ontrent 80 van onze *Burgers* ende *Poorters* verslagen wierden. Ende na dat de Vriezen de Stad overweldigt, berooft ende geplundert hadden.

den, hebben zy de geheele Stad door den brand in de Asſche gelcit, maer de Kerk bleef ſtaen: 't was nu ontrent 34 Jaren geleden, dat onze goede Stad tot een puynhoop was gemaekt, ende moſt zoo ras dit onheil weder dragen. Men zoude vermoeden, dat onze Stads-Wallen laeg ende de Grachten naeu moeten geweest zyn, om dat ze zoo lichtelyk wierden overrompelt.

Grave *Floris* willende wrecken 't ongelyk dat de Vriefen onze Stad *Alkmaer* hadden gedaen: heeft op een harde vorſt in den Winter des Jaers 1168, een groot Leger vergadert, ende is gekomen tot *Schorel*, [en hier gebeurde van des Graven Edelen, 't gene dat wy op 't Jaer 1118 aengeroert hebben, want 't is door een Drukfout gekomen dat 1118 voor 1168 gezet is, ende *Floris de II* voor *Floris de III.*] Deſe voorchreven Edelen (tegen des Graven raed) op deſen tocht gegaen, ende het Dorp *Schagen* geplundert hebbende: wilden zy met den roof na *Schorel* trekken, maer liepen het meefstendeel in de klem: want de Vriefen onder weege na haer lagen
en

en loerden in 't Ried, ontrent *Burchorn* ende *Ryp* by *S. Maerten*.

Anno 1169. Doe onze bedurven ende gevluchte Burgers weder begonden te samen te komen om de puinen ende ruinen wat van den anderen te separeeren, ende gereetschap mackten om op nieuw te bouwen: zoo waren de fondamenten nauwelyks geleit, of de woedende Vriezen kwamen weder voor de wallen met een grooten hoop volks om de opryzende overblyffelen van onze Stad t'eenemael te ruineren, gelyk zy voor drie jaren gedaen hadden.

Maer Gods goedertieren ende aldermchtigste hulpe, heeft haer ellende voorgekomen met moed ende couragie; zoo dat onze wallen wel aengerant wierden, maer niet overwonnen; eensdeels, om dat onze getergde burgers zoo veel gesolt waren door 't veelmael verwoesten en door de ondervinding bekwaem wierden om de wapenen mede tot haer bescherminge te handelen; anderdeels, door de getrouwe assistentie van de Heer *Dodo van Egmond* [doen ter tyd Stadhouder van Holland] die met een wel-

C

gemoede

gemoede resolutie zyn Victorieuse wapenen tegen haer liet blinken: zoo dat zy met verlies van 30 mannen, onze Stad ende dit geheele Land moesten verlaten ende elk zyns weegs vluchten. Daerop is Graef *Floris* kort daer na met veel volk in Vriesland getrokken, en verbrande twee van hare Dorpen, als *Winkel* ende *Nierop*.

Anno 1190 als Graef *Diederik de Zevende* dier name, regeerde, is 'er zekere twist gestookt tusschen hem en zyn Broeder, Jonker *Willem*, die hem met de West-Vriesen verbondt, ende onze Landen met rooven en branden dapper kwelden.

Aen de andere zyde, kwam de Grave van Vlaenderen met een Leeger te *Walcheren* in Zeland invallen: waerdoor den Grave de handen vol werk hadde; doch zich zelve moet gevende, en door de dapperheid zynen Huisvrouw *Adelbeide* ondersteunt zynde, heeft hy een groot Leger vergadert, ende deelde het in twee; met het eene deel trok hy tegen de Vlamingen, die hy, na een hart gevecht, uit Zeeland dreef, alwaer
38000 Vla-

38000 Vlamingen verlagen wierden. Met het ander deel is de Gravinne *Adelheide* alhier tot *Alkmaer* gekomen, en deze kloekmoedige Princeſſe, heeft als een *Amafone*, haer leger in goede ordre geſtelt, haer vyanden onder de oogen getrokken, en trotsmoedig met veel beleid aengegreepen: daer geraekten de partyen in een bloedige battalie; doch die van *Winkel* ende *Nierop* namen de vlucht [die ſomnige nagaven, dat zy met geld gecorrumpeert waren] latende de andere Vriezen in den noodt, die van de Kennemers in een groot Riedboſch gedreeven en omcingelt wierden; de reſt ſalverde zich met ſlaen en vluchten, achterlatende 4000 mannen; waerop de Graef en de Gravinne op eenen dag victorie behaelden. Eindelyk is deze zaak door middel bygelegd.

Anno 1203 Graef *Diederik* overleden zynde, liet een eenige dochter na, genoemd *Ada*, die buiten conſent der Edelen, alleen op den raed van haer moeder trouwde met Graef *Lodewyk van Loon*. Egmond ende Waſſenaer, en andere Edelen zeer verſtoort zynde, ontboden

Jonker *Willem* voorn., nu zynde Grave van Oost-Vriesland [bygenaemt *Graef Willem zonder Landt*], die met veel volk hier in 't Land komende, eindelyk de overhand kreeg; vermids de *Graef van Loon* reets vluchtig, zyn Vrou *Ada* op Tessel gevangen en tot *Leyden* in bewaringe gezet wierd. Eindelyk, *Graef Willem* met zyn Vrouw *Alyd*, en meest al den Hollandschen Adel, victorieus hier binnen *Alkmaer* komende, wierden van onze Burgerye met groote eer begroet, en ingehuldigt tot Grave van Holland, in plaetse van *Diederik* zyn broeder voorsz.

Anno 1252 kwam Koning *Willem* tot *Alkmaer*, ende liet zeker huis bouwen op 't hoekje van *St. Pieters straetje*, dat voor dezen bewoonde ende toebehoorde den E. *Adam Hinderduin*, Landdrost; ende nu den E. *Gerrit Stui-ling*. Tot welkers gedagtenis onzen ouden *Alkmaerschen Poët*, *Gerrit Klaasz Nierop* eertyds dit versje maehte:

*Koning Willem de XV. Grave van Holland,
dede dit huis bouwen,*

W'aer

*Waer af de fondamenten en structuren
 noch zyn bekend ;
 Om den West-vriefen den ingang in Hol-
 land te benouwen ,
 Deden een bekwamen weg maken hier
 dicht ontrent :
 Om bekwamelyken met macht de Vriezen
 te bestoken ,
 Waer door nog heden de Konings-weg is
 bekend ;
 Op dat der Vriefen trots mogt worden ge-
 wroken ,
 Die verscheidelyk verbond en trou hadden
 gebroken.*

*Dit zelfde hebben wy ter eeren van
 onzen Koninklyken Grave, met 4 re-
 geltjes geconvojeert.*

*Dien Graef, wiens edel hoofd omspannen
 was met gonde :*

*Maekt hier by 's Konings-wog, daer
 een moras eerst lag,
 En door zyn goed beleid dit huis men eerst-
 mael bouwde :
 Hy bleef, helaes ! t' Hochtwood [voor
 's Lands eer] in een slag.*

Ende heeft [als 't gedicht vermeld] uit een Moras een weg ofte Straet laten opschieten, die men nu de *Coningsweg* noemt.

Tusschen de *Korenstraet*, en de *Schou-
testraet*, is het *Koningsteegje*; dat ik mene
de *Koning* mede gemaakt of laten maken
heeft.

Anno 1254 Quam Koning *Willem*
weder tot *Alkmaer*, en beducht zynde
dat onse Stad wel weder mocht aenge-
taft werden door de rebellige Vriessen,
lict hy een sterk Kasteel dicht voor des
Stads-wallen maken; dat hy noemde
Toornenburg 't geen gestaen heeft op de
plaatje die men nu noch *Toornenburg*
noemt; doen ter tyd buyten onze Stad;
maer nu voor 't meestendeel binnen de wal-
len gelegen, vermits 't Vriese-Bolwerk,
en het Driesprongentje daer buyten, ook
gesorteert hebben aen de circumvallatie
van 't *Toornenburch* voorschreven, wel
verstaende, de grond van dien.

In dit zelfde Jaer op den 4 July, heeft
Koning *Willem* (tot *Leiden* wezende)
onze Stad *Alkmaer* met veel Previlegien
begiftigt, ende onder andere handvesten,
deze

deze vryheit vergunt: *Dat alle Burgers en Poorters van Alkmaer (die Koophandel begeeren te doen) vermogen te haten uit onze Stads Secretarije een klein Tol-briefken (mits betalende 4 stuivers voor het schryven,) ende dat laten Zegelen van den presiderende Burgemeester; (ende dit eens voor al) met dit briefken mogen zy varen met Koopmanschap te lande ende te water: geheel het Graeffschap van Holland door Tol-vry; mits toonende het zelfde aen des Lands-Tollen.*

Welke vryheit weinig Steden in Holland hebben.

Anno 1255, Op S. Paulus Bekeeringe zynde den 25 January, dede de Koning een tocht over 't Ys tot Vroonen, ende verwon zommige die hem rebel waren geweest; drie dagen daer na, op den 28 Januari, deede hy weder een tocht op de Vriesen: maer zoo als hy quam ontrent *Hoocht-wout*, zoo is dezen Edelen Konink daer Doodt geslagen van de Vriesen: maer in de maniere van zyn Doodt verschelen de Schryvers iets. Sommige zeggen, dat hy in een slach op het Veld onbekent verslagen werde.

Andere , dat hy met zyn Paert voor uit over 't Ys reed, ende daer in viel , ontrent daer de Vriefen in eenige Riedbosschen verborgen lagen. Ende alzoo den Koning in zyn volle Wapenrustinge was, konde hy hem zelven niet helpen, ende de Vriefen zagen ook niet dat het den Koning was: (als eenige ballingen uit Hollant, die op dien tydt in Vrieflant woonden, ende des Konings Wapen kenden; dat van Goudt was, met een rooden Leeu en zwarten Arant, mislichien hebben zy 't Wapen te laet gekent) want, als de Vriefen aen zyn Torkeel ofte Pluimacie zagen dat het een groot Heer of Edelman was, sloegen zy hem daer op dood, ende doen zy bevonden dat het den Koning was, zoo zagen zy dat ze qualyk gedaen hadden, en hebben des Konings Lighaem heimelyk en op een stal, in eens Vriefen Huis, tot Hoochtwout begraven. Ik verwondere my (met alle de schryvers over deze zaak) dat niet een van alie des Konings Volk hem van naby is gevolgt, maer hem zoo veer vooruit laten ryden, dat zy hem (in 't ys vallende) niet en

en konden affisteren, dat meer is, het lighaem niet en konden behouden: maer vermoëde dat de Vriefen daer op haer datelyk zyn aengevallen: ende zoo het fchynt, geraekten de Hollanders in de nederlage; want, zoo eenige Kronyken melden, bleven die van *Dordrecht* op drie na, ende die van *Delft* ende *Alkmaer* op vyf na: nochtans brachten zy haer Vaendel t' huis.

Anno 1256, (de Hollantsche Kronyk houd 1268,) vertoonde zich in de lucht veel gewapende mannen, den een tegen den anderen vechtende: ongetwyfelt een voorbeduidinge van den oproer die daer na volgde. Want, als Graef *Floris* (Sone van Koning *Willem* voorschreven) maer 6 maenden oud was: als zyn Vader verflagen wiert; zoo verbonden hun de *Kermers*, ende *Waterlanders* met de *West-Vriefen*, om gezamentlyk den Adel uit het Land te jagen: ende vergaderden tot dien einde een groote macht van volk; ende na dat zy veel Land en volk bedurven hadden, wierden zy gedwongen met tamelyk verlies

na huis te gaen : en dus liep hun voorneemen te niet.

Anno 1272, als Graef *Floris*, [die dus lang op zyn Voogden geruft hadde] tot zyn jaren begonde te komen, nam hy de Regeering zelfs by der hand, ende heeft op den 10 Augusty alhier ontrent *Alkmaer* een groot leeger vergadert, om zyn Vaders dood op de West-Vriesen te wreken; ende heeft ze eerst aengetast op de Geest by *Vroonen*, [ik meene dit geschied te zyn tusschen *Ontdorp* en *Sinte Bankres*] maer de Grave hadde de nederlage, en verloor wel 500 mannen, zoo de Hollandische *Kronyk*, *divis. 19. cap. 9.* meldt. Alzoo dat de Hollanders moesten vluchten, retirerende binnen *Alkmaer*; maer alzoo de Vriesen haer al schermutsierende op den voet vervolgden, ende al vechtende mede in de Stad drongen, zoo geraekten beide partyen al wykende ende vervolgende *Ridsevoort* ende de *Nieuwe-poort* door, tot aen *Heyloo* toe, zonder dat men bevint, dat zy in *Alkmaer* vertoefden.

Doch alzoo den Grave van jongs aen een vroom en moedig Prince was, heeft hy

hy in haest tot *Heylo* zyn volk in ordre gestelt, daer hun ter loops de Huis-luiden by vervoegden: aen de andere zyde kwamen die van onze Stad *Alkmaer* de jagende Vriezen najagen, om den Grave haer Heere te helpen: ende zyn gelykelyk met een goet beleid ende couragie tot *Heyloo* op 't onvoorzienste uit drie laanen op haer vyanden aengeval-len, ende haer zoo getroffen, dat zy met verlies van 800 mannen, het veld moesten ruimen, waer op den Grave haer zoo manhaftig vervolgde, dat een ieder van haer, om een goet heenkomen moest zoeken; waervan onze *E. Schagen* in zyn Lofdicht aldus zeit:

*'T welk bleek aen Allikmaer
Van Vriesen eens verrast; zy volgt den
Heirkracht naer,
Die achterhaelt i' Heyloo, zoo doodlyk zyn
verslagen,
Dat naauwlyks iemand dacht zyn Memke
tieng te dragen.*

Anno 1282 heeft Graef *Floris* een sterk Kasteel doen maken tot Wydone te in

in Westvrieland, ende heeft een groot leeger verzamelt, om zyn victorie te hervatten, die hy voor 6 jaren verkreeg; hy kwam met zyn leeger tot *Schellinkhout*, daer hy de Vriesen zeer trotsmoedig aentastede, ende uit den velde dreef.

Den Graef haer op den voet vervolgende, heeft ze tot *Hochtwood* achterhaelt, ende daer weder zoo bevochten, dat ze met verlies van 600 mannen, 't veld moesten quiteren. [*Nannius* meent dat deze slag by *Vroon* gescheid is, doch dit schynt een verfinning te zyn.] In deze slag wierd een oud manneken verschoont, die Graef *Floris* de plaats wees daer zyn vader, Koning *willem* begraven lag; deszelfs gebeenten gezuivert zynde, heeft hy die in een Koninklyke Tombe doen stellen in de Abdye tot Middelburg in Zeeland.

Anno 1285 den 14 December (andere zeggen 1288) was het zulken grooten storm van wind, dat veel dyken in deze Landen doorbraken; sommige sustineeren dat in dezen storm het Land is verdronken, daer nu de Zuider-zee is; ende

ende ons Noordholland ende Westvriesland lag meestendeel onder water; in 't kort, daer is zulken elende in deze waternvloed geweest, dat 'er (behalven andere droevigheden) in deze kwartieren wel 80000 menschen verdrongen.

Den Grave deze gelegenheid waarnemende, heeft in haest veel volk met schuiten doen toerusten, ende tot Kapitein van de Armade gemaakt de Heer *Theodorus de Goedertieren*, de II. Heer van Bredenrode, die een kloek, wys en vroom oorlogsmann was, dewelke recht af recht aen over 't Lant is gevaren, ende heeft de rykste ende principaelste van de hoogten gehaelt ende gegyselt, want om het hooge waters wille en konde de Vriesen malkanderen niet affisteren. Ende alzoo heeft den Heer van *Bredenrode* met gemak en zonder slag of stoot, West-vriesland onder 't gebied van den Grave gebragt.

Anno 1286. Het hooge water wat gevallen zynde, heeft Graef *Floris* tot verzekeringe zyner Landen, en tot beschut van *Alkmaer*, in haest doen maken vyf Kasteelen, als: *Enigenburg*,
daer

daer 't Buertje de *Burgh* tusschen *Krabbedam* en *St. Maerten* nog staet; *Middeburg*, digt bezuiden de *Munikke-brug* nu geheel vernietigt; *Nienburg* by de halve Maen tot *Ouddorp*, daer de ruïn van de stuk muurs noch uitsteekt. *Niendorn* [zoude dit ook *Niendorp* wezen? de *n* maer in een *p* verandert] dit worpen de Vriessen neder in Graef *Floris* zoons tyd; ende 't Kasteel *Medenblik*, (dat wat vervallen lag) dede hy repareeren.

Anno 1287 Liet Graef *Floris* een Dyk maken: beginnende ontrent de *Houtil*, by de Brouwerij van de *Baom*, (daer den Dyk by de *Vriese-poort* noch den naam af heeft) tot op het West-eynde van West-vrieland, dat is, tot de halve *Maen* by *Ouddorp* toe.

Anno 1290 Graef *Floris* bemerkende (zoo als de Auteurs aenroeren) dat zyn Adel meest verslaegen was tegen de Vriessen: zoo heeft hy op een Karsdag ontboden 40 van de rykste ende treffelykste Land-Luyden, die hy altezamen Ridders maekte: hun Wapenen en Tytelen vereerende, om door dit middel
zyn

zyn Adel te vermeerderen. Of deze Luyden hem vroom ende getrouwelyk tegen de Vriefe Wapenen hadden geaffisteert, ende dit tot een recompens kregen, kan geweest zyn,

Anno 1296 Nu zoude refteren om de Hiftorie van de Moord van Graef *Floris* te verhalen : maer door dien die zoo wydtlopig by veel Autheuren is verhandeldt: Als *Beka*, *Gondthoeven*, *Soet. Velius*; *Dynterus*, *Schrivierius*, ende meer andere; zullen wy (om kortheyt) dezelve maer ter loops aenroeren.

De oorzaeken van dit feyt, menen zommige, dat geweest is 1. Dat den Grave zoo veel Edele van flechte luyden hadde gemaekt, als gezeyt is. 2. Ende 't meefte, om dat hy *Velzen* (zynde zyn *Secretaris* ende *heymelyken raed*) enige *Affronten* hadde gedaen : namelyk, zyn Broeder om kleine misdæd laten onthoofden; ende *Velzen* een tyd lang gevangen gehouden. 3. Om dat hy de Huys-Vrou van *Velzen* (Dochter van *Woerden* Nicht van *Amftel*) onteert hadde. Dit laetste word by onze fchryvers niet garen aengenomen: Want, zy zeggen, dat het een

een misverftand ofte misdruk is, uit het Oude Liedeken ofte Rym-Kronyk ontftaen. Want, de verbitterde gemoederen omringden den Graef, gelyk de Rym-Kronyk zcjt:

*Doe (Graef-Floris) dus quam gevaren,
Voeren tegen hem t' eenre fcharen.*

*Die van Woerden, en van Amftel,
Geraat van Velfe de Moordenaer fel;
Daer quam Arent van Benskoop,
Geraerd van Krayen-horft in den hoop,
Willem van Teylinge quam daer mede,
En Willem van Saenden ter felver Stede,
Daer quam menich man,
Die ik niet genoemen en kan.
Als zy dus quamen te gemoet,
Hevet hy ze alre eerft gegroet,
Ende Harmen van woerden reed hem ane,
(Als die hem wille hadde te vane)
Ende greep hem by den Briedel zaan:
U hooge fprongen zyn gedaen
Gy en zult niet meer daer voren dryven,
(Sprak hy) Heer meester gy moet hier blyven
Onze gevangen, ift u lief of leet.
Ik zeg u, dat ik wel weet,
Dat de Grave hielt Overspel,
Want hy loeg, dat weet ik wel.*

Met

Met dit woordeke *Overspel* (in de achterste regel op een na) hebben de schryvers zulken haspeling, dat het verdrietelyk valt om te lezen, 'k laet staen om te schryven: *De dolinge van Overspel, spruyt daer uit alleen, dat men in dien tyd, in 't spreken ende schryven, gebruikte het woord over in plaetse van voor: als 't blykt uit verscheide exempels inde Rym-Kronyck. &c. Teste Schriverius.* Ende daerom in de plaets datter staet: *De Grave hielt overspel*, zoo verstaet: *De Grave hielt voorspel*. (dat zy spraken van hem gevangene te geven.) Gelyk men nu zeyt: *Hy hielt het voor een deuntjen, voor een praetjen en voor een nieuwigheit*, dat zy hem zulke zaken voorwendeden. &c, *want hy loech dat is: want hy lachte*, dit neemt al de duisterheit wech van deze questie.

Ende daerom dit overgeslagen, of 'er oorzaken of geen geweest zyn, 't was zulks, dat de ontroerde breinen door de zeer bitteren haet den Grave gemeent hadden in Engeland gevangen gebracht te hebben; ende alzoo haer dit beliet wierde, zoo is hy zeer deerlyk

D

[door

[door 't stael van *Velsen*] om 't leven gekomen ; dat zulken rumoer veroorzaakte door 't gansche Land , dat het al op de been geraakte , dat weer konde doen : Om *Velsen* ende zyn me-complicen te atraperen , die ten deele [op 't Huis te Kroonenburch gevlucht zynde] in handen geraekten , ende van de verwoede gemeente deerlyk wierden gemartelt. En de andere [die den 'dans ontsprongen] met de vlucht zig salveerden uit den Lande.

1. Hier staet te noteren , dat ik verscheiden schryvers [van deze geschiedenisse] doorleesende , bevonden hebbe , dat onze *Kermers* de principaelste zyn geweest in 't wreken van des Graven dood , waer onder onze *Alkmaersche* in groot getal de hand ook boden ; en 't blykt daer uit , om dat zy des Graven doode lighaem alhier brochten : Welk present de zwakste partye buiten alle twyfel niet is laten volgen.

2. Dat de *Drechtterlanders* ofte drechter Vriesen [die in de wraek te volvoeren medeplegers waren] by de schryvers
geno-

genomen werden voor de ingezeten-
nen ontrent *Enk-huizen*; schyn ik in
twyfel te trekken, om drie redenen
Maer eer ik die voorstel, zoo bekenne
ik wel, dat die koggen (gelegen tuf-
schen *Hoorn*, *Enkhuizen*, *Urfem*, *Ruf-
tenburch*, *Hensbroek*, ende *Opdam*, &c.)
Den naem voeren van de *Drechterpolder*
ofte ook fomtyds *Drechterland*: Moge-
lyk om die reden, dat die van *Dordrecht*
en die quartieren de eerste droogmakers
of bedykers daer af zyn geweest, ende
daer af den naem heeft; gelyk *Beyerlant*
ende *Charlois* (by *Rotterdam* en *Dord-
recht* genaemt zyn na haer bedykers) De
eerste reden, dan (waerom ik mene
deze *Drechterlanders* uit de *Dortrechtse*
quartieren) is deze: De inwoonders uit
de *Drechterpolder* ontrent *Enkhuyzen*,
dat zy mede noeme *Drechtterland* ofte
Drechter-Ambacht, waren van de gene,
die altydt tegen den Grave ende zyn voor-
zaten rebelleerden (gelyk als het zal bly-
ken op het Jaer 1299 uit zeker accocort
drie jaer na deze Historie gemaekt) wie
zoude dan wraek van zyn dood van dat

volk verwachten : De tweede reden, hoewel het de *Drechterpolder* of *Ambacht* is, is het daerom dit *Drechterland* eygentlyk : Omtrent *Enkhuyzen* zyn geen Dorpen die den naem van *Drecht* voeren : Daerentegen, omtrent *Dordrecht* hebben meest alle Dorpen *Drecht* in haren naem : ende of zy zeggen, 't waren de *Drechter-Vriesen*, 't en schaed niet. Want *Wippo* [*in vita Chunradi Saltci*] Anno 1339, verklaert, dat *Vriesland* en *Vlaenderen* doen ter tyd aeneen paelde; met deze woorden :

Frisiam qua confinis Flandria, &c.

Dat is :

Vlaenderen palende aen Vriesland.

By het welke uitdrukkelijk te zien is, dat doen ter tyd de Grenzen van *Vriesland* hebben gestrekt aen *Vlaenderen*; te weten, dat Holland doen ook onder den naem van *Vriesland* heeft gelegen. Die hier niet mede vernoegt is, gelieft te lezen, *Jonker Matthys vander Houve*, in de

de voorreden van zyn *Handvest Kronyk van Oud Batavia, oud Vriesland, &c. Sriverius in oud Batavia Fol. 111 en 246. Otto frisii gensis. Lib. 5. Cap. 31. Hermannus Contractus. Lambertus Schafnaburgensis. Anno 1048. Wilhelmus Malmesburiensis. Anno 1120. Meyerus. Anno 1045.*

De derde reden , ende waerom zouden de *Zuid-Hollanders* stil gezeten hebben, ende de *Noord-Hollanders* alleen des Graven dood hebben laten wreken? waren zy ook zyn onderdanen niet, die hem meerder trouwe beweezen hadden als de Vriesen uit *Drechter-Ambacht*? daerenboven, tot *Dordrecht* ende andere *Zuidhollandische Steden*, zyn van *Velsens* Complicen mede gerecht, ende tot *Enkhuizen* niet. De rest [die niet wigtig en is] is het beterwetende oordeel bevolen.

3. Daer gebeurde een vreemde zake, van twee Winthonden van den Grave; deze waren by hem doen hy gevangen ende vermoord wierd; zy lagen op de kant van de sloot daer hy met zyn paerd in viel: zy volgden 't lighaem op het

D 3

Huis

Huis te *Muyden*, daer hy de geest gaf: zy sprongen in de schuit doen 't lighaem hier tot *Alkmaer* gebragt wierd, ende doen het lyk in onze Kerk gezet wierd, gingen zy aen 't voeteinde van de bare leggen, ende en wilden niet eeten noch drinken, wat moeite men ook dede; ja zy zouden daer van honger gesturven hebben, ten ware men haer niet geweld van daer hadde genomen. Ende het schein, dat doen zy van 't lighaem waren, dat men ze doen beter aen het eeten konde krygen; men deed haer met warme zoete melk en andere spys weder opkweeken, want zy waren byna dood. O groote getrouwheid in de beesten!

Men vind nu enige, die deze Historie van de moort van Graef *Floris* als een fabel willen verwerpen, gelyk of die noit geschiedt was. Wat motiven of hun daer toe beweegt hebben, weet ik niet; ze hun aantrekken dat zy nu juyft wonen, daer die gewoont hebben, die aen de dood mede schuldig waren: Al te kleynen oorzaak! Wie kan nu beteren, dat de luyden over 300. Jaren hebben gedaen; 't is myn noch u schult niet.

Ende

Ende daerom, wat behoefte ik of gy u dat te belgen: Ik en behoefte geen drie bladen papier vuyl te maken om te bewyzen dat het waer is: die het niet wil gelooven, kome in de Kerk alhier tot *Alkmaer*; in het Choor voorschreven, daer staet noch op de dag van huyden *De Tombe, met de roode Leeuwen romant beset in 't geele Veld, ende boven op in den Marmorsteen, kunt gy lese* (dat 'er in de naeste 300 Jaren niet gezet en is) *Aldus:*

*Hier onder is 't ingewant
Van Grave Floris van Holland,
Verflagen wort van H. Gerrit van
Velsen. Anno 1296 den 27 Juny.*

Als Graef *Floris* verflagen wierde, was zyn Zoon Graef *Jan* in Engeland: daer hy troude des Konings Dochter; terwyl wierde ons *Noord-Holland* geregeert door Graef *Diderik van Kleef* (die hem in den bloede bestond.) En alzoo 'er eenige twist in 't Land was, kwam de Bisschop van Utrecht in 't *Noorder-quartier*, en belegerden de twee Kasteelen,

D 4

Enigen-

Enigenburg ende *Wydenesse*, die hy beide won ende ruïneerde; als ook *Medenblik*, zonder het Slot, dat de Heer van *Egmond* met de zynen, getrouwelyk beschermde; ende wierd van Graaf *Jan* van Henegouwen ontzet.

Anno 1297, als Graef *Jan* voorn. uit Engeland gekomen, en by alle de Ede-len des Lands voor zyn Vaders succes-seur aengenomen was, behalven van de Vriesen, is hy, om haer te dwingen, met een groot leger hier tot *Alkmaer* gekomen; de Vriezen dit verneemende, kwamen insgelyks met een groot heir tot *Vroon*; daer geraekte beide partyen aen den anderen op den 6 April; ende na een bloedig gevecht, moesten de Vriesen 't veld ruimen, met achterlatinge van ontrent 4000 mannen.

Den Grave zyn intrede victorieus beginnende, ende met de zegen van onze Burgerye triumphantelyk binnen *Alkmaer* ingehaelt zynde, heeft zyn Vaders lighaem [dat hier in onze Choor noch onbegraven stond] in 't klooster tot *Rynsburg* gebragt; maer het ingewandt heeft hy tot *Alkmaer* in het Choor van de

de Kerk in een verheven Tombe doen zetten; daer het noch staet, als gezegt is, ongetwyffelt, ten aenzien van de getrouwe dienften, daer onze Stad zelden ofte nimmer in gebreke van bleven.

Van dit volgende is zoo grooten verschil onder de schryvers in dien tyd, dat ik my schame 't zelfde de penne te vertrouwen. Te weten, dat de Vriefen gedwongen zyn om genade te komen bidden aen den Grave. Sommige stellen 't op 't jaer 1288; andere, 1287; eenige 1296, en wederom andere, op Anno 1299, die ik mene te volgen (met verlos van de andere) uit oorzaak, dat het met de waerheid schynt overeen te komen: Graef *Jan van Avesnes* regeeringe is weinig tyd voor 't jaer 1300 geweest [die dit volgende accoort maekte] daerom verzoeken wy aen den goedwilligen Lezer verschooning.

Want, als Graef *Jan* (Graef *Floris* Soon) zonder Kinderen overleden was, is hem gesuccedeert Graef *Jan van Avesnes* uit Henegouwen: Dochters Soon van Koning *Willem*; zoo dat dese Graef

Jan van Avesnes was de Sufterling van Graef *Floris* Soon.

Den tyd van 't begin zyner regeringe, wort by de fchryvers gemenelyk gefteft op 't Jaer 1300, maer uit de volgende akkoort brief tuffchen hem, ende de Vriefen gemaekt, zoo zoude hy 1298 al in de regeringe geweest zyn; dog de queftie en mach geen proces ophale. Welk akkoort fommige willen met Graef *Floris* Anno 1288 andere met zyn Soon Anno 1299 gemaekt hebben: maer door dien (als gefeyt is) dat in den Brief Graef *Jan van Avesnes* genoemt ftaet: zullen wy dan niet enige middelwegen moeten keuren: Verzoekende aen den beterwetenden en befcheiden Leezer een redelyke confideratie.

Anno 1299. De West-Vriefen, door de gyzeling [by Graef *Floris* haer aengedaen] de buidel wat geleegt, en door verfcheide nederlagen wat gemartelt, als ook door eenige Kasteelen wat beteugelt zynde, resolveerden van de nood een deugd te maken; ende hebben [op des Graven ontbood] de rykfte ende machtigfte uit de navolgende Dorpen, [daer
West-

West-Vriesland doen meest in bestond] als Geëmmiteerden by den Grave gezonden op het Kasteel *Toornenburch* by *Alkmaer*; de Dorpen zyn deze:

<i>Hooghtwout.</i>	<i>Veenhuizen.</i>
<i>Nierop.</i>	<i>Medenblik.</i>
<i>Winkel.</i>	<i>Barringhorn.</i>
<i>Outdorp.</i>	<i>Wermenhuizen.</i>
<i>Nieuw-Land.</i>	<i>Dirkshorn.</i>
<i>Zuitscher-wout.</i>	<i>Oterlik.</i>
<i>Noortscherwout.</i>	<i>Enigenbroek.</i>
<i>Out-Carspel.</i>	<i>Vroon.</i>
<i>Broek,</i>	

Nota. *Enigenbroek* ende *Nieuwland*, is myn onbekent. *Medenblik* ende *Vroon* hebbe ik hier onder gestelt, niet om dat ze Dorpen waren, maer om dat de Stad *Vroon* in *Geestmer-ambacht*, en de Stad *Medenblik* in *Drechter-ambacht* lagen; ende daeronder moesten getelt worden.

De Gevolmachtigden van deze Steden en Dorpen, zyn met den Grave geacordeert in dezer maniere:

Wy Raed, Schepenen ende alle de Gemeentens van West-Vriesland, maken kont,
alle

alle Luiden, dat van grooter misdaed,
 die wy misdaen hebben tegens eenen hohen
 Prince, ende tegen eenen mogenden [onzen
 rechten] Heere Jan, Grave van Holland,
 Zeeland, ende Heere van Vriesland, al-
 zoo van den wyghe ende kryge, die wy
 tegen hem vochten te Vroonen, ende van
 dat wy zyn huis braken Nieu-dorn [Nieu-
 dorp] ende van andere misdaden die wy
 tegen hem misdaen hebben, in wat manie-
 ren dat het was, op den dag dat deze let-
 teren gegeven was gekomen zyn, ende
 Conpromitteren met onzen Heere voorzeit,
 by onzen vryen wille, ende met gemeenen
 rade, in eenen hoogen Prince, Heere Jan
 van Avesnes, Grave van Henegouwen,
 alzoo dat hy mag ordonneren zynen wille,
 ende taxeren die emendenden ende bete-
 ringen van de voorschreven misdadt,
 ende op ons zetten correctie ende emen-
 den in Penningen, in goede diensten, in
 onderdanigheit, in alle andere manie-
 ren na zyne wille. Ende wy Vriesen voor-
 noemt beloven voor ons ende voor ons ende
 voor onse nakomelingen op alle goet dat wy
 hebben, ende hier na winnen zullen, dat
 wy des voorschreven Jan van Avesnen zeg-
 gen

gen vast ende gestande houden zullen zonder wederseggen met meer woorden. Ende des ten Oirkonde, hebben die van Hocht-
wouder-Ambacht, Nieudorper-Ambacht,
Drechtiger-Ambacht, ende Geestmar-
Ambacht, desen Brief gesegelt, met den
zegele daer zy haer gemeyn zaken plegen
mede te zegelen, gegeven in den Jare 1299
Saterdags na alderheyligen dag.

Noteert: 1 dat de *Drechter-Vriesen*
ook waren van die gene, die tegen den
Grave rebelleerden: gelyk ik op het
Jaer 1296. Aenroerde; of ten waer dat
zy de *Drechter-Vriesen* in twee deelen
deelde.

Dat de Vriesen meermalen op deze
maniere met de Graven verdragen zyn,
gelyk blykt *Chron. Holl. Divis. XIX*
Cap. XIV. ende *Divis. XX. Cap. IX.* &c
Welk dit accoort wel gelykt; maer het
misverstand ontstaet uit de namen van de
Graven, die beide *Jan* geheeten heb-
ben, doch ik verwerp geen goed tegen-
bewys.

Anno 1303. [zoo *Paats* en anderen
melden, of 1300, zoo *Nannius* meldt]
vergaderde Graaf *Jan van Avesnes* een
groot

groot Leger hier tot *Alkmaer*, ende heeft de Stad *Vroon* met praktyk ingenomen ende geruïneert; waervan wy alle de omftandigheden en bewys-redenen in een andere materie hopen te vermelden.

Anno 1328, verbrande onze geheele Stad *Alkmaer* door haer eigen vuur, by ongeluk. Het was nu 162 jaren geleden, dat zy in 't jaer 1166 van de Vriezen verbrand was. Maer niet lange hier na, is de Stad met de Kerk weder opgebouwt, byna zoo fchoon als zy te voren was geweest. Daer worden eenige dingen van den vogel Phenix vertelt, hoe dat ze uit de Affche van de verbrande Ouden weder in een nieuwe ende jonge gefalte verryft. In *Arabien* daer dezen Vogel, [na 't zeggen der Schryvers] zich onthout, en zulks zoude gebeuren, mogen zy weten wat van die zake zy. Ons is dit exempel dienftig, wyl onze Stad *Alkmaer* altyt is geweest als een waren Phenix; ende voornamentlyk in dezen tyd, als dat oude *Vroon* verbrand was, is ons *Alkmaer* uit der zelve, ende ook uit haer eigen affche zoo gegroeit, dat het fcheen of den ondergang.

dergang van *Vroon*, de opgang van *Alkmaer* zyn zoude. Ende is onze Stad, door den Grave van Holland *de Hoofstad van Noordholland ende Westvrieslant* gemaekt, gelyk zy huden op dezen dag noch is. Zoo dat *Viverius* hem vergift in 't *Handboekken der wereld*, daer hy *Hoorn* als de Hoofstad stelt, ende dat [zeit een ander Auteur] om dat de *Munt* ende het *Collegie* daer is, &c. 't En is niet geraten, gy presenteert *Hoorn* meer als gy haer kont leveren. Al hebt gy u andere zaken fraay beleid, dat stukjen is niet wel voorgestelt. *Voorwaer*, de *Munt* ende het *Collegie*, is door een redelyke toelating eertyds die van *Hoorn* laten volgen om eenige redenen; onder andere, om dat zy aan de zee, ende in 't midden der zeven Steden gelegen was; ende bekwaemheid aenbood om in onverwagte oorlogs-gevallen een spoedige samenkomst der zeven Leden byeen te rukken, &c. *Maer* waerlyk, de gerechtigheit van beide die, behoort ende komt *Alkmaer* toe; niet vergeefs toonen het tegenwoordig de zeven *Noordhollandische* ende *Westvriesche* Steden die op het nieuw *Collegie* tot *Hoorn* staan; daar

daar onzen Alkmaarschen Zilveren Burg in 't roode veld, van den Noordkwartierschen Hoofdleenw boven al de andere gehouden wort.

Ende 't waer te wenschen geweest : dat onze Magistraten in 't vertimmeren van 't *Collegie* (zoo 't de tyds gelegentheid hadde toegelaten) behertigt hadden, om 't recht daer van in onze Stadt gctrokken te hebben : maer 't schynt, dat men in zulken gelegentheit somtyds te goet kan zyn. Edoch, zouden wy door onze goedheid, onze gerechtigheid komen te verliezen ? hola ! Daer most *Neen* voorgefeyt zyn. Ende zoo veel is 'er af hoe wel dat de Regenten ende verstandigen onzer landen wel weten hoe de zake zy, en door zulk schryven van *Viverius* en andere niet en zyn te bedriegen : de uitlanders ende eenvoudigen worden misleit die *Viverius* en zulke sehryvers letteren beoogen. Gelyk ik zelfs van onse landsaten gevonden hebbe, welkers opinie op *Viverius* en zyns gelyke rustede, die het tegen my voorstelden, ende wilden 't ook staende houden. 't Is te slecht, *Alkmaer* was al Hooftstad van

ván 't *Noorder-quartier*, eer dat men Hoorn begon te bouwen: overmits *Alkmaer* ook wel 600 jaren een Stad was geweest, als 't eerste Huis tot Hoorn getijmmert wierde ontrent het jaer 1316, 't welke by de *Roofsteen* tot Hoorn aen de zyde van de *Waech* noch kan gewezen worden. Maer dit overgeslagen zoo daer eenige overgeblevene van dat machtige *Vroon* nu leefden; mochten zy zig met recht over de veranderinge des Werelts verwonderen.

Anno 1339, heeft Graef *Willem* van Hollandt vergunt verordineert ende gepreviligeert onze Stad *Alkmaer* met 3 jaermarkten: den 1 te *Midvaften*, den 2 te *St. Jacob*, ende de 3 te *St. Bartholomeus*, Elke markt *drie weken* geduerende; haer toegevende groote vryheden voor alle Koopluiden van buiten [van dien tyd] namentlyk: [komende voorby des Landts tollén] betalende voor *Elke Paert 4 penningen, elke Rind 2 penningen, elke Laken 8 penningen, alle slapende goederen den honderisten penning*. Desgelyks te wederkeeren met alzulke Tollen als boven, terwylen dat de Markt

E

duurt ::

duurt: Ende dat geduurende t' zynen wederzeggen, als blykt by de brieven daer af gegeven in den *Hage*, 's woensdags na *St. Nikolaes*, &c.

Anno 1350, ofte daer ontrent, 'ontstond dien bederflyken twist van *Hoeks* ende *Kabbeljauws*; waervan den oorspronk was Gravinne *Margrieta* van Holland; zy transporteerde de Graeffschappen van Holland, Zeeland ende Vriesland aen haer oudsten zonc, Graef *Willem* [die men den dollen Graef noemde, vermits hy krankzinnig wierde] op conditie, dat hy jaerlyks aen zyn moeder zoude uitkeeren *tien duizend oude Fransche Schilden* ofte *Kroonen*. Wat gebeurt 'er? Graef *Willem*, hebbende eenige moeite met het Sticht *Utrecht*, hadde zyn penningen zelfs van doen, en keerde zyn moeder niet een France Kroon uit; zy verliest den Keizer haren man, ende aenvaert het Graeffschap van Holland zelfs weder [gelyk het beding was, indien de betalinge der penningen niet correct en volgde.] Onder deze haspeling ontstond in deze Landen groote oneenigheid onder de ingezetenen; want sommige

mige Steden en Dorpen hielden 't met de moeder, ende sommige hielden 't met de zoon. Gelyk als de *Kermers* ende *west-vriesen*: in 't kort, 't was kwalyk gestelt in deze Landen. Ende deze partyen noemde zich zelve *Hoeks* ende *Kabbeljaans*. De *Kabbeljaansche* hielden 't met Graef *Willem*, ende droegen *graeuwe hoeden*. Ende de *hoekse* hielden met Gravinne *Margrieta*; ende droegen *Rode hoeden*. Misschien, om dat Graef *Willem* (door begeerte der Regeringe) als *Een graeuwen Kabbeljaan* het Rode Aes hadde in geslokt ende hem zelfs gevangen.

Deze verdeeltheit, borst ten laetsten in een openbaren Oorlog uit, ende broude zulken Jammer onder de ingezetene, dat de Historien vermelden:

Dat welke voorbaerde *Verwoestingen*, der steden en Dorpen.

Toorne.

Logentael.

Ryvagie.

Valscheit.

Haat.

Blasphemie.

Nydt.

Achterklap.

Tweedracht.

Doodslagen.

Vyantschap.

Verraderyen.

E. 2

Brand-

Brandſtichtingen.

Tyrannigheden.

Quade aenbrengingen.

Onrechtveerdigheden.

Verdrukkingen der onnoofelen.

Ende veel meer andere ſchrikkelyke dingen, te lang om te verhalen: in 't kort, *Beroovingen*, *Verbrekingen*, ende *Vernielingen* des gantschen ſtaets der Landen; zoo dat de Kronyk ſchryvers (om de afgryfelykheit der zake met een woordt te uiten) zeggen: *Het vermaladyde Spel, van hoeks ende Kabbeljaus*. Want de wateren wierden geverft, de Landen begoten, ende de huizen beſprengt met het onnozele bloedt van vrienden ende geburen: ende het allerminſte was, dat als den eenen gebuur of burger den anderen ſchermutleerende overwon, dat den overwinnaer den overwonnenen de kruin uit den hoed ſneed, de leverci uit de klederen, of een ſtrook uit het wambais: Van deze elende kreeg onze Stad ook zyn deel, ende in vele jaren konde dit blakende vuur niet doven.

Daer

Daer 't schrale misverstant
 Opryst, in Stad of Land,
 Dat baert schand, schaed en zugten.
 Daer burgerlyke twist,
 De gulde Vree' verkwist,
 De liefde gaet wegluchten.
 Maer daer het eigen bloed
 Vriends-stalen stompen doet,
 Dat zyn wel droeve dagen,
 Die een vreedlievend hart
 Inwendig bitter smart,
 En weenend moet beklagen.

Anno 1355 den 11 May, verkreeg
 Alkmaer van Hertoge Aelbrecht privile-
 gie om noch een Jaermarkt te houden,
 waarvan 't begin des Briefs aldus luidt:

Aelbrecht by Gods genaden &c. doen
 kont alle luiden, dat wy [om menigen
 trouwen dienst, die onze Stede Alkmaer
 gedaen heeft, ende nog doen zal] onzen
 voorschreven Stede gegeven hebben, ende
 geven mits dezen brieve, een vrye Jaer-
 markt te hebben binnen haer vryheid, alle
 jaers, aengaende drie dagen voor St. Ma-
 theus-dag, en duurende vier dagen daer
 na; met alle vryheden ende rechten, als

zy hebben op den beloken Paefchen. Dit zal duuren tot onzen wederzeggen. In oirkonde, &c.

Anno 1365, op den 28 Mey, heeft hertoge *Aelbrecht* voorschreven verordineert: dat den *Paeschmarkt* [die *Paeschmaendag* pleeg te beginnen] nu zoude begonnen worden drie dagen na Paefchen, met de zelfde Previlegie als de voorgaende.

Anno 1370, alzo *Arnoldus* de 19 Heer van Emond, bemerkte dat de oude vaert van *Egmond* tot *Alkmaer* niet dienstig genoeg en was om te bevaren, misfchien wat verdroogende; die Heer *Dodo* Anno 919 hadde laten maken, heeft een nieuwen vaert doen graven van den *Hoef* tot *Alkmaer*; of ten ware, dat een van deze vaerten was die gene, die na de *Abdye* gact.

Anno 1382, alzo onze Stadt van jaer te jaer meer toenam van gebouwen ende Burgerye, zoo wierde *St. Laurens Kerk* te klein om den Godsdienst bequameelyk te oeffenen: overzulks, werde met eenstemmigen yver, door onze Burgery, noch een Kerke gebout, in de
eere

eere van *St. Mathias Apostel* aen de Zuid-zyde van *St. Laurens Kerk* [na de memorie van *Paets*] hoewel dat de Beelden van *St. Laurentius* ende *St. Mathias* [die nu noch boven buiten aen de kruisgevels staen] zoude schynen te wyzen: dat *St. Mathias Kerk* aen de *Noord-zyde* gebout is.

Of zy de muer tusschen twee hebben weg genomen, ende met Pylaren ondersteunende, van 2 Kerken 1 gemaakt zoude schynen: want, onze graven in de Kerk verleit ende met nieuwe sarken verzien wierden, vondtmen in 't midden van de Kerk noch 't fundament van een muer: recht Oost ende West strekkende.

Ende voor *St. Laurens Kerk* was een zeer hoogen *Toorn* gebout; [ofte ten naastenby volbout] wiens hooge spitze, den schipper voor een baken konde dienen; de oude memorien getuigen, ende ook het konterfeitsel van *St. Laurens Kerk*, [aenduiden de groote hoogte des *Toorns*] hangende op den dach van huiden aen de Noorder-muer, by het oude *Orgel*.

Anno 1390: op *St. Mauritius dach*, vergunde Hartoog *Aelbrecht* ons *Alkmaer* eenige nieuwe Previlegien: blykende by de brieven daer af gegeven in den *Hage*.

Anno 1396, vereerde Hertoge *Aelbrecht* voorschreven onze Stad weder eenige nieuwe Previlegien van groote vryheit: blykende by de bezegelde brieven daer af gegeven in den *Hage* op den 2 November, Anno 1399, verkregen die van *Limmen* Handvesten, dat zy, in plaets van 10 Riemen, den Grave voortaan met 5 Riemen zouden dienen, als hy te water een tocht ten oorlog doen zoude.

Dat is te verstaen, men gebruikte in dit Waterland galeyen; ende elk Dorp wierd geordonneert op zeker getal van Roeyers, die elk zyn riem moest onderhouden ende medebrengen, als men een watertocht zoude doen op de Vriezen of elders.

Anno 1401 vernieuwde Hartoge *Aelbrecht* de Previlegien van *Alkmaer*, die zy van Koning *Willem* verkregen hadden.

Anno

Anno 1414, heeft Grave *Willem* onze Stad Alkmaer nieuwe Privilegien ver-eert, blykende by de gezegelde Brieven hier af verleent in den Hage den 19 February.

Anno 1420 [na de notatie van den geleerden *Petrus Nannius*] is het Klooster genaemt de *Blinken*, gesticht, een weinig bezuiden de Vernebroek, van de Reguliers Orden.

Anno 1423, wierd het weder een rebellige tyd in deze Landen, daer onze Stad onschuldig mede in verviel. Want Graef *Willem* noch levende, wierd tus-schen hem en alle de Steden van Holland, Zeeland ende Vriesland met beze-gelde brieven besloten, dat niemand na hem de Graeflyke Zetel noch Regeringe zoude bekleden, als zyn eenige dog-ter Vrouw *Jacoba*, 't welk aen weder-zyden resoluut wierde bestemt. Den Graef die storf, *Jacoba* tradt in de pos-fessie: zy geraekte in besprek van ver-scheide huwelyken, dog het wilde niet gelukken. Haar Neef, Hartog *Philip-pus van Bourgonjen* begon pretensie op het Graeffschap te maken, vermits zyn

E 5

Nicht

Nicht geen kinderen kreeg. Hier begonden de Steden en Dorpen van den anderen te splyten; vermits zommige, niet tegenstaende haer beloften, het oog floegen op Hartog *Philippus*: andere die bleven constant. Onder deze verdeeltheit speelden de *hoeksche* en *Kabbelijanwsche* ook haer personaedje; en de *hoeksche* [met welke party het Alkmaer hield] die waren met Vrouw *Jacoba*. Daer wierden de wapenen gescherpt, ende elk zocht zyn volk te animeeren zoo hy best konde.

Anno 1426, korts na Nieuwe-jaers dach, quamen een goet getal moettwillige van Haerlem en elders [die van Hartog *Philippus* ende der *Cabbelijanscher* partye waren] ende beroofden en destrueerde het Huis te *Bredeenroede*, *Heemstede*, ende *Affendelft*.

Vrou *Jacoba* dit verstaende, vergaderde inder haest een groot leger, den 4 April, uit *Vitrecht*, *der Gonde*, *Schoonhoven*, *Oudewater*, *Gorcum*, *Worcum*, ende *Vianen*, ende quam met dit leger te scheep tot *Heemstede*. Ende *Jonker Willem van Breederode* met onze *Alkmaerschen*

maersche ende Kermers quamen aen de ander zyde, ende beleiden te samen de Stadt Haerlem; verbrandende alle de Huizen Molens ende gebouwen die buiten de Stad stonden: ende hebben de Stad aengetaft nagt ende dag met schieten van Bussen ende Vierpylen, Hartog *Philippus* dit verstaende, armeerde op 't spoedigste: quam tot *Leyden*, ende schreef aldus aen *Haerlem*:

Vroome vrienden ende poorters van Haerlem; weet, dat wy tot Leyden gekomen zyn, ende op morgen willen wy met alle onze macht trekken tot Alphen: ende stoppen de Goudse sluyze, op dat de Hartoginne met haer Hayr, genen wech noch doorgank en hebbe weder te keeren binnen der Stede van der Gonde ende dat gedaen zynde, willen wy u te hulpe komen.

Dezen brief liet hy in een Wittebroots bolle bakken; ende maekten eenen man toe in een Lazarus kleedt, dien hy den bolle brood gaf, om binnen Haerlem te brengen. Maer als dezen bode gekomen was tot *Heemstede*, in ons leger; biddende zyn broodt om Gods wille; werde hy aengegrepen,

g.

ge-examineert, ende den brief gevonden zynde, zoo wierde den toegemaekten bode aen eenen boom opgehangen.

De Hartoginne den brief gelezen hebbende, brak haer leger op als de zonne onder was; spoeiden haer te schepe, roeiden den gehelen nacht, en kwamen met den dageraet tot Alphen; zy stelden haer leger in ordre op den Dyk, daer des Hertogen volk langs kwam marcheren. Daer geraekten beide partyen met zeer groote furie aen malkanderen; ten laetsten moest den Hertoge met groot verlies retireren, ende wierden van ons volk vervolgt tot voor de Poorten van Leyden. Dit geschiede op Mey-avond, en wierd van onze kant weinig volk verlooren.

Door deze victorie, wierden onze *Kermers* zoo couragieus, dat zy niet te stillen waren: [want ik niet en vinde, dat de Zuidhollandsche Steden in de navolgende *Kermer-loop* waren; maer die van *Alkmaer*, *Edam* ende de nageschreven Dorpen] ende verkooren tot een Veld-Overste *Willem Nagel*, een Edelman, (want de Heer van Bredenrode met

met de Zuidhollandſche Steden op het voornemen van den Hartoge moeſten letten.) Ende volgt nu de *Kermerloop*.

Als *Willem Nagel* dan een ſterke partye by hem hadde, zoo hebben zy vooreſt vernielt het Huis te *Heemſkerk*, *Kralingen*, *Hillegeersberge* ende *Spanjen* in ſchieland. Van daer trekkende door onze Stad *Alkmaer*, namen in het Caſteel *Midderburh*, ende *Nieuburg*, roovende plunderende ende ſtukken ſmytende glazen, deuren ende venſters: ende trokken doen na *Monnikendam*, dat zy ter loop innamen; daer na rukten zy voor *Purmerend*, datze beſtormde, maer wierden afgeſlagen. Na *Enkhuizen* trekkende, wonnent ſtormenderhandt. [Nota: Wat ſtadt of zy eerſt wonnen, *Monnikendam*, of *Enkhuizen*; wilde ik wel van den beterwetenden niet achterhaelt wezen] ten leſten [tot haer ongeluk] trokken zy voor *Hoorn*; die op haer uit vielen, maer wierden met verlies van den Schoudt en veel ryke en deſtige burgers weder ingedreven: ende wierde in den retrait 4 van de treffelykſte burgers van *Hoorn* by ons volk gevan-

gevangen. Ende *Willem Nagel* [hoopende door een aengejaegde vreeze die van binnen den moet te doen ontzinken] riep: *Ten zy, dat gy de Poorten voor my open doet: zoo zal ik, deze vier poorters voor u stede doen onthoofden.* Dit dreigement veroorzaakte groot rumoer binnen de Stadt, maer hielden evenwel de Poorten gesloten, verbeidende assistentie, die haest volgde van den Hartoge ende Amsterdam, onder den Heer *I leadam*. Doen zyn die van binnen tot de Noorder-poordt uitgevalen, ende daer geviel een harde stryd, in 't welke *Willem Nagel* met veel van de Kermers verflagen wierden; 't welk de andere ziende, retireerden in tyds, doch wierden tot Woggelum toe vervolgt; achterlatende het *Vaendel* van *Alkmaer*, dat in *St. Siriacus-kerk* tot Hoorn opgehangen wierde; tot dat het na 56 jaren met kloekmoedigheid weder gehaelt wierd.

Hartoge *Philippus* de nederlage van ons volk verstaende, kwam in der haest met veel volk voor *Alkmaer*, en doordien de onze veel volks verlooren hadden,

den, ende niet bestant waren om hem te kunnen resisteren, kreeg hy de Stad in handen; maer onze goede Burgers ende Poorters slieden dapper in de klem, want daer wierden een groot getal Burgers boven van de Kerk-toorn afgestooten, dat zy te pletter vielen; andere in verscheiden plaetsen jammerlyk omgebracht. Voorts is onze Stad ende Kermeland door Hartoge *Philippus* dapper bedwongen, ja om zoo te spreken, geparst om handen en voeten los te geven. Want den Hertog sustineerde, dat zy verbeurt hadden *alle haer Privilegien, handvesten, gerechten, schependommen, vryheden, ende rechten, die zy tot dien dage toe verkregen hadden van de Graven van Hollandt, &c.* Ende dienvolgende moesten zy binnen agt dagen op het Stadhuis van Haerlem alle hare brieven ende handvesten leveren. Vorder, dat zy van dien tyd af, *geen opzet, vergaderingen, dagvaerden, klokkeslag, nog voortekenen hebben noch mochte maken by nacht noch by dage, op verbeurte van lyf ende goet: zonder des Hertogs consent. Zy mochten ook geen wagen gebruiken: maer moesten*

moesten alle haer koopmanschappen tot Amsterdam of Haerlem komen wegen, ende de tienden en tollē daer betalen. Alle gelden die stonden of geleent waren op Bailliuwschappen, Pluimgraef-schappen, Zeevonden, ofte anders, die waren tegen hem verbeurt. Ende mogten niet meer dragen, hielden noch hebben binnen haer huizen eenige wapenen, als harnasch ofte geweer, zwaerden, daggen, bylen, hamers, pieken, staven, bogen noch buffen, &c. uitgenomen slegte broodmessen zonder punten. Ende moesten alle geweeren ende wapenen voorsz ook tot Haerlem leveren, ende noch daerenboven, dat zy tegen hem verbeurt hadden alle hare Goederen, roerende ende onroerende, &c. dat hy hunlieden kwyt schold; maer moesten hem opbrengen ende betalen, yder Stad ende Dorp, zoo veel Kroonen als volgt:

	Kroonen.
<i>Alkmaer</i>	8000
<i>Edam met den Zeevant.</i>	4000
<i>Beverwyk.</i>	6000
<i>Heemskerk.</i>	2500
<i>Castercum.</i>	2000
	Vit-

Kroonen

<i>Uitgeest.</i>	8000
<i>Akersloot.</i>	8000
<i>Limmen.</i>	2500
<i>Heyloo en Oesdom</i>	4000
<i>Bergen.</i>	4000
<i>Baksum.</i>	600
<i>Schoorl.</i>	8000
<i>Affendelft.</i>	10000
<i>Groet.</i>	2000
<i>Wormer, Zisp en de Nek.</i>	8000
<i>Schoter-ambagt, Vlieland, Kanzj- de en de Busch.</i>	8000
<i>Oostzanen, Westzanen ende Krom- menje.</i>	9000
<i>Velsen, met den Hoflanders.</i>	6000
<i>Sloten, Oostdorp, Sparwoude, Spa- rendam, 't Hof-ambacht, Sant- voort, Tetroed, Aalbrechtsberge, Heemstede, Akendamme, Nye- kerk, Rietwyk.</i>	2000
<i>Koedyk.</i>	800
<i>Outdorp en Oterlik.</i>	600
<i>Graft.</i>	1000
<i>Schermer en Ursem.</i>	400
<i>Langendyk.</i>	3000
<i>'t Nyeland, Enigenburg en Valkog.</i>	1200
F	<i>Schar</i>

	<i>Kronen</i>
<i>Schagen, Barringhorn en Haring- huizen.</i>	2000
<i>Tessel.</i>	7000
<i>Oude-Nierop, Nieuwe-Nierop en Winkel.</i>	3000
<i>Wieringen.</i>	5000
<i>Egmond, Warmenhuisen met zyn toebehooren.</i>	5000
<i>Te samen 123300 Kroonen.</i>	

Welke somme te Haerlem moest betaelt zyn binnen 6 maenden, precys elke maend een zesde part van de somme; want die in gebreke van dagen of termynen verviel, moest nog eens zo veel betalen.

Ook moesten zy alle jaren op Nieuw jaers dag, van elke Haertstede betaalen 4 grooten, ende dat in de Parochie-kerk daer elk onder woonde: ende wie in gebreke van tyd of betalinge verviel, zoude de huizen verbeuren, daer het manquement van de tyd of grooten aen verviel.

Ende ten laetsten, moest onze Stad *Alkmaer* alle hare poorten, muuren ende

de wallen flegten, ende voortaan van die tyd blyven leggen als een Dorp ofte open vlek, zonder eenig Stads-regt te hebben. Ende moesten nog op haren kosten alle de glazen, vensters ende deuren op de Kastelen *Nieuwburch* ende *Middelburch* laten maken die zy gebroken hadden, welverstaende, die niet geruïneert hadden, genoten ook verschooning.

Deze zware straffe kreeg onze goede Stad, om dat zy quansuis rebellig tegen den Hartoge waren geweest, nu de zake tot haer nadeel uitviel, zoo moest het heeten dat zy rebel waren; maer na reden gesproken, *wat hadden zy anders gedaen als haer Eed volbragt?* (uitgenomen, dat zy nu in den Kermerloop wat verder gelooopen waren.) Hadden zy Hartoge *Philippus* mede toegevalen ende haer belofte gebroken, hadde dat beter geweest? Ende nu zy haren rechten Lands-vrouwe getrouw bleven, gelyk zy haer met *Eede* verplicht hadden, zoo moest dit nog kwalyk gedaen zyn.

Anno 1436. Vrouw *Jacoba* niet gelukkig zynde met de wapenen tegen den

Hartoge [die haer man, Heer *Vrank van Borselen* gevangen hadde] is met haer Neef veraccordeert, dat hy zoude hebben het Graeffschap van Hollandt, Zeeland, &c. ende zy haren Man weder, die den Hartoge vereerde 't Graeffschap *Oostervant* in Henegouwen; ende wierde Hartoge *Philippus* alhier tot *Alkmaer* ingehaelt, ende gehuldigt als Grave van Holland.

Anno 1444 Den 26. October wierde binne onze Stad gelyk in andere Steden met Plakkaet verboden te dragen *Pantsieren langemessen*, en andere diergelyke wapenen: die van zommige buiten gewoonte begonden gedragen te werden.

Anno 1447 Wierd binnen *Alkmaer* gefondeert het *Minnebroeders-Klooster*, op de plaetse, die men noch het *Munikerf* noemt, maer is Anno 1552 verniet, hebbende gestaen 125 jaren.

Anno 1450 Of zoo andere zeggen 1451 heeft Hartog *Philippus* onze Stad nieuwe Previlegien gegeven, om haer *muren* ende *Poorten* weder te maken: (na dat zy nu 25 jaren als een open vlek ofte Dorp hadde

hadde gelegen) waer van de Cotype luit, als volgt.

PHILIPPUS by der genaden Gods Hartoge van Bourgoujen &c. doen kond alle luiden, hoe dat wy zonderlinge geneigt wezende tot welvaren ende Vorderisse onzer getrouwen Stede Alkmaar; ende den getrouwen luiden; Overmits dat zy ons ende onzer Zaliger voorvaderen Grave van Holland menigen getrouwen diensten gedaen hebben, ende hem goedwillig gemaect hebben ons te consenteren onze beden van tien jaren; Daer af de eerste termyn Sint jans-dage midzomer naestkomende in gaen zal ende verschynen voor ons ende onze nakomelingen, der zelver onzer Stede van Alkmaar, ende alle den Poorteren ende inwoonders van dien vergunt ende geconsenteert hebben, gunnen ende consenteren misdesen onzen Brieve: hoe dat niet tegenstaende die condemnatie hier voortyds gedaen ende geschied op der voorschreven onze Stede van Alkmaar: den zelven onzen Stede, haer Stede Mueren te maken, ende onderhouden; ende de deuren van haer Poorten hangen ende sluyten zullen mogen tot alle tyden zonder daer aen tegen

ons of onzen Nacomelingen te misdoen of te verbeuren. &c. Ende want wy deze voorschreeven punkten van Gratiën ende vryheden &c. tot den eeuwigen dagen vast ende onverbroken gehouden willen hebben, Zoo hebben wy des t' Oirkunde onzen Zegelen aen dezen onzen Brief gehangen. Gegeven op den derden Dag van Maart. &c.

Anno 1468 's Anderen daegs na beloken Paesschen zyn hier gegoten 3 Klokken: 1 wegende 2500 pont, wierde geheten *Maria*. 2 wegende 1500 pont, wierde geheten *Petrus*. 3 wegende 1200 pont, worde geheten *Martinus*, zoo *Meester Jan Vrederiksz Chirurgyn* genootert heeft.

In dit zelfde jaer den 29 October viel de Heerlyke *Toorn van St. Lourens Kerk tot Alkmaer*; de welke tot groote kosten van de Burgerye getimmerd ende noch niet geheel opgemaekt en was: ende heeft 2 Bagyntjes dood gevallen in 't Oude *Bagyn-Hof*, gestaen hebbende, daer nu het *Tuchthuys* is, deze *Toren* was een *Baken* voor de *Schippers in Zee*.

Anno 1469 (andere zeggen 1467) in de

de Vasten hebben de *Vrouwen-Breeders* een plaetse begrepen tot *Outdorp* (dicht by de *Munike-Brug*: daer noch de *Haechedoornen* op de kant van de *Weydt* staen: tusschen het *Casteel Nieuw-Burg* ende *Middelburg* ofte om eigentlyker te zeggen, tusschen de *Knyck* en de *Munike-brug*) ende boude daer een *Klooster*, tot welker fondation, den *Hartog Karel van Bourgongien* zeer assisteerde, met *Aelbrecht van Raephorst* Schout van *Haerlem*, en den *Reintmeester van Noort-Holland*, Ende is dit *Klooster* verniet Anno 1572 als 't 103. Jaren hadde gestaen.

Anno 1469 voorschreven (zoo eenige zeggen) maer zoo de memorie van onze *Kerk* houd: in 't Jaer 1470 Syn beide de oude Kerken van *St. Laurens* ende *St. Matthys* afgebroken; (die zeer verzwakt waren door het vallen van den voorschreven *Tooren*) ende is het fundament van dit heerlyke werk onzer konstiger gebouwde *Kerk* begonnen, ende den eersten steen daer aen gelegd op den 9 Juny in 't jaer 1470 voornoemt. Tot welkers gedachtenis, in het jaer 1605.

den 20 July, dit volgende Godicht in
onze Kerk is gestelt;

- Ontrent geleden duisent jaer
600. Wert hier gestelt Kerk en Altaer]
Den Heidenschen Afgoden.
Niet wel drie hondert jaer daer
naer,
[Zoo d' onde Memorien zyn waer]
Ontrent. Zyn die we'er uitgeroden.
860. Doen 't licht van Christi Offerhand
Glinsterde door heel Kermerland,
Sticht men een kerk ter eeren
901. Van Sinte Laurens, d'welk na-
derhant
1132. Dik van de West - Vriesen is ver-
brandt:
1328. d'Oorlog kan 't al omkeeren.
Maer doen d'yver kreeg meerden
kracht,
1382. Wert daer neffens met goed aendage
Een kerk in reverency
Van Sinte Mathys gestelt, zulks
placht
Te zyn onzer Voor-oud'ren pracht
Het werk waerdeert d'intency.
Daer

1468. Daerna, den Tooren (zeer ver-
den 29 maert)

October Van Sinte Laurens, stort neder
ter aerd,

't Welk oorzaak gafte vellen

1470. Beid' d' Oude kerken, tot op der
of aerd:

1475. En in haer plaets (als wert ver-
klaert)

Dit heerlyk werk te stellen.

Ik mene dat 1469 de oude Kerken af-
gebroken, 1470 de nieuwe begonnen,
en 1475 dezelve volmaekt zyn: de rest
laten wy aen den beterwetenden. Als de-
ze Kerk gebouwt wierde, waren Kerk-
Meesteren *Jacob Madder*, *Ronk Pie-
terfz.*, *Adriaan Wouterfz* ende *Pieter Zel
Symonfz.*, zoo Meester *Jan voorfz.*, no-
teert.

Anno 1470 voorfz., wierd Koning
Edward van Engeland de IV. dier name,
uit zyn ryk verdreven, ende kwam met
zyn volk en schepen, die hy digt by on-
ze Stad ankerde, in de Berger-Meer (zo
ik in een andere materie melde uit de ou-
de memorien) ende bezogt de Reliquien

van *S. Aalbrecht* tot Egmond, en trok voort na zyn Swager, Hartoge *Carel van Bourgonjen* die zyn zuster hadde, in den Hage.

Anno 1478, heeft Keizer *Maximiliaan* onze Stad Alkmaer vergunt ende geconfermeert alle de Privilegien, Hantvesten, Rechten ende Vryheden, die zy tot eenigen tyden van de Graven van Holland verkregen hadden, en dat ten aanzien der veelvoudige getrouwe diensten, by haer ten allen tyden den Graven van Holland gedaen, blykende by de brieven, hier af gegeven den 28sten Maert in den Hage. Ook heeft den Keizer voornoemt, [om de Markten binnen onze Stad te favoriseeren] vergunt, dat in alle Markten *Tolury* zyn zouden, alle Hollandfche Steden, als: geheel *waterland*, *Graft*, *Oudkarspel*, *Schermer*, geheel *Egmonderland*, *Affendelft*, 's *Herstogenbosch*, *waalwyk* ende *wimmenum* is tot wederzeggen getollereert.

Anno 1481, wierd [na de notatie van *Mr. Jan Vrekrik*, *sz.*, Chirurgyn] de kerk in 't Minnebroeders-klooster gemaakt binnen onze Stad: ende de wateren binnen

nen Alkmaer wierden verdiept : ook wierde gemaakt de steene Brugge in de Korenstraet, die ik meene dat de Brugge is over de Leet by de Heul.

Anno 1482, heeft de Stadhouder van Holland hier binnen de Stad gebragt 2560 Soldaten, ende daer by gevoegt zoo veel van onze Alkmaersche, dat hy een tamelyk leger by den anderen hadde, ende is met dit volk op 't onvoorzienst voor Hoorn gerukt; en heeft de Stad heftig bestormt, en met geweld ingenomen, alwaer door de verwoede soldaten in die furie eenige onordentelykheden wierden gepleegt, zoo dat 'er sommige vermoort ende omgebragt wierden buiten order; onder anderen ook twee Pricsters, die zy boven van de Kerk afwierpen. Maer een van onze Burgers, genaemt *Lambert*, [wien's oogwit op zyn, ende des Stads eere speelde] heeft ons Alkmaers Stads Vaendel ofte Banier, uit de Hoornsche Kerk gehaelt, (daer het 56 jaren hadde gehangen) ende tot Alkmaer gebragt, den welken voor zyne vroomen en stoutmoedigen daed vereert wierde des Stad-roep, ende boven dien werd

wierd hem in zyn ouderdom geschonken vrye Alimentatie ofte onderhoud, zoo lang hy leefde.

Anno 1487, wierd [na de notatie van *Mr. Jan Vrerik* *sz.*] op *St. Franciscusdag*, zynde den 4 October, alhier gegoten de groote Klok die op de Waag hangt, en geheele uuren slaet, wegende 6300 pond, ende wierd genoemd *S. Laurens*.

Ende op *St. Andries-avond* daer aen volgende, zynde den 29 November, wierden hier twee andere klokken gegoten, wegende de eene 4000, en de andere 3600 pond; werdende de eerste *Zalvator*, en de laetste *Maria* geheeten.

Anno 1492 den 11 April; zynde de Octave van Paesschen, kwam Heer *Jan van Egmond*, Stadhouder van Holland, met veel soldaten in *Noordholland*, om die van *West-Vriesland*, *Waterland* ende *Kermerland* Ruitergeld af te vorderen; de arme Landluiden hadden langen tyd veel schatting gegeven, waren zeer verarmt, en niet machtig om meer te geven. Ook was 't een zeer dierē tyd in de

de Rogge; en 't geld was heel laeg gezet, en daerom veel uit het Landt gevoert: ook was 'er weinig welvarenteitheid onder 't volk, door dat in voorgaende tyden de Landen dikmael door watervloeden waren verzoopen; ende door de Vriesen bedorven, kortom, den gemeenen man had het zeer sobertjes en slegt; waerdoor dat een groote beroerte onder de ingezetenen ontstond, ende dat uit dit oogmerk; zy lieten hun voorstaan, dat indien men haer wilde dwingen om nog meer schattinge te geven, daer zy reeds genoegsaem goedeloos en berooit waren, zy hun veel liever wilde doodvechten, dan van armoede sterven.

Daer kwam een oploop, de wapenen geraekten in de hand, ende daer wierden twee huisluiden van de Ruiters dood geslagen, om dat zy weigerden schatting te geven. De andere Huisluiden dit ziende, liepen ende riepen als verwoed: daer was al 't spel te grabbel, en alles in disordre. Heer Jan en konde niet beter doen, als de pan in 't smeer te laten steken, en gaen van daer hy gekomen was; want dezen onrust liep voort als een

een loopend vuur, ende de Landlui-
den liepen uit alle Dorpen te samen, ende
kwamen met een groote meenigte hier
binnen *Alkmaer* als ontfinde dieren ende
verwoede leeuwen, gansch desperact en
mistroostig, (gelyk of het die van *Alk-*
maer haer schuld allcen waer geweest)
ende zy liepen terstont ten huize van
Claes Corf van Boshuizen, Rentmeester
van Noortholland, ende sloegen alles in
stukken, dat zy in huis vonden; ende
tot zyn geluk was hy zelfs in den *Hage*,
dat hem voor dien tyd zyn leven bate-
de; niet te min, zy sloegen een van zyn
dienaers dood: dit gerucht liep aenstonts
wyd en zyd; en daer kwamen Gedeput-
teerden van Haerlem hier tot *Alkmaer*,
om met de Landluiden in billykheit te
handelen, dat gedaen wierd, ende zy
voor dien tyd te vreden gestelt: en de
Heer Jan van Egmond had een huisman
in den *Haeg* gevangen gebragt, die ter-
stond wierd losgelaten. Om deze oorza-
ke vergaderden alle Steden in den *Hage*,
om de Heeren Staten Generael de zake
voor te dragen, en die tot een accom-
modement te brengen; ende ondertussen
hebben

hebben de Steden ende Dorpen van Kermerland ende Waterland ook een Generale Vergaderinge gehouden tot Hoorn, alwaer zy eendrachtelyk besloten, dat zy (al zouden ze den lesten man verliezen) geen *Ruiter-geld* noch *Schattinge* meer geven wilde, vermits zy door armoede elendig bezogt, en ten uitersten uitgeput waren; ende een partye die binnen Hoorn lagen, kwamen mede tot Alkmaer, verwoestende in 't passeren de Kastelen *Nieuwbург* en *Middelburg* in den grond.

Terwyl dat de Kerners dus op der Burgers grote kosten hier tot *Alkmaer* lagen (wachtende na 't besluit in den Hage) zoo vielen veel rouwe arme lichte gezellen en kalissen van onze Poorteren ende inwoonders by haer: Gelyk waeghalzen die niet en hebben te verliezen, quamen 10 a 12 gelyk in de luyden haer huizen loopen, ende men most haer eeten en drinken geven dat zy eysten, ende dit gezelschap vermeederde alle dagen, want overmits dat in de Burgers Huizen zoo veel van deze vreemde gasten waren, stonden de Neringen voor die tyd meest stit

stel, ende de Ambachts-gezellen niet werkende, verarmde zeer.

De E. Magistraete ende Burgers dede groote deligentie ende neerstigheidt met goede redenen, om dit woeste volk met goede redenen in haer voornemen te veranderen, (want, men was hier binnen de Stadt in groote vreeze, dat zy de geheele Stad zouden plunderen) ende ondertuffen ontboden onze E. Magistraten heimelyk Heer *Jan van Egmont*. Die zonder vertoeven met veel volk quam dicht by Alkmaer, maer dit volk (dat hier binnen de Stad lag) zyn komst vernemende, wapende haer in der haest, ende trokken met een stille Trommel uit de Stadt, menende zyn aenkomende Leger op 't onverzienste te overvallen: maer hy kreeg op 't spoedigste informatie van haer aenslag, ende week met zyn Leger te rug, als zy vernamen dat hun disceyn ontdekt was, ende Heer *Jan* te rugge keerde, quamen zy weder hier binnen *Alkmaer*; dezen handel geschiede eenige dagen voor Mey des voorschreven Jaers 1492. Hier dient genoteert, dat onze E. Magistraten, dit spel hier in de stad met goede

goede Oogen moesten aensien; om dat de verwoetheit van 't gepeupel en de ongeregeltheit van 't kanalie alle ordere belette voor dien tyd.

De Kermers ende dit verwoede volk verstaende dat Heer *Jan* na Haerlem geweken was met zyn volk, presumeerde zy dat het was uit vreeze van haer, ende 't besluit in den Hage te lang (na haer bedunken) tarderende: zyn noch veel verwoeder geworden (niet langer na d' uitkomst in den Hage willende wachten) zyn met de Noort-Hollanders ende een party Alkmaersche (des Stadts Vaendels met geweld mede nemende) te zamen in grooten haest gerukt voor Haerlem, op H. Kruys-dag, zynde den 3. Mey, daer zy 's avondits te 8. uiren voor quamen, ende verzochten om datelyk binnen de Stadt te wezen, de Magistraeten met haer gesprek gehadt hebbende, resolveerden om haer niet in te laten (door insicht van 't onheyl datter mocht volgen) maer de Heeren en waren nauwelyks van de Wallen vertrokken, of de *Cruys-Poort* wierd (door eenige Burgers van binnen

G

op.

opgeslagen, ende die van buiten alteza-
men ingelaten.

Deze onbesnoeide menschen, ofte het *Kaes-en-Broodtsvolk*, [zo men die doen noemde, om zoo *Vetius* vermeldt], dat zy in Vaendelen en Rotten waren verdeelt; ende voerden *Kaes-en-Broot in haer banieren*; ende dat veel van haer een stuk *Kaes-en-Broodt* op de borst hingen; zeggende, dat zy daer voor vochten, waer door zy ook het *Kaes-en-broodts-volk* genaemt wierden, ende de beroerte het *Kaes-en-Krootspel*, binnen Haerlem komende, kregen datelyk grooten toevloet van veel licht rebellig Volk: (want in zulken gelegentheit) vint men altydt oproerige diertot rooven en plunderen genegen zyn), ende dezen verwouden rebelligen hoop, [vergetende dat de Gedeputeerden van Haerlem hunne zaak zoo getrouwe-lyk in den Haeg verdedigt hadden] zyn met groote furie terstont na het *Zant* ofte *Marktveld* gedrongen, alwaer den meesten hoop van de Magistraten, ende veel van de treffelykste van de Stad vergadert stonden, dewelke dit verwoede volk ziende aenkomen, de vlugt namen; ende

ende ontrent 40. liepen uit verbaestheid op het Stadhuis, ende sloten de deure achter hun toe. Het *Kaes-en-broeds Volk* dat ziende, welen op het Stadhuis aen, en schoten met *Kloveniers* (een zeker soort van geschut;) andere wierpen zoo vreeslyk met steenen, dat niemand een hoofd dorst uitsteken. Ten laetsten sloegen zy met bylen en hamers de deur van het Stadhuis aen stukken: die van binnen geen geweer hebbende, en ziende dat ze geen ontzet, maer meerder onheil verwachtende waren, verzogten om die van buiten te spreken, ende accordeerden dat zy het Stadhuis zouden openen, mits conditie, dat die van buiten hun geen geweld zouden aendoen.

Dit accoort aen wederzyden geaccepteert zynde, wierd de deur geopent; Maer zie eens, wat de ongebonde passie in ontaerde en verwoede menschen niet kan uitrechten! Dit verwoede volk, vielen met een groote meenigte, ende een bulderende furie in het Stadhuis, daer hoorde men uit haer meeneedige monden anders niet, als dreigementen, om al dood te slaen wat zy vonden. De

E. Magistraet zocht met goede redenen haer ontroerde breinen wat te bezadigen ; maer het hielp weinig. Een Schepen der Stad, genaemt *Pieter Thomasz*, en zyn broeder *Andries Thomasz*, wierden beide doodgeslagen, om dat zy niet na haeren zin spraken. De Schout, genaemt *Klaes van Ruyven*, wilde eenige authoriteit gebruiken, maer zy sloegen hem aenstonds dood, ende [ô ! gruwelyke wreethcit] zy kapten hem zoo klein als hutspot, ende stuerden de stukken in een pakmande t'huis aen zyne weduwe, Juffrouw *Maria van Cats*. Dit geschiede des avonds, ontrent tusschen 8 ende 9 uuren.

Des nagts hebben sommige van deze razende menschen, (doch meest *Haerlemmers*) veel ongebonden onredelykheit bedreven: zy liepen in de luiden haer huizen, sloegen al aen stukken dat zy vonden, stoelen, banken, kisten en koffers, ende namen mede 't geen haer diende, ende bragten 't in hare huizen, ende dat haer niet en diende, (als bedden en andere dingen) sneden zy in stukken. Daerenboven scheurden zy de luiden ha-

re

re brieven, ende braken de zegelen; in somma, 't was binnen *Haerlem* doen een bedroefden toefstant. Dit onverwinnelyk befchadigen en verkoelde deze dolle rafernye nog niet, maer eenige die op het Stadhuys waren, floegen daer ook alles in ftukken dat zy konden bekomen, de *Treforiers Kamer*, de *Weefkinders kifte*; in 't kort, *Brieven*, *Obligatien*, *Quitantien*, *Protocolen*, *Registers*, *Sloten*, *Boeken*, ende vele andere dingen vernielden en verdistrueerden zy, met zulken beeftelyken wreetheid, dat 'er niet een goed burger zyn lyf zeker was, of in zyn huis dorfte blyven, tot 's anderen daegs, dat de furie wat cefseerde.

De Magiftraten waren dapper in deze zaake begaen, door wat middel deze wreetheit ende verwoetheit eenigfins mochte geftilt worden, eer de geheele Stad geruineert werde: Soo ordineerden zy 's anderen daegs 4 Capiteinen, elk onder hun hebbende 30 mannen, om alle vordere onheil voor te komen, zoo het mogelyk was, en daer wierd af gepubliceert, wie verburgen was, dat zy te voorfchynzoude komen, men zou-

de hem conſerveren: ende wie eenig goed genomen gerooft ofte geplundert hadde, moſte het te voorchyn brengen, op verbeurte van den hals: ende daer wierd een Galg op het *Sant* opgerecht, om den quaden ende rebelligen te ſtraffen.

Maer wat waſt? den hoop van dit ongefnoeide volk vermeerderde dagelyks uit *Noort-Hollant*, zoo dat by de E. Magiſtraten patientie van noode was: want de de autorityt was hun voor dien tyt binnen de Stad ontworſfelt, ja, dat meer was, dit *Kaes-en-Broods-volk* waeren niet vernoegt, dat zy den Meester in de ſclturye ſpeelden: maer zy dwongen de trefelykſte van de Stadt, dat zy hun geroet moeſten maken, om met haer voor *Leyden* te trekken.

Den Stad-Houder Heer *Jan van Egmond* in den Haag zynde, werde ſpoedig verwittigt van dezen ongeregelden handel binnen *Hacrlm*; als mede haer diſceyn op *Leyden*; waeromme hy op 't ſpoedigſte eenige Edelen ende een goet getal Soldaten binnen *Leyden* zond, om dat verwoede volk te reſiſteren: ende daer werde in alderhaeſt een bolwerk buyten de

de *Rynburgers-Poort* gemaeckt, daer zy
teerst aenkomen zonden.

Het Kaes-en-Broods-volk, trokken
den 8 Mey zevens ten 5 uuren, boven
de 300 Ikerk, met de Vaendels van
Haerlem ende Alkmaer, uit Haerlem,
ende quamen tot *Noord-wyk* bleven daer
dien nacht; s'anderendaege middaegs voor
Leyden vielen datelyk op 't *Blok-huys*
aen, ende veroverden dat stormenderhand.
Daerna marcheerden zy recht aen tot de
Ryn-Burgerpoort, in de Huizen, die
dicht aen de Stad stonden, ende bleven
dien avont in slach-orderen staen, onder-
tussen, wierdender dapper in ende uit de
Stad geschoten, zoo dat 'er veel gequelt
ende doot bleven.

Die van binnen vielen in den Avont-
stondt uit, ende haken alle de Bomen af
die buiten de Poorten stonden, ende be-
gonden daer een Bolwerk af te maeken.
Hier gebeurde wat vreemds: dit Kaes-
en Broodts-volk (die by na den dwang
van 't geheele Lande schenen: doch ont-
cervaren in Oorlogse zaken) dit ziende,
begonden verwaerd te worden; ende na-
men de vlucht [eer dat het eens daer op

aen quam: ofte eer dat 'er eenige uitval met ernst op haer gedaen waren] ende dat met zulken disordere; dat een yegelyk zoo styf liep als hy mocht zonder ophouden, de *Vaendragers* ziende hun volk vluchten, retireerden ook op het spoedigste.

Den Gouverneur van *Leyden*, ziende dat het *Kaes-en-broede volk* met schrik en verbaeftheit ingenomen waren, deden de Poorten openen, ende trok op 't spoedigste met al het Garnisoen de voorvlugtende na, zoo dat zy van de achterste noch veel dood sloegen ende gevangen kregen; ja dat meer is, die van 't Huis te *Teylingen* kwamen maer met 6 of 7 paerden op dit vluchtende verbaesde volk uit, ende kregen 'er een goede partye gevangen; zoo groot was de schrik onder haer. Ende doordien de Maen heel klaer scheen, zoo dagt hun, dat den hoop van haer vervolgers eens zoo groot waer, als hy inderdaed was, ende wierden hoe langer hoe verbaesder, in 't kort, zy wierden van haer eigen schaduw voortgejaegt. Den Gouverneur van *Leyden* keerden ten lesten met zyn volk

volk te rug, ende dit verbaesde volk kwamen de rest van haer schandelyke tocht weder binnen *Haerlem*, en eenige vluchtete datelyk na huis.

Terwyl dat dezen handel geschiede, kwam den jongsten broeder van den Hertog van *Saxen*, [die men ook *Hertog van Saxen* noemde] wezende een manhaftig Krygsman, van Keizer *Maximiliaen* gezonden, om neffens Heer *Jan van Egmond* te Gouverneren, (terwyl hy in Oostenryk zyn moest, ende den jongen Graef *Philippus* van Holland nog minderjarig was) met een goede partye volk uit den Hage, om deze Rebellen te bezoeken, die veel moedwil bedreven tot *Noordwyk*; daerna tot *Santvoort*, daer zy 't niet beter maekte, maer plunderden de Kerk en 't geheele Dorp, daerna namen zy de *Beverwyk* met geweld in: trokken voort tot *Heemskerk*, daer veel van onze *Alkmaersche* ende *Kermers* lagen, om des Hartogen volk uit *Noordholland* te keeren, het welk des Hartogs volk ziende aenkomen, stelden hun in slagorden, verwachtende haren vyandt, die terstond op hun aenvielen, en daer

geschiede een hart gevegt, zoo dat 'er ontrent 400 van de *Alkmaersche* ende *Kermers* op de plaette dood bleven, daer onder veel van de rykste ende voornaemsten.

Op den 15 Mey daer aen, kwamen des Hartogs volk weder uit *Beverwyk* door *Velsen*, dat zy in 't doorpasseeren plunderden, rovende ende verbrandende alles dat zy vonden, tot voor de Poorten van *Haerlem* toe. De Magistraten der zelve Stede, zonden aenstonts eenige Gedeputeerden; om den Hertog tot accoort te bewegen; waerin hy hem niet zeer weigerig toonde. Het accoort werd getroffen, op deze conditie: dat men in der haest en in stilligheid in de Stad zouden zien te krygen een goed getal van des Hertogs volk, [doch op goeder trouwe, dat dezelve den Burgers geen overlast zouden doen] om te beter verzekert te zyn voor een nieuwen oproer van het *Kaes-en-broods-volk*; ande alsdan zouden zy middelen zoeken, om haer van dat canailje te ontlasten. Men deed alzoo, en men schikte een sterke partye in de Stad: het is verwonderenswaerdig dat

dat het *Kaes-en-broods* volk, daer ze te voren zulken geweld hadden gepleegt, nu zoo weinig tegenweer deden in 't inkomen van dit volk, gelyk ook doen, wanneer de Burgers van Leyden de bomen buiten de Stad afhakten ende daer Schanfen af maekten, al het welke zy niet eens getracht hebben te beletten, waeruit genoegsaem haer disordre gebleken is.

Daerna publiceerde men met klokkeflag, dat alle de Kerners, West-Vriesen ende Waterlanders, benevens die van *Alkmaer* moesten uit *Haerlem* ver trekken. Het *Kaes-en-broods* volk ziende dat zy overmeestert waren, en geen goede uitkomst voor haer stond te wagen, als t'avond ofte morgen van den Hertog overvallen, ende zoodanig getracteert te werden, gelyk zy de Burgers van *Alkmaer* ende *Haerlem* overvallen ende getracteert hadden. Zy resolveerden derhalven van de nood een deugd te maken; verzoekende aen den Hertog demoedelyk om audientie, dat hun vergunt wierde. Zy committeerde tot haer 100 Gevolmachtigde, die alle

bloods.

bloeds hoofds ende bloeds voets, met gebogen knien ende gevouwen handen voor den Hertog kwamen, verzoekende genade ende kwytſcheldinge, hy ſchonk haer genade, ende vergaf hun de fout; doch op deze conditie: Eerſtelyk, zy moeſten aen den Hartoge voor hnnne rebellie betalen 5700 guldens eens: Ten tweeden, zy moeſten hem 50 mannen conſenteren tot zyn believe en dienſt, als hy dezelve op eenige tocht wilde gebruiken.

Onze *Alkmaerſche*, ziende dat de zake met de Kermers ende Waterlanders zoo wel afliep, verzogten ook genade, die zy van gelyken verkregen, op deze conditie.

1. Het *Stads Vaendel* aen den Hertog over te leveren, zonder dat meerder te mogen gebruiken, om dat zy dat misbrunkt hadden in 't planten voor *Leyden*, zoo den Hertog allegeerde.

2. Aen den Hartog te betalen eens de ſomme van 5600 guldens, om dat zy de rebellie van 't *Kaes-en-broods volk* gehanthaeft hadden.

Dit viel hun laſtig op te brengen. 1.
om

om dat zy de lasten, door den *Kermerloop* geleden, noch niet verwonnen hadden, als wanneer onze Stad 16000 gulden moest opbrengen. 2. Door het nederwerpen van haer poorten en mueren. 3. Vermits zy grote schade van 't *kaesen-broods volk* in den eersten aenstoot geleden hadden. 4. Om dat onze Stad zoo menigmael van haer rykdom was ontbloot door hare vyanden. 5. Overmits de Neeringen zoo niet floreerden als in onzen tyd, als wanneer men een finert wat beter kan verwinnen. Ende ten laetsten, doordien veele van de Ryksten in deze tocht gebleven waren.

De oude Hollandsche Cronica. Divis. 31. Cap. 81. Voegt by deze geschiednisse, dat die van *Noordholland*; en *Kermerland*, tot dezen onrust toe, van de Graven van Holland langen tyd vrydom was vergunt, ende hadden een wyl tyds zonder schattinge gezeten, ende dat ten aenzien van de menigvuldige overvallen der Vriezen. Maer nu moesten zy alles geven dat men haer afeischte; zoo dat er voor dezen tyd, nooit Grave van Holland zoo veel schatting uit dit Land hadde

hadde getrokken, als deze Hertog van Saxon dede.

Nota. Ik mene dat dit een misverstap by den Schryver der *Hollandsche Chronyk* is, dat de schatting, die Hartoge *Philippus* in 't jaer 1426 dit Land voor boete afvorderde, 't welk wel 246600 guldens bedroeg, genomen zy voor deze 11300 guldens; die den Hartog van Saxon dit Land afvorderde; dat licht kan wezen; vermits beide de eisschers *Hertogen*, ende de betalers der zelve *kermers* waren; dog wy laten dit voorstel aen een beterwetend oordeel. Ende sluit de voorz Kronyk daer op: *Aldus is 't van noden, dat men by wylen al zulke accidenten ende geschiedenissen in memorie zet ende beschryve, op dat by avonturen kun eenige Steden ofte Landen daer aen spiegelen ende exempel nemen, mogen, hen voor zulke tweedrachten te wachten, ende goede nageburen te blyven; want als d'een Stad van de andere scheid, dat pleeg altyd kwalyk te varen, gelyk het, eilaes! hier ook dede.*

Ik kan niet verby gaen 't gene dat *Mr. Jan Vredrikz. Chirurgyn* voor meer genoemd

noemt (als noterens waardig) aentekent: dat 'er in den tyd van 32. Jaren 11. Schouten binnen onze Stad waren; die ik vervolgende de Jaren, zal stellen.

In dit Jaer van 92. dat deze oproer ontfont, was *Willem van Poelenburch* Schout van *Alkmaer*.

Anno 1494. Was *Jan Gerritsz.* Schout tot *Alkmaer*.

Anno 1500 Wierd binnen onze Stad geboren den Hoog-geleerden *Petrus Nannius*; wiens leven ende geleertheit, wy in 't eynde dezes Boeks noteren.

Anno 1509 Wiert het Stad-Huys tot *Alkmaer* begonnen te maeken.

In 't zelfde jaer wiert de Oude Doelen getimmerd.

Item in dit zelfde Jaer wiert de Oude Stenenbrug gemaekt.

Anno 1511. in de Maent van Mey. Is het *Oude Orgel* in onze Groote Kerk volmaekt, door *Joannem Confluentinum*.

Anno 1515 Heeft de Heer van Schagen 't Schout-Ambacht van *Alkmaer* verpacht, ende *Jan Gerritsz.* van 't Schout-Ambacht gedeporteert stellende in zyn stede *Adriaen Dirkz*, die zyn eerste recht dag

dag zat den 24. Juny, en diende een Jaer.

Anno 1516. Heeft *Gerrit van Schagen* 't Schout-Ampt aengetast, ende zat zyn eerste recht-dag den 9 July.

Anno 1517. Op Paesschen, sterf *Gerrit van Schagen*. ende quam in zyn stede *Anthonus van Nievelt*, de welke het be-
diende tot *S. Jans Misse* in de Zomer;
ende doen taffe *Joost Dirksz.* 't Schout-
Ambacht aen; waren alzoo 5 Schouten,
in 2. Jaren.

Anno 1517 voorschreven den 25 Juny, op *S. Aelberts* dach, des Avonts
tusschen 10 ende 11 uuren, quamen
een grooten hoop *Gelderschen* met een
deel *West-Vriosen* alhier onze Stad *Alkmaer*
overvallen: ende onder veel moedwille
die zy aenrechten, plunderden zy de
Stad wel 8 dagen lang, zoe dat zy een
onwaerdeerlyken schat verzamelden, van
Goud, Geld, zilver, kleynoodien, Ju-
welen, Laken, Linnen, Wollen, Zy-
de, Fluweel, ende andere kostelykhe-
den: ja Tin ende Bedden was haer niet
waerdig om mede te nemen; maer (zoo
de oude memorien houden) zy sneden
de

de bedden open, ende lieten de veeren door de Stad waeyen. *Ritsevoort* en de *Meelmolen*, (sommige zeggen twee *Meelmolens*) die aen de vesten tusfchen *Ritsevoort* ende *Binnen-banen* stond, staken zy in den brand, zoo dat 'er wel 100 huizen verbranden; doe trokken zy door de *Nieuwe-poort* ende verbranden die mede. Daerna trokken zy na *Egmond*, ende verbranden het zelve, uitgenomen 't *Slot op den Hoef*, dat Heer *Jan van Wassenauer*, (Schoonbroeder van *Egmond*) belettede, overmits hy daer op was. Voorts marcheerden zy na *Heyloo*, dat zy ook verbranden: alsmede 't *Huis te Conster*. En zy zouden noch meer kwaed gedaen hebben, maer zy wierden verstrooit door Heer *Jorjaen*, ofte *Georgius van Egmond*, Grave van *Baren*, [eerst gezegt den Heer van *Hooswaert*, daerna *Bisschop van Utrecht*] zonne van den *Eersten Grave van Egmond*.

Anno 1518, den 28 Maert, wierd *Jan van Nesse* Schout binnen *Alkmaer*, en bediende dat Ampt tot Juli in het volgende jaer.

In dat zelfde jaer is de de Schilderye
H van

van 't *Oordeel* achter in onze Kerk volmaakt; zoo als den datum die men daer onder vind, uitwyft.

Anno 1519. In de maend van Juli, nam *Aelbert van Ryk* het Schouts-Ampt van *Alkmaer* aen, bedienende 't zelve ruim twee jaren.

In dit jaer is de gehele Schilderye van 't verwulft in onze Grote Kerk voltrokken, 't welke by de verstandigen verwonderenswaerdig is, wyl dit groote werk geschied is in de tyd van een jaer.

Anno 1520. In de maend September is ons heerlyk *Stadhuis* binnen *Alkmaer* volbouwt.

Anno 1521, heeft de Heer *van Schagen* 't Schouts-Ampt binnen 'Alkmaer verpacht, maer hy mogt geen Substituut stellen, ten ware met consent van de Vroefchap en de Kamer van Rekeninge: ende de Heer *van Schagen* heeft zelf als Schout gezeten, in 't Recht den 13 Augusty, ende *Aelbert van Ryk* zyn Talman.

Daerna de zaak wat gemodereert zynde, wierd *Pieter van Egmond* Substituut van de Heer *van Schagen*; drie jaren lang

lang dat Officie bedienende; zittende
zyn eerste Rechterdag den 8 October.

Anno 1522 is binnen Alkmaer geboren *Mr. Pieter van Foreest*, dat grootte
licht in de Medicine: van wienis geleert-
heit wy hierna zullen spreken.

Anno 1524 wierd *Willem Jansz Schout*
binnen Alkmaer; ende zat zyn eerste
Rechterdag den 1 Juli.

In dit zelfde jaer wierd de *Nieuwe*
Vaert met de *Brug* gemaakt by de *Voon-*
der Geest.

Anno 1526 is de *Slaperdyk* by de *Zyp*
geleit, die besteed wierde by *H. Gerrit*
van Assendelft ende *Bronkhorst*, Bailjuw
in den Briel.

Anno 1528. Den 24 April, wierdt
den eersten steen geleit aen de Oude
Krieffe Poort, ende *Torenburg* wierd door-
gegraven.

Ontrent dezen tyd vereerde den Grave
van Holland aen Alkmaer verscheiden
nieuwe Handvesten ende Privilegien:
om nieuwe Wallen, Vesten, Bolwer-
ken ende Torens te maken; vermits zy
zoo menigmael ende nog onlangs van de
Geldersche uitgeput waren.

H 2

Anno

Anno 1531. In September kwam Koning *Christiaan van Denemarken* met 7000 Mannen in *Waterland*, ende vergaderden veel geld van de Landzaten; daerna kwam hy den 19den dag van die maend binnen onze Stad Alkmaer, daer hy twee nachten vertoefde. Daerna in *Kermerland* ende *Rynland* trekkende, eride insgelyks doende, kwam na 13 dagen met zyn volk weder hier door de Stad marcheren: ende hy zelfs was gelogeert in 't *Clooster van onzer Vrouwen Broeders* tot *Outdorp*; maer zyn volk lag hier in ende om de Stad: des anderen daegs vertrok hy na *Medenblik*, daer hy met zyn volk te scheep ging, hoewel zyne reize niet wel eindigde, overmits hy door den Hartog van Holstein en de Oosterlingen gerecontreert en overwonnen werd.

In dit zelve jaer wierd de Nieuwe Vaert die na Petten gaet, gedolven.

Anno 1533, wierd den *Oosterdyk* agter Langendyk geslagen [zoo *Mr. Jan Fredrikz* noteert] ende daer wierden eerst 4 Watermolens gezet.

Anno 1536, den 16 Juli wierd den
eersten

eersten steen gelegt aen den *Toorn* op het *Nieuwe Land* binnen Alkmaer.

Den 15 Augusty daer aen volgende, kwamen binnen Alkmaer wel 4000 Vriezen van den *Dam* (zoo *Mr. Jan Fredrik* sz. noteert) doende de Burgers van Alkmaer groote kosten; vermits zy wel twee dagen in de Stad vertoefde: daerna vertrokken zy, nemende haren weg na Haerlem.

Doen wiert begonnen de Vesten te maken van 't *Nieuwe-Lant* tot de *Kermer-Poort*.

Anno 1537 den 4 April wiert de *Muragie* begonnen van de *Geefter-Poort* na de *Kermer-Poort*.

Anno 1560 Wierden de eerste *Sont-Keeten* binnen *Alkmaer* gebout

Nota: Van *Brussel* tot *Antwerpen* een neuen vaert gegraven zynde, ende voor de eerste bevaerders daer van een prys gestelt zynde, was onder anderen, Een *Schip met Rogge van Alkmaer* een van de eerste *Schepen*, die langs deze *Vaert*, tot *Brussel* quam.

Anno 1561 wiert de nieuwe *Doele* binnen Alkmaer gebout: en den eersten steen

H 3

wierde

wierde geleit van *Koning Philippus van Spangien*, doen ter tyt tot *Alkmaer* zynde, zoo als in een der *Glasen* van de zelfde *Doele* naest korte jaren noch heeft gekonterfeit ende geschreven g. staen.

Anno 1562 Wiert het *Voorslag* op de *Wage* ende op de groote *Kerk* eerst gemaekt.

Anno 1571 Is binnen onze Stad *Alkmaer* geboren den Hoog-geleerden *D. Adriannus Metius*: van wiens leven en geleertheit wy in 't einde dezès Boekx gewag maken.

In dit zelfde Jaer wiert het *Reguliers Klooster* in de *Blinken* buiten *Alkmaer* dicht by de *Vernebroek* staende, afgebroken door last van den *Bisschop van Haerlem*: *Govert van Mierlo*, ende de *Monikken* wierden geordineert by de *Reguliers tot Haerlem*.

In dit zelfde Jaer van 1571. zond de *Grave van Bossu* een Vaendel *Spanjaerts* om tot verzekeringe van onze Stadt *Alkmaer* daer in te leggen: Waet toe de *Magistraten* en *Burgerye* niet wel konden toestemmen: overmits de *Burgers* dat tegen hielden, niet willende dat 'er
Gar-

Garnisoen inde Stad zoude komen, waer op zy dat zelfde Vaendel Spangjaerts drie dagen buiten de Stad hielden. (hier toe hielp zeer den twee-spalt die weinig tyd te vooren in de Religie begon, waer van wy in een ander Tractaet wydlopig zullen spreken.) Den *Graue van Bossu* verstaende dat die Compagnie niet konde binnen raken, die hy tot dien einde gezonden had, kwam zelve voor de Stad, ende bragt zoo veel te wege, dat hy dat Vaendel Soldaten binnen Alkmaer kreeg; ende vele presumeerden, dat de Burgerye in groot perykel zoude wezen, maer de zaek liep beter uit.

Anno 1572 wierd binnen Alkmaer gebooren den doorluchtigen en hooggeleerden Philosoph *Cornelis Drebbel*, van wiens verstandt de geheele wereld met recht zich mag verwonderen; gelyk den besehiden Lezer kan oordeelen uit zyn uitnemende konsten, die wy ten delen achter in dit Tractaetje zullen vermelden.

In dit jaer kwam onze Stad Alkmaer onder de Reggeringe van den *Prince van*

Oranjen, ende dat op volgende maniere: Alzoo den *Prince* voorſz. eenigen tyd te voren met ſommige in de Stad (als in de andere Noordhollandsche Steden) intelligentie hadde gehad, ende *Sonoy* nu Commissie hadde verleent om Gouverneur over Noordholland te wezen, zoo handelt hy, om met list Alkmaer in te krygen, overmids den *Prince* doen ter tyd heel weinig volk ende geld hadde, en behalven zyn Hofgezin, maer met 60 Ruiters van *Campen* op *Enkhuizen* was overgeſcheept.

Als nu *Enkhuizen* ende *Hoorn* in de maend Juny ingenomen waren, hebben zy weinig dagen daerna, 17 a 18 ſoldaten in de Noordhollandsche Dorpen gezonden [zoo my van goeder hand bewust is] brandschattende de Huiſfluiden, ende ſtellende elk Dorp, uit de naem van de Prins, op contributie, elk *pro rato* na de groote en de meenigte der inwoners van dien, met bedreiginge, dat, ingevalle de gezette ende by haer geordonneerde tyd verſtreken zynde, zonder betalinge, men haer te vuur ende te zwaert zoude vervolgen.

Wat

Wat gebeurt 'er? de Boeren ende Huisluiden onder het gebleet der koeyen opgevoedt, ende van *Mars huisraedt* onwetend zynde, hebben goedwilliglyk, ende zonder eenige resistentie te doen, haer opgeleide contributie ende schatting betaelt.

Door welk middel de zenuwen des oorlogs sterker, ende, gelyk men zeit, taeijer geworden zynde, heeft men gepractiseert onze Stad Alkmaer mede onder het gebied des gemelden Prince te brengen, tot dien einde aen onze Stad schryvende ende vermanende, dat zy haer van het jok der Spanjaerden zouden zien te onttrekken, ende haer onder de Regering van den Prince van Oranjen begeben, die haer voor des Spanjaerts geweld genoeg beschermen zoude. Daer by voegende, te gelykelyk eenige dreigementen: dat zy in cas van nalatigheid van 't gene voorichreven is te doen, zouden zien, hoe zy in zulken gevalle hun zouden hebben te dragen. Maer onze Magistraten bemerkende de ontroertheid der breinen dezès tyds, droegen haer civiel, ende den Prince met de zyne, om

H 5

het

het begonne werk beter te effectueren, hebben gepraëctiseert, de gemelte Huisluiden op krygsgeweer te zetten; welk middel ten vollen geëffectueert is; want zy hebben de zelve Huisluiden geordonneert zig te verzorgen, de eene van een musquet, de ander van een piek, en zoo voort. En overmits men weinig wapenen hadde, en 'er veel benodigt waren, zoo mogt men in dezen tyd *voor een Spies, een mooye Koe koopen.* Dit aldus besteken zynde, wierden de Huisluiden belast, op zekeren tyd elk met zyn geweer gereet te wezen: de visitatie hier van overal gedaen zynde, ende by die van Alkmaer nog geen volkomen resolutie van overgeven genomen zynde, zoo hebben zy begonnen gereetschap te maken, om van Hoorn na Alkmaer te marcheeren.

Ende om die van Alkmaer, met weinig soldaten een groote vrees aen te jagen, zoo voegden zy by elke soldaet een of twee huisluiden, die dezelve elk in zyn gelid zoude doen gaen, ende gingen het eene gelid twee of drie steenworp van den anderen af, om dat door deze
mid-

delen het zoude schynen een groot ende wel-geformeert Leger te wezen, en om door dit gerucht te grooter vreeze tot overgeeven te maeken, en trokken in der form door *Groosthuizen*, *Avenhorn* ende *Ursen*, [’t geen myn Vader, goeder gedachte, zelfs zag] langs de *Huygendyk*, ende ten lesten haer rondom onze Stad vertoonende, is ’er van wegen den Prince voor de laetstemael aen onze Magistraet ende Burgerye geschreven, alle hulp ende assistentie aangeboden, met dreigementen als voren.

Die van onze Stad considererende dat zy tegen een zoo grooten Leger geoeffende foldaten, als het schein, niet bestand waren; en denkende, dat de hulp der Spanjaerden verre te zoeken mogte zyn, ende [gelyk te voren uit *Pieter Bor* is genoteert] dat den Prince eenige heimelyke vrienden binnen Alkmaer hadde, die de zaken binnen de Stad niet veragterden, is ten laetsten by die van onze Stad geresolveert, haer onder de bescherminge des Princen te begeven, dat ook datelyk is gevolgt.

Sonoy meester van de Stad zynde, verordineert

ordineert hier by provisie *Guillaume Mostert* tot Gouverneur, schryft den Prince de gelegenheid, die tot Hoorn ordre gestelt hebbende, datelyk na *Alkmaer* komt, werdende eerbiedelyk ingehaelt; ende eenige dagen alhier residerende, en de Fortificatien van de Stad bezigtigt hebbende, wierden die te zwak bevonden, waerom hy *Karel Boifot* volmachtigt om dezelve in zyn afwezen te versterken; vertrekt na Haerlem; ende *Boifot*, volgens zyn last, vergroot ende fortificeert de Stad met beter Wallen ende meerder Bolwerken: en in dit jaer wierd de *Moralen-brug* ofte *Mal-Alen-Brug* gemaakt.

Item, in dit jaer wierd *Duc d'Alba* den Tienden Penning door onze Magistraten beeleeftelyk geweigert ende ontzegt, maer of het voor ofte na het innemen van 's Princen Volk geschied is, weet ik niet.

Volgens zeker besluit tot *Dordrecht* in de Maend July, in de Vergaderinge der Staten [daer onzen Burgermeester *Jacob van Waerdendeel* ende *Klaas Harksz*, Vroedschap, wegens *Alkmaer* compareerden] moest al het Goud, Zilver ende

de Juweelen der Kerken en Kloosteren ten behoeve van den oorlog, in de Steden gebragt worden, dat eenig ongenoegen by sommige Landzaten veroorzaakte; maer overmits de tyd alsdoen wat schrael uitliep, konde het niet anders wezen.

In dit jaer 1572, geordonneert zynde (gelyk gezegt is), om het goud en zilver van Kloosters en Kerken in de Steden te brengen, ten behoeve van den Prince tendienst van den oorlog, en dit niet spoedig genoeg komende, zyn 'er sommige soldaten gecommitteert, 2 ofte drie; dan na het eene Dorp, ende dan na het ander; daer zy de Ciborien Kelken ende andere Kerkelyke Juweelen uit de Kerken ende Kloosters haelden; ende of hier somtyds niet eenige ongebondenheid onder speelden, wilde ik wel van myn niet ontworstelt ofte beweert hebben.

De goede niet te na: Onder dit werk haspelde niet dan al te veel onordentlykheden, van eenige ruwe onbestuerde gasten, die uitgaven in commissie dit en dat te doen; en die somtyds het meeste kwaed deden, hadden geen commissie, noch van den Prince, noch van iemand
zy-

ner Gecommitteerden; zoekende door deze occasie alleenlyk haer eigen voordeel ende moedwilligheid te plegen; handelende 's nagts sommige ryke luiden van haer bedde, voorgevende dat dit geschiede uit de naem van den *Prins van Oranje*. Buiten de Dorpen zynde, stelden zy voor, of ze de zaken voor haer konden modereren, wat zy wilden geven, men zoude haer weder t'huis brengen: anders was 't om haer leven, of geheele Patrimonie te doen. De gevangen huisliiden verlegen en benout, kozen vryheid voor geld. Men accordeert, krygen elk 50, 60, 100 a 200 gulden, en zoo rackten men vry. Ik hebbe een oud man tot *Ursen* gekent, wiens naem om eerbaerheid niet gemeld wordt, wiens afgesloofde boesem, zyn gryze hairen niet lieten te bewegen, voor dat hy zoodanigen sommige restitueerde aen een ander, dien hy in dien tyd van het bedde had helpen lichten: ende dat alleen, zoo hy zelfs genogde, om zyn oude bezogte ongemergelde gemoed te voldoen: ende te bevredigen.

In dezen onrust wierden de Kloosters binnen

binnen ende buiten onze Stadt , mitsgaders de Kerken van de refterende Juwelen Kleinodien en van alle haer Cieraedt ontbloot.

In dit jaer van 1572 , is de *Nieuwe-Lander-Poort* gemaekt ; Sonoy hoorden dat Boslou na *Haerlem* in aentocht was , zondt een Vries' Kapitein *Wibe Swyrsz.* met cenig volk om de fluis tot Saerдам te bezetten. *Wibe* gaet [tegen zyn bevel] eenige dagen [tot der huifluiden laft] op der dorpen leggen, ende komt weder voor *Alkmaer*.

Onzen Gouverneur *Mostert* , protefteert tegen hem met harde woorden tot volvoeringe zynen laft ; *Wibe* beschuldigt zyn volk van onwilligheid ; die ook [tot blyk van dien] met *Joachim* zyn Vendrich zich meest begeben. Onder tuffchen werde hem geweigert in onze Stad te komen : met zyn refterende volk zoekt hy in Vrieslant te vareu ; maer door *Jacob Kabbeljan* tot tweemael achterhaelt zynde , wert hy eindelyk [door laft van Sonoy] tot *Medenblik* met de koorde gestraft : ende een ander Kompagnye na Saerдам gestuert zynde , vonden dat van

van Boffou reeds daegs te voren bezet.

Terwyle dat dit pafleerde, was een treffelyk burger van *Alkmaer* [wiens naem ik niet konde opvorfchen] by Boffouws volk gevangen: alwaer hy verftaende dat zy 't Ooge op *Haerlem* hadden; vint gelegentheit, zichzelven te falveeren: achterlatende zyn mantel ende een paer nieuwe Trypte-Toffelen; wort van *Kolterman* ontrent *Velfen* op den wech gevonden. Vertelt hem den handel, die datelyk na *Sonoy* reift, fturen cito 300 Mannen van *Hoorn*, daer zich by voegen 300 Mannen hier uit *Alkmaer* onder Hopman *Cornelis Louffz. van Everdingen*; als mede eenige Voluntairen uit *Alkmaer* ende *Hoorn* onder Kapitein *Klaes Rop*.

De welke tuffchen *Sparendam* ende de *Zandt-Poort* Boffouws-volk recontrereren, den zelve fchermutferende deden wyken met verlies van ontrent 100 Mannen.

Maer Boffou affiftentie bekomende, bracht ons volk op de vlucht: zoo dat zy den 27 July met achterlatinge van 600 a 700 mannen na *Alkmaer* moesten re-

retireren; ende quamen weinig die te vertellen.

Anno 1573, als *Haerlem* beleidt was, worde *Bakum*, *Kastercum* ende *Limmen* al te mael uitgeplundert van de Soldaten van *Don Frederik*: als mede te *Vitgeest* wierden 60 a 70 Huisfluiden die resistentie wilden doen, doodt geslagen; ende het Dorp wel half verbrant.

Ondertusschen schreef den Prince aen *Sonoy* dat hy hem verzekeren zoude van eenen ingank ende toevlucht in *Alkmaer*; dat lichtelyk den eersten aenstoot zoude wezen na *Haerlem*.

Ende vermaende den Prince zyn volk gestadig, om goede discipline te onderhouden; maer vermits de Hopluiden meest al Zeerovers waren geweest (als *Bor* vermelt) konde men ze zoo niet in toom houden, of daer gebeurde veel ongeregeltheden; vermids de breinen wat verwildert waren.

Onder anderen, eenen Hopman, ofte Kapitein *Krok* (die veel moedwil bedreven hadde in Steden en Dorpen daer hy hadde gelegen) werd van *Sonoy* vermaent

I

zulks

zulks 'na te laten, of men zoude hem moeten straffen.

Hy belooft beterschap.

Maer wat was 't?

Hy komt met eenig volk van *Schagen* door *Langedyk* trekken, ende dronken zynde, grypt onderweeg een Priester en snydt in *Ondkarspel*, hem schandelyk zyn eene oor af; by de *Kromme-brugh* het andere oor, en by de *Zuyder-brugh* zyn neus.

Dat was noch niet genoeg.

Bint hem aen zyn Paerts-staert: en sleept hem zoo langs de straet.

Noch was zyn baldadig dronken gemoed niet verzadigt.

Ten lesten rukt hy zyn degen uit, ende doorsteekt den Priester, dit geschiedde in *Broek* op *Langedyk*.

De Officiers van zyn Vendel, groot misnoegen hebbende over de ongebonden moedwil van haren Capitein, klagen aen *Sonoy*, als hy weder tot *Schagen* kwam; zeggende niet langer te willen dienen onder de Compagnie van zulken Capitein.

Sonoy neemt informatie van al zyn quade

de daden: vergadert de Compagnie, protesteert de menigvuldige vermaninge ende zyn lange gedult, op hoope van beeteringe; ende dat alle de ongehoorzame kwade feiten niet ongestraft konden passeeren.

Wilde derhalven hem datelyk, anderen ten exempel, in den kring van zyn soldaten, den kop doen afhouden, het welk de Officiers weerden, niet, om dat zyn daden onstrafbaer waren, maer dewyl hy zoo lang hunnen Capitein geweest was, verzogten zy, dat dit in haer afwezen mogt geschieden; wierd derhalven in het Voorhof van 't *Huys van Schagen* onthoofd.

Myn Grootvader staende op zekeren avond in de maneschyn by eenige van zyne gebueren; terwyl dat dezen, ofte huns gelyken moedwilligen het Dorp *Zuidscherwout* door marcheerden, komt een boosaerdig soldaet tusschen de huizen na haer toetreden, en zegt: *Flux Boer, voert my*, (te weten, met een schuitje, na zyn gedestineerde plaetse.) Niemand van de Huisfluiden sprak een woordt. Den soldaet slaet met de kolf van zyn

I 2

muisquet

musquet een van de zelfde Huisfluiden, genaemt *Jan Gerbrantsz*, aen den slaep zyn hoofds, zoo dat den goeden man ter aerde viel, en zonder sprake of verstand t'huis gebragt wierd, en binnen weinig uren de geest gaf, tot groote droefheid van alle zyne vrienden, om zyne uitnemende deugden.

Het o^{er}ergaen van *Haerlem* binnen *Alkmaer* ruchtbaer geworden zynde, was 'er een groote beroerte en verlagenheid onder onze Burgers. Ondertussen zond den Prince hier in de Stad Jonkheer *Philippus vander A*, om de Fortificatien, door 't bestek van *Boisot* te vorderen.

Ende ordineerde Jonkheer *Jacob Kabbeljaan* tot Gouverneur van onze Stad *Alkmaer*; maer zoo hy met zyn byhebbende volk binnen de Stad zocht te wezen, maekten onze Magistraten groote zwarigheid om soldaten in te nemen.

Kabbeljaan doet groote instantien om ten minsten met zyn eigen Compagnie binnen te zyn; dreigende, indien men hem niet wilde inlaten, dat hy met alle de soldaten die tot Heyloo ende Egmont lagen,

lagen, op de andere zyde der Stad wilde gaen leggen. Zeggende, dat hy met zyn volk niet en woude leggen voor den vyand, hebbende achter hun een Stad, die ze niet en wisten of ze vriend, dan of ze vyand was.

Derhalven heeft hy in aller haest den Prince van haer onwilligheid geadverteert.

Den Prince schryft terstond brieven aen *Alkmaer*, ende aen *Kabbeljan*, met den welken hy den 15 July binnen onze Stad komende, heeft hy die aen de Magistraet vertoont, ten einde zyn Compagnie terstond en zonder uitstel mogt ingelaten worden.

Maer, 'tselfde in Communicatie met de Vroetschap geleit hebbende; hebben zulks geweigert, sustinerende, dat men de Stad niet en zoude konne houden: doordien, die niet en was voorzien met Proviand en de nodige Ammunitie; zeggende heeft den Prince die vrome Stad Haerlem niet kunnen ontfetten: wat zal hy ons doen?

In 't kort, onze Burgery was benout: niet wetende wat zy zouden doen,

die gene die geerne Garnizoen in de Stad hadden gehad, hielden alle den Nachtwacht, haer mede-Burgers niet vertrouwende.

Niet te min, onze Burgermeesters schreven noch dien zelfen Dach enen Brief aen Sonoy (die met zyn Volk op den Diemerdyk lach) luydende, als volgt.

Edele, wyzen, voorsienige Heer, Wy gebieden ons zeer tot uwer E. Adverterende uwer E. dat de tydinge [dat Haerlem in is] niet alleen continueert, maer ook hoe langer hoe meer vermeerdert. Ende dewyle wy den Vyant hier aldernaest zyn gezeten, ende 't spits eerst zullen moeten afbyten; zoo dunkt ons geraden, gelyk wy u ook vriendelyk bidden, dat uwe perzoon met de Seldaten van den Dyk ende elders, terstont onder nacht en dach berwaerts komt, ende 't Leger tot Heilo ende Egmont wilt versterken: op dat den vyant geen inval en doe in 't Noorder-Land, ende mitsdien ons van Viktualie ende kontributie van vorder Penningen beraove. Zoo
veel

veel onze Stadt aengaet, zyn wy doende om met alderhaest de fortifikatien te volmaken, ten einde wy tegens een subite loop der vyanden kunnen ontstaen. Bidden derbalven, wuer E. wilt toch hier inne met u Soldaten in genen gebreke zyn, op dat wy aen weder zyden onze beroepinghe voldoende, een goede Konscientie voor God machten behouden, ende hem de reste bevelen. Willen ook wuer E. Gebeden hebben zeer ernstelyk, dat gy toch in haest die van Enkhuizen Hoorn ende Medenblik, wilt belasten, dat zy lyden die van Alkmaer, terstont provianderen van Kooron ende Mout, op dat wy door gebrek van dien niet genootzaekt werden die goede zake te verlaten, die wy anders met tyf ende goed begeren voor te staen, daerom zal wue E. ons by de voorschreven Steeden weder hier in dienstig zyn; bidden ook daerom wue E. zoo verre de Steeden voorschreven ons niet weten ofte willen provianderen, dat gy ons zonder vertrek 't zelve wilt advertoren, op dat wy weten waer op naest God, wy ons hebben te verlaten. Edele Errentfeste voorsienige Heer,

onze God zy met uwer E. in voorspoedigen-
Gouvernemente. Uit Alkmaer, den XV.
July, MDLXXIII.

Onderstonde aldus.

Uwer E. goetwillige Burger-meesteren
der Stede van Alkmaer.

Des anderen daegs, wezende den 16.
July, des namiddaegs, zoo zyn ontrent
dre hondert Paerden ende twee Duyzent
Voet-knechten van Haerlem gekomen
voor *Alkmaer*, Weynig tyds te voren
was *Cabbeljauw* met d'andere Capiteinen
ende Volk [tot Egmont, op den Hoef,
ende tot Heyloo leggende] opgebroken,
ende na *Alkmaer* gekomen om in de Stad
te trekken: maer de Poorten waren ge-
flooten, ende de geheele Stad was in roe-
re. Middeler-tyd, trokken de Company-
en van *Jaques Henne-baert* ende *Dirk*
Duyvel buiten *S. Pieters-Poort*. Ende het
ander volk bleef over de geest leggen.
Kabbeljan en *Ruyggaver* quamen voor de
de *Oude kermis-Poort*: verzochten alleen
personelyk binnen te mogen komen,
om met de *Magistraet* te spreken. Den
een

een wildenze in hebben, den anderen niet Ten laetsten werden zy met eenige bevelhebbers ingelaten: maer gaende na 't Stad Huys [zoo *Bor* melt] wert den Commiffaris *Guilliaem Mostert* uit het Gulden Vlies door zyn Been gefchoten (daer hy alle zyn leefdage mank afging) dit mackten terftont een groot rumoer onder de Burgerye. Daer en tuffen quamen de Spanjaers na de *Kermers-poort* in aentocht, dit wert de Burger-meesters ende Magiftraet op het Stad-Huys aengedient: de welken in grooten twyfel waren of zy het Krygsvolk vanden Prince wilden in laten, ofte niet, want zy waren zoo verbaest, datze niet en konden resolveren. Ondertuffchen quam de Burgerye in groot getal voor 't Stad-Huys, wachtende na de resolutie van de Magiftraet.

Als dit lange duerde, zeide *Ruyghaver* met een verftoort gemoet: 't *En is nu geen tyd langer te beraden; zegt kort af wat gy doen of laten wilt.* Daer op den Burgermeester *Floris van Teylingen* zeide: *Ik wil by den prince ende de Burgeren leven ende fterven.* Ende is met den Capitein terftont van 't Stadhuys gegaen, daer

1 5

liepen

liepen veel burgers voor ende na, met *Maertin Pietersz. vander Mey* des Stats-Timmerman, met Bylen ende Voor-Hammers ende sloegen de *Vriessse-poort* open, ende lieten het volk van den Prince van Oranjen binnen. Ende terstont wert de *Kermer-Poort* geopent, daer zy lieden wederom uit vielen tegen 's Konings volk: ende dreven de zelve schermutserende uit de Voorstad, ende staeken die terstont in brandt. In 't kort de Spanjaers braken haer Leger op dat zy tot *Heiloo* en daer ontrent hadden, staeken het Dorp *Egmond binnen* aen brandt, mede-nemende ontrent 300 a 400 Beesten van de Huyfluyden, trokken wederom na *Haerlem*, waerdoor *Alkmaer* voor ditmael ontlast wierd.

Alzoo de zaeken zeer twyfelachtig stonden, was 'er groote vreeze ende vlucht onder 't volk na andere quartieren.

Dit merkt *Sonoy* ende zyn Raeden, *vander A, Sevender, Bardefius, &c.* en hebben de *Prince van Oranjen* verwittigt van de Noord-Hollandtsche gelegenheit, de Perplexiteit des Volks, en het perykel daer onze Stadt *Alkmaer* (zonder voorgaende

gaende assistentie) kortelinge in mochte vervallen.

Den *Prince* versuijmt niet antwoord te schryven: belastende de Stad als een Fortresse van 't geheele Noorder-Quartier met alle nooddruct te verzorgen

Ondertusschen wierde onze Stadt *Alkmaer* op den 21 Augusty sterk belegert, welkers omtrek wy om de lankheit verby passeeren, te meer, alzoo de zelve particulariteiten alrede op nieuw zyn herdrukt; wy zullen echter ter loops eenige dingen noteeren.

Als dan onze Stad berent was, wierden 'er eenige in de Stad zwaerhoofdig: als Kapitein *Jaques Hennebaert*, zyn Luitenant *Michiel Samplon*, en Kapitein *Dirk Duivel*, die voorfloegen, dewyle dat het niet mooglyk was de Stad te kunnen houden, dat het raedsaem was de Stad van alle haer Kleinodien ende Rykdommen te ontblooten, ende te vluchten.

Onzen Gouverneur *Jacob Kabbeljan*, Kapitein *Coenraet van Steenwyk*, ende de Burgermeesteren *Floris van Teylingen* en *Klaes Harksz* dit ter ooren gekomen zynde,

zynde, schreven datelyk aen *Sonoy*. Den briefd wierd gesloten in een pols ofte stok, daer een gat in geboort was, ende weder met een houten nagel toegemaakt, zoo dat het een geheele stok scheen.

Maerten Pieterfz vander Mey, Stads-Timmerman, wierde tot Bode der zelve genomineert, kwam uit de Stad, ende tot Schagen aen *Sonoy*, daerna tot Hoorn aen de *Staten*; presenteerde de brieven, ende rapporteerde zyn mondelyk bevel; houdende sterk aen om ontzet; ende dat men tot dien einde de Dyken zoude doorsteken, en de Sluizen doen openen.

Waerop'er een tot hem zeide: *hoe staet gy dus en raest? waerom zonden wy dat schoone gras en de vruchten op het Land verderven? wat zonden te winter onze beesten te eeten hebben? Gyliden zyt nog geen drie weken beleegert geweest; gy kunt het wel tot Allerheiligen houden; die van Haerlem hebben het wel zoo lang gehouden.*

Den Timmerman wierd hier doorgefloort, en zeide: [zoo *Bor* noteert] weet
gy

G niet, hoe veel volk dat 'er binnen Haerlem was die stormen konden tegen staen, ende hoe zwak wy binnen Alkmaer zyn? Dat ze ook tot Haerlem maer aen een kant stormden, daerze Alkmaer aen alle kanten kunnen bestormen, ten waer men het water inliet.

Maer gy Koe-houder, waert gy mede binnen Alkmaer, gy zoud zoo zeer niet zorgen voor de Koeyen ende Beesten, wat die te winter zouden eeten, gelyk gy nu doet.

Hier op kreeg den Timmerman eenige dreigementen, maer de questie wierd bygelegd door den Commissaris *Fredrik Ottenfz.*, die den Timmerman voor zyn yver wel tracteerde. Ende wierd met eenige andere gezonden na *Delft*, by den *Prince van Oranjen*, die hem den 28 September met antwoord wederom na *Alkmaer* stuurde: maer komende dicht onder onze Stad, wierd hy van de Spaensche Schildwacht ontdekt, zoo dat hy zyn brieven moest wegwerpen, ende salveerde zich ter nauwer noodt met de vlucht.

Overmits 'er schaersheid van geld was
binnen

binnen Alkmaer, floeg men voor 10 duizend gulden Tinne Penningen van dertien stuivers, die den soldaten toegetelt wierden, onder belofte van vergoeding, na 't einde der beleegering.

Middelertyd heeft Kapitein *Lan* (uit last van *Sevender*, door commissie van *Sonoy*) de Sluis tot *Krabbedam* geopent: ende doordien een harde storm uit den Noordwesten ontstond, die veel schade in *Tessel* en in 't *Vlie* deede, kwam daer veel water in; maer wiert door eenige van *Geestmer-Ambacht* [wiens Landen schade leden] heimelyk gestopt; dog daarna met geweld weder geopent, ende met soldaten bewaert. Insgelyks dede Kapitein *Schetter* de Sluize tot *Eertswoude* openen, om door de *Langerijs* en de *Waert* ende voorts door 't Verlaet achter *Noort-scherwout*; alsmede door eenige gaten in den *Oosterdyk* achter *Langendyk* gesteken, *Geestmer-ambacht* onder water te zetten; dog is door de Huisfluiden eenigzins belet; maer bragt het ten lesten zoo verre, dat het water over het meeste Land benoorden Alkmaer heen vloeide, en de Dyken haer

haer kruinen naeuwlyk boven staken, het welk groot ongenoegen veroorzaakte onder de Landluiden.

Ten lesten, na dat onze Stad Alkmaer 7 weken min een dag beleegert was geweest, is *Don Fredrik* op den 8 October met zyn Leger opgebroken, ende hebben zyn volk eenige huizen tot Koedyk ende elders in brand gestoken; gelyk onze soldaten *Outdorp* ende *Huiswaert* ook verbrandeden. En daer liepen geruchten, doch met weinig fondament, als of des Konings volk weder op nieuws Alkmaer wel mogten belegeren. Ondertusschen zyn door last van Sonoy rondom Alkmaer veel Dorpen in de asche gelegt, als *Heyloo*, *Egmond binnen*, *den Hoef*, *Bergen* ende *Oeterlik* op twee huizen na, die myn Grootvader *Cornelius Joanni* by den Gouverneur *Diederik Sonoy* verbad: ende wierd op de belegeringe ende ontzet onzer Stad, onder anderen deze Incarnatie gevonden: *Don Frederic, WILde In AUGUSTO, ALCKMaer VernieLen door geWeLt: dan VeeL d'UIIsenden sInder die 't niet hebben VerteLt.*

Na

Na de belegeringe, hield *Joghun van Nieuwvink*, geweldige Provooft, malefics Recht tegen de Officiëren, Kapitein *Hennebaert*, *Samplon*, zyn Luitenant, en de Kapitein *Dirk Duyvel* voorschreven; die betigt wierden in de belegering voorgelagen te hebben, met Stads Rykdom te vluchten: maer zy wierden bevryd door de Attestatien van *Joris Andriesz van Outshoorn*, *Cornelis Oeterlink* ende *Simon Gerritsz*, Kapiteinen van onze Schutterye: *Olif Roelofz*, *Willem Dirksz* ende *Gerrit Barentsz Bakker*, Luitenanten: *Tonis Willemz Sonk* ende *Aelbert Nolleman*, Vaendragers: *Harke Jansz*, Vaendrighs Luitenant: *Willem Brouwer*, Provooft: *Paulus Augustini*, *Jan Cornelisz vander Nieuwborg*, *Doede Jansz Apotheker*, ende *Gerbrand Jansz*, Adelborsten. Mitsgaders *Willem van Sonnenberg*, Rentmeester van Bredenrode ende Bergen.

Dewelken altesamen ende eendrachtelyk verklaerden, dat de voorschreve beschuldigde Officiëren hun altyd, zoo voor ende na, als in de belegeringe, by nacht ende dag hun gekweeten hadden
als

als vroomende getrouwe Officiëren be-
taemt. Eindelijk na vele debatten, (die
ik om de lankheit voorby ga) wierden
zy op den 4 December 1573 vry gespro-
ken: ende by veele daer voor gehouden,
dat zulks hunlieden meer uit jaloesye als
met goed fondament nagegeven was.

Anno 1573, den 1 November is bin-
nen Schagen geboren dat uitneemend
kloek verstant *Gerrit Pietersz Schagen*,
waervan wy hierna breder zullen spreken.

Anno 1574. *Sonoy* bericht krygende
van groote preparatie des groten Com-
mandoors, die [zoo 't vermoeden was]
een dessein op Noord-Holland hadde,
belaste alle Dorp-Schouten van 't Noor-
der-quartier, dat yder hem zoude toezen-
den uit hare Dorpen, een zeker getal
van mannen, d' een 40, d'ander 30, 20,
12 of 10 personen, min of meer, elk
naer zyn vermoogen; voorzien met
pramen, schoppen, graven, spaden
en andere instrumenten, zoo als ieder
van hunlieden daer op gestelt was, ten
einde om de Schans van *Schoorlдам* en
de andere, te fortificeren, repareren en-
de versterken, tot conservatie van dat

K

Quar-

Quartier. Ordonnerende ook [met behulp der Staten van 't zelfde Quartier] eenige kleine vaertuigen of schuiten, om op onze Binnen-meeren ende wateren te gebruiken; waer af noch veel riemen in 't Artillery-huis bewaert worden.

Anno 1575, wierden de *Zout-keeten* binnen onze Stad wederom opgebouwt, die door het schieten in 't beleg geheel gerafeert waren.

In 't begin van dit jaer, den 22 January waeiden het uit den zuyden ende zuidoosten eenen zeer harden storm, zoo dat den Huigendyk ende de Galgdyk, by *Ouddorp* inbraken; waerdoor *Geestmer-Ambacht* onder water liep. Veele huizen, ende alle de molens, op een na, waeiden omver: het *honsbosch* brak mede in, waer door den Vriſſen Dyk by St. Maerten groote schade leed.

Mr. Willem Bardefius tot Enkhuizen zynde, verſtont dat die van Amsterdam met 9 of 11 Dryvers den 7 January aen den Dyk tuſſchen Hoorn en Enkhuizen waren geweest, ſchreef het aen Sonoy, vrezende eenige overloop in Noordholland. Daerop volgde den 18 dito een ſtar-

sterke Vorst, die eenige vry-buiters van 's Konings volk op Schoverlingen by 't Eiland vóór het Dorp Graft deed komen; maer de Eilanders kloekmoedig in tegenweer vindende, reden zy te rug, zonder iets uit te rechten.

Dienvolgende, hadde Sonoy [met advys der Gedeputeerde van het Noorder-quartier] Ordinantie gemaakt: om van *Petten* tot *Monikendam* een Byt van 42 voeten wydt door de Huisfluiden te laten maken.

Toe dien einde, moesten die van *Schagen*, *Barringhorn*, *Haringhuysen*, *S. Maerten*, *Valkoog*, *Winkel*, *Haring-Karspel*, *Kalver-Dyk*, *Koe-dyk*, *S. Bankres*, *Warmen-Huisen*, *Hochtwoud*, ende *Ertswoud* te zamen met 1335. Mannen op *Koedyk* verschynen: om van *Petten*, tot *Alkmaer* 6007 Roeden te byten; elke Dorp zyn eigen getal van Mannen en Roeden, die ik om lankheits halven niet en stelle.

Die van *Oude-Nierop*, *Nieuwe-Nierop*, *Opdam*, *Hensbroek*, *Venhuysen*, *Spanbroek*, *Opmeer*, *Oudkarspel*, *Noordscherwoud*, *Broek op Langedyk*, *Scher-*

mer-horn, Ryp, ende Graef, moften met 1325 mannen op 't Eyland verfchynen, om van Alkmaer, tot het Spyker-boor ontrent 4250 Roeden te byten.

Die van Ursem, Wadway, Abbe-kerk Lambertffchaeg, twifch, Midwon, Avenhorn, Myfen, Sybekarfpel, Binning-Broek, Opperdoes, Ooftwoud, Houwert, Wefterblokker, Binnenwiften, ende Schar-dam, moften met 1317 mannen verfchynen tot Oofthuizen; om van 't Spykerboor tot Purmereynde [langs de Beemster] 1769 Roeden te byten.

Die van Scharwoude, Teebeets, Quadyk, Hoogkarfpel, Swaeghs-Dyk, Grofhuizen, Middelge, Warder wydenes, Oosterleek, Schellinkhout, Bouve-Karfpel, Grootebroek, Veenhuizen met de Sluys, Oosterblokker, Weftwoude, ende Lutkebroek, moften met 1215 mannen tot Ipendam verfchynen, om van Purmereynt [langs de Purmer] tot Munikkendam 2965 Roeden te byten.

Ende elk moest hem verforren met viktalie voor 5 dagen: mitgaders, Vaendels, ende geweer [daer elk opge-monstert was] mede brengen, om in
tyd

tydt van noodt yder op zyn rendezvous te kompareren, indien daer teekens met *Vieren* of *Klokken* (daer toe bestemt) wierden gegeven, ende elke *Schout* was last gegeven, om 't opzicht over het volk van zyn Dorp te houden: alsmede eenige Capiteinen die generalyk over al 't volk kommandeerden. Ende aen den gewilligen werd commissie verleent, om de huizen van de onwilligen te mogen plunderen ende verbranden. Daerenboven moest elke 50 margen Lands een paerd met een slee leveren: by exempel, *Schagen* ende *Burghorn*, groot zynde 1500 margen, werd getaxeert op 30 paerden en sleden; en zoo voort elk naer advenant.

In 't zelfde jaer den 18 February, arriveerde tot *Petten* [door contrarie wind, want men had toen noch geen kennis van 't lavceren.] *Philippus*, Grave tot *Hohenloo*, Heere tot *Langenbérge*, uit *Duitsland*, zynde de broeder van den Swager des Princen van *Oranjen*, ende reisde na den *Hage*, om den *Kryshandel* te leeren.

Den 26 Maert daer aen, kwamen des
grooten

grooten Commandenrs Volk met 9 weltoegeruste schuiten van *Affendelft* op de *Schermer*, voorzien met 150 mannen, meestendeel Schutten, en vielen onvoorziens die van *Schermer* ende *Graft aen*; welke hun kloekmoedelyk resisteerden: doch verlooren 1 man en 2 gevangens, met 3 a 4 groote Schuiten, als mede de *Schouwe* tot *Vuilgracht*; maer *Sonoy* zond Kapitein *Jan Smit* met zyn *Galeye*, en Capitein *Michiel Samplon* met zyn Compagnie; en dus raekte het Eiland voorts vry.

In de maend *Mey* daer-aen-volgende, kwamen verscheiden geruchten van grote preparatiën des Commandeurs, om *Noordholland* by *Petten* en andere plaetsen aen te vallen: maer 't waren meestendeel uitstroojingen zonder goed fondament; welkers uitkomsten niet bevallig waren in 't plegen, noch niet aengenaem in deze vrede-lievende tyd zoude zyn om te hooren, daerom hoope ik immer dat den bescheiden Lezer van onze onpartydige veder niet en zal verwachten het betrek der scherpe zaken van *Driemunt* en *Coppen*, &c. aengezien *Bor*, *Hooft*, en

en meer anderen, ons deze moeite hebben afgenomen, 't geen wy om de kortheid van ons bestek, voorbygaen.

Niet-te-min, de geruchten baerden vreze, en daer wierde door geheel *Noordbolland* wachten geordineert, waer van wy 'er eenige zullen noemen; als onder anderen die van *Zuidfcher-woud* ende *Broek* [op *Langendyk*] moesten op *Huiswaert* waken: die van *Koedyk* ende *St. Bankers*, by de *Koedyker-sluis*: die van *Noordfcher-wout*, *Oudkarspel*, *Opdam* ende *Hensbroek*, op het *Noord-einde van Koedyk*: die van *Warmenhuizen*, *Krabbedam*, *Haringkarspel*, *Dirkshorn*, *Winkel*, *Spanbroek*, *Opmeer*, *Oude* ende *Nieuwe-Nierop*, tot *Schoorldam*: die van *Schagen*, *Barringborn*, *Haringhuizen*, *St. Maerten*, *Valkpog*, *Enigenburg*, *Sybekarspel* ende *Benningbroek*, tot *Krabbedam*.

Voorts moesten die van *Langendyk*, *St. Maerten*, *Kolhorn*, *Winkel* en *Burg*, zelfs ook wacht houden; ende elk Dorp wierd op zeker getal van mannen en op beurten gestelt, ende yder moest na vermogen met geweer verschynen,

minsten met een roer; ende een pond kruut, loot, ende lonten na behooren: ende die dat niet konden hanteeren moesten voorzien zyn met een lange tweetandige vork of een byl; ende de Doopsgezinde moesten met een scherpe spade en een mande komen, maer ieder moest zich zelfs verzorgen van nooddrift voor drie dagen, tot dat zy verlost wierden.

Den 27 Mey kwam de Heere van *Hiergiens* met 9 Compagnien Infanterye ende met 10 à 12 Compagnien Cavalerie door Utrecht, Amsterdam, Haerlem ende Beverwyk, tot Schoorl toe; ende na dat hy met eenige Ruiters de Schansen op de Slaper bezichtig hadde, trok hy weder te rugge zonder iet uit te rechten, als dat zyn volk de Bilsteen van de Meel-molen namen, en dezelve plunderden en aen brand staken nevens nog eenige Huizen.

Anno 1576, doleerden de Platte Landen van 't *Noorder-quartier*, verzoekende aen den *Prince van Oranjen*, om mede 5 Gedeputeerden, beneffens de 7 Steden, in 't Collegie te mogen hebben; over-

overmits zy die genē waren, die het derdendeel ofte de grootste part van de lasten des oorlogs moesten dragen. Dog deze questie is, na lange debatten, [die *Pieter Bor* in 't brede specificceert, gebleven op den ouden voet.

Als d'onderzaten,, te zeer na Staten

Of na 't gebied,, en heersch'ing dorsten:

Het was zeer zelden,, ofte het quelden

Vaek met verdriet,, het brein der Vorsten.

In dit zelfde jaer zyn de *Weezen* [die door den Troebel en Oorloeh zeer vermeerderd waren] uit *S. Elisabetten Gasthuis*, in het *Jonke Bagynhof* gebrocht.

Anno 1577. Ontstondt 'er krakkeel tusslen *Alkmaer* ende *Hoorn*: om dat die van *Hoorn* 2 Vertalen zochten te leggen, 'teen tusschen *Opdam* en *Rustenburg*, en 'tander by *Avenhorn*: ende alzoo 't Houtwerk nu al gereet en al by een was, om in aller yl daer mede voort te gaen; trokken die van *Alkmaer* met Schout, Burgermeesters, en Schepenen met ontwonden Vaendelen, en staken al het Houtwerk aen brandt. Dus een

K 5

bruskeid

Bruikheit van handel fcheen een ergert te tergen; en verbittering (gelyk de Noort-Hollanders voorfors zyn) tot bloed en etter te willen uitsweeren. Maer 's Prinzen aenzien gold zoo veel, dat d' een en d' andere partie [brengende hare klachten en redenen aen hem over] zich liet stillen; met verwachting van d' uitsprake des Hofs van Hollandt; waer aen, zyn Doorluchtigheit haer beval zich te addressleeren.

Anno 1580 Was op de plaets (daer nu de Breeftraet is) noch een morassige inwyk, genaemt de *Bakflood*, by versinning geseit de *Kakflood*. Ende tusschen het Stadhuis ende het Oude School was een Straet genaemt de Heereftraet, alzoo in zekere quytſcheldinge gevonden hebbende, met deze woorden:

(Anno 80) *Achter 't Gasthuys, 't Manne-Gast-Huys*, [dat nu 't Huys van seffen is] *ten Westen: de Heereftraet ten Noorden: en de Bakflood ten Zuyden, &c.*

Item, een andere kwytscheldinge van Anno 1586 [die daer aengehecht was] vermeld aldus:

Agter het Stadhuis, 't Manne-Gasthuis
ten

ten Westen: de Heere-straet ten Noorden, ende de Bree-straet ten Zyden, &c. Blykt hier uit, dat de *Bree-straet* tusschen 't jaer 1580 ende 1586 uit de *Bak-sloot* is gemaekt.

Anno 1581 is de *Boom-Poort* gemaekt. Ende de Kerk van 't Oude Ooge afgebroken, ende na 't nieuwe Ooge gebracht.

Anno 1582. Is de Heerlyke nieuwe Wage binnen Alkmaer gemaekt: alwaer in een Jaer menig duizent Ponden Kaes en Boter worden gewogen.

Anno 1586 wierde tot Alkmaer den Grave van *Leicester* heerlyk ingehaelt, en dewyl het op een zaterdag was dat hy van Alkmaer na Hoorn zoude vertrekken, zoo waren de Huisfluiden uit het Noorder-quartier zeer nieuwsgierig om hem te zien, wagtende hem met honderden in hare schuitjes by de *Munikkenbrug* (daer doen nog de *Langedyker-vaert* doorging) het geen den Grave met verwondering aenzag.

Anno 1589 wierd de *Geeſter-poort* gemaekt.

Anno 1590 is achter het Stadhuis geordonneert

ordonneert de *Garen-markt* ende *Linnen-markt*, daer 's jaerlyks meenig duizend guldens aen Vlas, Garen en Linnen wert verhandelt.

Anno 1591 wierd den eersten steen gelegd aen de *Nieuwe steene Brugge*, ofte *Visch-brugge*.

Anno 1594 wierd onze Stads *Bibliotheca*, die door den oorlog geheel vervallen was, weder opgericht aen 't zuiden van de Kerk boven 't portael, op haer oude plaetse, ende met veel heerlyke Boeken van allerhande materien verzien; ende alsdoen ook vermeerdert, tot groot geryf van Burgers en Studenten, hoe zy ook gezint mogen wezen. Hier kan men zien en lezen, ook uit dezelfde copieren, meer als 360 excellente fracijs gebonden boeken, meest in 't Latyn, altesamen aen kettingen vast gesloten.

Anno 1595 is de *Nieuwe Zael*, ofte het *Hof van zyn Excellentie* achter het Stadhuis gebouwt.

In dit zelfde jaer wierd de *Latynsche Schoole* van achter 't Stadhuis, [daer zy dus lang geweest was, ende noch den
naem

naem van behout] verlegt aen 't jonge Bagynhof, over de oude Doele.

Ook is in dit jaer het *Water-poortje* gemaakt.

Anno 1597 is den eersten steen gelegd aen de *Waeg-Toorn*.

Anno 1599 is dat heerlyke werk van de *Waeg-Toorn* volmaekt, van *Maerten Jansz*, Metselaer, door ordre van *Cornelis Pietersz Kunst*.

Anno 1600 [Enige Weeken te voren eer den slag van Vlaenderen geschiede] ontrent de Maent Juny, op zekeren dag, wierdt boven Alkmaer veel gewapent volk ende een hardt treffen inde Lucht gesien: ende men konde het nergens zien als te neven 't *Capel* op de *Leed*; zoo wy getuigen, die het zagen.

Anno 1605 Zyn de *Ouden Doelen* vertimmert.

In dit zelfde Jaer den 10 July, op den middag, verhief een grooten brand inde oude *Keeten*, (binnen Alkmaer) van haer eigen vier: maer al de verbrande *keeten* zyn terstont weder op gebout; zoo datze in 10 Weken wederom hebben gezoden.

Anno

Anno 1606 Is het nieuwe *Artelry-Huys* getimmert, ende alle het overgebleven gereedschap des Oorlogs van de Belegeringe daer ingebracht, ende bewaert: als *Riemen*, daer men doen op kleine Galeykens langs de Meeren mede Roeide. *Branthoeven*, dien zy, die van buiten (aenkomende om de Wallen te beklimmen in 't stormen) om den hals wierpen. *Rolbalken*, met yseren scherpe pennen rondom bezet, daer zy, die van buiten stormende, dapper mede konden neder doen deynsen. Beneven veel stukken Geschut, ende andere overblyfzels waerdich om te zien. Ontrent dezen tydt, is het *Vneedse-Eyland* binnen *Alkmaer* uit het Water in de *Voormeer* opgemaekt.

Anno 1607 is het *Pesthuis* by de nieuwe Beestemarkt binnen *Alkmaer*, vernieuwt ende vergroot; dienende tot troost ende handreikinge der geener, die van den Heere met deze ziekte bezogt worden.

Anno 1609. Op zekeren nagt, vielen binneri *Alkmaer* hagelsteen, zynde sommige zoo groot als boonen, en hebbende

bende 't fatsoen van *Stormhoeden*; *Musquetten*, *Degens* en allerhande Krygs-gereetschap; zynde my dit bericht van iemand die dit gezien had, gegeven.

Anno 1610 ontstond binnen Alkmaer en in eenige andere Steden, groote be-roerte ende veranderinge: gelyk *Emanuel van Meteren*, *Lib. XXXI.* in het breede verhaelt; doch of zyn styl eenig ongenoegen aen d'een of d'andere party mogt geven, zoo roeren wy 't zelve maer ter loops aen.

1. In de Gereformeerde Religie kwam een tweespalt: de oorzaak hier van, daer laet ik *van Meteren* mede begaen.

2. De eene partye wierde genoemd *Remonstranten*, ende *Arminianen*, na *Arminius*, een van haer voornaemste Predikanten.

De andere *Contra-Remonstranten* ende *Gommaristen*; ook na een van haar voornaemste Predikanten *Gommarus*: somtyds, uit partydigheid *Slyk-geuzen* genoemd, vermits zy een wyle tyds uit de Stad, tot *Koedyk* moesten ter Kerke gaen.

3. Groote twist en tweedracht ontstond

stond 'er tusschen de Magistaten, Schut-
terye ende Burgerye.

4 Verkopinge van zommige Burgers
haren Huisraed ende Inboel wierd 'er
gedaen: om dat zy onwillich waren te
dienen onder de Capiteinen, die niet van
hun gevoelen en waeren.

In 't kort gezeidt: (om dat ik myn
cene medeburger niet meerder, als den
anderen, voor, noch tegen spreken wil)
met stil zitten konde men naeuwelyks
voldoen, zoo dat het een treurige tyd
was.

In 't leest, de Regeringe wat verandert
zynde, door autoriteit van den Hove,
is (met 'er tyd) dat opgaende Vier ge-
demt.

Anno 1614. Zyn alle de *Biersteekers*
(binnen *Alkmaer* woonende) op 't *Veen-
se Eylant* Verordineert, gelyk ook te
kennen geeft zeker *Veersjen*, in een
steen gehouwen aen 't Huis, daer den
E. Willem Willemfz Kessel in gewoont heeft
ende overleden is; aldus:

Doen men 1614 schreef,

Men ons alhier op dit Eilant dreef.

Anno

Anno 1617 Is de nieuwe Vriesepoort gemaakt, zynde zoo uitnemend fraei van werk, als in eenige Hollandsche Stad kan getoont worden.

Anno 1626 Als de *Waert* bedykt zoude worden, ontstont 'er eenige misverstandt, tusschen onze Stad *Alkmaer* ende de bedykers van de *Waert* ter eenre ende de Stad Hoorn en zommige Noord-Hollandsche Dorpen ter andere zyden.

1. De stad Hoorn verbeelde zich nadeel in hun neringe door de droogmaking van de *Waert* te zullen lyden: en onze Stad hadde die van *Hoorn* belet een *Sluys tot Avenhorn* te maken, waerdoor hun misnogen nog niet verdwenen was, derhalven zogten zy den aenvang daarvan te beletten: Onze E. Magistraten handhaven de zaak; zy commanderen op den Dyk van de *Vroonder-Meer*; een *Corps du Garde*, die aldaar wacht hielden, of ook eenige moedwilligen van Hoorn ofte elders mogten komen om het hout te verbranden, daer men de *Wierse Sluizen* afmaken zoude, overmits de ondervinding hun zulks hadde geleert. 2. De Inge-

L

Am-

Ambachten, voornamentlyk *Geestmer-Ambacht*, zich inbeeldende het voordeel van vers water des somers, en des winters de lossinge des zelfs te hebben, ontstont hier over morringe onder 't volk. Eindelyk, alzoo de Nieuwe Vaert van *Alkmaer* na de *Waert* nu meest voltrokken was, is de *Langendyk sche Vaert* verlegt, gelyk ze nu is, die zy te voren door de *Munnikke-brug* hadden.

En die van *Langendyk* waren beducht, dat haer menigte van menschen en schuitjes, des nachts voor den marktdag zoo bekwamen gelegenheid niet hebben zouden om te leggen, als zy dus lange in de *Kolk* buiten 't *Water-poortje* gehad hadden, en andere confiderationen meer, zoo maekten den een den anderen ongeruft.

Hier over begon men op zekeren dag een nodeloos werk; ontrent 150 mannen, gingen zonder ordre, en uit mismoedigheid, (den meesten hoop niet wetende, waer, of tot wat einde haer reis zoude uitloopen) met schoppen en spaden door *St. Bankres*, in 't eerst niet wetende waer zy haer leet zouden wreeken; ende

ende volgde de meeste van haer, hunne onordentelyke resolution, en staken by de *Halve Maen* de spaden in der aerden, met voornemen; om de Vaert (daer de *Halvemaens Brug* nu is) te dempen, ende de oude Vaert alsdan weder te openen: sommige begonden ten einde by de *Achter-Geestdyk* by *Jan Boyes* haer dissein ook te plegen. Ende hoewel daer verscheiden contra-remonstrantien wierden gedaen om dit voornemen te staken, zo van eenige onzer Magistraten en sommige burgers, als mede eenige Regenten van *Langedyk*; proponerende, dat deze zaake [dus zonder ordre begonnen] niet wel konde succederen. 't En help niet, zy wrochten niet dan te meerder, zoo dat zy een dam maekten, daer haer vervolgers binnen een uur over mochten loopen, om haer arbeids-loon te geven. Eindelyk, wierden de trommelen binnen *Alkmaer* geroert, en daer quamen twee Compagnyen soldaten in de wapenen, marcherende met vliegende vaendelen ende slaende trommelen de *Vrieze-Poort* uit, d'eene Compagnye over de *Munnikkebrug*, ende d'andere langs den

Nieuwendyk, dat zy ontrent te gelyk by de *Halve Maen* quamen

De Huiſfluiden hun werk nauwelyks ten halven voltrokken hebbende, zagen de gekruiste vaendels, de geſlepen pieken, hoorden de Engeliſche trommels, de ſchotiſche muſquetten, 't welk eenige al datelyk dede verflauwen, ende de andere volherdeden zoo lange tot dat hun dochte, dat *Mars Hagelſtenen* haer op het hooft zoude kunnen vallen: doen heeft de vreeze al de reſt op 't ſpoedigſte doen retireren, ende elk zynen weg zoeken: voornamentlyk, als zy achter haer zagen volgen de zweierende vaendelen, met gewapende ſoldaten verzelt, de welke op dien tydt zeer beluſt waren, om tot *Langedyk* een plunderlugjen te halen. Maer haer ord're hield zo veer niet, hoe wel de *Hennen*, *Eenden*, *Eieren*, ende andere gereede dingen tot *S. Bankres*, door haer mede genomen, al te zamen niet en werden betaelt, eerdelyk, onze Stadt *Alkmaer* iets pretenderende op dit ongeroepen arbeids volk, wierde de zaake bygeleit: maer doch, niet een van deze Spaed-werkers zoo ſlecht,

flecht, hy en konde zoo behouwen van deze reize niet komen, of hy had wel 2 *Centjes* verlooren op dien dach met werken. Dit was noch een sleepje van de *Vriese* oorlogs tochten.

Anno 1632, is de nieuwe *Kermer-Poort* gemaakt. In dit Jaer van 32, [in 't welke de Schermer bedykt wierde] rezen weder eenige misverstanden, en die van 't Eilant, als voornamentlyk *Schermer*, *Schermerborn*, &c. zich inbeeldeden ongemak in 't te marktkomen met haer Schuitjes, als de *Ringdyk van de Schermer* gesloten zoude zyn; daer de Stadt *Hoorn* onder quam, presenterende een *Verlaet tot Avenhorn* te maken; om die van 't Eilant voorschreven een gemakkelyker wech aen te wyzen als 't *Marktdag* tot *Hoorn* was, dan zy by avontuuren tot *Alkmaer* zouden krygen. 't Werk is door die van *Hoorn* begonnen: maer door die van *Alkmaer* verlet. 2 Het *Oefroey van de Schermer*, vervattende een *Uitwateringe* door *Alkmaer* en de *Zyp* in de zee. Dit zoude onze Stad *Alkmaer* gaarn toegestaen hebben, indien die van *Hoorn*, *Amsterdam*,

dam, Haerlem ende andere Steden, niet belct hadden een wyde Sluis ofte deurvaert te leggen in de Zyp-Zeedyk; hoewel ondertusschen de groote Sloot ofte Uitwateringe van de Zyp tot Koedyk wierde gegraven: gevende sommige neeringen binnen Alkmaer eenige hoope van floreering, en of het mogt strekken tot avancement van de scheepvaert.

3. Ontstont 'er eenige morringe onder de Burgerye tot Alkmaer, zich inbeeldende nadeel in hunne Neeringe in sommige quartieren der Stad; doch dit cesseerde met 'er tyd, om dat de profyten van de gronden, die van de wateren by wylen passeeren.

Anno 1639 wierd de *Oude Steenen Brugge* vermaekt.

Anno 1643 ontrent den 20 January, wierd tot *Alkmaer* by de Geester-poort een Kalf geworpen, hebbende maer 3 beenen, van voren 2, ende achter 1.

In dit zelfde jaer wierd de zuidzyde van de Vismarkt vermaekt.

Ook wierden in dit jaer gegooten de 6 fraaije groote kopere Kroonen in onze groote Kerk, door *Jacob wouterfsz* ende
Jan

Jan Pietersz Stander.

Item, in dit vóornoemde jaer wierde het konstige ende kostelyke nieuw gebakken Glas in 't Zuider kruis van de Kerk gemakt, door den uitmuntenden Glas-schryver *Jan Maertensz Engelschman.*

Anno 1644 wierd de noordzyde van de Vismarkt vermaekt. Ook is de muur binnen en buiten de vesten, bewesten 't Waterpoortje in 't jaer 43 en 44 voorz gemaeckt.

Anno 1645 is binnen onze Stad *Alkmaer* voltooit dat uitneemend konstig, kostelyk en zeer uitmuntend groot *Orgel.*

Het fatsoen ende stellinge is geordonneert door Meester *Kampen.*

Het werk des Orgels aengeleit, ende begonnen door Meester *Levyn*, Orgelmaker.

Ende Meester *Jan van Bouchem*, Organist; beide in 't begin overleden.

Maer nu geheel volmaekt door Meester *Hagerbeer*, Orgelmaker.

De Pilaren der zelfver zyn uitgehouwen door Meester *Anthoni Dionys Kelk*,

Het Houtwerk en de kas der zilver is gemaekt door *Jacob Jansz. groten Turk*, Anno 1643.

Het Beeldwerk is gefneden door *Pieter Mathysz.* 1643.

En vergult door *Meester Nicolaes vander bek*, en zyn zoon *Maerten heemskerk*,

En geschildert door *Meester Casar van Everdingen*; het bovenstuk Anno 1644. en het onderstuk Anno 1645: dezelve heeft ook gemaekt het eerste conterfeit-zel ende 't eerste Model, dat nu in de Capel hangt.

En doe was Organist, *Meester Krap*, die ons de eerste uitnemende toon daer van liet hooren.

Ende om de fraijgheden byeen te voegen en aen malkanderen te koppelen, zoo vereerden wy in den aenvang van dezen jare, deze regeltjes, tot roem van onze voorschreve Kerk.

't Cieraet van onze Stad, het pronkzel der gebouwen,

Mach yder een met recht ons Kerke wel voor houwen,

want

Want zoekt gy fraijigheid, doorluchtigheid,
en kunst?

Roem mach wel zonder schroom daer wenden
Oog en gunst.

d'Outheit van 't eerst begryp is meer als
negen eeuwen,

Wyst Holland onder kerk, Faem zonder
tegen schreeuwen,

Heeft brant, of overval, haer tot een
puin gevelt;

Den yver, heeft de nieu op d'oud' zyn
plaets gestelt.

Het tegenwoordig werk toont konst en
Fraijigheden:

Dies welgestelt gebou, wykt geen Hollant-
sche Steden.

Op niens is zy verciert, met Kroonen
tweemael drie,

wiens gelyk ik geen, heel veer voorby,
passeren zie.

Het nieu gebakken glas, doet konst, en
eer, nit brallen:

Voornaem'lyk, daer, daer Mars aenraad'
ons zege wallen.

Het mackzel en 't fatsoen, van onze fraye
Kerk,

*Verluisfert ons in 't kort : konst pleegde
liefdens-werk,*

*Maer boven al , galmt uit ons Konsten-
ryken Orgel :*

*Daer 't Oog vernoegt , en 't oor , door 't
Musicalen Gorgel ,*

*EUROPA zet dit stuk ook op u schouw-
toneel ,*

*Heeft een Stad desgelyk ? Ik en geloof ,
niet veel.*

*GRAEF FLORIS Tomba , met vyf
Leeuwen ombeslagen :*

*Roemt in ons Kerk , hoe trou ons Stad
hem heeft gedragen.*

*In 't slot , al 't Kerks begryp roept aen ons
allegaer :*

*Vit liefde , wragt de Konst , 'kwenfch u
liefde in 't nieu jaer.*

Wat nu belangt de vergrooting ende
uitsettinge van onze Stad Alkmaer : daer
van is de beschryving niet wel te bekomen.
Dit is zeker (zoo myn is bewuft uit een
zeer oude kwytschelding van een Huys
of erve , vermeldende aldus van de leng-
tens van dien : *de Krebbesteeg ten westen ;
de Voormeer ten Oosten , &c.* blykt , dat
de

de Voormeer heeft gespoelt tot aan de Krebbesteeg, die daer noch zynen naem af heeft: want dubbelde regels palen, buiten dyken of landen, om 't water te weren, noemt men een Krebbing; zoo als wy elders hier voor af gemelt hebben, uit het bouwen van de Kerk, ende ook van 't *Stadhuis*, hier by komt noch dat de Oude Memorien bevestigen, dat het hoek-huis, staende aan de oostzyde van de *Pastoor-steeg* in de *Langestraet*, plag te wezen een wagt-huis, daer het binnen-buiten klokjen in hing.

De afkomst van sommige Straten en Waters, zyn ons bewust en aengeduit, als volgt:

De *Butterstraet* heeft zyn naem van de *kop-butter-markt*, dewelke over lange jaren daer saterdags is geordonneert, en placht te heten de *Molenbuurt*, om dat 'er de *Meel-Molen* van 't oude Altena of Almeer gestaen heeft. Want in de Dorpen staen de Meel-molens gemeenlyk in de buurten, om te meerder dienst van de winden te hebben.

De *Lange-straet* schynt anders nergens

gens die naem van gekregen te hebben, ale om dat hy de langste straet in de Stad was, doen ter tyd als hy gemaekt is geworden.

De *keizerstraet* heeft zynen naem gekregen, na den genen die het eerste Huis in de zelfde straet dede bouwen, den welken zyn bynaem *keyzer* was. Dit is noch by menschen gedenken een Poel geweest, uit den welken zy is opgehaelt; zynde eertyds geweest een Invaert, want in 't einde plag te wezen een Schuitlemakers-Helling, welkers fondamenten men in de grond noch heeft gevonden, als eiken planken, &c. doen de kamer achter 't huis van 't Keizers Wapen in de St. Anne-straet wierde gemaekt.

De namen van de *korte-* ende *Lange-nieuwe-sloot* is gene beduiding om dat die zoo nieuw zyn; maer, om dat doen ter tyd het Slootje ofte inwykje, gaende by de Vesten langs achter de huizen van de Konings-weg, een oude sloot ofte invaert was, dewelke uitkwam tusschen het Weeshuis ende het Munnikken-erf, gaende

gaende voorts achter de Kerk om, na de Oude Vesten.

Ende de *Rame-Sloot* was de *Nieuwe-Sloot*, zoo de Memorien melden.

De *Ramen*; alzoo is haer naem, om dat eertyds de *Laken-Ramen* daer stonden, die nu op de Stads Wallen gestelt zyn.

De *Ridderstraet* is genaemt na 't *Ridders-hof*, dat aldaer op het hoekje uithangt.

Het *Veneetsche Eiland*, ontrent den jare 1607 of 1608 uit het water opgemaakt, is genaemt na de Stad *Venetia*, die als een Eiland in de zee legt, ende gebouwt is.

De *Koorn-Straet*, is (buiten twyffel) voortyds de *Koorn-Markt* geweest: welkers proeve, geen groote vreemdigheid aenwyft, overmits de Geest-granen nog by onze tyden inde *Lange-Straet*, haer verkoop-plaets gehad hebben.

Ritsevoort, Van waer dat den naem heeft, is onzeker: zommige sustineren uit een *Schermutzing*, aldaer tegen de West-Vriezen gehafardeert: de welken moетende wyken: men daer na gezeit heeft

heeft: hier waft, *Ritfal-voort* ofte, zy moften *Ritsevoort*, want *Ritsen*, is by ons *wyken*: (gelyk *beverwyk* zyn naem kreeg) hoe het zy: 't is raden.

De *Kitsteeg*, genaemt na de *Kit*, uit het hoekhuis aldaer hangende.

Het *Schapen-steegje* alzoó genaemt na een houten *Schaep*, staende op een stok; van 't hoekhuis van de *Zydel-stræet*, in 't *Schapesteegje* voornoemt: plach te heten *S. Mariamagdalenen-Stræet*.

De *Voormeer*, eertyds genoemt de *Nieuwe-Stadt*: en de Brug [by de Brouwerij van de *Lely*] de *Meer-Brug*.

De *kooltuin*, voor-tyds (buiten twyfel) geweest zynde het *Warmoes-hof* ofte *kooltuin* van de *Casteleyn* des *Casteels Toorenburg*.

De *Bril-steeg*, na de *Bril* [die daer nu ter tydt uitsteekt] genaemt: plach te heten de *Samaritaen-Stræet*, doordien dat de *Samaritaen* in 't westelykste Hoekhuis van deze Stræet op de *Leet* plachte uit te hangen. De *Heere-stræet*, gemaakt in 't Jaer 1644. Op 't begryp van 't *Hof*, door de E. Heeren Magistraten: ende van de zelve benaemt; gaende langs achter

ter 't Hof voorfz. van de *Lombaert-steeg* tot de *Nieuwe Markt* genaemt.

Lombaertsteeg, genaemt na de *Lombaert*, welkers Huifing aldaer ftaet.

Lutje-Outdort, wezende in de banne van het Dorp *Outdorp*; wil zeggen: *kleyn-Outdorp*.

Dronkenoort, is zoo veel te zeggen: als een *Verdronkenhoek*; overmits dat het uit fudden: en wat verloren of verdronken land is opgebaggert: want, dat men nu noemt *eenhoekland*, plachmen te noemen een *Oort-Land*.

De *Leet*, is een heel Oud Water, responderende op de *Leet*, die door *Mysen* loopt: het welke eertyds een water-beek is geweest.

De *Onde kraen* placht eertyds de *kay* te wezen, daer de *Kraen* ftond, [die nu by het *Accys-huis* ftaet] ende daer de *Veerschuiten* aenkwamen, en haer zware *Goderen* loften.

Sinte Pieters-ftraetje heeft zyn naem van *St. Pieters Toorn*, die daer nog ftond in het jaer 1573, aen of op de *Wal* van de *Stad*.

De *huyge-bronwers-steeg*, is genaemt
na

na zulken Brouwer, die daer gewoont, en die steeg eerst gemaakt heeft.

De *Hout-til*, eertydts geweest zynde de *Hout-tuin* ofte *Hout-til*, van de ecnigste *Houtkooper* onzer Stede *Alkmaer*, welker weinich inwoonderen, alsdoen wel konden geryft werden van een *Houtkoper*: Anno 1395 Was in deeze Straet noch 't *Heilig-Geesthuis*, ofte 't *huis-Armen-huis*; voor de Arme *Weezen*: dat nu de *Wage* is.

Andere Waters Straten en Steegen, hebben haer namen op diergelyke voegen bekomen, ofte door de rype Tyd verandert.

Den overvoedigen handel negotie, neringe, ende lyftochtigheit van onze Stadt *Alkmaer*, is alzulks; dat ik mene, dat genige Land-steden in Hollandt zich daer in zoude overtreffen. Want, alle nood-druftigheden des lighaems worden hier 's jaerlyks voor menig duizend gulden verhandelt: alle weken, namentlyk vrydags, en inzonderheid Saterdags, als: *Rogge*, *Tarw*, *Koorn* of *Garste*, *Haver*, *Boonen*, *Erten* ende andere *Grannen*. Als mede *Kruisbesien*, *Aelbessen* Aerd-

Aerbeien, slaa, Radys, Wortelen, Peen, Rapen, witte ende Rode Kool, Pynstengelen, Uyen, Krotten, Bietwortelen, Latou, Komkommers, Pietercely, Kervel, ende in 't kort, alderhande Somer-Tuyn ende Akker Moeskruiden. Daer benefens Boter, Kaes, Zoete-Melk, Karnde-Melk, Eyeren, Hoenderen, Knynen, &c. Als ook alderhande versche Zeevis, als Kabbeljauw, Schelvis, Lommetjes, Wytingh, of Bolk, Tarbot, Roch, Haring, &c. Gelyk ook alderhande vers ende levendige Rivier-Vis ofte Meer-Vis als Baers, Braesem, Snoek: Voorn, Spiering, Ael, Paling, &c. Ende boven dien, Vleesch, Spek, Koeyen, Schapen, Paerden, ende Varkens; die zeer menigvuldig verkocht ende verhandelt worden, voornamentlyk in de Paesch-Markt, Paerde-Markt, ende ook in de Varken-Markt.

Als noch mede van *Vlas. Linnen*; ende *Garen*: wit, ende rou. 't welke allesamen uit de Alkmaersche Dorpen, Tuynen, Weyden, Akkeren, Velden ende Wateren wert gebrocht ende verkocht.

M

Beha-

Behalven al het gene dat Alkmaer zelfs uit geeft, 't welk uitnemende is: als Zout, Gort, Bier, ende andere behulpelykheden d's levens.

't Is wel waer, dat zommige Steden eenige dezer dingen wel zoo veel uit geven: maer alhier tot Alkmaer, worden deze, ende andere [die ik noch niet genoemd en hebbe] van alles, ende elk byzonder, in veelheid verkocht ende verhandelt.

Ende dat meer is, de Alkmaersche Zuyvelen ende Waren, zyn zeer uitmuntende; in uitnemende zuiverheit ende puntigheid daerze mede gehavent, gemaekt bereit ende gehandelt worden, vermengt en vereenigt met een uitnemende aangename smaake: in het welke Alkmaer met haer Dorpen, geenfins eenige Steden met hun Dorpen, behoeft te wyken.

Zoodat onze Stadt Alkmaer met reden wel mach genoemd worden: *De voornaemste Beeke der lighamelyke nood-dragtigheden, van geheel Holland, ja al zeyde ik van geheel Nederlant: zoo zoude ik*
niet

mistasten, waerom ik met recht wel mag uitroepen.

Lyftochtig Alkmaer, fræti doorwatert, welbeplant: Spys-Kamer en Koren-Schuur, van 't vruchtbaer Noort-Hollant!

Daer beneffens is de doorluchtige fraijgheit van onze Stad Alkmaer, uitnemende: men heeft 'er een redelyk getempert Climant; en is aen allen zyden zeer luchtig; zelfs weet ik niet of eenige der Hollandsch Steden ons Alkmaer daerin wel zoude kunnen passeeren: waer toe de veel-voudige zoete, klare ende doorstroomende versliche Wateren ende zoete Beeken niet weinich contributeeren.

Want, ten rousten gevorscht, men kan bevinden, dat ontrent de 22 Eylan-
dekens [nu door Bruggen, Wallen of Vesten, aen een gekoppelt] de gebouwen van onse Stad Alkmaer ondersteunen; waer op staen.

- 1 *De Boompoot.*
- 2 *De Oosterkeeten.*
- 3 *De westerkeeten.*
- 4 *Het kleine Nieuweland.*
- 5 *Het groote Nieuweland.*

M 2

6 De

- 6 *De Ooster Bagyne-weit.*
- 7 *De wester Bagyne-weit.*
- 8 *Ritsevoort.*
- 9 *De Nieuwe Stad of Voor-meer.*
- 10 *De Oude-Vesten.*
- 11 *Dronke-noort.*
- 12 *Het Veneetsche Eiland.*
- 13 *Het Rimolen Land.*
- 14 *Het heilige Land.*
- 15 *Lutje Outdorp.*
- 16 *Den Dam.*
- 17 *De Lange-straet.*
- 18 *De Binnen-Banen.*
- 19 *De Konings-weg.*
- 20 *Het Hof, of Nieuwe Markt.*
- 21 *Het Monnikken-Erf.*
- 22 *De Geeſter-Poort.*

Het welke de Stad zoo veel te bekwa-
mer maakt, om alle Waren met gemak
in, ende uit de Stad; aen ende van de
Markt te brengen.

Indien onze nakomelingen mogten
verkrygen, dat tuſſchen de *Waeg*, *Kruis-
werk*, *Mient* ende *Houttil*, een *Markt-
veld* geordonneert ende gemaakt wierde
voor de *Kaes*, *Boter*, &c. (zynde dit
een

zeer bekwame plaets daertoe, wyl het water daer by langs vliet, en in 't midden van de Stad is.) Deze Markt zoude onze Stad *Alkmaer* by uitnemenheit verheerlyken en fraeijer maken: en dit zoude gelegenheid geven, om in volgende tyden, by het verouderen van 't *Stadhuys*, een nieuw te bouwen aen de zyde van 't voorfz Marktveld, tot een pronk en cieraed van deze Stad.

Ik en verhale hier niet van oude Gebouwen onzes Stads, die de vreeze der *Vrieffche Stalen en vlammen* bozemen; anders, de oude zedige curieusheit vertoonen, als de *Waeg*, *Princen-hof*, *Stadhuys* en de *Kerk*, wiens nieuw-gebakken *Glas* en gegooten *kroonen*, aen 't gezigt vergenoeging konnen geven: mitsgaders het nieuwe *Orgel*, welkers weerga in geheel Europa niet te vinden is. Van fraeije nieuwe *Timmeragien*, (die van jaer tot jaer vermeerderen) roemt onze Stad, alsmede van welvarende *Burgers*, ende vergetenheid der *Oorlogs-overvalingen*.

Zy is ook verciert met uittermaten fraije puntige ende doorluchtige straten; wel-

M 3

bewoonde

bewoonde huizen; veel yverige welvarende Ambagts-lieden; spraekzame minzaeme, politike ende zeedige Burgerye, van goede gestalte, blank ende levendig van koleur, middelbaer van statuur; vertoonende den luister van gezonde lugt ende vruchtbaer Land.

En daer-en-boven is onze Stad verrykt met veel en verscheide genoeglyke wandelingen, sierlyke Houtens, vermakelyke uitgangen: na de blinkende Duinen, lustige Beemden, uitmuntende Tuinen, fraeije Plantagien, koele Zee-stranden, versche Beken, vlietende Wateren, zoete Rivieren, weelige Klaverweiden, vruchtbare Koorn-landen ende verlustigende groeizame nieuwe bedykte Meeren, dewelke gepronkt ende verciert zyn, met zoo meenige schoonen ende fraeije huizen, van welke de meeste veeleer Lusthoven en Kasteelen schynen te zyn, als woningen.

Ook is onze loffelyke Stad *Alkmaer* een baarmoeder van veel waerdige Konsten, Wetenschappen en Geleertheden: in dewelke uitstekende zyn geweest en binnen *Alkmaer* geboren.

Pc-

Petrus Nannius, geboren Anno 1500 (genoteert by *Gonthoeven* ende *Gesnerus*) is geweest een van de geleertste ende vermaertste Professoren in de Latynsche Tale tot Leuven: hebbende eenige Tractaten geleerdelyk geschreven ende laten drukken. Hy leerde in 't Collegie van de drie tongen, zedert het jaer 1539. ende stierf aen de koorts, den lesten Mey 1557, in den ouderdom van 57 jaren.

Meester Dirk van Foreest, Doctor in de Medecine, eerst hier tot *Alkmaer* daer na tot *Vilna* Hoof-Stad in *Lattawen*; ende ten lesten Medecyn van den *Koning van Polen*. Den tydt van zyn overlyden, hebbe ik niet wel kunnen ontdekken, maer hy is al voor *Peterus Nannius* in fleur geweest: ik vinde hem by *Gonthoeven* genoteert.

Joannis Rufus, genoteert by *Gonthoeven* voorschreven: zonder dat ik de *Memorie* van zyn Leven en Schriften hebbe konnen vinden.

Nannig van Foreest, van een zeer ceryk Geslacht binnen *Alkmaer* geboren; eerst Pensionaris der Stede *Alknaer*: ende daer na Raeds-Heer in den hoogen

Raed in den Hage, stert *Anno* 1592.

Meester Pieter van Forest, [is geweest de Broeder van *Nanning* voorschreven] wyd ende breed vermaert door zyn Lofselyke Geleertheit. Is geboren *Anno* 1522 ende geweest de eerste Proffessor in de Medecyne tot *Leyden Anno* 1575 Out zynde 53 jaren. Daer na een vermaert Medecyn tot *Delft*, heeft veel geleerde Boeken geschreven, die genaemt worden *Observationes Medecinales*; die gedrukt zyn, ende onder de Geleerden zeer wel beken. Hy stierf alhier tot *Alkmaer*, *Anno* 1597, in den ouderdom van 75 jaren, gelyk zyn Latynsche *Epitaphium* ende *Incarnatie* ook uitwyft, dat men op den dag van heden nog kan lezen: zynde voor het Choor in de Kerk op twee zarksteen en gehouwen met deze woorden;

*Annus Obitus P: Foresti Alcmar: Med.
celeberr. hoc Versu Numeratur.*

*EVICtVS Fato CVbat hVC sVB MoLe
ForesTVs:*

*HippoCrates BataVIs sI FVIt ILLe
FVIt.*

Dat

Dat men in Duitsch kan vertalen:

72

Indien Hippocrates in Holland is geweest ;

Zoo rust zyn lighaem in dit graf ; dat is Foreest.

Onder de *Foreesten* zyn 'er, voor ende na deze voorgenoemde, noch verscheiden geweest, begaeft met Geleertheid ende Wetenschappen; voornamentlyk ende meest in de Medecynen, als nog twee, die ook alle beide *Mr. Pieter van Foreest* genaemt zyn geweest *Mr. Jacob van Foreest*, *Mr. Jan van Foreest*, Schout tot Alkmaer.

Item twee a drie die genaemt waren *Dr. Jorden van Foreest*, waer van den eenen *Jorden van Foreest* noch te Romen voor 't hooge Autaer staet geconterfeit. Van dewelke haer leven, daden ende sterven, ik de rechte annotatie niet hebbe kunnen bekomen.

Onder 't beschryven, van de *Foreesten*: [wiens eedele voor-ouderen, de Roomsche Keisers Throon belommerden] is onzen Schryver [niet zonder reden] ver-

M 5

wondert

wondert geweest: dat er zoo veel uitsteekende Mannen, inde Medecyne zyn gesproten, uit de stamme der *Forresten*; wezende een zake, niet min verwonderens, als verhalen waerdig.

Dat alle die in geleertheit opgeschoten spruytjes, van dezen Boom; by na alle eenderhande courtse, van genegenheden hebben gelooft, kooft.

Het welke in bedenken zoude staen, of men onder hondert geslachten, een diergelyke, zoude kunnen op vorschen.

Zynde derhalven een aengename proeve; waer door te bedenken staet: hoe dat alle deze beroemde telgen [als ware vrienden van de natuere] het heil des Lichaems, ende t welvaren des levens, neerstiglyk ende trouwertig, eenfinnig hebben bemint: ende gesocht te ondersteunen, door de hoogwaardige behulpelikheden der eedle medecyne.

Pancras van Castricum, in zyn leven geweest hebbende *Pensionaris der Stad Groningen*, ende *Raadsherr in den hoogen Raed* in den Hage, heeft met zeer groote neerstigheid en moeiten, in 't Latyn beschreven een zeer curieus *Tractaet* van
alle

alle de Schryvers uit Holland, Zeeland en Utrecht, 't geen ik noch niet vernomen hebbe in druk te wezen, maer het wort van vele Geleerden daer in verwagt. Hy is overleden ontrent den jare 1620.

Dr. Adrianus Metius is geweest een expert *Doctor in de Medicyn*; vermaert in den *Loop des bemels*; uitmuntend in de *Arithmetica*, ende zeer ervaren in de *Landmeetkunde*; boven dien heeft hy 38 jaren lang bekleet het Ampt van *Professor* in de Schole van Franeker in Vriesland; in 't kort, hy was een Man van uitnemende Geleertheid en verstant, gelyk uit zyne in 't licht gegeven boeken (die voortreffelyk zyn) genoegsaem kan bespeurt ende afgenomen werden; dewelke ook by zyn leven in verscheiden Scholen gelezen en geleert zyn. Welke weldaet *Guilielmus Plantius* met verwondering verhaelt in 't leven van *Joannes Fernelius*, als wezende een zaak die zelden gebeurt.

Hy is gebooren Anno 1571 ende gestorven den 23 September Anno 1635 Out wesende 64 Jaren.

Hy heeft gehad een Broeder genaemt
Jacob

Jacob Metius, die [onder andere konftitukken] gemaekt heeft een *Verre-Kyker* met dewelke, men volmaektelyk onder fcheide konde zien de letteren, die 2 a 3 Mylen verre ftonden: gelyk den kurieufen [beneven zyn geflacht en andere dingen] in 't breedte kan lezen in *Mene-lai Winfemi Prof. medi Oratio Tenebris in obitum Celeberrimi et Prastantiffimi Viri D. Adriani Metii, Doct. Med & Mathefeos Professoris Clariffimi*. Hem ter eeren, op zyn overlyden gedaen.

Cornelis Drebbel, Een uitnemend en boven maten uitmuntend verftandigh *Philosooph*: wiens hoog vernuft, en fcherpsinnig begryp (in zynen tyd) in de gantsche Werelt geen gelyk en hadde in de *Philofopie*, is gebooren binnen onfe Stad *Alkmaer*, in het jaer 1572 (als wanneer zig een *nieuwe Sterre in Caffiofia* vertoonden) hy is gefproten van een zeer eerlyk en deftig Geflagt, die op den Stoel der Regeringe hebben gezeeten, onder welken een van zyne Broeders, (zoo my bewuft is) *State Generael* in den Hage 'tis geweest: hy heeft eenige jaren gewoont in 't hockhuis op de Koningsweg

ningsweg, daer Hoorn uithangt. Onzen *Drebbel* heeft hem van jongs af aen tot de Oeffeninge in de *Philosophie* begeben: in de welke hy zoo gevordert is, dat zyne Keizerlyke Majesteit, *Ferdinandus* de *Tweede* dier name, heeft waerdig geacht, hem tot *Leermeeſter* van den jongen Prince, zynen zoon, te verkiezen, dewyle hy doen ter tyd zyne residentie in Duitschland hadde; welk Ampt hy met groten lof bediende; waer door hy ook zeer treffelyk van den Keizer is gegagieert geworden: ende boven dien tot *Raedsheer* van zyne Keizerlyke Majesteit.

Als dit Edele verſtandt nu gekomen was tot den ouderdom van 48 jaren, heeft de wreede Fortuin dit uitmuntend verſtand met een groot ongeluk aengerant.

Want, Anno 1620 Palsgrave *Frederik* (doen ter tyd Koning van *Bohemen*) *Prage* in nemende: wierdender veel van des *Keiſers Raeds-Heeren* gevangen, ende ter dood gebracht (overmits het doen wat ſcherpjes uitliep) de Stad geraſeert. &c. Van dit ongeluk deelde onzen *Drebbel*
mc-

rede; hy woonde in een huis, waerdig zynde wel 20000 gulden; daer hem in contanten gelde voor geprefenteert wierde, 10000 gulden twee dagen te vooren eer *Praeg* wierde overvallen. De Stad ingenomen zynde, wierd hy niet alleen van zyne goederen ontbloot, maar daerenboven in de gevankenisfe geworpen; elk ogenblik niet anders te gemoet ziende dan een wreede dood: Doch God Almachting geliefde niet dat dit excellente verstand alrede verdelgt zoude werden; want zyne vermaertheid bewoog onze *Hoog Mog. Heeren Staten*, en zyn *Koninklyke Majesteit van Engeland*, om ernstelyk de verlossinge te verzoeken van onzen *Drebbel*.

Eindelyk heeft zyn *Majesteit van Engeland* zoo veel geobtineert by zyn *Swager*, dat onzen *Drebbel* den *Koning van Groot Brittanien* is vereert ende toegezonden.

Onzen *Alkmaerschen Philosoph* *Drebbel*, vereerde, tot erkennenisse van dankbaerheit, aen zyne *Majesteit van Groot Brittanien*:

1. Een glazen klot, in den welken hy,
uit

uit kracht der vier Elementen, eenewwige beweging trok ende maekte. Want, alles dat 'er in een jaer op den Aerdbodem uit de kracht der Elementen passeert, dat passeerden altesamen in dezen glazen klood, in 24 uren tyds: in welke klood men zien konde: alle jaren, maenden, dagen en uren; den loop der zonne, mane, planeten ende Sterren, &c. Waer door men verstaen en begrypen konde, wat de koude is, wat de oorzaak van 't Primum Mobile is, wat de oorzaak van de zonne is, hoe die beweegt, den hemel, alle sterren, de maen, de zee, den aerdbodem; wat de oorzaak van ebbe, van vloedt, van donder, van blixem, van regen, en wind is; ende hoe alle dingen wassen en vermeederen, enz. gelyk men uit zyn eigen schriften kan afneeten. Den curieusen Lezer, wyze ik tot zyn Boekje, genaemt *Eenwige Beweginge*.

2. Hy maekte een Schip, met het welke men onder water konde roeijen ende varen van Westmunster tot Greenwich, zynde twee Duitsche mylen; ja 5 à 6 mylen, zoo ver het hun beliefd: ende

ende in 't fchip zynde, onder water kon men zien, zonder kaersfligt, in een bybel of ander boek te lezen: welk fchip men in korte jaren noch op den Teems ofte de Rivier van Londen heeft zien leggen.

3. Hy konde maken met eenige Instrumenten, dat het regende, blixemde ende donderde, buitens tyds, gelyk of het natuurlyk van den hemel kwam, en dat de luiden niet anders wisten.

4. Hy konde maken met eenige Instrumenten op zekere plaetsen, midden in de zomer, dat het zoo kout was, of het midden in de winter ware geweest; het welk hy, op verzoek van zyn Majesteit eens te werk stelde in de Groote Zael tot Westmunster, alwaer hy het op zekeren dag in de zomer zoo kout maekte, dat den Koning met zyn Adel, en veel groote Heeren genootzaekt waren, door de overgroote koude uit de voorfz Zale te wyken.

5. Hy konde met zeker Instrument ongelooflyk veel water t'effens doen optrekken en halen uit een Put ofte Riviere.

6. Hy

6. Hy konde met een zonderlinge aerdigheid, in allen tyden des jaers, ja midden in de winter, Eende- en Hoender-eyeren doen uitbroeden, zonder daer Eenden of Hoenderen toe te gebruiken, ende dat zoo correct, dat 'er op den precifen tyd jongen uit kwamen, gelyk of zy van Eenden ofte Hoenderen uitgebroed waren geweest.

7. Hy dede Instrumenten maken; door welkers werkinge men konde zien *Schilderyen, Conterfeitsels van Landschappen, van allerlei Persoonen: als Koningen, Princen en grote Heeren, in andere Landen zynde*; daer nochtans geen Schilderye, nog Schilders handwerks gereetschap was gemaekt; zoo dat 'er Schilderye in schyn, en niet inderdaet was.

8. Hy konde een Glas maken, dat s'nagts by hem ofte een ander gezet zynde, het licht van een kaers, die op het ander einde van een lange zael staende, zoo geweldig na zich trok, dat het zelve Glas, dat by hem stond, zulken wederlicht uitdeelde, dat men daer by volkomentlyk konde zien te leezen.

9. Hy konde een plat Glas maken,
N zon-

zonder eenige kanten geslepen: daer men inziende, zyn aengezigt tot zevenmael in getal zag; dat is, een aengezigt voor de spiegel, vertoonde zeven aengezigten.

Deze voorschreve ende nog veel meer andere fraijgheden, te lang om te verhalen, heeft hy alleen door de wetenschap der *Philosophie*, en niet door de zwarte konst te voorschyn gebragt; zoo als my die tongen getuigden, wiens oogen het zagen.

Door al het welke, (en ook om dat hy door den *Boheemschen oorlog* was geruineert) hy zoodanig in des Konings gunste geraakte, dat zyn Majesteit hem tot zyn ordinaris jaerlyks tractement ver-eerde, 2000 gulden, behalven alle andere giften en geschenken van Princen en groote Heeren.

In zyn jeugt, als hy noch tot *Alkmaer* woonde, hadde hy zeer familiare kennisse ende broederlyke omme-gang met den scherpzinnigen *Gerrit Pieterfz Schagen*, (van wiens kloek verstand wy hier na zullen spreken) ende alzoo hy, eer hy na Duitsland vertrok, een reis na Engeland deed, zoo hadde hy den gemelden
Schagen

Schagen gaerne met zich gehad, want zy waren van eene ouderdom en conditie: dog alzoo *Schagen* niet reislustig was, ondernam hy zyne reize alleen, en te Londen komende, gaf hy daer staeltjes van zyn wysheid, die zoo hoog wieslen, dat zy den voornoemden *Belonischen storm* wakker van zyn edele harslen weerde; ende oorzaken waren, dat hy den twedenmael tot zyn groot geluk weder geraekte.

Onzen *Drebbel* dan gekomen zynde tot den ouderdom van ontrent 60 jaren, is tot Londen in den Heere ontslaepen, ontrent den jare 1634.

Nog zyn in deze Jurisdic tie van Alkmaer gekweekt deze volgende geleerde Mannen.

Wilhelmus Procurator, gebooren tot Egmond, ende ook aldaer Monnik ontrent den jare 1300.

Jan Weent, ook tot Egmond geboren, ende aldaer Abt geworden zynde, in den jare 1381, welk Ampt hy 23 jaren bekleet heeft, tot dat hy 't zelve Anno 1404 resigneerde, om eenige zwarigheden tusschen hem en de Heer *Arent* van

Egmond voorgevallen, wegens des kloosters Goederen. Hy heeft de *Graffschriften* ofte *Epitaphien* van zyn voorzaten in het Latyn beschreven, die ook gedrukt zyn.

Kempo van Texel, van dezen wordt vermeldt by *Gesnerus* in zyn *Bibliotheca* dat hy op Tessel geboren was.

Nicolaus van Egmond was een Karmeliter Monnik, ende wierd een *Leeraer* in de *Godgeleertheid* tot *Leuven*. Hy leefde ontrent den jare 1520.

Joannes Sascridus is geboren tot *Warmenhuizen*, by *Gonthoeven* genoteert.

Adrianus Schorelius, geboren tot *Schoorl* is geweest een gelukkig *Poeët*, wiens *Poemata* ofte *Veerfen* gedrukt zyn tot *Antwerpen* by *Plantyn*, Anno 1566 van hem vermelt *Adrianus Junius*, in zyn beschryvinge van *Battavia* ofte *Oud-Hollant* Folio 236.

Nikolaus van Nienlant, [alias *la terre neuve*] geboren tot *Egmond*; aldaer hy 9 Jaren *Abt* is geweest: ende den *Eersten Bisschop van Haerlem*; maer heeft beide deze staecten overgegeven Anno 1569
Ende

Ende is tot *S. Maertens Dyk* in *Zeeland* overleden, in 't Jaer 1579.

Anthonijs Hovaus, geboren tot *Egmond*: zyn Ouders waren goede ende eerlyke Huiſluyden. Hy was van jongs aen zeer genegen tot de eenzaamheit ende studie, zoo dat hy *Monnik* is geworden inde *Abdy van Egmond*: in welken ſtaet hy zyn tyd, met geſtadige Oeffeninge, heeft doorgebracht: hy was een zeer goet *Poeët*: heeft in *Veerſen* beſchreven *de Konſt van God te minnen*, Hy wierde gekoren tot *Abt* van het *Klooster, Epternach*, ofte *Epternaken* in 't Lant van *Lutſenburg*, in 't Biſdom van *Trier* [welk *Klooster St. Willeboort* geſticht heeft, en daer in begraven leit] onzen *Hovaus* was zeer deugdelyk ende goet van leven: uitmuntende in de Ootmoedigheid ende klein gevoelen van zich zelve: want, als hy gekoren was tot *Abt*, van 't voorſz. *Klooster* en van *Egmond* zoude vertrekken, heeft hy met een Fontein van tranen, den wech begoten; genegen weſende, liever geboden te worden, dan zelfs te gebieden

Hy is tot *Epternach* gestorven Anno 1568.

Joannes Petrus van Kastricum: genootert by *Gouthoeven*: moet ons alleen met zyn name vergenoegen, hoewel hy verdient hadde in 't getal der Geleerden gestelt te worden: maer van zyn leviende werken konnen wy niet het minste bericht geven: die onzes ondanks verduistert blyven, of die door de onrustigen *Mars* vernietigt zyn. Door welke oorzaken die van *Rufus*, *Procurator*, *Texel*, *Egmond*, *Sascerides*, en andere, ook tot onze kennisse niet gekomen zyn, weten wy niet; en twyffelachtig daer van te sehryven, lust ons niet.

Galielmus Sartorius; geboren van *Egmont*; een uytnemend *Poeët*: By *Velinus* in zyn *West-Frisia* met deze regeltjes vercert.

Quam nunc ipse tuus, toti plus cognite
mundo?

Aut quit te fâto Musis operate sinistro
Sartori? Cujus dignissima Carmina luce
Invidia sacli furva sub nocte premuntur.

Wiens

Wiens uitstekende fraeije *Carmina*, Poëtischer wyze gesproken, het heldere licht der zonne verduisteren, zoo als geleerde verstanden die estimeren.

*Droevig is, wy niet en mogen
Nu bekluren met onze oogen,
Boeken van zoo wyzen volk
Zyn verbrant, vertot, versleten,
Of doot galze tyd verbeteren:
Wysheit schrift: geleertheits wolk.*

Gerrit Pietersz. Schagen, geboren tot Schagen in 't jaer 1573 den 1 November, drie weken na dat Alkmaer van de Belegering ontzet was. Hy kwam in zyn kindsheid tot Alkmaer wonen, en aldoen nog niet veel begrip hebbende van de Duitfche Leeskonst, is door eenige kleine oorzaken tot de leeringe gelokt, en tot de Studie zoo beluft geworden, dat hy alleen door eigen onderzoek, en nooit in de scholen, het *Latyn* volkomen heeft leeren verstaen, leezen, ende schryven; 10 Talen, ende 7 vrye konsten: behalven dat was hy ook een *Theologant, Jurist, Ingenieur* en ervaren

in andere Wetenschappen, in 't volgende Gedicht, ter eeren van onzen *E. C. P. Schagen*, en tot lof van Alkmaer begrepen, uit het welke wy (om geen tweemaal een ding te zeggen) van twee stukjes dit te samen voegen.

*N*Eef Schagen, wondergeest, en waert
 gy niet myn bloed,
Ik roemden overal, 't geen ik nu zwijgen
gen moet,
Hoe gy u Stad verwaeld; van zelfs leert
Boeken binden,
Om voor u ziel en lyf den nooddruft zoo
te vinden.
Om zoo met Boeken staeg en staeg te zyn
verzelt,
Met Phæbi heil'ge schaer. Voorts hoe gy
d'Heem'len telt,
Het Aerdryk overmeet; en hoe gy leert
bereiden
Den ongevonden steen: des werelds stoffen
scheiden.
Maer Schagen is het zoo? men zeit alhier
hoe dat
('t Geen 't Rooze Kruis nu roemt) een Ta-
lin-grond gy had,

Waar

Waar door gy 't al verstaet: ik weet, gy
kost verklaren

De woorden eens Propheet's, die naan ver-
standel waren. &c.

O wonder! ziet ik zie, ik zie, ik ken
den hand

Der Schriften, die t'Edam ontydig 'zyn
verbrant;

Vergaen voor haer geboort; ik zie ook hare
Schepper,

Den schrand'ren Pieters-zoon, die op der
Muzen klepper

Doorvlogen; en doorrend met Allekmaer
verstand,

Heeft menig Kunst en Tael: een goed The-
ologant,

Aert-kenner, over-aerts, Wetliever, ziek-
verlichter,

Wiskunst'naer, Redenaer, Wel-spreker,
Zinger, Dichter,

Verzagt in Grieks, Hebreus, Chaldeeus,
Arabisch, Spaens,

In Syrisch, in Latyn, Fransch, Engelsch,
Itaeljaens:

O Puik van onze Stad! ô glory onzer
Schoolen!

Zyn dan u ſchriften al vernietigt op de kolen?

Ontwezent door de vlam? neen, neen, veeleer gepuert,

En vry van tyd en nyt, ten Hemel opgeſtuert.

Een ding beklagen wy, dat u te korte jaren

Misgunden uwen geeſt, op nieuws voor ons te baren. &c.

En is het wonder, dat dit uitmuntend verſtand dus hoog in prys werdt verheven, die in zyn brein alleenig bevattede, het gene dan zo herſſens, voor geleerden, doet beroemt opſteigeren?

Om zyne uitnemenheden, volgens onzen ſtyl in 't kort byeen te trekken: Hy was een Orakel van Geleertheid; een bornput van Wetensſchap; een wonder van Kennis, ende een mirakel van Verſtand: dog hoe hoog ik zyn ſchrandere begrip verheffe, echter ſteigert zyn ware lof en eere nog veel hoger.

Ik roere hier niet eens aen zyn zedige deſtigheidt, vermengt met een ingetrokken ſtille Geeſt; wiens luſt meerder vermaek

maek smaakte in een ſchoone Boekkerye te beoogen, dan op een heerlyk Banket het Lichaem te koetſeren; welke gretige genegenheit, niet van hem fleurde, voor dat de bleeke doodt, zyn ziele deed verhuizen. Ja, wanneer die zich op zyn lippen vertoonende, moſten zyn Leesgierige Oogen noch zien, nu 'teen, en tander boek, tgeen op zyn begeren uit zyn Bibliotheek, voor hem gehaelt wierd: en ſchoon dat de krachten der natuur (door zeer groote verſwakking) nu niet langer toe en lieten, de oefeninge des verſtants in de boeken zyn genegenheit; genoot, echter het genoeg, die te zien. Ik ſwyge van zyn overgroote neerſtigheidt in 't Studeren, en van de ommeegang met *Drebbel* (zyn familiare vriend) en andere (in de geleertheit) hoog-dravende verſtanden, dewyle alreede zyn uitmuntentheden, by ons voortgebragt, daer van vier-dubbelde getuigen zyn.

Eindelyk is hy overleden Anno 1616 den 18 Juny, in den ouderdom van 42 jaren, 8 maenden en 6 dagen.

*Phoenix in geleertheids glans!
Schrand' er brein! & Baek der wyzen!*

Waar

Waer in mist u een Eer-krans?

Tong nog pen kan u volpryzen.

Met zodanigen lof, als *Velius*, in *West-Frisia*, met goet recht vereert den *E. Jacob van Teilingen*; met niet minder recht, zouden wy mogen vercierē, 't lof van den *E. Aam van Foreest*: dewyle hun beyder geleerde verstanden (schoon wy die in geen geschriften en erven) niet weinig vernoeginge, door haer gelespen redenen aen haer mede Burgeren uitleveren: ter tyd toe, dat *Foreest* Anno 1640 den 16 *May* en *Teylingen*, Ao. 1653 den 31 *Augusti*, den weg van alle vleesch zyn ingetreden, wiens waerdye, wy, in dien tyd, elks met een *Epithaphium* vereerden, welks lankheit, dit werks korthēid, niet en mach velen.

Noch is onze Stad becingelt ende verheerlykt geweest, (ende noch ten doele met deeze volgende *Ridderlyke Adelyke Huyzen ende Kasteelen*, ontrent onze schoone Stad *Alkmaer*.

1. *Verona*, een *Kasteel*.

Gelegen hebbende, (zoo eenige *Au-
theuren* willen) ontrent de oude Stad
Vroon

Vroon: of het gestaen heeft op de Huiswaerder-Geest, of op de Sinte Bankres Geest, ontrent Vroon, is onzeker, door dien dat de gedachtenisse van Vroon byna vernietigt is.

2. *'t Kasteel van Egmond.*

Toont noch bewys genoeg, met zyn geruincerde muragien op den Hoeve staende, is allereerst gebouwt Anno 868. Op de groote Zael van dit Huis ofte Kasteel, tot Egmond, stonden zeer lustig ende fraei na 't leven geconterfeit alle de Heeren ende Graven van Egmond (al eer het in den troebel verbrand was) het welke zeer deftig ende genoeglyk was voor deze Edele stamme, haer Voorvaders afkomst tot over de 900 jaren te aenschouwen.

3. *'t Kasteel Nienburg.*

Gebouwt van *Graef Floris* in het jaer 1286: tot een Borstweer van Holland, beschut van Alkmaer, ende een tegenstand der Vriessche moedwillige invallen: vertoont noch by de Halve Maensbrug tot Outdorp, een oude ruïn, zyn de noch een gedeelte van den Phœbus-Toren,

Toren, waer van in de geschiedenis van Vroon af gemelt werd.

4. *'t Kasteel Toornenburg.*

Gebouwt Anno 1255 van Koning *Willem*, eertyds dicht voor onze Stad Alkmaer; maer nu is de plaetse, daer het gestaen heeft, meestendeel binpen de Stads Wallen.

5. *'t Kasteel Middelburg.*

Gebouwt van Graef *Floris* Anno 1286. Gestaen hebbende tusschen de Kasteelen Nieuwburg ende Toornenburg, dicht aen de zuid-west-zyde van de Munnik-ke-brug, welkers fondamenten by onze tyd zyn uitgegraven.

6. *'t Huys te Renesse.*

Gestaen hebbende ontrent het Dorp Egmond, is door de Vriezen verdistruert Anno 1315.

7. *'t Kasteel Epigenburg.*

Gebouwt Anno 1286, van Graef *Floris*, gestaen hebbende tusschen St. Maerten ende Krabbedam, op de plaetse daer noch de buert van de Burg staet.

8. *'t Huys te Kranenbroek.*

Eertyds geweest hebbende een Slot, daer men nog eenige overblyfselen af ziet;

ziet; nu tot een Hoeve gemaekt.

9. *'t Huys te Kervel.*

Gestaen hebbende tot, ofte ontrent Egmont, is in het Jaer 1315. Door de Vrielen geruïneert.

10. *'Princen-Hef.*

Tegenwoordig staende binnen *Alkmaer*, aen de Noord-Oost-zyde van de Kerk: Geboudt (zoo myn is bewust) door het Eedel Geslacht van Teylingen; ende nu bewoont door den *E. Jonker Cornelis van Teylingen*.

11. *'t Huys te Koulster ofte konster.*

Staende aende Oost-zyde van Heiloo; is by de Geldersche verbrant Anno 1517 Ende weder opgebout: Doch niet zoo schoon als te voren. Is tegenwoordig onder den *E. Heer Theophilus Cats*, Heere van Heyloo.

12. *'t Huys te Raephorst.*

Gestaen hebbende ontrent Egmont; is Anno 1315 van de Vriessche vlammen verdelgt.

13. *'t Huys te Banjaert.*

Gestaen hebbende tusschen Kasterkum en de Beverwyk.

14. *'t Huys*

14. 't Huys te Riedwyk;

Gestaen hebbende tot ofte ontrent Egmond, is Anno 1315 door de Vriessche overval vernietigt.

• 15. 't Huys te Aekkersloot.

Dit is eertyds geweest onder het Adelyke Geslagt van *Akersloot*, maer is door de alverslindende tyd, met zyn Edele Stamme vernielt en vergeten.

16. 't huys te Echtrop.

Gebouwt tusschen Bergen en Schoorl, door *Monfr. Barthold van Poelenburg*, ende uu toekomende zyn Weduwe, *Jusfrou Catharina Maelpaert*.

17. 't huys te Castricum.

Is met zyn Geslacht en Edele Stamme verstorven.

18. 't huys ter Mye.

Eertyds gebouwt door de Edele Geslachten *vander Mye*: en heeft gestaen tusschen Kranebroek ende Heiloo, dog nu geheel vernietigt.

19 't Huys te Boekkel.

Is met zyn Adelyke stamme, in 't Boek der vergetenheit genoteert: ende zyn gedachtenissen op een Gebuete verstorven.

20. 't huys

20. 't *Huys te Nienburg* ofte *Ypelaen*.

Staende tegenwoordig in 't Noort-Oosten van Heiloo, toekomende de Weduwe ende kinderen van den *E. Gerrit Jansz. vander Nienburg*.

21. 't *Huys* ofte *Kasteel van Schagen*.

Is tegenwoordig noch een Cierlyk Kasteel gebout ontrent den Jare 1394. By de (natuerclyke gelegitimeerde zoon van *Hartoge Aelbregt van Beieren*, *Palsgrave op den Ryn*, *Grave van Henegouwen*, en van *hollandt*, *Zeelandt*, &c. Dewelke een Sone was van *Lodewyk Keizer* ende *Konink van Romē*) behoort tegenwoordig [door erfelyke lynie] onder *Jonker Aelbrecht van Schagen*.

22. *S'noys-hof*, ofte 't *hof*.

Staende tegenwoordig binnen *Alkmaer*: geweest hebbende een *Bagyn-Klooster*, vande witte Ord're, door armoede vervallen zynde, is het zelve met consent des *Bisshops*, van *Haerlem* aen de Stadt van *Alkmaer* verkocht. Die het aen *Jonker Diderich Sonoy* weder verkochten. Daer na by koop onder *M. Willem Bardefius*, wiens Sone

O

Jonker

Jonker Arnolt Bardefius, Heere van Warmen-Huizen, Het in 't jaer 1644 verkocht heeft aen *Jonker Engelbrecht Ramp*, cum socys; ende is de Boomgaert, van dien, ten deele, weder verkocht, aen Particuliere Erven, en met huizen betimmert: ten deele aen de E. E. Magistraten, die daer af hebben geordineert de Zuid-Oost hoek tot de Nieuwe Markt, ende de uitgang na de Lombert-steech tot eenen gemeenen straet; die by de E. Magistraten voorfz is genaemt de Heere-straet: De rest, of het vordere gedeelte zynde de Timmeragie ofte Huizinge van 't voornoemde Hof, heeft den voorschreven *Jonker Ramp* aen zich behouden.

23. 't huis te Egelen-Burch.

Staende tegenwoordig, in 't Zuid-Oosten van Heiloo, een Cierelyk gebouw is, begonnen te bouwen, by *Mr. Willem Bardefius*, ende voltrokken door zyn zoon *Jonker Willem*, Ridder van de Ordre des Gouden Kousebants, ende Heere van Warmenhuizen; ende nu toekomende zyn Broeder, *Jonker Arnold Bardefius*, Heere van Warmenhuizen.

24. 't huys

24. 't huys te Kock.

Staende tusschen Heyloo ende Limmen; toebehoorende *Sinjeur Reinier kok*, zynde dit maer een Hoeve.

25. 't huys te kroonenburg.

Leit in ruïne, ende vertoont nogzyn oude gebroken muuren.

26. Schoorl.

Van dit en zoude ik niet kunnen zeggen of het een Adelyk Huis heeft gehad; dewyl de bewyzen daer van niet al te klaer zyn.

27. 't huys te Leede.

Is door den tyd en oorlog vervallen: hoewel my is aangekondigt by onze Adelyke Huizen te behooren; dog ik twyfel daer aen, doordien het zelve, zoo ik versta, dicht aen de Beverwyk gestaen heeft, en het is licht te vermoeden, dat het zelve onder Haerlem behoort heeft.

28. 't huys te Meeren-stein.

Is door den vernielenden oorlog en verflindenden tyd vernietigt: ende niet tegenstaende het my ook bewust is, als 't voorgaende, zoo ben ik nochtans van die gedachten, dat het ook onder Haerlem behoort heeft, als gelegen hebbende

mede ontrent de *Beverwyk*.

Ende daer-en-boven, is onze Stad *Alkmaer* in Jurisdic tie, noch om-lom-mert, met 22 *Heerlykheden*; en noch 34 *Dorpen*, die in 5 eigen *Bailliuwſchap-pen* verdeelt worden: mitsgaders 2 *Dor-pen*, die onder andere *Bailliuwſchappen* behooren.

Ende deze zyn [de meefte] uetne-mende ſchoone luſtige ende welvarende *Dorpen*.

1. 't *Bailliuwſchap van Egmont*.

Dat een Graefſchap placht te wezen, begrypt:

Egmont-binnen, hier placht te ſtaen een *Ryke Abdy*; daer men noch af-ziet de gebroken ruinen.

Egmont op Zee.

Rinnigom, plach te heten *Rynichom*.

Egmont op den hoeve, hier plach te ſtaen het Slot, Huis, ofte Kasteel der Heeren en daer na Graven van Egmont: ver-toont noch [als gezeit is] zyn ge-broken Toornen en ruinen.

Egmont, plach te heten *hallen*.

2. 't *Bailliuwſchap Schagen*.

Begrypt *Schagen*; een heel oud *Dorp*,

is tegenwoordig Stads-gewys gelegen en bewoont: een der voornaemste Dorpen die onder Alkmaer, ja in geheel Noord-holland ende West-Vrieſland zyn.

Harinhuizen.

Barringhorn, plag te heten *Barſingerhorn*.

Burghorn ende *Colhorn*.

Deze vrye Heerlykheit van Schagen heeft Stads Recht, ende is benevens het Bailluwſchap een Heerlykheid; tegenwoordig onder *Jonker Aelbrecht van Schagen*, [die daer in heeft de Hooge, Middelbare ende Lage Jurifdictie.

Onder *Schagen* behooren nog, behalven de voorchreve Dorpen, veel groote ryke Buurten, daer van de meeste wel kleine Dorpjes mogen verſtrekken; namentlyk: *Grootewal*, *de Nes*, 't *ſallewal*, *Lutjewal*, *Avendorp*, 't *ſaertdorp*, *hale*, *d'Oudewerf*, *Wybewerf*; *krefingwerf*, *d'Oude-mans-kage*, *Groote-keinſe*, *Tolke*, *kleine-keinſe*, *den hoep*.

3. 't *Bailluwſchap Nieuwurgh*, begrypt:

Zuidſcherwout, plag te heten *Zuiſterwoude*; een heel oud Dorp: ſommige

zeggen ook uit de oude Memorien, *Zuithersdeshage*; want *wout* en *hage* scheelt in eigendom niet veel; zy geven deze reden: in een giftbrief van Anno 889, staet aldus: *het Land tusschen Ryn en Zuithersdeshage*, ('t welke genomen wort voor *Geestmerambacht*) den *Ryn* (zoo ik in een ander Tractaetje melde) kwam by *Geestmerambacht* langs vlieten, na *Petten*, 't *Vlie*, &c. Sommige schryvers hebben hier andere gedachten van; dog een ieder zyn believen van onzekerheit.

Noordscherwoud, eertyds *Noorsterwoude*: deze Dorpen hebben beide de naem van *Boschagien*; die aldaer niet schenen te ontbreken, zoo de Memorien houden.

Broek, Deeze drie Dorpen te samen, *Langedyk*: by *Carolus Quintus* vereert, met Vryheid en Previlegie, om tot een Stad te mogen maken: en *Zuidscherwoud* zoude de Hoofd-kerk zyn.

Sommige oude Memorien, die al wat fabuleus luiden, houden, dat de twee Gezusters, twee van de Kerken dezer Dorpen gebouwt hebben, en na haer genoemd zyn: te weten, den eenen genaemt

naemt *Sus*, zoude de Kerk van *Zuid-scherwoud*, en de ander, genaemt *Nos*, de Kerke van *Noorscherwoud* gebouwt of doen bouwen hebben : waeromme veel oude luiden, deze Dorpen niet anders plachten te noemen als *Susschront* ofte *Susscherwoudt*, ende *Nosschront* of *Nosscherwout*, maer de confideratie dient ook plaets te nemen, dat men by onze Ouders tyden in deze contreye, de tongen, dapper na 't Vries, en 't Oud-Saxes boogen. Al lang genoeg in deze onzekere questie.

Sinte Bankris, ofte *S. Pancraets*, staende op de schorren, van de gront, daer het oude Vroon plach te staen.

koedyk: daer onder *huifwaert*.

Ryp, een van de voornaemste dorpen.

Graft, 't *Noordein*, ofte 't Noord-eir: van *Graft*.

De Woude, by, en onder *Graft*: ende *Schermer*.

Zuid Schermer ofte *Groot-Schermer*.

Noort-Schermer ofte *Schermerhorn*.

Deze twee Dorpen, plegen een Kerk te samen te hebben : de welke stont, ontrent in 't midden, tusschen de twee

dorpen; daer de gebueren, aen den dyk noch 't oude Kerk-hof, wel kunnen wyzen, welke kerk stont, zonder eenige huizen by zig te hebben: waer van ik in myne jeugt de ruinen en gebroken muren hebbe gezien, zo die (gelyk ik mene) in den Troebel is verbrant.

Graftdyk, genaemt na den dyk daar 't op staet, die het Dorp Graft ten deele om-armt.

Urfem, daer onder *Rustenburg*, ende *Noordyk*.

Myfen, een heel oude bedykinge, [ten deele onder *Urfem*, ende ten deele onder *Schermerhorn* sorterende:] *Nota*. Die van *Myfen* plachten haer dooden te brengen door de *Schermer* [die doen ter tyd noch met geen water bewelde] ende te begraven, op zeker Landt by oosten Heiloo leggende: dat men nu noch noemt het *Myser-kerk-hof*, Item, by westen Heiloo, wort noch een plaets gewezen de *Myser-Steiger*: daer die van *Myfen* haer goederen op scheepten, als wanneer zy den *Ryn* nederquamen, die tuschen dit ende duinen langs stroomde, als gezeit is, en zal worden.

Ont-

Outdorp , brengt zyn naem van *Oud* met hem.

Oterlyk . eertyds geheten *Oeterloek*.

4. 't *Bailluwſchap Nierop* ; eertyds *Terop* , begrypt :

Oude-Nierop , *Nieuwe-Nierop* , ende *Winkel*.

Nota. *Nieuwe-Nierop* , eertyds ook bygenaemt *Nieuwen-Dorper-Kogge*. En zoo men de oude *Memorien* mag aennemen, is *Winkel* eertyds genoemd, en geweest, *wynkelder van de Stad Vroonen*. Of dit niet wat twyffelachtig luid, laet ik daer; doordien de plaetſe van de *Grote ſloot*, daer de ſchepen plachten aen en langs te komen, noch te *St. Bankris* gewezen wort. Ten anderen is 't ook wat verre van *Vroon* geweest. Zoo 't een *Wynkelder* van een *Stad* geweest heeft: *Leeuwenhorn* of *Gonſende* is 'er immers dichter by geweest, na de notatie van *Valkoog*.

5. 't *Bailluwſchap St. Maerten* begrypt:

St. Maerten, een *Schout-Ambacht*, Anno 1544.

De Burg, eertyds ſtonde daer 't *Kaſteel Enigenburg*.

De Ryp.

Valkoog, eertyds *Valken-ooge*, ofte *Valken-kogge*. Daerbeneven, onder het Bailluwſchap van Kermerland.

Limmen. Een van de oudſte Dorpen van Holland, plag over eenige eeuwen te heeten *Linnen*, als ook *Lymben*, zoo men de oude Memorien mag aennemen, is de Kerke van Limmen van de Ruzen gebouwt: indien dat wacr is, ik zoude achten, dat den eerſten ſteen in de naefte 2000 jaren niet en is gelegd: dit Dorp plagt onder Egmond te behoren.

Akerſloot, eertyds een Edel Stamhuis, begrypt onder zich veel deſtige Buurten, mogende elk wel een Dorpje verſtrekken: als, *Lamoer*, *den Hoornen*, *Mylen-buurt*, of *Meulen-buurt*, *Kerk-geeft*, *Dorch-geeft* of *Dorre-geeft*, *Starting*, *Akerſloter-woude*, *Hongeeft* ende *Stierp*. Aen Alkmaer forteeren: *Boeckel*, *Vierhuizen*, *Nieuwe-poort* ende *Vernebroeck*.

Onder byzondere Heeren.

Caftercum, ofte *Kaſtricum*, eertyds genaemt *Caſtrichem*, was doen een Heerlykheid op zich zelts: ende nu onder den Huize van *Aſſendelft*.

Hey-

Heyloo, eertyds genaemt *Heyligerloe*, ende *Oefdom*, eertyds *Ofden*, te samen onder *Jonker Theophilus*, Heere van *Cats*.

Wimmenum, ofte *Wimmenen*; eertyds *wymnen*, is onder *Jonker Nikolaes van Boukhorst*, Bailjuw van *Rynland*.

Schoorel plag te heten *Rel*: daerna, *School te Rel*, na een *School*, daer eertyds geweest zynde.

Camp en Groet, deze drie Dorpen ple- gen onder de Heeren en Graven van *Egmond* te wezen, en zyn nu een Ambagts- Heerlyheid, onder den Heer *Hans wol- phert*, Vry-heer van *Bredenrode*, *Amei- den*, &c.

Petten of *Pethem*, met *Nolmerban*, is Anno 1612 tot aen *Huisduinen* gedykt, en is nu onder de Heerlykheid van *Sr. Leonard vander Nath*, Heere van *Pethen*, *Nolmerban*, de *Nes*, &c.

Abstede ende 't *Ooge*, eertyds *Callin- gen*, daerna *Callens-ooge* ofte *Callings-oc- ge*, plag te wezen onder de Graven van *Egmond*, ende nu laetst geweest onder den Heer *Francois Veer*, Ridder, ende Raedsheer in den *Hoogen Raed*; ende nu onder zyn Weduwe *Juffron Simonet- te Schaek*.

Huis-

Huisduinen en den *Helder*, plag onder de Graven van Egmond te wezen: ende nu onder 't Bailluwſchap van *Antoni Valk*.

Veenhuizen, onder de adminiſtratie van den Heer *Theophilus Cats*, wegens zeker Weeskind.

Oudkarſpel, eertyds *Oudkarſpoel*, geweest zynde onder 't Graeffſchap van Egmond, ende nu toekomende den zoon van *Sr. Jan Duik*.

Haringkarſpel, eertyds onder de Graven van Egmond: *Klaverdyk*, *Tutjenhorn*, ende *Dirx-horn*; deze 4 zyn nu t genwoordig toekomende den Heer *Bassus*, Reken-Meeſter van den Hove van Holland.

Warmenhuizen, een heel oud Dorp; eertyds geweest zynde onder 't Graeffſchap van Egmond; ende nu onder Jonker *Arnold Bardefius*, die daer in is hebbende de Hooge ende middelbare Jurifdictie.

Krabbedam, eertyds onder 't Huis van Egmond, ende nu onder Jonker *Bardefius* voorchreven.

Bergen, voor dezen onder de Vrouw
van

van Gaveren, ende van *holstein*, dog nu by koop onder den Heere *Antonius van Surk*, Heere van Bergen: dit Dorp Bergen bestaet uit vier gedeelten: 1. 't Hof, toebehoort hebbende Jonker *Diedrig Sonoy*, ende nu by koop toekomende Jufrou *van Teylingen*. 2. 't Bosch, altyd geweest zynde een vermaerde Plantagie, genaemt *Rampenbosch*, daerna door der zelve geslachten tot een Hoeve gemaakt, is in den troebel verbrand, doch daerna weder herbout, ende nu heerlyk met een Stint opgetimmert door Jonker *Engelbrecht Ramp*, onder wiens voorouders het altyd geweest is. 't *Wout*, altyd toebehoort hebbende, en noch tegenwoordig, 't Geslachte der Foreesten. 4. Dat tegenwoordig met grachten en uitnemende plantagien word gereed gemaakt door Sr. *Anthonius van Surk*, Heere van Bergen, om een heerlyk Slot ofte Kasteel te bouwen.

Backum, voortyds onder 't Graeffschap van Egmond; ende nu by koop, onder Jonker *Cornelis*, Heere vander Mylen, ende van Backum. Dit Dorp *Backum*, plag te heeten *Bachum*, na den Afgod

Bachus,

Bachus, zoo wy in onze Antiquiteiten breder verhandelen.

In onze Stadt, zyn ook zommige Kloosters geweest, als: daer 't Huis-armen-huis, Tuchthuis ende dat daerontrent getimmerd is, was 't Oude Bagynhof.

't *Vrouwte Gast-huis*; was het Middel Bagynhof, ende 't Wees-huis met het Latynsche Schole; was 't Jonge Bagynhof, welke drie Vrouwen Kloosters waren van den derden regel van St. Franciscus.

Ende daer de Geester-Poort staet, en daer ontrent, was het Klooster van de Klarissen.

Op de plaetse daer de Nicuwe Markt, 't Hof, ende Heere-straet is, was (als gezeyt is) 't witte Bagynhof, maer worde met consent van den Bisschop van Haerlem, aen de Magistraten van Alkmaer verkocht: ten aenzien haerder armoede.

Ende op de plaetse die men noch 't Monniken-erf noemt, was een mannen Klooster, wezende Minnebroeders: ende heeft haer Kerke gestaen, daer nu de Paerde-Markt is. En waren alle deze
Kloo-

Kloosteren zoo mans , als vrouwen , van St. Franciscus Orden.

Ende was doen ter tyt de wage ; 't Huis Armen-huis , ofte 't Heilig-geest-huis , by de Oude noch zoo genaemt.

Nu zynder noch eenige Kloosteren in de jurisdictie van Alkmaer geweest : als de schoone Ryke ende Heerlyke Abdye tot Egmont , was van St. Benedictus of der Predik-heeren orden ; van mannen.

't Kappelleken op den hoeve is een Kanonesye van 6 Kanoniken geweest , als de Kronyk van Egmond uitwyft.

Tot Outdorp , was een mannen Klooster , van onzer-vrouwen broeders.

By de Venebroek , was een mannen Klooster , van St. Augustyns of de Reguliers-Orden

Tot Schagen was een Vrouwen Klooster.

Nota : De naem van de Groote kerk , komt uit oorzake ; dat voortyds elke Klooster in de Stad een klein Kercxken hadde.

Beneven de Kerk is 't Capel noch in wezen : daer van wy 't jaer zynder bouwinge

winge niet konden bespeuren: draegt den naem van 't lieve Vrouwen Capel; vinden daeromme geraden, te zwygen dat wy niet konden bekomen: liever, als met voordacht te zeggen, daer onzen gewisse onzeker in was.

Beminde Leser, zoo iemants gewisse, van zommige dezer geschiede zaeken, beter onderrechtinge is bewust? de mededeeling daer af, hadden wy wel gewenscht, voor dezen genoten te hebben; doch verhopende vergenoeginge, de Veder, bequam, geen naerder kundschap.

Onzen beginnende, voortgaende, ende sluitende styl, beoogde de liefvelijke vrede: die nu onder de Christenen wort gezocht; Godt geve dat wy bekomen, 't gene ons door de Hemelsche stemmen, is toegewenscht Luc. 2.

INCARNATIE.

*In peYs, en Vreed' V, VerbLYt:
Die hler goeD Van WIL nV zYt.*

HANT-

HANDTVESTEN
E N
PRIVILEGIEN
DER STAD
ALKMAER.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

317 3 1954

LIBRARY

CHICAGO

HANDT-VESTEN

E N

P R I V I L E G I E N

DER STADT ALKMAER.

Diploma Guilhelmi Regis Romanorum &c.
datum Anno 1254. Renovatum ab Alberto
Bavaro Comite Hollandiæ &c. Anno 1389
complectens varia privilegia & con-
suetudines Alcmariensium.

*Jacobus de Poelgeest, Dei, & Apostolica sedis gra-
tia Abbas monasterii, Sancti Adelberti Egmon-
densis, Ecclesiæ Romanæ immediate subjeçti,
notum facimus universis: quod nos vidimus
perspeximus, & diligenter perlegi fecimus
quasdam litteras olim Ducis Alberti, Comitis
Hollandiæ, sanas, integras, non abrasas, non
abolitas, non vitiatas, nec in aliqua parte sus-
pectas, sed omni prorsus vitio, & suspicione
carentes, sigillo impendenti memorati Ducis si-
gillatas, sequenti sub tenore.*

AELBRECHT by Godcs gcnade Her-
toghe in Beyeren, Paltgrave by den
Rhyñ, Grave van Henggouwen, van
Hollandt, van Zeelandt ende Heere van Vrief-
landt, begeerende dat kondt zy allen luyden:

P 2

dat

dat ons onse lieve en getrouwe Burgermeester, Schepen, Raedt ende gemeene poorteren onser geminder stede van Alckmaer, hebben doen toegen alfulcke Privilegie ende Handtveste, als sy van haren Rechte ende Vryhede hebben gehad en noch hebben en gebruycken daghelycks, heuren Voorvaders, en hun voortyds gegheven, en bezegelt van onsen lieven ende Geminde Voorvader den Koningh Willem, gekoo-ren Koningh der Romeynen, en Grave van Hollandt, ghezegelt met synen Zegel, onder sekere forme en dato, alsoo die inhouden en begripen. Ende want die Handtveste ende Privilegie soo seer verandert en veroudert zijn in heure substantie, dat het noodt is om onse stede voorsz in goede betoge van heuren haer gebrachten rechte te blyven, ende wy oock willen, om menigen ghetrouwen dienste, die ons en onsen Voorvaderen die poorteren van Alckmaer voorsz. en hare Voorvaderen dickwijlen trouwelyck ghedaen hebben, en noch doen sullen, dat sy in alfulcken Rechte ende Vryheden blyven.

Alsoo die Privelegie voorsz. begrepen hadde, soo hebben wy hun alle dat Recht dat die Privelegie ende Handtvesten inhouden, vernieuwt ende vernieuwen, confirmeert en confirmeeren, alsoo nu in der jegenwoordigher tijdt, in allen puncten, formen ende dato, alsoo die Handtveste des Koninghs Willems voorsz. inhieldt en
noch

noch inhoudt: die welcken wy, om alle stuc-
ken te verklaren, ende buyten alle twyffel te
setten, hebben doen schryven ende vernieuwen,
in dese onse tegenwoordige Privelegie bezegelt
mit onsen Zegel, die welcken wy hebben wil-
len gehouden in alre macht, als des Koninghs
Willems Handtveste voorsz. te wesen plagh.

WILHELMUS Dei gratia Roma-
norum Rex semper Augustus, u-
niversis presentes literas inspectu-
ris, gratiam suam & omne bo-
num. Qua geruntur in tempo-
re, ne lapsu temporis dilabantur, convenit ut
scripturarum memoria, ac idoneorum virorum
testimonio commendentur. Ad notitiam igitur
universorum volumus pervenire.

Quod nos dilectione libertatis oppidi de Alcm-
ria, petitioni opidanorum ejusdem benignius incli-
nati, ipsos liberos ab omni thelonio & exactione
thelonii per aquas & terras in Comitatu Hol-
landia dimissimus.

Præterea dictis oppidanis talem contulimus li-
bertatem videlicet, si alicui quidquam adversus
aliquem oppidanorum de Alcmaria displicuerit,
nihil inde nisi iudicium Scabinorum habere debet,
nec nos neque nostra posteritas inde aliud requi-
remus.

Si quis autem de circum manentibus alicui

prædictorum oppidanorum injuriam seu violentiam fecerit, de bonis suis, quæ jussu & sine querimonia possederit, vellicus de Alcmaria; cum universis tam pauperibus quam divitibus, illuc pergere debet, & illam injuriam corrigere sine nostra & nostrorum offensione.

Ceterum de nostra & hominum nostrorum deliberatione, dignum duximus concedendum, ut oppidum de Alcmaria eo jure gaudeat quod in tenore præsentium continetur videlicet, si quis de quacunque parte veniens in oppidum memoratum, & oppidanus fieri curaverit, portæ & ingressus ei patebunt: ita quod præstito juramento nobis, & nostris heredibus, & eidem oppido fidelitatem faciat. Sculteto, seu Villico quatuor denarios, præconi unum denarium, & Scabinorum voluntati tres solidos traditurus, & his peractis jure oppidani postmodum perfruetur.

Cuiuslibet autem oppidano, si necesse fuerit, cedent quadraginta dies, in mense Julio & Augusto, ad messes colligendas, & totidem dies ad seminandum in Autumno, extra limina oppidi prædicti, ita quod dicto tempore transacto, ad oppidum redeat ibidem morando; similiter cuiuslibet novo oppidano factæ cedunt, ad inducendas res suas in oppidum prædictum quadraginta dies.

Cum autem aliquis oppidanus fuerit in causam trahendus, debet citari per Judicem vel per præconem ejus, venturus ad iudicium post duas eb-
dome-

domedas à die citationis: oppidanus vero citatus potest diem citationis anticipare & breviare; sed de jure ei cedunt duæ hebdomadæ. Prædictus modus citandi locum habet tantum in causa qua vertitur inter oppidanos.

Si vero quis extraneus oppidanum coram Judice traxerit in causam, Judex tenebitur extraneo justitiam facere infra tertiam diem, propter commodam extranei. Cum autem seu oppidanus, seu extraneus de querela supra qua tractus est in causa una & propria manu se debet excusare, confestim tenebitur in judicio se excusare; si vero per testes se debet excusare, cedent ei inducia deliberatoria per duæ hebdomedæ; ita tamen quod oppidanus potest ferre testimonium contra oppidanum, & simplex oppidanus ferens testimonium jurare tenebitur, Scabinus vero vel Juratus sine, vel suo juramento poterit ferre testimonium.

Cum etiam quis citatur de re pecuniari debet citari per Judicem vel per præconem, præsentibus ad minimum duobus oppidanis; & in citatione debet taxari summa pecunia: & si citatus, die præfixa, in judicio non comparuerit, conquerens tantum pecunia obtinebit, quanta fuerit taxata in citatione contra illum qui citatus fuit: & citatus quia non comparuit, debet judici de banno tres solidos Hollandenses, & duos solidos pro satisfatione persolvere conquerenti.

Præterea si censuales alicujus Domini alterius, à nobis vel nostro Schulteto ad judicium citati fuerint Dominus eorum specialis poterit eos, de judice eripere, ita quod promittat, certa fide, infra quindenam se debere juste judicare, quod si non fecerit de certo non poterit eos eripere ab opidi jurisdictione.

Item si oppidanus à quocunque fuerit tractus in causa, supra re pecuniali, nisi de manu promissa, qua vulgo gewende handt nuncupatur, eum convincat, is qui convenitur propria manu se poterit excusare.

Cum vero aliquis super hereditate aliqua ad judicium citatus, prima die sibi præfixa non comparuerit, in judicio, citandus est secundo; & si secundo non comparuerit, tertio citabitur; & si tunc non venit tenebitur satisfacere Judici, de utroque excessu persolvendo ipsi duos solidos. Si vero tertio non venerit, cadit citatus à causa & hereditas super qua tractus est citatus in causam, ipsi abjudicabitur: si autem conquerens aliqua die citationis non comparuerit, cadit penitus a causa.

Cum quis debet jurare de re pecuniali, poterit cadere à causa & amittere si verbotenus male juraverit, vel contra modum jurandi venerit, si vero super hereditate jurare debeat, in primo, vel in secundo juramento cadere non poterit; si autem tertio jurans debitum jurandi exceßerit, & male juraverit, cadit à causa; & hereditas super qua tractus est in causam ipsi

ipsi abjudicabitur, & adjudicabitur, conquirenti; & quoties male juraverit, totiens satisfaciet Judici duos solidos persolvendo eidem.

Præterea in eodem oppido constituta sunt tria judicia annualia, primum proxima tertia feria post Epiphaniam: secundum feria secunda post octavas Passche: tertium feria secunda post festum S. Johannis Baptiste, qua ad hoc sunt instituta, ut quilibet oppidanus, existens in possessione alicujus hereditatis, in quolibet trium prædictorum judiciorum compareat; & ibidem super hereditate, si sit qui impetat, conveniatur; si vero non conveniatur ipse, postmodum, juxta sententiam Scabinorum, quiete suam hereditatem possideat. Et dicta judicia sunt in ecclesia indicenda. Quæta vero hereditatis possessio non poterit confirmari, & probari, nisi per Scabinos vel juratos.

Si lis oriatur in oppido, & Judex supervenerit, & pacem Comitum per duas ebdomedas, servandam indixerit, & servata fuerit, & iterum per duas ebdomedas, & tertio per duas ebdomedas, & quarto per annum & unum diem, & quinto per annum & unum diem, & sexto per annum & unum diem Judex pacem Comitum servari præceperit, & alter litigantium, vel alio contra præceptum judicis venerint, solvet Comiti decem libras, & quilibet treugas frangens, tantidem læsæ decem libras, vel manum perdat,

ita si per duos Scabinos, vel plures convictus fuerit vel convicti fuerint.

Si quis instrumento acuto alium vulneraverit, & super hoc per duos Scabinos vel plures convictus fuerit, decem libras nobis persolvet, & laeso decem libras, vel manu privabitur.

Præterea si quis alium infra mansionem suam per se, vel per plures impetierit, & eum occiderit, ipse impetitor sive grassator, cum omnibus suis complicibus ibidem existentibus, si convicti fuerint per duos Scabinos, erunt in potestate nostra, vel nostrorum successorum nostra jurisdictionis dominium possidentium. Si vero grassator aliquem infra mansionem suam vulneraverit per se vel per alios, non tamen ad mortem, grassator, nisi videbitur uniuersis Scabinis quod gravius sit puniendus, decem libras, & quilibet complicitum suorum quadraginta quinque solidos Hollandia moneta nobis vel nostris successoribus persolvet, laeso vero secundum Scabinorum iudicium emendabit; si super hoc per Scabinos fuerint convicti.

Si autem is qui in propria mansione impetitur, viriliter se defendendo, grassatorem & omnes complices suos cum eo existentes occiderit, de quolibet occiso quatuor denarios nobis vel nostris successoribus persolvet, & Nos vel nostri successores tenebuntur eum per hoc tueri, & parentibus

bus occisorum reconciliare, vel firmam pacem ei concedere.

Item quilibet grassator, si de grassatione sua per Scabinos fuerit convictus, caput pro capite, oculum pro oculo, & simile membrum pro simili membro, de proprio corpore amittere tenebitur.

Præterea si quis quoscunque graves & capitales excessus perpetraverit, sive in furto, sive in incendio, sive in rapina, sive in exhibitione veneni, vel alicujus mortis fecisse deprehensus est, & per Scabinos convictus fuerit, ultimam & capitalem debet subire sententiam, si vero quis super hoc accusatus fuerit, & non convictus per Scabinos, sola manu sua jurando se poterit excusare.

Si quis autem furem in domo sua deprehenderit tenebit furem si poterit, & septem de vicinis advocabit, & furem ligatum tam diu cum suis vicinis tenebit, quod eum die clara judici præsentare poterit, re quam furatus fuerat in dorso furis ligata, & tunc iudex in iudicio furem conveniat, & eum juxta sententiam Scabinorum tractabit.

Quicumque alii debitis obligatus, debita sua non valens persolvere, coram Iudice si super debitis illis conveniatur, Iudex debet debitorem custodia præconum deputare, per duas ebdomedas servandum, & medio tempore a præconibus piscendum, & post duas ebdomedas tridet Iudex

dex debitorem in proprietate illius cui debitor est, itaque ille debitorem suum pascet, non vexando corpus ipsius, & tenebit eum donec secum componat, aut debita sua ei solvat vel remittat.

Si quis in judicio coram Judice comparuerit, quicquid juris quod ad illum Judicem contigerit, judex exiget ab illo fidejussores primo, secundo, & tertio, & ille, se dixerit non habere quos det fidejussores, talis non tenebitur judici quid solvere de bannis, si vero tacuerit & fidejussores non exhibuerit, Judex illum captum cum Scabinis committet praconi in loco munito, & praco tenebitur illum servare & de eo judici respondere.

Si oppidanus in judicio conveniatur, & aliquid juris circa eundem judicem contigerit, & oppidanus tantum boni jure oppidanorum possideat, quod valet tantum quantum jus contingens est judicem circa ipsum, talis oppidanus poterit a judicio recedere sine fidejussoris exhibitione; si vero talis tantum boni non possideat praedicto modo, oportet eum prestare cautionem fidejussoriam.

Si quis in judicio obloquitur Scabinis, vel sententiam ipsorum, communi eorum consilio, secundum jura oppidana, in judicio traditam injuste & contumaciter contradixerit, nobis vel nostris successoribus decem libras Hollandenses tenebitur pro satisfactione persolvere, & unam libram cuilibet Scabinorum.

Qui-

Quicumque dederit alapam in faciem alterius, si per duos Scabinos convictus fuerit, solvet iudici unam libram, & laico unam libram.

Si quis in domum aliquam dominum domus quasiverit emendabit eidem decem libras, & Comiti decem libras. Si aliquis alium quam dominum domus ad aliquam domum quasiverit, quasitor emendabit domino domus decem libras, & quasito decem libras, & Comiti decem libras, & hoc manu pugnante si per Scabinos convincatur malefactorum.

Si quis extra manentium coram Scabinis debitum certificabit, nec curaverit solvere monitus, citabitur ad pratorium de Alcmaria, de quindena ad quindenam, per tres quindenas, & debitor non comparuerit ad iudicium bannietur, nec unquam a banno absolvetur, donec solverit Comiti tres libras, & creditori dapanum, & debitum, & iustiaro emendabit secundum consilium Scabinorum. Si bannitus infra oppidum venerit, Iustiarus cum Scabinis & aliis oppidanis pro debito suo bannitum, & pro damno suo, & dapano arrestatum in bona & firma custodia reservabunt, donec debitum, dapanum, & bannum comiti persolverit cum debita integritate.

Item si bannitus contumax oppidum vitaverit, Iustiarus cum oppidanis de banniti bonis debitum, dapanum, & bannum, si potens iustia-
rit.

rius fuerit, persolvat; si non poterit solvere per impotentiam suam, in primo adventu Comitis, faciet Comes solvi debitum, dapnum, & emendam.

Quicumque ad pulsationem campana non venerit solvet Comiti libram unam.

Oppidanus qui interficitur solvetur triginta duabus libris a parentibus malefactoris, & omnia bona malefactoris erunt Comitis. Si interficitur in propria domo, & ibi requisitus fuerit, solvetur sexaginta quatuor libris. Scabinus si interficiatur solvetur quadraginta duabus libris, si quisitus fuerit ad domum suam, & interficiatur ibidem solvetur octoginta quatuor libris. Si quis pugnaverit infra libertatem cogetur emendare ibidem, vel bannietur.

Quicumque canipulum portaverit, solvet Comiti decem libras. Quicumque traxerit irato animo, quindecim libras. Quicumque alium inde vulneraverit, amittet manum. Qui aliquem inde interfecerit, si captus fuerit, interficietur.

Si quis tabernam intraverit ut bibat ibidem, penditor debet ei vinum juxta certam & debitam mensuram porrigere; & cum ille, si oppidanus fuerit, ad libitum suum biberit, facta computatione, si statim solvere non poterit, usque mane recedat, vinitori vinum suum ante meridiem crastina die persoliturus. Si autem
ante

ante tempus pradiſtum vinum vinitori non perſolverit, & querimonia ſuper hoc ad iudicem ſuum delata fuerit, debitor ille vinitori debitum ſuum perſolvet, & tres ſolidos iudici, & duos ſolidos vinitori pro ſatisfactione.

Quicumque de quacunque falſa menſura fuerit accuſatus, & per duos Scabinos convictus tenebitur tres libras iudici perſolvere.

De hereditate vero de Alcmaria obſervabitur inter oppidanos conſuetudo, ſecundum quam ibidem haſtenus eſt obſervata: hoc tamen adjecto, quod hereditas oppidanorum, ſive jaceat infra Alcmariam, ſive extra libertatem quod ad proximum heredem ſua conſanguinitatis, ſive ſit filius ejus, ſive ſit filia jure hereditario devolvetur.

Si quis autem aliquid juris, iudicem contingens, violenter a iudicio tranſtulerit, ſi ſuper hac per duos Scabinos convictus fuerit, dabit quindecim libras pro ſatisfactione iudici noſtro, vel ſucceſſorum noſtrorum.

Quicumque oppidanus uxorem habet qua piſtare, vel braxare conſueverit, is poterit per eam panem juxta plenitudinem unius fornacis amittere, ſic & unam cereviſiam; itaque maritus ſuus non poterit contra hoc actionem habere. Eodem modo ſi uxor alicujus fila lanca, vel lineae emere, vel vendere conſueverit, is poterit per eam pondus filorum quod lapis vocatur perdere

perdere. Si vero uxor alicujus non soleat negotiari publice vir ipsius damnum quatuor denariorum poterit per eam incurrere.

Si res furtiva ab aliquo qui legitimus est fuerit deprehensa, & verus possessor rem illam per testes obtinuerit, vir ille poterit se excusare tertio, ita tamen quod vir ille de certo juramentum in aliquo casu prestare non poterit, & is qui rem suam obtinuerit duos solidos Judici, & quatuor denarios conferet praconi.

Præterea tale jus oppidanis memoratis concessimus, & tradidimus, ut nullus extraneus sive vicinus eorum, nec miles, nec alius quilibet oppidanum de Alcmaria, quemque aliqua ratione ad duellum provocare infra prædictum oppidum, vel usquam in nostra potestate, vel nostrorum successorum poterit; nec oppidanus oppidanum.

Si quisquam aliquem infra libertatem oppidi supradicti instrumento acuto, vel alio peremerit, & instrumentum abjecerit, excusationem poterit exhibere, nisi duobus Scabinis vel pluribus fuerit convictus, de quo etiam si querimonia fiat, in quatuordecim & tribus diebus ante tribunal debet vocari, & si non ad talem terminum comparuerit, dijudicabitur, & pro proscripto reputabitur. Si autem infra terminum ad quem idem grassator ad judicium vocatur, conductum requisierit à judice, nec obtinuerit, nequa-

nequaquam dijudicari poterit. Extraneus contra oppidanum testimonium non poterit perhibere.

Si foemina vi oppressa & stupro violata, querimoniam fecerit, sine septem testibus, tam viris, quam mulieribus probatis, & honestis processum in querimonia habere non debet.

Si quis bona pignoris titulo sibi obligata possederit, sine reclamazione per annum & amplius, & aliquis eidem injuriatur, sola manu jurando confirmabit quidquid in illis bonis habuerit.

Si duo coram iudice vocati causam tractaverint, quorum alter qui cadit a causa, reliquo qui partem suam obtinuerint, expensas solvere tenetur, ita quod ille qui causam suam defensusaverit, valorem expensarum de consilio nostrorum Scabinorum juramento taxabit. Praeco non vocabit oppidanum ad iudicium, nisi ad domum ipsius coram duobus oppidanis vel pluribus.

Ad concilium Scabinorum nemo praesumet accedere nisi vocatus ab ipsis Scabinis. Sententiam Scabinorum cum concilio aliorum Scabinorum factam & stabilitam nemo poterit cassare.

Si verum quempiam foemina aliqua de oppressione, violenta, & violentia stupri septem testibus tam viris, quam mulieribus idoneis, & probatis in iudicio convicerit, ille violator capitali sententia plectendus erit.

Si quis patrimonium, vel hereditatem alicujus mercatus fuerit, & testimonio Scabinorum

Q

sine

sine reclamatione per annum & diem vel amplius possederit, possessor ipsius patrimonii vel hereditatis nulli, post dictum terminum, etiamsi impetatur, tenebitur respondere.

Quicumque coram duobus oppidanis à iudice vel pracone in oppido arrestatus, sine licentia iudicis ab oppido recesserit, & super hoc per duos Scabinos convictus fuerit, quadraginta quinque solidos persolvet iudici ad emendam.

Quicumque aliquem de debito in aliquo iudicio conveniat, & super eo testes idoneos habeat; testes solo juramento testimonium perhibeant: sed actor non tenebitur jurare.

Postquam aliquis factus fuerit oppidanus seu poorter, nulli tenebitur esse servilis: sed secundum jura oppidi libertate fruetur.

Præterea sciendum est quod filii sacerdotum, vel aliqui qui de legitimo thoro non sunt generati, non debent, nec tenebuntur testimonium ferre in præjudicium bonorum vel jura alicujus oppidani.

Si quis infra libertatem Alcmaria terram habuerit, sub annuo censu, soluto censu quam diu vixerit eam obtinebit vel libere poterit vendere, soluto duplici censu domino ipsius terra: verum si vir, vel femina qui possidet terram censualem obierit, proximus haeres soluto duplici censu domino terra, eam obtinebit jure hereditario, & sic à progenie in progeniem & in perpetuum.

Si

Si quis autem aliquem infra libertatem Alcmaria laeserit aut vulneraverit, dum campana pulsatur pro communi utilitate oppidi, aut infra tres dies post pulsationem, campana, solvet nobis decem libras, laeso decem libras, si per duos Scabinos convictus fuerit.

Insuper Scabinis de Alcmaria licentiavimus facere nova statuta, vel praecepta, cum consilio Sculteti nostri, ad dimidium annum, vel ad integrum durantia, quae Scabini confirmaverint, utilia universitati, aut parti majori, nostra jurisdictione in hac reservata.

Quicumque oppidanus non juvaret universitatem ad compellendum extraneos, ne aliquid faciant contra jus oppidi de Alcmaria, solvet nobis unam libram, & perdet oppidum per integrum annum.

Item praedictis oppidanis damus praesentibus in mandatis, ut juramento praestito confirment, quod unusque alii jus suum confirmabit.

Si vero aliquis oppidanus debitorem sui oppidani in hospitio suo, contradicente creditore, receperit; hospes recipiens tenebitur coopidano creditori respondere de pecunia, quam sibi debet hospes receptus.

Omne pignus & bona pignori obligata, sive in humidis, sive in siccis, sive in decimis, vel aliis bonis; Nos vel Comes Hollandiae praefatis oppidanis secundum consuetudinem oppidi Alc-

Q 2

marie,

maria, ipsis oppidanis conservabimus, & unusquisque suo conburgensi in conservatione bonorum pignori obligatorum, qua in presenti possident, fideliter assistent quousque redempta fuerint secundum bene placitum creditorum, qui ea tenent obligata, & hoc praedicti oppidani juramento confirmabunt.

Item si aliquis circummanentium, legitime commonitus, debita oppidano de Alcmaria solvere neglexerit, Schultetus cum oppidanis de suo tantum accipiet, quod creditori suo satisfaciat competenter.

Adhuc si occasione alicujus, nobilis, vel ministerialis oppidanus Alcmaria bannitus fuerit, vel arrestatus. Nos vel Comes ipsum talem habebimus, quod oppidanum & bona ipsius faciemus absolvi, vel de suo tantum accipiemus, quod oppidano faciemus satis fieri competenter.

Oppidani de Alcmaria Nobis, aut vero Domino Hollandia in expeditione nostra; vel veri Domini Hollandia post decennium, cum tot hominibus servient. Similiter precariam, seu petitionem Nobis, vel vero Domino Hollandia statuendis temporibus post praedictum decennium persolvent; aut si verum Dominum Hollandia ad curiam Imperatoris ire, contigerit aut uxorem ducere, vel militem fieri, sive aliquam sororum ejusdem nubere, vel fratrem, seu filium eorum, vel veri Domini Hollandia militem fieri

fieri, aut uxorem ducere, tot libras ad quodlibet istorum persolvent prout nos, predictis decem annis elapsis, consilio nostro & Scabinis ejusdem oppidi rationabiliter taxandum duxerimus & etiam ordinandum. Nam Nos ipsos, ex speciali gratia, per predictos decem annos ab omnibus exactionibus predictis, excepta expeditione contra Frisones duximus penitus eximendos. Ut autem hac libertas, & predicta omnia, qua in presenti pagina continentur expressa, firma & inconvulsa permaneant, & in perpetuum duratura, praesens scriptum exinde fieri, & sigillo Majestatis nostrae jussimus communiri, datum Leyda tertio idus Junii, indictione duodecima, Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto.

Ende want dese Confirmatie, vernieuwinghe ende vastigheden van Privelegien onser getrouwer Stede ende poorteren van Alckmaer, met goeder gunsten en met gantcher Rade ons Raets gegeven, gedaen ende vernieuwet hebben, alsse nu behoudelijck hem der daten van Koningh Willems Handtveste voorschreven, soo hebben wy hun Handtveste ende Recht alsse voorschreven staet, voor ons en onsen nakomelingen, Graven van Hollandt bezegelt met onse Zegele, gegeven in den Hage op den vierden dagh October, in 't Jaer ons Heere duyfsent drie hondert negen-en-tachtigh.

Et quia nos Jacobus Abbas prefatus hoc praesens vidimus, siue transcriptum collationavimus diligenter, seu collationari fecimus cum prefatis literis quondam Ducis Alberti suis originalibus, cum quibus ipsum concordari invenimus, decernimus, praeterea quod hinc nostro vidimus, siue transcripta in judiciis vel extra, ac ubique locorum plenaria fides debet adhiberi, ac si prefata litera originales praesentialiter adessent, in quorum omnium fidem & testimonium, praesentes literas nostras siue praesens vidimus, sigilli nostri fecimus vel jussimus appensione communi-ri. Datum in camera nostra Abbatiali Egmondensis Anno Domini millesimo quadragesimo sexagesimo tertio, ultima die mensis Octobris..

Sic erat subscriptum; De praepcepto Dominorum de Cosilio Camerae Hollandiae, nos Henricus Dom. de wyngaerden Consiliarius, & Johannes Lodyc Secretorius metuentissimi Domini Ducis Burgundiae, &c. hoc praesens vidimus collationavimus de verbo ad verbum contra suum originale, quod satis erat legibile, excepto in primo verbo, ubi non videbatur, nisi una & prima litera videlicet A. & in aliquibus locis & regulis in quibus praeter nimiam vetustate aliquantulum caduce & perforate & hoc specialiter in 15 16 & 17 liniis, ac etiam in plurimis locis in quibus plicatum fuit, sed in legibilibus concordant. Erat autem praefatum privilegium munitum sigillo

figillo Domini Comitis Hollandiæ, ut apparuit sano & integro, in cera viridi pendente in chor-
dis sericis viridis coloris; erat enim in medio il-
lium aquila impressa, duo habens capita, alis
erectis, tenens ante pectus suum quoddam scu-
tum, in quo aparebant arma Bavariz, quartilata
cum armis Hannoniæ, & Hollandiæ, in cujus
circumferentia scriptum erat hoc modo. S.
Albertus Dei gratia, Comes Palatinus Reni Dux
Bavariz, Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Zelan-
diæ & Dominus Frisiæ, ab altera sigilli parte fuit
impressum W cinctum quibusdam characteri-
bus ac in illius circumferentia ita scriptum erat,
sigillavit Wilhelmus, in cujus rei testimonium
hic apposuimus signa nostra manuelia Anno
Domini millesimo cccc lxxij, cursus curiæ
Hollandiæ xv. die Martii & sic erat signatum
Johannes Lodijc. *Inferius scriptum erat. Hoc
exemplo collato cum suo originali cui dependebat
sigillum rubidum, factum est ei consonum, testé
me subsignatum Furtyck. Hæc copia, copia, copia,
collata cum simili copia subsignata ut supra. Per me
Siericum Siersma J. V. D. & tabellionem publi-
cum per celeberrimam curiam Comitatus Hollan-
diæ admissum, inveni totidem de verbo ad verbum
fideliter concordare, in quorum fidem hanc in perpe-
tuam rei memoriam manu propria subsignavi Alc-
maria, xij. Octobris, Anno 1663.*

S. SIERSMA, Notarius Public.

Q 4

Pri-

Privelegie van Wilhelm Roomsche Koningh, &c. gegeven in 't Jaer 1245. Eevattende verschejde vryheden en gewoonte tot Alckmaer.

WILHELM by der gratie Godts der Romeynen Koning, altoos eerachtigh; allen den geenen die dese tegenwoordige letteren sullen sien, sijn genaden ende alle goedt, dese dingen worden gegeven in eender tijdt, niet metter glijdunge der tijdt en vervaren, soo betaemt 'et wel dat die gedenckenisse deser schriftuere ghesterkt werde, mit oirconde van goede luyden: daerom doen wy kondt allen luyden, dat wy om liefste der vryheden van der poorteren van Alckmaer hebben goedertierlicke gehoort die bede der poorteren van der selver stede van Alckmaer, alsoo vry ende quijte te varen van alle tollē alsoo wijde als die Graeffschap van Hollandt is, het zy te Water of te Landt.

Voort soo geven wy dese poorteren alfulck Recht ende Vryheden als waer dat sake dat yemant yets lette tegen een poorter van Alckmaer, die en souder niet of hebben dan Schepenen vonnisse, want wy noch onse nakomelingen en sullen ander Recht daer of eyschen.

Voort waer 't saecke dat yemant die woonachtigh waer buyten die Poorte, ende eenen
man

man die poorter ware onrecht dede of geweld van ſijnen goede, dat hy te recht ende ſonder klagen beſeten heeft, die Schout van Alckmaer ſoude met alle poorteren beyde arm ende rijke daer varen ende dat onrecht aldaer wederſtaen, ſonder onſer toorn of onſe nakomelingen toorn.

Voort ſoo willen wy en de onſe dat die poorteren van Alckmaer verblijdt ſullen zijn van alſulcke Recht als die jegenwoordigheyt van deſer letteren inhoudt, als waer eenigh man van waer hy quam in deſe tegenwoordige Poorte op dat hy poorter werden woude, de Poorte der poorteren ſoude hem open en onderdaen weſen, indien dat hy ſweere ons trouwe te weſen ende onſe nakomſteren der ſelver Poorte, ende ſal die Schout geven iv. penningen, den Bode j. penningh, ende den Schepenen iij. ſchellingen, als hy dat voldaan heeft ſoo magh hy gebruyken alſulcke recht als een ander poorter doet.

Voort ſoo magh een poorter is dat ſaecke dat hy's te doene heeft iij. ſes weecken uyter Poorte weſen, ſijn Hoy en Kooren te halen of te Havenen, op dat hy weder komt, als hy te voren dede, ende elck poorter die nieuwelijck poorter geworden is, magh ſes weken hebben buyten te weſen om ſijn goet in de Poorte te brengen.

Voort als een poorter ſal beſchuldight werden van eender ſaecken, ſoo ſal die Rechter of die

Q 5

Bode

Bode hem dagen te Rechte te komen over ij. weken, van dage dat hy gedaeght wordt, maer die poorter die gedaeght wordt magh dien dagh korten mitten Rechte, magh hy vrede hebben twee weken, dese voorsz. manieren te daghen is van faken die geschien onder poorteren.

Voort waer 't sake dat eenen man van buyten een poorter beklaghe voor den Rechter van eender faeck, die Rechter soude den gast doen hebben Recht van den poorteren binnen den derden dagh, om den gast te bet te vorderen.

Voort het zy een poorter of een gast die sijn onschult doen sal voor die sake daer hy of geroepen is, die selfe sal doen mit eender hande, ende dat al te handt by den schaden dingen, maer sal hy sijn aenschoude doen mit oirconden soo magh hy voort hebben twee weecken, alsoo dat een poorter die oirconden draecht is schuldigh te sweeren, maer een Schepen of een gesworen magh oirconden dragen sonder sweeren.

Voort als men een man daeght van penmincklijke dingen, dat sal wesen by den Schout ofte by den Bode, ten minsten in tegenwoordigheydt van ij poorteren, ende als men daeght sal men taxeeren die somme van de penningen; waer 't oock dat sake dat die gedaegde man niet voor 't Recht en quame op ten selven dagh als hy gedaeght was, soo hadde die klager sijn penningen gewonnen ende twee schelling n meer dan

dan die somme getaxeert was, doen men die schoudenaer daeghde, ende die selve man (want hy niet voort en quam) sal den Schout gelden een ban van drie schellingen Hollandts.

Voort waer 't sake dat schotbaer luyden eens Heeren, van ons ofte van onsen Schouten gedaecht wordt tot eenen Rechte, haer sonderlinge Heer maghe verlossen van den Rechte, alsoo dat hy gelooven mit goeder trouwen binnen xiv. nachten dat Rechte te doene van den luyden, ende hy 't niet, after dien en mochte hy 's niet meer nemen van den poorters Recht.

Voort wordt een poorter gedaecht in een sake van pennincklijke goeden, van wat man dat ware, magh syn onschoude doen met eender hand over die heylighe, ten zy dat hy verwonnen worde, of hebben geloof, alsoo dat men hiet gewedde handt, of met Schepenen.

Voort waer 't ook dat sake dat een man gedaecht worde op een erve voor Recht, ende niet en quame ten eersten dage als 't hem geleydt was, soo sal men anderwerf dagen, en komt hy anderwerf niet, soo sal hy derdewerf gedaecht worden, ende komt hy dan niet voort soo sal hy den Rechter genoegh doen van elken dage die hyse broken heeft, als te gelden twee stuyvers, ende komt hy derdewerf niet soo valt hy van der saecken, ende dat erve daer hy op ge-

gedaeght wordt sal hem ontwijft werden ende ontreckt; maer waer dat faecke dat die klager eenigh dagh versuymde dat hy niet voort en come binnen der derden daginge, die viele al te mael van der faecke.

Voort als ymandt sweeren sal van pennincklijcke dingen die magh vallen van der saken, ende verliesen is 't faecke dat hy woordelijcke qualicke sweert, oft tegens die maniere des sweerens voort komt; maer sal hy sweeren op een erve in den eersten of in den anderen eede en magh hy niet vallen, maer breekt hy derdenwerf die maniere des sweerens ende qualicken sweert, soo valt hy van der saken, ende dat erve daer hy op betrocken is in der sake sal hy ontreckt werden, ende soo dicke hy den Rechter qualicken ghewooren heeft, sal hy den Rechter ghedoen twee schellingen.

Voort in deser selver poorte zijn geset iij. gadinge, dat eerste sal men houden op ten naesten dinghsdagh nae derthien dagh, dat ander des maendaghs na den achten van Paesschen, dat derde des maendaghs nae S. Jan Baptist, die daer geset zijn dat elck poorter die erve beseten heeft voor Recht komen sal in elcke van dese iij. gadinge, als of hem ymandt aenspreken wil of verwinnen op dat selve erve, ende is 't oock dat sake dat hy niet en werdt verwonnen, achter dien sal hy stadelicke ende rustelicke dat erve besitten,
by

by wijfinge der Schepenen; ende dese voornoemde gadinge fal men kondigen of doen kondigen in de Kercke acht dagen te vooren.

Voort waer dat sake dat een twist ofte strijdt op-gegeven worde in die poorte, ende daer die Rechter over quame ende des Graven vrede geboode te houden twee weken, ende die vrede gehouden worde, ende hy en anderwerf bode te houden twee weken, en derde werf alsoo langhe, vierde werf een jaer ende een dagh die Rechter des Grave vrede bode te houden: ende een van der vechters ofte deden beyden tegens des Rechters gebodt die soude den Graef gelden x. pondt, ende elcke man die den vrede brake alsoo veele, ende den gewonden x. pondt, of hy fal sijn handt verliefen, jae werdt hy verwonnen met twee Schepenen ofte meer.

Voort soo wie een ander wonde mit scherpe wapene ende daer of verwonnen worde mit twee Schepenen ofte meer fal ons gelden x. pondt, en den gequetsten x. pondt, of hy fal sijn handt verliefen.

Voort soo wie een ander t'huys sochte binnen sijnder wooninghe alleen of mit ander luyden, nochtans niet doodt en sloege, die misdader fal ons of onse nakomst gelden x. pondt, ten zy dat die Schepenen dunckt dat hy waerdigh is dat hy swaerlijcker worde gepijnt, ende elck man van sijnre hulpe xlv. schellingen Hollandts, werden
fy

fy mit Schepenen verwonnen, ende die den ghequetst sal hy beteren by Schepenen vönnisse.

Voort waert dat sake dat dese man die gesocht worde in sijn eigen wooninge, hem mit kraechte weerde ende sijnen aenvechter mit alle sijne volgers die mit hem sijn doodsloegh, van elck doode sal hy ghelden ons ende onse nakomelingen iv. penningen, ende wy ende onse nakomelingen fullen hem daer boven beschermen, ende den vrienden der doode luyden versoene of vaste vrede verleenen.

Voor elck vechter is 't sake dat hy verwonnen werdt van Schepenen, om synen vechten sal hy verliesen van syns selfs lichaem hoeft om hoeft, ooge om ooge, lit om gelyke lit.

Voort soo wie berooft werdt mit sware mildaedt of mit hoeft misdaden, het zy in diefte, in brande, in, roove, in vyssenisle des venyns ofte in eenige doodelijcke dingen, ende dat sy daer mede begrepen worden, ende van Schepenen verwonnen, daer sal overgaen een doodtlicken oordeel.

Voort soo wie daer of beschuldight wordt en niet verwonnen en wordt mit Schepenen mit sijne eenre handt te sweeren, mach hy sijn onschoude doen.

Voort soo wie een dief begrepen in syn huys, die sal dien dief houden is 't sake dat hy magh, ende sal dien dief houden gebonden mit syn bue-

TEN

ren, dat hy den Rechter antwoorden magh by schoonen dage, ende dat goedt dat hy gestoolen heeft sal wesen ghebonden op synre rugghe des diefs, ende soo sal hy hem den Rechter leveren.

Voorts soo wie den anderen schulde schuldigh is, ende niet machtigh en is syn schulde te gelden, ende werdt hy van den schulde verwonnen voor die Rechter, die Rechter sal hem den Bode bevelen te houden twee weken, ende die schuldenaer sal in der selver tydt gevoedt werden werden van de Bode, ende nae die twee weeken sal die Rechter den schuldenaer geven in de macht des mans die hy die schulde schuldigh is, alsoo dat die man synen schuldenaer voeden sal, maer hy en sal hem niet schaden an synre lichame, ende sal hem houden ter tydt toe dat hy met hem overkomen is ende synen schult betaelt heeft, ofte dat hy hem quyte laet.

Voort soo wie ten rechte quame voor den Rechter, soo wat recht dien Rechter toebehoorde, die Rechter soude eysschen van den genen borge eene werve, ander werve, derde werve, ende die man seyde dat hy geen borge en hadde die hy hem setten mochte, sulcke man en waer niet schuldigh te gelden eenen banne, maer swege hy stille ende geen borge en sette soo sal hem die Rechter mit die schepenen die selve man vangen, ende bevele den Bode te houden in seckere stede, ende die Bode is schuldig hem te hou-

houden ende den Rechter van hem te antwoorden.

Voort worde een poorter in een Recht verwonnen, ende die Rechter yets rechts ſelve toe beliep, ende hadde die poorter mit rechte der poorteren alſoo veele goedts, dat alſoo goetd ware als dat recht dat den Rechter an beliep, ſulcke poorter magh gaen van der Rechte ſonder ſettinge der borge, maer heeft hy niet alſoo veele goedts ſoo ſal hy na der voorſz. manieren burgerlijke ſekerheydt doen.

Voort waer 't dat ſake dat yemandt Schepenen verſprake voor Recht, ofte haer ſententie (die gegeven ware in den Rechte) mit haren gemeenen Rade na haer Poort-recht t'onrecht ende verſmadelijck wederſeyde, die ſoude ons of onſe nakomelinghen gelden x. ponden, ende elcke Schepen een pondt.

Voort ſoo wie den anderen gawe een ſlagh in't aenſicht, wordt hy verwonnen mit twee Schepenen, ſal den Rechter gelden i. pondt, ende den geſlagen i. pondt.

Voort ſoo wie tot eenen huylſe den Huys-heere ſochte, hy ſal 't den ſelven beteren mit x. ponden, ende den Grave mit x. ponden, maer ſochte hy eenen anderen man in een huyls dan den Huys-heer, die ſoeker ſoudet den Huys-heer beteren mit x. ponden, ende den geſochten mit x. ponden, ende den Grave mit x. ponden,

den, ende dat mit vechtender handt, wordt hy
die daer misdadigh is verwonnen mit twee Sche-
penen.

Voort soo wie woonachtigh waer buyten,
ende voor Schepenen schult seker hadde ghe-
maect, ende hy die schulde niet gelden en
woude als men hem maende, die sal gedaeght
totten Dincxstoel van Alekmaer, van xiv. nach-
ten, ende komt die schuldenaer niet voort totten
Rechte soo sal men hem verbanpen, ende nim-
mermeer en sal hy absolveert worden van den
ban eer hy den Garve heeft gegouwen iii. pondt
ende syne borge schade ende schulde, ende den
Rechter sal hy beteren by Rade der Schepenen;
maer quame die verbanpen in de poorte, die
Rechter ende die Schepenen mit den anderen
poorteren sal die gebande man besetten, en hou-
den in goeder vaster hoede, voor syn schade,
voor sijn schande, ende voor zyn banne, ter
tijdt toe dat hy die Grave heeft vergouwen vol-
komelicke schulde, schade ende banne.

Voort waert dat sake dat die verbande man
versmade ende verschulde die poorte, die Rech-
ter mit die poorteren, waert sake dat hy 's mach-
tigh ware, souden vergelden van den goeden van
des verbannen mans schulde, schade ende banne,
maer en magh hy 's niet gelden by sijnder ori-
macht in den eersten toekomst des Graven, soo

R

sal die Grave hem doen ghelden schulde, schade, banne ende beteringe.

Voort soo wie niet en quame tot ter klokke luydinge, die soude verbeuren ende den Grave geven een pondt.

Voort waer datter een poorter doot geslagen waer, die sal vergouwen worden mit xxxij. pont van den vrinden des misdaders, ende al des misdaders goet sal den Grave wesen; maer wordt hy verfocht in sijn selfs huys, ende daer doot geslagen word, soo sal hy vergouden worden mit lxiv. pondt.

Voort waer een Schepen doot geslagen, die sal vergouwen worden mit xlij. pondt, maer waer hy verfocht tot sijnen huys ende aldaer doot geslagen, hy sal vergheven worden mit lxxxiv. pondt.

Voort soo wie vecht binnen der vryheidt die salmen dwingen dat hy 't aldaer betere of men sal hem bannen.

Voort soo wie een knijf draeght die soude den Grave gelden x. pondt; ende die eenen knijf trecke mit toorne moede verbeurt xv. pondt; soo wie een man den anderen daer mede doot stickt en wert hy daer op ghevangen sal sijn lijf verliezen.

Voort soo wie in een Taverne gaet om dat hy daer drincken wil, de wijn Tapper sal hem wijn geven by eene rechte mate, ende is die man poor-
ter

ter ende tot fijnen luft ghedronken heeft, ende magh hy althans niet gelden als de rekeninghe gedaen is, die man magh van daer gaen, op dat hy den Wijn-man fijnen wijn betale des anderen daeghs voor-middagh, maer en goude hy den Wijn-man fijn wijn niet voor die tijdt die ghe-noemt is, ende daer klaghe of quame voor den Rechter, die schuldenaer soude den Wijn-man fijn wijn gelden, ende den Rechter iij. schellingen, ende den Wijn-man ij. schellingen te beteringe.

Voort soo wie gewroeght wordt van valsche mate, ende daer of verwonnen wordt mit twee Schepenen, fal den Rechter gelden twee pondt.

Voort van erve te nemen salmen binnen Alckmaer houden alsulcke gewoonte als tot nu toe geweest heeft, maer dit daer toe gedaen, dat erve dat eene poorter heeft leggende binnen Alckmaer of buyten der vryheydt, magh besterven mit ervelijcke rechte op ten naesten erfgenamen van fijnre maeghschappen 't zy Soon ofte Dochter.

Voorts soo wie yets rechts dat den Rechter toebehoort, weldelijck van den rechte droege, ende daer op verwonnen worde mit twee Schepenen, die zoude onse Rechter ofte onse nakomste x pondt te beteringe geven.

Voorts soo wat poorter een wijf heeft die te backen pleget ofte brouwen, die magh verliefen

een oven vol broots, desgelijcke een broute biers, datter die man geen reden tegen hebben en mag; in gelijcke manieren, pleget eens mans wijf wollen gaern of linnen gaern te koopen of verkopen, dese man magh by haer verliefen een wichte garens dat men heet een steen; ende is 't sake dat een mans wijf een sonderlinghe ambacht pleget, die man magh by haer komen in schade van iv. penningen.

Voort worde diefflickē goede angevangen van yemandt dies rechte Heer waer, ende hy dat goetd behilde mit oirconden, die man mochte hem onschuldigen drie werven, ende alsoo dat die man geen eedt magh geven in eenige stucken, ende dese man die sijn goetd behouden heeft sal den Rechter geven ij. schellinghen, ende den Bode iv. penningen.

Voort soo hebben wy dese voornoemde poorteren alfulcke recht gegeven ende verleent, dat geen man van buyten hy zy haer gebuere, of een Ridder, ofte een ander man, hy zy poorter van Alkmaer, niet en magh beroepen tot eenen kampe binnen den voornoemde poorte of ergent in onse maght, of onse nakomelingen, noch die een poorter den anderen.

Voort soo wie den anderen quetste binnen der vryheyt der voorz. poorte mit scharpe wapenen of met een ander, ende dat wapen wegh worpe, die mochte sijn onschoude bieden, ten ware

ware dat hy verwonnen worde met ij. Schepenen of mit meer, quame oock klachte over die man hy soude worden geroepen tot den dinghsael binnen xvij. daghen, ende en quame hy niet voort tot defer tijdt, hy sal worden gehouden voor eenen voorschreven man, ende het sal hem overgewijft worden, maer waer dat sake dat die selve man binnen den termijn dat hy geroepen worde ten rechte geleyde sochte aen den Rechter, ende gheen en wou, soo en mocht hy niet verrecht worden.

Voort een uytheems man en magh geen oorconde dragen over eenen poorter.

Voort waert dat sake dat een wijf klagede dat sy verrast waer, ende daer af klage maeckte sonder seven oorconden, mannen of wyven, eeraechtigh, onberucht, ende sal geen voortganck hebben in der klage.

Voort soo wie goedt beseten heeft sonder wdertale, een jaer ofte meer dan hem te pande is gheset, ende dat yemandt ontrechten wil mit eenre handt te sweeren, sal hy seker maken soo wat hy in die goeden heeft gehadt.

Voort waer dat sake dat ij. mannen voor den Rechter worde geroepen, ende die sake vertreckende, dien van den twee die verloos, is schuldigh den anderen die 't sijne behouden heeft sijn kost te gelden, alfoo dat die gene die sijn sake behouden heeft die groote van sijnen

R 3

kost

koft mit rade der Schepenen taxeren mit fijnen eedt.

Voort die Boode en fal geen poorter moghen roepen te Rechte sonder voor fijn felfs deure of huis daer hy woont, voor twee poorters of meer.

Voorts totten Schepenen Rade en fal niemant gaen hy en worde toegeroepen van de Rade der Schepenen; ende die fententie eens Schepens die gemaect ende gefet is by Rade der andere Schepens, en mach niemandt laken.

Voort waer dat sake dat een wijf van verrafsenis eens mans verwonnen worde in den rechte, mit feven oirconden, mannen ofte wijven, goede luyde ende gepoeft, die verrafter foude ghevoert worden totter dootlicker fententie.

Voort foo wie Vaderlicke goedt eens mans gekoft heeft ende mit oirconde der Schepenen sonder wedertale een Jaer ende dagh ofte meer befeten heeft, die befitter des Vaderlijck goedts of des erves naer defer genoemde tijdt en fal niet fchuldigh wesen ymandt te antwoorden, al worde hy daer of aengesproken.

Voort foo wie voor twee poorters van de Rechter of van de Bode worde befet in der poorte, ende sonder oorlof des Rechters uytter poorte voere, ende daer op verwonnen worde met ij. Schepenen, foude de Rechter gelden xlv. fchellingen te beteringe.

Voort foo wie den anderen van fchoude be-
klaeghde

klaeghde inden rechte ende daer goede oirconde of heeft, die oirconde fullen haer oirconde doen al mit eenen eedt, maer die man is selfs niet schuldigh te sweeren.

Voort after dien dat een man poorter is ghe worden, en is niet schuldigh yemants dienstman te wesen, maer hy sal die vryheyt ghebruycken na der rechten der poorteren.

Voort sal men weten over waer dat Papen kinderen, ofte ander luyden kinderen, die niet gekomen zijn van getrouwe bedde, die en fullen geen oirconden dragen in den rechte der goede luyden, of in den rechte eens poorters.

Voort soo wie binnen den vryheyt van Alckmaer Landt hevet onder jaerlijcks schat, als erfhuur, hy sal dat Landt behouden alsoo lange als hy leeft, op dat hy scat vergouden zy, of hy macht vryelijk verkoopen, op dat hy den Heer des Landts gelde tweevoude schat; maer storf een man ofte een vrouwe, die dat scattelicke Landt beseten hadde, die naeste erfgenamen souden dat Landt behouden mit erfelicke rechte, op dat hy den waerachtigen Heer, goude tweevoudige schat, ende aldus van den cenen geslachte totten anderen, ende eeuwelijck ducrende.

Voort soo wie een ander binnen der Vryheyt van Alckmaer quetste, ofte wonde als die Klocke geluyt wordt, om der gemeenen oirbaer der poorteren, ofte binnen drie dagen daer na, soude

de eens gelden x. pondt, ende den gequetste x. pondt, worde hy verwonnen mit twee Schepenen.

Voort hier en boven soo hebben wy den Schepenen van Alckmaer geoorloft te maken nieuwe Keuren ende nieuwe Gebooden, mit rade ons Schouts te dueren een half jaer, ofte een heel, dat die Schepenen hebben geveft om oirbaer der gemeenten, of des meerdeels op dat onse daer in behouden blyven.

Voort soo wat poorter der gemeenten niet en holpe die uytheemsche luyden te verdrijven, op dat sy doen teghens recht der poorteren van Alckmaer, soude ons gelden x. pondt, ende die Poorte een jaer verliefen.

Voort soo gebieden wy den voornoemden poorteren, ende dat mit dese tegenwoordige letteren, dat sy stercken mitten voornoemde cedt dat een yghelijck den anderen stercke tot sijnen rechte, maer waer dat sake dat eenigh poorter een schuldenaer eens poorters in sijne Herberge om sijne ende het hem die man weder seyde die hy dat geldt schuldigh waer, die den gaff ontfangen hadde is schuldigh sijnen poorter te antwoorden van gelde, dat hem die gaff schuldigh is.

Voort een pandt oft goedt dat pandelick belet is, het zy in natten ofte in drogen, het zy thien-den ofte in andere goeden, wy of die Grave
van

van Hollandt sal den voornoemde poorter houden, na den gewoonten der poorteren van Alckmaer, ende elcke na sijner poorter inhoudinge der panden die sy hebben in de tegenwoordigheyt der tijdt trouwelicke toestaen, ter tijdt toe dat sy geloft werden, na den wille der borgen die se houde beset, ende dat fullen die genoemde poorteren stercken mit haren eedt.

Voort soo wie van buyten rechtelicken ghemaent worden van een poorter van Alckmaer ende sijne schult niet gelden en wille, die Schout ende poorteren mag alsoo veele nemen van der sijnen dat hy den borgh genoegh magh doen by redenen.

Voort waert dat sake dat by eeniger Schout eens Eedes mans of een Huysmans een poorter van Alckmaer werde gebannen ofte beset, wy of die Grave van Hollandt fullen die man alfulk hebben dat wy den poorter fullen absolveren ende sijn goet mede, of wy fullen alsoo veel nemen van der sijnen, dat wy den poorter genoegh fullen doen by reden.

Voort die poorteren van Alckmaer fullen ons of den rechten Heer van Hollant, in onser Heervaert of den rechten Heer van Hollandt naer x. jaren dienen mit alsoo veele luyden, desgelycks fullen sy of den rechten Heer van Hollandt bede gelden in gesette tyden nae die voornoemde thien jaren.

Voort oft gevele dat die waerachtige Heere van Hollandt, tot des Keyfers Hoven varen soude of een Wif nemen, of Ridder wierden, of sijn Sufter een man gave, of sijn broeder een wif, of onse Soone of des rechten Heer van Hollandt Ridder wierde of een wif name, tot elcke van dese sullen sy alsoo menigh pond gelden als wy naer dese x. jaren mit onse Rade ende mit Schepenen der selver poorteren redelicke taxeren ende ordineren sullen, want wy van sonderlinge genade houden altemael quijte binnen dese x. jaren van alle dingen die voorseyt zijn, sonder die heervaert tegen die Vriesen.

Voort dat dese dingen ende Vryheden die geschreven zijn in desen tegenwoordige letteren, vast ende onbevleet blijven als eeuwelijck te dueren, daeromme willen wy dat dit tegenwoordige schrift worde gesterkt met onsen Zegele onser Mogentheydt. Gegeven in 't jaer ons Heeren M CC LIV. op ten 4. dagh na S. Bonifaeus ende sijnen gesellen.

Pri-

Privelegie van Graef Willem de IV. Anno 1339. des Woensdags na S. Claes dagh; Behelsende de Jaer-marckten.

WY WILLEM Grave van Heymond, van Hollandt, van Zeelandt ende Heere van Vrieslandt; maken kondt allen luyden, dat wy ende omme oirbaer onser Poirte van Alckmaer gegeven hebben onser Poirte voorz. drie Jaer-marcten 's jaers, de eene totte Mid-vaften, die ander totte Sinte Jacobs Misse, ende die derde totte Barmisse, ende elcke Marcte drie weken duyrende, ende omme onser Poirte voorz. meer oirbaren te doen, soo hebben wy gegeven allen Koopmannen oick wane si zien, es't uyt Vlaenderen, uyt Brabandt, uyt Denemarcken, of uyt wat Lande si zien, dat sy in dier wijlen (dat elcke Marcte duyrt) komen moghen met horen goeden t'Alckemaer, doer onse Lande, voirby onse tollen, met sulcker tollen als hier na geschreven staet: dat es te wetene van elcke Pairde vier penningen Hollandts, van elcken Rinde twee penningen Hollandts, ende van andere Beesten na gelijcke datter toebehoort; ende van elcken Laken onerhoeft acht penningen Hollandts, ende van allen anderen slapenden goede den hondertsten penningh, ende desgelicke wederte keeren met sulcker tollen diewijle

le

le dat die Marct duert, dit sal gedueren tot onsen wederseggen. Gegeven in den Hage des Woenfdages na Sinte Niclaes-dagh, in 't Jaer ons Heeren M CCC negen-en-dertigh, onder stondt geschreven per Domini pub. Ems de Lecke, Johan de Pelanen ende meer Ede-len, ondertekent Do. Florus de Hameste.

Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens d'Originele Privelegie, bezegelt met een uythangent Zegel in groene Wassche, ende enckele staerte, welck Zegel omtrent drie deelen van de omgaende randen vergaen en wegh was, maer in 't midden was een enckel Arent gedrukt, met uytgereckte vleugels, hebbende op sijn borst een schilt, daer inne gedrukt vier klimmende Leeuwen; ende daer mede bevonden van woorde te woorde accorderende, by my Notaris voorschreven, ende was onderteykent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Hertogh Willem de V.

Anno 1355 den 11 May; van dootslagh, wat straffe, en quijscheldingh van moedtwil in den Oorlogh.

HERTOGHE WILLEM van Beyeren, Grave van Hollandt, van Zeelandt, Heere van Vrieslandt, ende Verbeyder der Graeffchap Henegouwen; doen kond allen luy-

luyden; dat wy voor ons ende onse nakome-
 lingen, onsen lieven ende getrouwen poorte-
 ren gemeenlyk van Alckmaer, alsulcke gratien
 gedaen hebben, als hier nae beschreven staen:
 In den eersten soo hebben wy gegeven onsen
 goeden luyden voorseyt, soo wat poorter van
 Alckmaer syn lyf mit rechte verboort, die en
 mach tegens ons niet meer verboren dan half sijn
 eygelijcke goet, ende die ander helfte sal blijven
 sijnen wijve of sijnen witachtigen kinderen of
 sijnen rechten erfghenamen. Voort waere dat
 saecke dat onse lieve steede van Alckmaer voor-
 noemt, eenige Handtvesten hadde die verout en-
 de verdonckert waren of by ongevalle verlooren
 worden, dat sy betogen mochten mit uytfschrif-
 ten bezegelt mit witachtigen luyden, die sou-
 den wy hun vernuwen ende bezegelen buyten
 haeren kosten. Voort soo nemen wy op ons, ont-
 heffen en sullen ontheffen onsen goeden luyden
 van Alckmaer; gemeenlyck alle dootslagen, roo-
 ve, brande, schattinge, vechtenisse van lyve;
 vangenisse, brekinge van buylen ende van ves-
 ten, dat in desen Oorloge om des Oorlogs willen
 geschiet is; ende dat gewoest heeft tuschen on-
 sen lieve Vrouwen ende Moeder ende haer hul-
 pen, ende ons ende onsen hulperen, sonder ons
 of ymande eenige verbeteringe daer af te doenen
 Voort soo hebben ghelooft ende geswooren on-
 sen

ſen lieven ende getrouwen poorteren van Alck-
 maer, gemeenlijk alle haer recht dat ſy hebben
 van Grave Willems onſen lieven Oom die tot-
 ten Vriefen bleef, daer Godt die ziele of hebben
 moet, ende van ſijnen Voor-vaderen Graven te
 Hollandt, Handtveſten ende Vryheden alſoo
 verre als ſy betogen moghen vaſte ende geſtade
 te houden, hun ende haren naekomelingen,
 voor ons ende onſe nakomelingen, ende om dat
 wy willen dat alle deſe voorchreven poincten
 onſen poorteren van Alckmaer voorſeyt, eeuwe-
 licken, vaſte ende geſtade houden worden van
 ons ende onſe nakomelingen, ſoo hebben wy deſe
 Brief ende Hantveſten open bezegelt met onſen
 Zegele. Gegeven in den Haghe, op ten elfften
 dagh van Maye, in 't Jaer ons Heeren duyſent
 drie hondert vive-ende-vyftigh. Onder ſtondt
 geſchreven Juſſu Domini Comitum, præſentibus
 Domini de Egmonde met meer andere Edelen,
 ende onderteyckent Johan de Bueren, noch on-
 derteyckent Dominus de Yſel. &c. Onder de
 Copye ſtondt geſchreven: *Gecollationeert teghens
 die principale Privilegie brief, bezegelt met een
 uythangent Zegel, ingroone Waſſche, beel gansch
 ende ongecancelleert wæſende, ende in 't midden
 was gedrukt een dubbel Arent met uitgeſtreckte
 vleughels, behbende op de borſt het wapen van
 Beyeren, waer tegens deſe Copye van woorde te
 woorde*

*zwoorde bevonden is accorderende, by my Notaris
voorschreven, ende was onderteykent*

F. de TEYLINGEN.

*Handtvest van Hertogh Aelbrecht, An-
no 1357. den 11. Maert; Handelende van't
aennemen van de Ruwaert en Beschermmer
der Landen,*

HERToge AELBRECHT by Godts gena-
de Plaetsgrave op den Rhyn, Hertoge
van Beyeren; doen kond allen luyden:
dat wy om kenlycke noodtsaecke van sieckhe-
den ons liefs Broeders Hertoge Willems van
Beyeren, Grave van Heymond, van Hollandt,
van Zeelandt ende Heere van Vrieslant, dien
Godt gestercke moete, ende om gemene oor-
baer, ruste ende profyt syns Landts ende luyden
ende om versoeck ende bede ons liefs Broeders
voorschreven, onser lieves Suster Vrouw
Machtelde van Lancaster, Gravinne van den sel-
ven Landen, ende hoirs Raedt in den Landen
van Hollandt gekomen zyn, ende hebben ons
ane genomen, en aennemen Ruwaert, Toefien-
re ende Beschermmer te wesen van alle ons liefs
Broeders Landen ende luyden van Heymond,
van Hollandt, van Zeelandt ende van Vries-
landt, in manieren ende voorwaerden alse hier
na beschreven staet:

In

In den eersten, dat wy gheloofd hebben ende gelooven met goeden trouwen ons liefs Broeders Landen ende luyden voorschreven te regieren, te bedrieven ende te beschermen jegen eenen yegelycken, by den goeden Steden van sijnen Lande, ende by Raden der geenre die wy met den goeden Steden voorschreven daer toe nemen sullen, tot sijner eeren, ende totter meeste nutschap ende oirbaer sijns gemeene Landts, ende elcken man den armen als den rycke, recht ende vonnisse, reden ende bescheyt te doen, op sulke goede costume ende rechte als onse lieve ouders 't Lant voortijts geregeert ende beleeft hebben, ende recht ja in den Landen en menen des alingen by Ridderen, Knapen, Steden en gemeenen Lande te blyven met alle onsen vermogen. Voortgeloven wy by Rade ons Raedts ende den goeden Steden voorsz. ons liefs Broeders schult binnens Landts ende buyten Lants te verleggen en te betalen, na alle onsen vermogen, soo dat de koopluysde van synen Lande, met gantscher veyligheden varen ende keeren mogen. Voort alle twistelycke saecken, of van allen gheschille, die in den Lande wesen mogen, van Heeren, van Steden, van eenigen goeden luyden of van goede, die gelooven wy in goeder trouwen by rade ons Raedts ende der goeder Steden, jae alle onser macht in ruste ende in goeden pointen te brengen, sonder parthye, als een recht midde-
lare

larè ende een Ruwaerde van den Lande: ende alle dese poincten en voorwaerden voorschreven fullen wesen behoudelijck onsen lieven Broeders Hertoghe Willems voornoemt, alle sijne Heerlijcheit, ende Vrouw Machtelde van Lancaster onser liever Suster haers staets ende haers rechts, Ridderen, Knapen, Steden ende eenen yegelijcken sijns rechts, duerende alsoo lange als onse lieve Broeder voorschreven, in krancken state es van lijve; dit was gedaen binnen der stede van Alckmaer, in teghenwoordigheden ons liefs Neve Engelbrechts, Grave van der Marcke, Heere Goedeverts, Heere van Kruneggen, Heere Everart Scheyncke, Heere van Eerpach, ende Coenraedt der Groetfelaer van Billesteyne, ende Pieter de Camerónwes van Nieheytsteins; in kennisse hier of hebben wy Hertoge voornoemt onsen Zegel doen hangen aen desen jegenwoordigen Brief, op den elfften dagh van der Maente van Maerte, in 't Jaer ons Heeren MCCC seven-ende-vijftigh. Onder stont geschreven, *Gecollationeert tegens d' originael-Hantveste, bezegelt met een uythangent Zeghel in rooden Wassehe, beel gansch ende angeraseert wesende; waer jeghens dese Cope bevonden es aecorderende, van woord te woord, by my Notaris voirschreven, ende was onderteykent*

F. de TEYLINGEN.

*Confirmatie van Hertogh Aelbrecht,
Anno 1361. des Dinghsdaghs na der Aposte-
len dagh, divisio.*

AELBRECHT by Godts genade Paltsgrave op den Rhijn, ende Hertoge van Beyeren, Ruwaert van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Vrieslandt; doen kondt allen luyden: dat wy om meenigen trouwe die onse Stede ende poirteren van Alckmaer onsen Voor-vaderen ende ons gedaen hebben ende noch doen sullen, hem verconfirmeert hebben alle haer Handtvesten ende Brieven, die sy van onse Vaders gekregen hebben of van Ons, ende gelooven hen die volkomelick te houden ende niet te verminderen, by ons noch by onsen toedoen. In oirconde des Briefs bezegelt met onsen Zegele, gegeven tot Egmonde in den Jare ons Heeren MCCC eenentseftig, des Dinghsdags na der Apostelen dagh, divisio; onder stondt geschreven Jussu Domini Ducis Alberti, per Dominos de Arkele, de Egmondte ende noch verscheyden andere Heeren, ondertekent Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens die principael *Confirmatie-brief, bezegelt met een uythangent Zegel in groene Wasse, aen beyde zijden wat gerafeert wesende, maer dervende alle suspicie van bedroch, ende daer mede bevonden accorderende*
by

by my Notaris voorschreven, ende was onder-
teyckent

F. de TEYLINGEN.

*Privelegie van Hertogh Aelbrecht, An-
no 1365. den 28 May; van 't verleggen der
Jaer-marckt:*

AELBRECHT by Godts genade Palts-
grave op ten Rhijn, Hertoghe in Beye-
ren, Ruwaert van Henegouwen, van
Hollandt, van Zeelant ende van Vrieslandt;
doen kondt allen luyden: dat nu aengesien
meniger onredelijckheyt die by der wanzede-
lickheyt veelre luyden voortijts geschiet zijn,
binnen den Jaer-marckten tot Alckmaer, die on-
se voor-Vaders by goeder meninghe geordineert
en geoirlovet hadden te houden, ende te wesen
alle Jaren, des Manendages na Paeschdag, mit
der tijt achtervolghende als 't tot haer toe costu-
melijck geweest heeft, welcke tijdt in der hey-
liger Kereken geordonneertes, omme eeneye-
gelijken hun mit onsen Heere Godt te verree-
nigen mit devotie ende mit goede wercken,
die voorsz. Marct verset hebben, ende verleydt
te wesen des Maendaghs na der Octave van Paes-
schen, mit alsoe veel tijden ende dagen ver-
volgende ende duerende, ende mit alle vryhe-
den ende veyligheden, alsoo die ander. Marct

te voren te wesen plagh; ende hier by sal in dier tijdt van te voren die nu verleydt is, onser Stede-recht van Alckmaer sijnen loop hebben, gelijckerwijs of 't nye Marckt dage geweest en hadden; en om dat wy dit vaste ende stade houden willen, voor ons ende onse nakomelingen, soe hebben wy desen Brief bezegelt mit onsen Zegele. Gegeven in Middelburgh op ten xxviij. dagh in Maye, in 't Jaer ons Heeren MCCC vive-ende-tseftigh, onder stontt geschreven Jussu Domini Ducis Alberti, ende noch meer andere Heeren, ende geteykent

Hand-vest van Hertogh Aelbregt, Anno 1367. des Donderdaghs na S. Ponswels dagh, conversio; Handelende dat men geen Gerechts Persoone sal stellen by zy drie Jaer poorter geweest.

AELBRECHT by Gods genade Paltsgrave opten Rhyn, Hertoge van Beyerren, Ruwaert van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Vrieslandt; doen kondt allen luyden: want onse stede van Alkmaer lange tydt in onrusten geweest heeft, dat veel toegekomen is, alsoo wy vernemen by vreen de luyden die van buyten komen, ende daer

daer an den Rechte gestelt worden, die't Recht van onser Stede niet kondigh en is, soo hebben wy onser voirschreven Stede om ruste sulks gratie gedaen, dat wy hem gegeven hebben ende geven midts desen Brieve, dat wy noch onse nakomelingen noch onse Baljuw of yemande die wy dat bevelen mochten, niemandt setten en sal binnen onse voirschreven stede van Alkmaer aen den Gerechte, hy sal voir die tydt geweest hebben poerter woenachtigh binnen Alckmaer drie Jair langh; ende om dat wy willen dat onse voirgenoemde Stede in beteren ruste kome dan sy geweest heeft, soo hebben wy hem dit gegeven. In oirconde dese Brieve bezegelt mit onsen Zegele, gegeven in den Hage des Donderdags na sinte Pouwels dagh, conversio, in't Jaer ons Heeren MCCC seven-en-tseftigh, na den loope van onsen Hove, onder stondt gheschreve *Jussu Domini Ducis Alberti, per Domini de Egmond, en meer andere Heeren, ende onder teyckent G. Brandi, S. ex Cofis.* *Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens syn Originael, bezegelt met een uythangent Zegel in groenen Wasse daer een schibbitgen uyt was, ende mede bezonden accorderende by my Notaris voirschreven, ende onderteyckent.*

F. de TEYLINGEN.

*Handtvest van Hertogh Aelbrecht,
Anno 1379. op S. Mauricius dagh; Raec-
kende de Jaer-marckt.*

AELBRECHT by Godts genade Paltsgrave by den Rhijn, Hertoge in Beyeren, Ruwaert van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Vrieslandt; doen kondallen luyden: dat wy omme menighen trouwen dienst die ons onse stede van Alckmaer gedaen heeft ende noch doen sal, onser Stede voorschreven gegeven hebben ende geven met desen Brieve een vrye Jaer-markt binne hare vryhede te hebben, alle jaren ingaende drie dagen voor 8. Mattheus dagh, ende duergende vier dagen daer na, met alle vryheden ende recht als sy hebben in der Jaer-marckten die sy van ons hebben op den beloken Paesschen, ende geven allen Koopluyden die daer komen sullen sulcken vryheden alsoe sy daer hebben in der marckt op den beloken Paesschen, dit sal gedueren tot onsen wederseggen. In oirconde desen Brief bezegelt met onsen Zegel, gegeven tot S. Geertruydenberge in 't Jaer ons Heeren duyfent drie hondert negen-en-tseventigh op S. Mauricius dagh. Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens de originael Brief bezegelt met een wythangent Zegel, ingroene Wasse, daer aen d'een zyde een schibbe wyt was van de rande,
noch-

nochtans dervende alle suspitie van bedrogh, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, t'Oirconde mijn subsignature. Onder stondt geteykent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Hertogh Aelbrecht, Anno 1390. op St. Mauricius dagh; Handelt soo een Bastaert sonder erfghenaem sterft, gaen de goederen van daer sy gekomen zijn.

- A**ELBRECHT by Godts genade Paltsgrave op ten Rhijn, Hertogh in Beyerren, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Heere van Vrieslandt; doen kond' allen luyden: dat wy aengescien hebbende menighen trouwen dienst die onse lieve getrouwen Stede van Alckmaer onse Voor-vaders ende ons gedaen heeft, ende noch doen sal, ende hebben hem ghegeven voor ons ende voor onse nakomelingen, soo wat Bastaert sterft poorter binnen onsen stede van Alckmaer, sonder witachtige geboorte, soo sullen alle sijn gegeven goede weder gaen van daer sy gekomen zijn, maer waert dat sy doodt waren, dan souden die gegeven goeden komen op haer rechte erfgenamen, ende alle ander goeden sullen wy deelen tegens der Moeder magen. Voort hebben wy hem gegeven voor ons ende voor onsen nakomelingen,
- S 4

lingen, dat die Kerck-meesters van Alckmaer die nu zijn of namaels wesen fullen, geven mogen by goet dencken ons Gerechte van Alckmaer, die School binnen onser Stede voorsz., eenen goeden man daer hem aen dunckt dat die Stede mede bewaertes, ende die sal selve die School regieren ende niemant voor hem, ende die zullen wy vernuwen mogen, alsoo dicke alst hem genoeght, dit sal ingaen nae des geens doot die wy dese School nu ghegeven hebben, ende dese voorschreve punten hebben wy geloofst te houden ende te doen houden, sonder verbreken voor ons ende voor onse naekomelingen, onser stede van Alckmaer voorschreven ende haeren nakomelingen, ende alle dingh sonder argelist. In oirconde desen Brief bezegelt mit onsen Zegele, gegeven in den Haghe op S. Mauricius dagh, in 't Jaer ons Heeren MCCC ende tnegentigh. Onder stondt geschreven Jussu Domini Ducis Alberti, praesentibus Domini de Gomeng, Domino Philippo de Wasseu & Wilhelmo de Naeldwijck, ende onderteyckent G. de Diepenburgh, S. ex Gofsch. Onder stondt geschreven, *gecollationeert tegens die Originael Brief, daer 't Zegel of was, deur dien die enckelde staert daer 't Zegel aen geweest hadde vergaen was door onderdom, ende daer mede bevonden accordeerende, by my No-*
taris

aris voorschreven. t'Oirconde mijn subsignature, ende onderteyckent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Hertogh Aelbrecht, Anno 1393. op den Vrydagh na Jaersdagh; Behelzende de uytspreeck tegens Dordrecht, over 't Stapel-recht, ten voordeel van Alckmaer en andere Hollandsche Steden.

AELBRECHT by Godts genade Paltsgrave op ten Rhijn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Heere van Vrieslandt; doen kond allen luyden; want een geschil ende twist lange tijdt gestaen ende geweeft heeft tusschen onsen goeden steden, als Haerlem, Delft, Leyden, Alckmaer, Amstelredamme, Rotterdamme, Schiedam, S. Geertruydenberge, Oudewater, Vlaeringe, 's Gravenlande, Naerden, Medenblick, Enckhuysen, Briele, ende onsen lieve Neve Otte Heere van Arkel, mit sijne Steden ende poorteren van Gornichem, ende onsen Dorpen, als Ackerfloodt, Uytgeest ende Wormer aen die ene zijde, ende onser stede van Dordrecht aen die ander zijde, roerende van stapelinge ende ongelde die onse stede van Dordrecht voorschreven, onsen Steden en onsen Neve den He-

re van Arckel, mit sijne stede van Gornichem, ende onsen Dorpen voorschreven, eyfichende hebben geweest, ende sy onsen Steden, onsen Neve den Heere van Arckel, sijne poorteren van Gornichem ende onsen Dorpen voorschreven, dickwijl om opgehouden hebben, binnen onser stede van Dordrecht ende buyten op onsen stroom aengehaelt, welck geschil ende twist wy niet lange lijdten en wilden, maer zijn des overdragen dat wy dat scheiden willen mit onsen Rade, na den besten rechte ende betoon aen allen zijden, soo hadden wy onsen Steden voorschreven, onsen Neve den Heere van Arckel, mit sijne steden van Gornichem ende onsen Dorpen voorschreven aen die een zijde, en onse stede van Dordrecht aen die ander zijde, eenen naemkondighen dagh geset ende bescheiden: dat is, te weten: op den Sonnendagh na S. Nicolaes dagh lest geleden, voor ons ende onsen Rade te komen in den Haghe elcks mit sijn betoon ende rechte daer sy hem mede behelpen wilden, op welcken dagh onse stede van Dordrecht voorschreven by ons ende onsen Rade niemandt en sende van hare wegghen, mit eenigen betoone, rechte of Brieve daer sy hem mede behelpen wilden, als van der stapelinge ende ongelde voorschreven, daer aen die ander zijde onse Steden, onse Neve die Heer van Arckel sijn Stede van Gornichem, en onse Dorpen voorschreven, quamen

quamen mit haren Brieven, betoon ende rechte, daer sy hem mede behelpen wilden, ende bewijzen dat sy tot stapelingh ende ongelde voorschreven, niet gehouden noch schuldigh en waren te staen; ende want onse stede van Dordrecht voorschreven den voornoemden dagh, die wy hem bescheyden hadden, versaten, ende ons gebodt ongehorigh waren, soo hebben wy mit onsen Rade, ende met goeder voorsienigheyt, besien ende gehoort onse Boecken ende Registeren, daer wy in gevonden hebben alfulcke Brieve als onse stede van Dordrecht voorschreven hebben mach, van onsen Voor-vaderen van der stapelingh ende ongelde voorschreven, ende ook aen die ander zijde fulcke Brieve, betoon ende Handvesten als onse Steden, onse Neve die Heere van Arckel, sijn stede van Gornichem ende onsen Dorpen voorschreven, van ons ende van onsen Voor-vaderen hebben, ende hebben ghevonden met onsen Rade dat onse Steden, onse Neve den Heere van Arckel, sijn stede van Gornichem ende onse Dorpen, alle voorgenoemt, die outste ende beste Brieve, betoon ende Handvesten hebben, die men met onsen Stede Brieve van Dordrecht, die sy hebben van der stapelinge ende ongelde voorschreven met rechte niet dooden en mach, waerom wy van onse rechter wetenschap ende by goetduncken ons Raedts ghewijst hebben, ende wijzen met desen Brieve voor dat beste
recht

recht alsoo ons dat toebehoort, van onsen Heerlickheden wegen, dat onse Steden ende heur mede poorteren, onse Neve die Heere van Arckel sijn stede van Gornichem ende haer mede poorteren, ende onse Dorpen voorschreven, tot eeuwighen daghe vry ende quijt wesen sullen, van der stapelinge voorschreven, ende van alle ongelde hoe dat ghenoecht mach wesen, of tot eenighen dage genoemt mach werden, van onse stede van Dordrecht voorschreven.

Voort sullen die van Monnickedamme dese voorz. vryheden ghenieten, nae inhoudt harer Handtvesten, ende gelooven voor ende voir onse nakomelinghen, onse stede haren mede poorteren, onsen Neve den Heere van Arckel sijnre stede van Gornichem ende haren mede poorteren, onse Dorpen voorschreven, ende hare alre nakomelingen, te houden ende te stercken in der vryhede voorschreven, tot eeuwigen dagen, jegens onse stede van Dordrecht voorschreven, ende jegens eenen yegelijcken die hem daer in deeren woude; ende waer dat sake dat onse stede van Dordrecht voorschreven, onsen Steden ende hare mede poorteren, ende onsen Dorpen voorschreven, hier en boven in eeniger wijs misdeden of moeyen, soo gheven wy voir ons ende voir onsen nakomelingen oirlof ende macht, onsen Steden haren mede poorteren, onsen Neve den Heere van Arckel, sijnre stede van Gornichem,

chem, haren mede poorteren, ende onsen Dorpen alre voorschreven, dat sy mit alle hare macht mit haren hulperen verhalen mogen sonder misdoen, of breucke jegens ons ende onse Heerlijckheit, aen onse stede van Dordrecht voirschreven, haren mede poorteren ende goeden, ende op alle die geene die hem te bate komen; ende wes sy daer in doen, dair fullen wy hem bystandigh en hulpigh in wesen, ende dat helpen verdraghen.

Ende want wy alle dese voorschreven punten onverbroken gehouden willen hebben, soo hebben wy gelooft ende gelooven mits desen Brieve, voir ons ende voir onse nakomelinghen onsen Steden haren mede poorteren, onsen Neeve den Heer van Arckel, sijne stede van Gornichem haren mede poorteren, onsen Dorpen voirschreven, ende hare alre nakomelingen, te houden ende te stercken in der voirsz vryheden tot eeuwigen dagen, in alre maten als voirsz. is. In oirconde desen Brief bezegelt met onsen Zegle, gedaen ende gegeven in den Hage op ten Vrydagh na Jaersdagh, in 't Jaer ons Heeren M CCC drie-en-tnegentigh, na den loope van onsen Hove, onder stondt gelchreven Justu Domini Ducis Alberti, praesentibus Dominello de Arckel, Domino de Gaesbeke, Domino de Zevenbergh, Domino Giselberto de Nuyrode, Domino Splinco de Loenceffe, Domino Nico-

Nicolao de Bſalia de Cortgen, Domino Nicola de Bſalia Fi., Domino Alberti, Domino Florentio de Bſalia, Domino Paulo de Haefte, Domino Bruyſt. De Hivimen Militius, Gégardo de Egmonda, Coenrado Cufi, Nicolao Kernic, Jaſone de Becluc, Willo de Remmerſwale, Petro Filio, Domino Theodori de Beetſe, Conſulibus, ende onderſeyckent O. de Diepenburgh, S. Mag. ex Cofs.

Onder ſtondt geſchreven, gecollationeert tegens die principael Stapelbrief, bezegelt met een groot wythangent Zegel, in groene Waſſe, heel gantsch ende gaef weſende, waer jegens deſe Copye van woorde tot woorde bevonden is accorderende by my Notaris voorchreven, t'omronde mijn Subſignature, ende was onderſeyckent.

F. de TEYLINGEN.

Confirmatie van Hertogh Willem de VI.

Anno 1394. Dinghsdaghs na S. Victors dagh;

Over d'Uytspraek van 't Stapel-recht.

WILLEM van Beyeren, van Henegouwen ende van Hollandt, by der ghenade Godts Grave van Ooſtervant, doen kond allen luyden; dat wy om rechts wille ende goede gunſte die wy hebben ende dragen tot ons liefs Heeren ende Vaders, Her-

Hertoge Aelbrechts van Beyren, Grave van Henegouwen ende van Hollandt, Lande, Steden ende luyden sulcke scheydinge van geschil ende twist als onse lieve Heer ende Vader voirschreven gedaen ende gewijst heeft, tusschen sijnen steden als Haerlem, Delft, Leyden, Alckmaer, Amstelredam, Rotterdam, Schiedam, S. Geertenberghe, Oudewater, Vlaardinghe, 'sGravenlande, Naerden, Medenblick, Enckhuyzen, Briele en syne Dorpen, als Ackerflood, Uytgeest en Wormer, ende onsen Neve den Heere van Arckel ende sijne steden van Gornichem aen die een zijde, ende ons liefs Heeren voirsch. stede van Dordrecht aen die ander zijde, wel beraden mit goeden voorsien van onser rechter wetenheyt geconfirmere ende gevesticht hebben, confirmeeren ende vestigen mit desen Brieve, gelijckerwijs als ons liefs Heeren ende Vaders voirschreven Brieve, dat onse jeghenwoordighe Brieve deursteken zijn, inhouden ende begrepen; ende ghelooven in goeden trouwen voir ons ende voir onsen nakomelingen, den Steden, Dorpen, onsen Neve den Heere van Arckel, ende sijne steden van Gornichem, ende haren alre nakomelingen te houden ende te sterken, in sulcker vryhede, rechte ende scheydinge als onse lieve Heer ende Vader voirschreven gevonden ende ghewijst heeft tegens der stede van Dordrecht, ende niet

te gedoogen dat sy of cenigh van hen luyden verkort of belast worden , in der vryhede of scheydinghe voirschreven , van der voorsz. stede van Dordrecht, haren mede-poorteren of yemant anders , die hem des mit hen bewinden wilde : ende waer 't saecke dat die Steden ende Dorpen, onse Neve die Heere van Arckel, sijn stede van Gornichem of ymandt van haren mede-poorteren tot cenigher tijdt verkort worden , van der stede van Dordrecht of haren mede-poorteren ende hulperen , in der voorschreven scheydinge ende vryheden, boven ons liefs Heeren Brieve, ende onse jegenwoordige Confirmatie doorsteken, mogen zy ende elck van hen-luyden hem verhalen aen der stede van Dordrecht, haren mede-poorteren, hulperen ofte hoir goeden voirschreven, sonder misdoen ende breuckken jegens ons in eeniger wijs.

Voort gelooven wy den Steden ende Dorpen voirschreven, ende elcken bysonder, ende hare alre mede-poorteren, ende elcken bysonder, onsen Neve den Heere van Arckel, sijne stede van Gornichem, ende al hare mede-poorteren, ende elcken bysonder, alle Handtvesten, Brieven, die alle dese voorgenoemde hebben van onsen lieve Heere ende Vader, zedert die tijt dat hy Ruwaert ende Landtsheer van Hollandt werdt, vaste ende stade te houden, ende in genen stucken te verminderen die sy gehad hebben tot dese tijdt toe ,
voor

voor ons ende onsen nakomelingen, hem ende haren nakomelinge eeuwelicken duerende, ende confirmeeren ende bevestighen die met onsen jegenwoordigen Brieve, in kennisse der waerheyt hebben wy desen Brief bezegelt met onsen Zegele. Gegeven in den Hage, des Dinghsdaghs na S. Victors dagh, in 't Jaer ons Heeren MCCC vier-ende-tnegentigh. *Onder stonddi geschreven, gecollationeert tegens 't Originael Transfix, bezegelt met een groen nythangent Zegel, mettet Wapen van Beyeren, 't welk getransfixeert was deur de voorgaende Principael Brief, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, 't oirconde mijn subsignature, ende was onderteyckent*

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Hertogh Aelbrecht, Anno 1395. den 7. May; Handelende van quijtscheldinge der misdaden, 't geven der Costarye, Clercq-ambacht en Bood-ambacht.

AELBRECHT by Godts genade Paltsgrave op ten Rhijn, Hertoge in Beyerren, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Heere van Vrieslandt; doen kond allen luyden: dat wy onser getrouwer stede van Alckmaer, van menighen trouwen dienst die sy onsen Voor-ouderen ende

T

ons

ons gedaen heeft, ende ons ende onsen nakomelingen, of Godt wil noch doen sal, ende om ootmoedigh verfoeks wille vergeven ende quijtscholden hebben, vergeven ende quijtschelden met desen Brieve onser stede van Alckmaer voorschreven, ende allen haer mede poorteren, alle breuken ende misdaden die sy ende haer mede poorteren voorschreven, jeghens ons ende onse Heerlickheit tot desen dage toe misdaen hebben, uytgenomen doodtslage die noch onberecht zijn, ende breucken boven vrede, die de vredebrakers selve metter handt ghegeven hebben, ende bekennen dat onse stede van Alckmaer voorschreven, ons alsoo vele daer voor te gunsten gedaen heeft, datse ons wel gehoeght, ende hebben onse voorsz. Stede om dier gunsten wille ende hares getrouwes diensts voorschreven vorder gratie ende genade gedaen, ende gegeven ende geven dat onse Schout van Alckmaer, die nu ter tijdt is, of namaels wesen sal, aensprecken sal met Rechte alle poorteren van Alckmaer, van allen breucken die men in toekoomende tijden doen sal, binnen 's Jaers, naedien dat de breucken geschiet zijn, alsoo verre als men binnen onser Stede voorsz. recht doen mach ende men die breucken met onsen Steden Rechte schuldigh is te berechten: ende waer dat onsen Schout voorschreven, die Poortere voorsz. van den voorsz. breucken binnen 's Jaers niet aen en sprake

sprake met Rechte, soo souden sy daer af quijt
 wesen. Item, hebben wy noch om versoecks
 wille van onse Stede voorschreven, gegeven en
 geven der Kercke van Alckmaer, die Schole
 ende Costerie van Alckmaer, met alle haren
 nutschap ende toebehooren, ende die sullen
 die Kerckmeesters aentaften ende houden tot
 eeuwighen daghen ter Kercken behoef, na doo-
 de der geenre die die nu ter tijdt besitten, son-
 der wederseggen van ons of van onsen nakome-
 lingen. Item, hebben wy noch gegeven,
 ende geven den Gasthuys tot Alckmaer totter
 Armen behoef, dat Klerck-ambacht met allen
 sijnen toebehooren, ende dat sullen die Gast-
 huys-meesters aentaften, na doode des genen
 die nu ter tijdt dat houdt ende besit, ende wes
 nutschap ende profijt daer af komen sal, te kee-
 ren ten ontfange der Armen voorschreven. Item,
 hebben wy noch gegeven, en geven het heyligh
 Geesthuys in de Houttille tot Alckmaer dat
 Bood-ambacht van Alckmaer, met allen sijnen
 toebehooren, aen te tasten na doode des genen
 die dat nu ter tijdt besit, ende dien Pachte en-
 de nutschap die daer af komen sal, te komen ter
 Armen behoef als voorschreven is; ende alsoe
 dese voorschreven diensten, alsoo als sy bewijst
 zijn der Kercken, den Gasthuys ende den
 heyligen Geesthuys, sullen die Meesters van
 der Kercken, Gasthuys ende heyligen Geest-
 huys

huyse voorschreven, aentaften en verpachten by Raede ende goedtdunken ons Gerechts van Alckmaer, of des meerendeels die nu ter tijdt zijn of namaels wesen fullen, een Jaer lang ende niet langer, ende die pachte ende profijt die daer of komen fullen, sal men keeren tot sulcken oorbaer als sy daer voor gewijft zijn: ende want wy geloofst hebben ende gelooven onsen stede van Alckmaer voorschreven, alle dese voorschreven poincten te houden ende doen houden, voor ons ende voor onsen nakomelingen, onverbroken tot ceuwighen daghen; soo hebben wy desen Brief open doen bezegelen met onsen Zegel. Gegeven in den Hage op ten sevenden dagh in Maye, in 't Jaer ons Heeren MCCC vijf-ende-tnegentigh. Onder stondt geschreven, Jussu Domini Ducis Alberti, praesentibus Domini Wilhelmo de Conste, Domino Damele de Inweda, Domino de Steyn, Domino Bruyssen & Wilhelmo de Cronenburgh, Consulibus, ende onderteyckent J. P. de Leiden, *Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens die principaele Privelegie, bezegelt met een uythangent Zegel in groene Wassche, heel gantsch ende gaef wesende, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Notaris voorschreven. t'Oirconde mijn subsignature, ende was onderteyckent*

F. de TEYLINGEN.

Pri-

Privelegie van Hertogh Aelbrecht, Anno 1401. op S. Levijns dagh; Inhoudende dat niemandt in de Wet van Alckmaer gestelt magh worden, voor dat hy ses jaer langh poorter geweest zy.

AELBRECHT, &c. doen kondt allen luyden: dat wy om menigen trouwen dienst die onse Voor-ouderen ende ons gedaen heeft onse goede Stede van Alckmaer, ende noch of't Godt wille ons ende onse nakomelingen doen sal, gegeven hebben ende geven midts desen Brieve, der selver onser Stede ende haren nakomelingen alfulcke vryhede ende poincten als hier na geschreven staen:

In den eersten, soo wie poorter worden sal binnen onser Stede voorschreven, die sal na der tijdt dat hy aldaer poorter geworden is, ses Jaer lanck poorter geweest hebben, ende binnen der selver onser Stede woonachtigh, eer wy hem of ymant anders van onser wegen in onsen Gerechte aldaer kiesen ende nemen sullen.

Voort soo hebben wy der selver onser Stede gegeven ende geven mit desen Brieve, dat alle geestelijcke luyden die binnen onser voorschreven Stede woonen ende namaels woonen sullen, geven sullen van heure eygentlicke goeden, dat sy nu ter tijt hebben of namaels verkrijgen sullen mit kope of mit besterften schot, mit onser Ste-

de voorschreven, gelijcken anderen onsen poorterē aldaer, sonder eenigh wederseggen; ende want wy voor ons ende onse nakomelinghen, onser goeder Stede voorschreven geloofd hebben, ende geloovē dese voorschreven poincten ende vryheden te houden ende te doen houden onverbroken, tot eeuwigen dage; zoo hebben wy desen Brief bezegelt mit onsen Zegele hier aangehangen. Gegeven in den Hage op S. Levisjns dagh, in 't Jaer ons Heeren MCCCCēde een. *Onder die Coppe stondt geschreven, geëxtraheert in der Register-Kamer van Hollandt, nyttē Registre buyten geteyckent T. T. folio cccc xxxiv. ende teghens 't selve Registre, ter ordonnantie van den luyden van der Reeckeninge in den Hage, gecollatiquēert ende accordeert by my, ende was geteyckent.*

BARTHOUTS.

Confirmatie van alle voorgaende Privilegien, door Hertogh Willem de VI. Anno 1404 den 23 Januarij.

WILLEM by der ghenade Gods Paltsgrave opten Rhijn, Hertoge in Beyerē, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Heer van Vrieslant; doen kondt allen luyden: want die Heerlickhede van der Graeffchap van Hollandt

landt ende andere onsen Landen, aen ons gekomen ende bestorven is by doode, ons liefs Heeren ende Vaders Hertoge Aelbrechts dien Godt saligh gedencken moet, ende ons getrouwe Stede ende Poirteren van Alckmaer vriendelijck ontfangen hebben, ende gehult tot horen rechten Heer als daer toe behoort; soo hebben wy daerom ende om goede gunste die wy hebben ende dragen tot onser getrouwe Stede ende Poirteren van Alckmaer, der selver onser Stede ende Poirteren aldaer geconfirmieert ende gevestiget hebben, confirmieren ende vestighen met desen Brieve, alle sulcke Privelegien, Vryheden, Handtvesten ende Rechten als sy van onsen Voir-vaderen, Graven te Hollandt, van onsen lieven Heer ende Vader Hertogh Aelbrecht voirschreven ende van ons bezegelt hebben, ende geloven voir ons ende onsen nakomelingen, onser getrouwer Stede ende Poirtere van Alckmaer voirsz. daer in te houden ende te stercken, na inhouden der Brieve die daer of bezegelt zyn. In oirconde desen Brieve bezegelt mit onsen Zegele, gegeven in den Hage op ten drie-en-twintigsten dagh in Januario, in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende vier, na den loope van onsen Hove. *Onder stondt geschreven, gecollationeert jegens d'Originael Brief, bezegelt met een uythangent Zegel, in groene Wasse, heel, gantsch ende suyver wesende, waer*

*jegens dese Copye bevonden es accorderende by my
Notaris voorschreven , t'oirconde myn subsigna-
ture , ende was onderteykent*

F. de TEYLINGEN.

*Privelegie van Hertogh Willem de VI.
verleent Anno 1407. den 20 May; Rakende
de vryheyt der Marckt-tollen tot Heusden.*

WILLEM by der genade Godts Palts-
grave op ten Rhijn , Hertoge in Beye-
ren, Grave van Henegouwen, van
Hollandt, van Zeelandt ende Heer van Vries-
landt; doen kondt allen luyden: want ons on-
se goede ende getrouwe Steden gemeenlijck van
Hollandt ende van Zeelandt getooght hebben,
hoe dat haer poorteren tot veel tijden toegespro-
ken worden van onsen dienaren, om sonderlin-
ge Markt-tollen die men hun van onser wegen
eyssichende is tot Woudrichem ende tot Heuf-
den, daer sy ons gesamentlijck op vernoeght
ende gebeden hebben om daer af ontlast ende
vry te wesen; soo hebben wy om ootmoedigh
versoek ende beden wille onser liever ende ge-
trouwen Steden voorschreven, ende oock om
menigen trouwen dienst die sy ons tot veel tijden
willighlijck gedaen hebben, ende of't Godt wil
noch doen sullen, onser ghetrouwer stede van
Alck-

Alckmaer sulcke gratie gedaen ende geven, doen ende geven mit desen Brieve dat alle haer poorteren die nu zijn of namaels wesen sullen, voortraen over al in den onsen vry ende ontlast sullen blijven van der Markt-tollen voorschreven, alsoo dat sy daer toe ongehouden sullen wesen tot eeuwigen dagen. Ende om dat wy voor ons ende onse nakomelingen, der selver onser goeder stede van Alckmaer voorschreven, (dit volkomelijck houden willen sonder verbreken, in alre manieren als voorschreven is: soo hebben wy in kennisse hier of onsen Zegel an desen Brief gehanghen. Gegeven in den Hage op ten twintighsten dagh in Maye, in 't Jaer ons Heeren duyfent vier hondert ende seven.

Handtvest van Hertogh Willem de VI.

Anno 1414. den 19 Februarij; Rakende schulde en boete.

WILLEM by der ghenade Godts Paltsgrave op ten Rhijn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Heer van Vrieslandt; doen kondt allen luyden: want onse getrouwe stede van Alckmaer mit swacken regimente ende mit alderhande onbescheydelijcke gewoonten, die aldaer lange tijden gehantiert hebben geweest, seer veraffert ende in kenlic-

ker verderffenisse gekomen es, dair wy immer schuldigh zijn goede wege tegen te vinden, op dat onse getrouwe Stede voornoemt in goeder neeringe ende salighede dair by komen moge, ende voortaan by goede regimente behouden ende onverdorven blijve: soo hebben wy daerom ende om meenigen trouwen dienst wille die ons onse getrouwe stede van Alckmair voorsz. tot veel tijden gedaen heeft, ende oft Godt wil noch doen sal, der selver onser getrouwe Stede en allen onsen Poirteren aldair, gegeven ende geven mit desen Brieve, sulcke Handtvesten, Vryheden ende Rechten als hier na geschreven staen:

In den eersten, dat die Burgermeesters van onsen getrouwer Stede voorsz. die nu zijn of na maels wesen sullen, voortaan geen schulde, noch goede, noch gelofte loven, noch bezegelen en sullen van onsen Stede wegen voornoemt, ten zy bezegelt mit onsen Stede voorsz. groote Zegel, ende mit ses knapen Zegelen, ofte meer van onsen Gerechte aldaer, die in der tijdt wesen sullen als die gelofte ofte schulde gemaect sal werden; behoudelick dat alle renten ende loften die op dese tijdt bebrieft ende ghelooft zijn, mit onse Stede voornoemde groote Zegel bezegelt, betalen sal in alre manieren als die selve Brieve dair af begripen. Ende soo wes schulde ende belofte bezegelt ende gelooft zijn mit onse Stede voirschreven

schreven dagelicksche Zegel, dair men die tollē-brieue mede pleegh te bezegelen, die en fullen die Burgermeesters die nu zijn of namaels wesen fullen in onse Stede voirnoemt, in gecne wijs betalen, noch te rechte dair of staen tot eeniger stede, voir die tijdt dat de lijf-renten ende ander gelōften die met onse voirschreve groote Zegel bezegelt zijn, eerst volkomelijck betaelt fullen wesen.

Item, soo fullen onse Burgermeesters van onse Stede voirnoemt alle Jair hoir reeckeninghe doen binnen der eerster Maendt na dat sy van des Burgermeesterschap voirschreven gaen, op een boete van twintigh ponden tegen ons te verbeuren, ende t'enden die voirsz. Maendt fullen sy inleggen totter tijdt toe dat sy haer reeckeninghe ghedaen ende die voorsz. boete of die verschijnt betaelt hebben.

Item, soo sal onse Schout van Alckmaer tot elcken vierendeel-jaers panden gaen binnen onse Stede voirnoemt, ende binnen den eersten vier-tien dagen na elcke pandt-dagh die panden uyt doen en eygenen, of hy en sal dair na geen Recht doen binnen onse Stede voirnoemt voor die tijdt dat die panden geeygent zyn: ende hier of sal die eerste pandt-dagh ingaen op ten lesten dagh van der Maendt Maye naistkomende, ende alsoo voort tot elcke quartiers Jaers daer naistvolgende.

Item,

Item, soo sullen onse Schout ende Burgermeesters van onse Stede voornoemt, die nu zyn of namaels wesen sullen, die maten binnen der selver onser Stede branden, mitten geenem die sy dair toe roepen sullen, alsoo menighwerven als hem des oirbaer duncken sal.

Voort soo en sullen onse poorters van Alckmaer van geenem doodtslaghen meer geven tot maegh-geldt dan van elcken after Sisters kinde vyf schellingen, ende van leemten van elcken after Sisters kinde derdehalven schellingh, naere ende verre, elcks na synen beloop.

Voort soo en sal men geen vonnisse binnen onse Steede voornoemt langer steden dan achte weken : ende wairt datter eenigh vonnis langer gesteedt worde enden onse Schout dair of aengedingt worde dat vonnis te uyten, soo en soude die selve onse Schout dair nageen Recht doen voir die tydt dat dat voorsz. vonnisse gewyst ende geuyt wair. Ende want wy onse getrouwer stede van Alckmair ende allen onsen poorteren aldair dese voorsz. puncten ende elck bysonder vast, gestade ende onverbroken willen houden, voir ons ende voor onsen nakomelingen, hen ende haren nakomelingen tot eeuwigen dagen ; soo hebben wy in getuygenisse der waerheydt desen Brief open doen bezegelen mit onsen Zegele hieraen gehangen. Gegeven in den Hage op ten negentienden dagh in Februario, in 't Jaer

Jaer ons Heeren duyſent vier hondert ende vier-
 tien, na den loope van onſen Hove. *Onder ſtondt*
geſchreven, gecollationeert tegens die Principael
Privelegie-brief. beſegelt met een ny.hangent Ze-
gel, in roode Waſſe, ſonder eenige ſubſignatie, ende
daer mede bevonden accorderende van woorde tot
woorde, by my Notaris voorchreven, t' oirconde
myn ſubſignature, onder ſtondt geteycken

F. de TEYLINGEN.

Handtveſt van Jacoba, Gravinne van
Hollandt, Anno 1426. den 11 April; Van
't kieſen der Hooftmanuen, Dekens, Burger-
meesters en Schepenen.

IACOBA van Beyeren by der Genade Gods
 Hertoginne van Glouceſter, Gravinne van
 Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt
 van Penbroeck ende Vrouwe van Vrieſlandt;
 doen kondt allen luyden: want onſe poorteren
 ende goede ghemeynten onſer ſtede van Alck-
 maer op deeſe tydt tot onſer onderdanigheydt
 gekomen zyn, ende in onſe dienſte, ende ons
 gheloof hebben mit hare lyven ende mit hare
 machten ons by te ſtaen, ende ons, onſe Lande
 ende vaderlycke erve die ons een deel Jaren tegen
 Godt, recht ende reden ontweldight zyn g he-
 weeft, te helpen inkrygen ende bekrachtighen,
 ende

ende ons alls te doen dat goede getrouwe onderfaten haren rechten Heere of rechten Landtsvrouwen fchuldigh zyn te doen ; foo hebben wy daer op , ende overmits menigen trouwendienst willen die fy onsen Voor-vaderen , Graven te Hollandt , zaliger gedachten , in voorleden tijden gedaen hebben , ons nu jeghenwoordigh doen , en of Godt wil noch doen fullen als voorgeschreven is , der felver onser Stede , gemeyne poorteren ende gemeynten van Alckmaer voorschreven , die nu zijn ende namaels wesen fullen , gegeven ende geven mit desen Brieve fulcke punten van Hantvesten , Privelegien ende Rechten als hier na geschreven staen , dat is te weten :

Eerst soo fullen onse Stede poorteren ende gemeynten voorschreven , mit onsen ghetrouwen onderfaten ende bueren den Kenners gemeyn werfhouden mogen , gelijcken als die Wairfchappen op dese tijdt geordonneert hebben , mitten genen daer fy mede versament zijn ende verbonden.

Item , sal onse Stede voorschreven hebben ende houden seftien Hoofdmans , ghelijck fy nu geordonneert hebben , ende negen Gilden , uyt elcken Gilde een Deken , die dat Gerichte kiezen ende setten fullen , mitten seftien Hoofdmans voorschreven , in fulcker voegen dat elck Deken van den negen Gilden binnen onser stede van Alckmaer Jaerlijcks kiezen , te verstaen op ten goeden

Vry-

Vrydagh, by den meere, moge ende gevolge van den Gilde-broeders eenen anderen Deken, ende die negen Deekens sullen kiezen seshien Hooftmans, ende die selve seshien Hooftmans mitten Deken sullen kiezen drie Burgermeesteren ende seven Schepenen; ende waert dat yemant binnen 's Jaers van de Deken, Burgermeesteren, Hooftmannen of Schepenen oflijvigh worde, soo soud men dan by den meesten gevolge die 'er levendig ware, in des dooden staet, eenen anderen kiezen, die dat Jaer dan voort uyt dienen soude ende niet langer.

Item, soo sullen wy onser Stede voorschreven helpen na onsen vermogen, overmits datse seer t'after zijn, op dese tijdt haer afterstallige lijf-renten op sekere termijnen te betalen, binnen vijf Jaren, na datum des Briefs, ende niemant te geven dagh-geldt dat daer af verscheenen magh wesen; ende waert oock sake dat ymandt waer die eenige Brieve hadde op onser Stede voorschreven, ende geen geldt daer voor betaelt en hadde, dat men redelijck by-brengen mochte, daer en soude sy niet af geven: oock en sullen wy geen arresteringhe noch besettinghe doen doen binnen onse Graefflijkheden, binnen dese naesten vijf Jaren van de afterstallige Lijf-renten voorschreven.

Voort soo hebben wy onse poorteren ende gemeynten van Alckmaer voorschreven, die tot onser onderdanigheydt ghekomen ende met ons aen-

aenghevallen zijn, daerom vergeven ende quijtgeschouden alsulcke breuken ende misdaden als sy jegens ons voor desen dage gebreuckt en misdaen mochten hebben.

Item, waert datter yemandt waeruyt onser Stede die rechte ende Vonnisse wil dogen, die sal weder in mogen komen op onse Stede recht.

Item, soo sullen die van Geestmer-Ambacht ende allen andere nieuwe Steden die tot onse onderdanigheydt gekomen, ende mit ons aenghevallen, ende ons op dese tijdt te dienste gekomen zijn, by horen Handtvesten, Privelegien ende beschreven Rechten blijven, die sy van onsen Voir-vaders Graven te Hollandt verkregen hebben, sonder verminderen maer altydt vermeerren als redelijck wesen sal.

Item, soo sullen sy die tolln ende wisselen vry hebben in onse Stede, ende hem nergent in der Graeflickheden om onsen Stede schulden op te houden.

Item, waert yemandt van onsen poorters van Alckmair die voir dese tijdt onser Stede geregiert hebben, ende voirvluchtigh waren, overmidts schulden wille die onse Stede op hem berekenen mochte, dair sullen wy onse Stede in hulpen ende stercken, dat te verhalen an der geenre die alsoo voirvluchtigh, sijn lijve ende goede, waer se gelegen zijn binnen onse Graeflickheden.

Item, soo sal men geen keuren maken, ten zy,
by

by den Hooftmans ende by den Dekens van de Gilde, ende allen keuren die in voirleden tijden gemaect zijn en onoirbaer zijn, voir ons en voir onse Stede te corrigieren by den personen voirsz.

Item, sal die exchijsse binnen onse Stede af wesen, by goetduncken ende ordonnantie der festien Hooftmans ende Deeckenens van der Gilde voirnoemt.

Item, soo en sullen sy geen Sluys-gelt binnen onse Stede van der Goude meer geven noch betalen dan dat rechte Sluys-gelt, als dat gewoonlick is van ouden tijden.

Item, soo en sullen onse poorteren van Alckmair pennincklijcke schult nergent in gheenem nieuwen Steden in Vrielandt ter Rechte staen, dan binnen onse stede van Alckmaer, na inhoudt horen ouden Handtvesten; ook sullen hun alle puncten ende vryheden in horen Handtvesten begrepen volkomelijck gehouden worden, sonder hun die mit eenige nye Handtvesten die nyer zijn dan die hore te verbreken of te verkorten, in eenigher wijs; ende want wy voir ons ende voir onsen nakomelinge geloift hebben, onsen getrouwen Stede gemeynen poirteren ende ghemeynte van Alckmair voirnoemt, alle dese voirschreven puncten vaste ende gestade te houden, ende te doen houden tot eeuwigen dagen; behoudelick ons altydt onse hooger Heerlickheden, ende een yegelick sijns Rechts. Soo hebben

V

ben wy des in getuygenisse desen Brieve uyt-
hangende bezegelt, mit onsen Signet hier aen ge-
hangen, by gebreke ons Zegels, tot desen tijdt,
ende t'eerst dat wy onse Zegel by ons hebben
sullen, soo gelooven wy desen Brief van puncte
te puncte te doen verschrijven, vernyen ende
bezegelen mit onse Zegele, in alre manieren als
hier voir geschreven staet. Gegeven in onse
Heyr voor onse stede van Harlem, op ten
elfden dagh in Aprille, in t'Jair ons Heeren
duysent vier hondert ses-ende-twintigh.

*Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens de
Principael Privelegiebrief, is zegelt met een kleyn
uythagent Zegel ofte Signet, in roode Wasse, daer
een kleyn schibbeken uyt was aen d'eene zijde, ende
daer mede bevonden accorderende, by my Notaris
voorschreven, t'oirconde mijn subsignature, ende
was onderteyckent*

F. de TEYLINGEN.

Pri-

Privelegie van Hertogh Aelbrecht, Anno 1396. op alder Zielen dagh; Rakende de Schaderdam.

Willem Simonszoon by der genade Godts Abt van Egmonde, maken kondt ende kennelijck allen luyden, dat wy gesien en geleesen hebben eenen Brief, Placcaet, in papier geschreven, die gantsch ende gave was sonder eenige rasuer, ende wel bezegelt met des hooge gebooren Vorsten Zegel, Hertoghe Aelbrechts zaliger ghedachten, spreckende van woorde tot woorde als hier na geschreven staet:

AELBRECHT by Godts gettade Paltsgrave op ten Rhijn, Hertoge in Beyeren, Grave van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende Hoere van Vrieslandt; doen kondt allen luyden: dat wy verstaen hebben aen vele witachtiger Knapen, dat onse stede van Alckmaer van haeren Landen geheten van Overdye, geleghen binnen der vryhede onser stede van Alckmaer voorschreven, niet gestoelt noch gediickt en heeft geweest tot geenre tijdt in den Schaderdam; oock mede dat onse stede voorsz. seer gedeert is metten Schaderdam voorschreven, overmits dat haer diepe daer mede verwerpen ende haer Koopluyde met haren Schepen ende goeden dat niet door varen

en mogen gelijckerwijs als fy plaghen te doen, eer den Schaderdam gellagen wort; waerom wy ontbieden ende bevelen onsen Baljuw van Kennemerlandt ende van Vrieſlandt, die nu is of namaels weſen ſal, ende onsen Dijkgrave ende Heemraedt die nu ter tijdt zijn, of namaels weſen ſullen, ende voort allen den genen die van onsen wegen recht pleghen ſullen op ten Schaderdam voorchreven, dat ſy onsen ſtede van Alckmaer voorchreven, der Stoelinge ende des Dijcks van haren Landen over die voorchreven verdragen, ende daer tot geenre tijdt vonniſſe of en wiſſen, want wy luyden hem verdraghen hebben, ende houden willen in haren ouden Rechte, als van outs hier toe geweest heeft; ende waer ymant die onſer ſtede van Alckmaer voorchreven, aen hare Landen van Overdye voorchreven, hier-en-boven eenige hinder of moeyeniſſe dede, dat wilden wy aen hem houden, alſaen den genen die ons van onsen Heerlickheyt verminderen wilde. In oirconde deſen Brief ende onsen Zegel hier op gedrukt, gegeven in den Hage op alre Zielen-dagh, in 't Jaer ons Heeren M CCC ſes-ende-tnegentigh.

Ende want wy Willem Abt voirſz., deſen Brief, Placcaet, aldus geſien ende geleſen hebben, ende hy inhoudt punten die nootd zijn tot langer gedenckeniſſe, en de paſieren Brieven lichtelicke bedor-

bedorven worden, soo hebben wy om verfoeks wille der eerbaire Poirteren van Alckmaer dit Vidimus dair of bezegelt, mit onse Zegele hier aen gehangen, in 't jaer ons Heeren MCCCC ses-ende-dertigh, op S. Lucas avondt, Euangeliste. Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens 't Principael Vidimus, bezegelt met een nythangent Zegel, in roode Wasse, daer omtrent d'een helft of gebroken was, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, t'oirconde mijn subsignature, ende was onderteykent.

F. de TEYLINGEN.

Accoort tusschen de stadt Alckmaer en de bueren van Bergen, Anno 1443. den 29. May; Rakende eenige onkosten, en den Dijk tot Crabbendam.

IOHAN Heer t'Egmonde, &c. doen kondt dat voir ons gekomen zijn Burgermeesters ende Schepenen der stede van Alckmair an die een zijde, ende die bueren van Bergen an die ander zijde, toonende hoe die van Bergen in den Hof van Hollandt, in de Jaire voorleden Cedelen overgegeven ende geklaeght hadden over die van Alckmair, meynende dat die van Alckmair die met hem gelandt waren, binnen horen banne mit hem schuldigh souden wesen

te gelden allen onkoste der Sluyfen tot Alckmair aenroerende, dair die van Berghen mede uytwateren, ende dair die van Alckmaer contrary af meynden, mit veel reden dattet soo niet en behoorde, ende overmits dat die Raedt van Hollandt bevonden hadden in der Handtvesten die hem ende den anderen die doir die Sluyse voirschreven wateren, voortijds van der Graeflickhede gegeven is, in een puncte, waert dat eenigh van dien namaels of tot eeniger tijdt schelende werden, der Sluyfen voorz. aenroerende, dat sy dair of een gescheyt nemen souden by ons ende den Baljuw van Kennemerlant, in der tijdt: soo hadden die Raedt hem bevolen hoir saecken ende gebreken an beyden zijden an ons te brengen, ende by ons daer in te doen ende te laten, indien wy ons dat bewinden wouden, ende baden ons dat aen te willen nemen, ende hem scheyden na dat wy met onsen vrunden onder vinden konden; ende want wy geerne ruste ende vrede sagen tusschen den partyen voirschreven, ende wy oick overmits der Handtvesten eensdeels dair in verbonden zijn, soo hebben wy op hen begeert dat zy elcks twee goede mannen kiezen ende nemen wouden, dies de saecke niet en reurde noch aen en ginge, wy wouden als dan als een overman mitten segges-luyden ons geerne onledigh maecken, ende 't beste dair in proeven, soe dat sy wel beraden dair op weder by ons quamen

quamen ende noemden elcks twee segghs-luyden; te weten, die van Alckmair onse Neve Otto van Egmonde ende Willem van Couster, ende die van Bergen Heere Jan Oudzaerfz. Cureyt t'Egmonde ende Willem Jan Teepkensz. Schout tot Petten, mitten welcken wy tot twee of drie tijden vergadert zijn geweest, om die punten ende saecken doir te sien, ende op dat wy den arbeydt mitten segghes-luyden voirsz. niet te vergeefs en deden, soo hebben wy den partyen doen gesinnen ende te voeren legghen, of sy die saecken sonder eenigh middel of twyffel aen ons ende den segghes-luyden voornoemt alinghe ende al keeren ende blijven wouden, soe dat van der stede wegghen van Alckmair ghekomen zijn Claes van Adrichem, Jacob Pieterfz. ende Doene Janfz. Burghermeeesters, Aelbert Lievinge, Gijse Lawis, Arent de Wilde, Gerrit Willemsz. ende Andries Daughde, Schepenen tot deser tijdt in Alckmaer, ende voort als Schepenen in tijden voorleden, Hughe Janfz. ende daer toe die vijf perfoonen boven genoemt, als Aelbert, Gijse, Arent, Gerrit ende Andries voorschreven, ende oock bysonder als poorteren van Alckmaer, Symon Frederick Dirckfz., Jan Mourijn, Pieter Pieterfz. ende Jacob Reynier van der Meussen Soon, ende van den Bueren wegen van Bergen, oude Gerrit Gerbrantsz., jonghe Gerrit Gerbrantsz., Foppe Pelgrimsz.,

Maerten Aelberfz., Gerrit Andriefz., Lambert Reynerfz. ende Barthout Gillifz.; ende hebben met gefamender handt ghemachtight, die faecke voorschreven, met goeden wille aen beyden zyden in onsen handen gefet, ende wes wy daer af uytſpreken metten Seghs-luyden, dat fullen ſy houden ende voldoen, op te pene ende verbeurniffe van twee duyfent Vranckrijckſe Schilden, half tot behoef ons genadighs Heeren van Bourgondien, als Grave van Hollandt, ende half aen Johan Heer tot Egmonde, als Overman, doch en ſal die pene niet verbeurt weſen, ten dunckt ons Overman metten Seghs-luyden dat ſy verbeurt is : op welck gheblif wy Overman metten Seghs-luyden voorschreven, eendrachtelijcken uyt-geſproken ende geſeydt hebben, uyt-ſprecken ende ſegghen mits deſen Brieve :

Alſoo die van Berghen hen vermeten hebben gehadt, dat die van Alckmaer die met hen gelandt zijn, ſchuldigh ſouden weſen ſmet hen te ghelden ſulcken onkoſte als ſy hadden der Sluyſen t'Alckmaer aenroerende, ende van den Dijk tot Crabbedam, daer die van Alckmaer contrary op ſeggen met vele reden daer toe gevende, ende na dat wy bevinden konden in der Handtveſten, in woorden ende weder woorden; ende nae dat die van Berghen haer aendeel van der Sluyſe voorschreven beviffchen, tot haren ſchoon-

schoonsten, ende die nutschappen ende profijten daer of na hem trecken ende houden, als dat sy daer voor allen onkosten voorschreven betalen sullen, sonder die van Alckmaer yet te eysschen, behoudelijck dat die van Alckmaer van haren Landen dat sy nu ter tijdt hebben, of namaels gekrijgen mogen, binnen den Ban van Berghen gelden ende betaelen sullen tot redelickheydt, Dijcken, Wateringhen, Duynen, Dammen ende wegen der Sluyfen t'Alckmaer, noch den Dijk tot Crabbendam; niet aenroerende na der ouder Costumen ende ghewoonten soo men te Schoorle ende ten naesten Lande van Berghen tot hier toe pleget te doen, sonder eenigh argelyst; ende of die parthyen voorschreven hier na tot eenigher tijdt scheldende worden in desen saecken, die houden wy Overman ende Seghs-luyden tot onsen verklaren: des wy Johan Heer t'Egmonde, &c. als Overman in getuygenisse der waerheydt onsen Zegel hier aen hebben doen hangen; ende want wy Seghs-luyden boven genoemd, kennen dat die saecken voorschreven eendrachtelijck by ons overgekoomen ende geschiet zijn; soo hebben wy om der meeste sekerheydt wille desen Brief metten Edelen vermo-genden onsen lieven gheminden Heere mede bezegelt, met onsen Zegelen hier aen gehan-gen, in 't Jaer ons Heeren duyssent vier hon-dert drie-ende-veertigh, op ten.xxix. dagh in

V 5

Maye;

V 5

Maye ;

Maye; Onder stondt geschreven, gecollationeert teghens die principael alinge submissie, tusschen die van Alckmaer ende Bergen, bezegelt met vijf wythangende Zegelen, te weten, drie in roden Wasse ende twee in groene Wasse, al'tsamen heel gantsch ende gaefwesende, waer jegens dese Copye bevonden is accorderende, by my Notaris voirschreven, t'oirconde mijn Subsignature, ende was onderteykent

F. de TEYLINGEN.

*Handtvest van Hertogh Philips de I.
Anno 1445. den 8. Julius; Handelende van
't bevestigen der Stadt en Poorten.*

PHILIPS by der gratie Godts Hertoghe van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Limburgh, Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namen, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns en van Mechelen; doen kondt allen luyden: dat die Gedeputeerde onser stede van Alckmaer, onsen Præsident ende Rade van Hollandt te kennen gegeven hebben, dat mits dien dat die stede van Amstelredamme ons op dese tijdt rebel ende ongehoorsaem zijn, ende oock om dat tot veel plaetsen in onse Lande groote beroeringe is, daer
fy

fy groote duchte ende vrees hebben om over-
 vallen te zijn, ende dagelicks in grooten angst
 zijn, verduchtende onse stede van Alckmaer te
 verliezen, om dat sy geen deuren in haer poorten
 hangende en hebben, en oock geen daer in han-
 gen en moeten, noch vastigheyt aen onse Stede
 voorschreven, sonder onsen consente, over-
 mits onser sententie die wy voortijts over hem
 uytghesproken hebben; versoekende daerom
 ootmoedelijck aen onse Præsident ende Rade
 voorschreven, dat sy hem in onsen name con-
 senteren ende oorloven willen, onse stede van
 Alckmaer wat te vestigen, ende deuren in hare
 Poorten te hangen, om hem selven te bewaren
 ende te beschutten voor overval: ende want wy
 altoos geneyght zijn onsen Steden te ghelieven,
 in redelicken saken, soo hebben wy onse stede
 van Alckmaer geconsenteert ende geoorloft,
 consenteeren ende oorloven mit desen Brieve,
 dat sy onse Stede voorschreven vestigen mo-
 ghen, ende deuren in haer Poorten hanghen,
 om hem selven te beschutten dat sy van nie-
 mande oervallen en worden, behoudelick on-
 ser sententie van waerden te blijven, ende dat
 sy tot alre tijdt als wy hem dat bevelen ende be-
 teyckenen sullen die deuren aen haer poorten
 onthangen, ende alle vastigheyt die sy aen onse
 Stede voorschreven gemaekt sullen hebben,
 weder afbreken ende te niete doen sullen. In
 oirconde

oironde defen Brieve ende onse Zegel hier aen ghehangen, gegeven op ten viij. dagh in Julio, in 't Jaer ons Heeren duyſent vier hondert vijſ-en-veertigh. Onder ſtondt gheſchreven by mijnen Heere den Hertoge, ter relatie van ſijnen Raede van Hollandt, daer inne waren Heer Goefwijn de Wilde, Præſident, Florens van Borſſel, Heer Gerrit van Zijl, Heer Arent van Gent, Meester Hendrick uytten Hove, Boudijn van Swieten, Mr. Gillis van Wiſſenkerck ende Gerrit Potter van der Loo, ende onderteykent. I. de Swieten. Onder ſtondt geſchreven, gecollationeert tegens die Principael Privelegie-brief, bezegelt met een groot nythangendt Zegel, in roode Waſſe, daer de randen wat of vergaen waren, maer dervende alle ſuſpicie van bedrogh, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorchreven, & oironde mijn Subſignature, ende was onderteykent

F. de TEYLINGEN.

Handtveſt van Hertogh Philips de I. Anno 1446. den 9. Auguſtus; Inhoudende van quetſen, dootſlagen, en Rechtsvorderingh van ſeventygh.

PHILIPS by der gratie Godts Hertoge van Bourgondien, van Lotharingen, van Brabandt ende van Limburgh, Grave van

van Vlaenderen, van Artois, van Bourgon-
dien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt,
van Zeelandt en van Namen, Marckgrave des
heyiligen Rijcks, Heere van Vriesslandt, van
Salijns en van Mechelen; allen onsen Baenraed-
sen, Ridderen, Knapen, goeden Steden ende
onderfaten onses Landts van Hollandt ende van
Vriesslandt, saluyt: want dicke en menigh-
werf groot ongenuchte ende vechtelijcken ghe-
schien, midts dat wanneer als onse onderfaten
vechtelick ende geschillen hebben tegen mal-
kanderen, daer dootslage, leemten of quetsinge
gebeuren, dat daer af wrake gedaen wordt aen
den magen van der eenre zijde of van der andre,
die niet mede in vaerde noch in velde en zijn,
als dat vechtelick geschiedt, ende die oock leet is
tot den vechtelick datter geschiedt is, 't welcke
een onbehoorlick dingh is, ende hebben daerom
by Rade ende goetduncken van onsen gemeen-
nen Ridderfchap, Steden ende luyden onser
Lande van Hollandt ende van Vriesslandt geor-
dineert, overdragen ende geflooten, dat soo wan-
neer in onsen voorschreven Landen van Hol-
landt of van Vriesslandt, tusschen eenigen perfoo-
nen van wat state of conditie dat sy zijn, eenigh
vechtelick geschiedt daer dootslagen, leemten, of
quetsinge af komen, dat die mage van beyde par-
tyen die niet mede in vaerde noch in velde ghe-
weest en hebben, in den selven vechtelick, ter-
stondt

stondt na den vechtelick, eenen goeden vasten vrede fullen hebben ses weken langh, op dat binnen dier tijdt een yegelijk aen beyden zijden die vrede begeert, eenen vrede mogen doen soecken ende maken als hem noodt duncken sal; ende waert dat ymandt binnen den ses weecken voorschreven misdaen worde van der eenre zijde of van der anderen, dat sal gerekent worden ghedaen te wesen boven vrede, gelijk of t boven eenen goeden handtvrede gedaen waer; ende dat men in allen onsen Steden in onsen Lande van Hollandt ende van Vrieslandt, daer men gewoonlick is Keuren te maken van der voorschreven Ordonnantie ende overdrachte, Keuren maken sal om die te bet gehouden te worden. Voort want tot sommigen plaetsen in onsen voorschreven Landen veel subtiylheden ende uytwegen gebesicht worden, in Rechtsvorderinghe die onse onderlaten teghen malkanderen hantieren, in aensprake van Lande die sy op malkanderen doen, met den seventuygh, dat een oude costume van Rechte is die sy misbruycken, soo hebben wy by Rade ende goet duncken van onsen gemeenen Ridderschap, Stede ende den notabelsten ende verstandighsten personen van onsen voorschreven Lande gheordineert, overdraghen ende gheslooten een maniere, hoe ende in wat voeghe, men voortaan dat Recht van seventuygh gebruyken ende hanteeren sal ende niet

niet anders, ende foo wie ende waer dat anders gebruckt ende geholpen worde, dat en sal van geenre waerde wesen : dat is te weten, dat die seven naeste Ackeren die daer aen winnen noch en verliezen, aen beyden zyden gelegen, na ouder costume een achten Acker beheeren sal, sonder ban ende sonder boet : dat 's te verstaen, dat uyt elcken stucke Landts tusschen twee Heynsloten, niet dan een tuygh wesen en sal, ende dat stucke Landts sal ten minsten groot wesen eer morgen landts of ses hondert roeden landts, ende of 'er meer dan een persoon eygendom hadde in dat stucke Landts, foo soude die geene daer uyt tuygen, die 'er meest Landts in heeft, ende waren daer meer dan een gelyck in gelandt, foo sullen sy daerom caveren wie die tuygh wesen sal : ende foo wie in den onrechte viel, die sal die seven haren koste betalen : te weten, elck van den sevenen voor sijnen koste van elcken Rechtdag twee goede grooten ; ende waer eenigh van den sevenen die verder sate dan een mijle, foo sullen sy daer of geven voor elcke mijle twee goede grooten ; des en sullen die Schouten niemandt dagh van Rechte leggen van eenigen seven-tuygh, sy en sullen eerst borge nemen voor der sevenen koste, ende desgelijcks van den verweerder ; oock en sal niemant seventuygh wesen van eenigen Lande, hy en sal Jaer en dagh in besitte van dien Lande geweest hebben ;

eer

oer hy daer af tuygen fal; ende als van Lande gelegen op Geestun, of anders waer daer geen Heynsloten aen en zijn, is mede te verstaen dat elck stuck Lants daer men uyt tuygen fal, groot fal wesen een morgen ten minsten, als voorschreven staet.

Ende op dat een ygelijck van wat state dat hy zy dese voorschreven Ordonnantie kondigh wesen mogen, ende hem weten mogen daer na te rechten: soo is 't, dat wy allen onsen onderfaten ende bysonder allen onsen Officieren, Gerechten ende Dienaren, overal in onsen Lande van Hollandt ende van Vriesslandt, binnen Steden ende daer buyten, ontbieden ende bevelen dat sy desen onsen Brief openbaerlijck kondighen ende gebieden te houden ende te volkomen, sonder in eeniger wijs die voorschreven Ordonnantie te breken of te mincken, of in eeniger wijs daer teghen te doen. In oirconde desen Brief bezegelt met onsen Zegel hier aen gehanghen, gegeven op ten negenden dagh van Augusti, in 't Jaer ons Heeren duyzent vier hondert ses-en-veertigh; op de ploye stondt geschreven by mijnen Heere den Hertoge, ende onderteyckent Zwieten; *Onder stondt geschreven, gecollationeert teghens die principaele Pri-velegie, bezegelt met een groot wythangent Zegel, in rooden Wasse, heel, gantsch ende gaefwesende, waer jegens dese Copye bevonden is ac-*
cordeerende

cordeerende, van woorde tot woorde, by my Notaris voorschreven, t'oirconde mijn Subsignature ende was onderteyckent

F. de TEYLINGEN.

*Confirmatie van Hertogh Philips de I.
Anno 1450. den 26. Maert; Handelende
van de Vroedtschap.*

PHILIPS by der gratie Godts Hertoghe van Bourgondien, van Lotrijck, van Brabandt ende van Limburgh, Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namen, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Sallijns ende van Mechelen; doen kondt allen luyden: alsoo een wijle tijds geleden sekere geschillen ende tweedrachten opgerefen ende uytstaende geweest zijn, tusschen den ghemeynen Rijckdom, ende die van der Vroedtschap onser goeder stede van Alckmaer onderlinge, uyten welcken wel gesien was meer onlusten ende onvreden te gebeuren, die ons ende der selver onser Stede by avontueren hadden mogen dienen tot grooten hinder ende achterdeele, dat Godt verbieden moet, die welcke by sijne Godtlicker gratie verhenget ende dat selve ten besten gekeert ende soo

X

ge-

gevoeget heeft, al dat die voorschreven geschillen ende tweedrachten ter neder geleyt, ende tot wegen van reden ende van vreden gebraght sijn, als hier na klaerlijcker blijcken sal mogen, spruytende ende toekomende van saken wille van sekeren Handtvesten ende Privelegien, die een deel Jaren geleden onse lieve ende geminde Gefellinne die Hertoginne als des machts, ende doe ten tijde 't Regiment hebbende onser voorschreven Lande van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, ende wy desgelijcken daer na der voorschreven onse stede van Alckmaer gegonnen, gegeven ende gheconfirmeert hebben, roerende van onsen Burgermeesteren ende Gerechte Iaerlicks te kiesfen ende te ordineeren, ende oock den Regimente der selver onser Stede, alsoo die selve onse ende onse voorschreven Gefellinne Brieve van Privelegie, dat voorder inhouden ende begriipen; van 't welcke alsoo te doen ende na te volgen die van onse voorschreven Stede niet eens en hebben konnen wesen tot nu toe, als voorschreven is: ende het zy alsoo dat op huyden gekomen, gecompareert zijn voor onsen lieven ende getrouwen den Heere van Lannoy, onse Stedehouder Generael, ende anders onse Rade van Hollandt in onse naem, te weten: Wouter Beyerz., Jan Maurijn ende Pieter Jonge, Burgermeesters, Pieter Claes de Jonge Soon, Pieter Lauwe ende Pieter Diedingh, poorteren en inwoonderen onser

ser voorschreven stede van Alckmaer, van der selver volkomen macht hebbende onder onser voorschreven stede Zeghel, toonende ende seggende, hoe dat onse Gerechte ende die alinghe Rijckdom, Vroedtschap, 't lichaem onser voorschreven Stede, die een mitten anderen vruntlicken ende eendrachtelicken overkomen ende overdragen waren, als dat die een-ende-dertigh perſoonen hier na beschreven, als in den eerſten: Claes van Thoorenburgh, Arent de Wilde, Pieter Dirck Walichſz, Jan Oetgerſz., Arcs van Werven, Simon Frederick Dirckſz., Doene Janſz., Dirck van Uytshoorn, Ian Nouwerijn, Jacob Pieterſz., Pieter Pieterſz., Claes de Wael, Jacob Gerritſz., Claes van Adrichem, Simon Pieterſz. Heeren Soon, Ian Lubberſz., Simon Barthoutſz., Gerrit Floriſz., Pieter Reynersz., Meester Willem Claefz., Frederick Ianſz., Ian Iacobſz., Pieter Claefz., Claes Ian Geyensz., Hugo Hendrikſz., Ian Dirckſz., Ian Claefz., Aelbrecht Claefz., Wouter Beyersz., Pieter Jonge ende Iacob Muys, de ſelve onse Stede voortan ſamentlicken regieren ende gouverneren ſullen, alloo wel in den ſaken van Iaerlijks die perſoonen dienende tot onse Gerechte te weſen, te noemen ende te kieſen, na den inhouden van den voirschreven Privelegien, als in allen anderen ſaeken den oirbaer ende welvaert onser voirschreven Stede aengaende ende aenrocrende;

segghende voirt hoe datter twee van der voorschreven een-en-dertigh perfoonen aflyvigh geworden zyn, ende dat in die stede van de ses andere personen gekoozen zyn, van den welken de selve een-en-dertigh perfoonen twee kiezen ende ordonneren sullen, in die stede van de twee doode perfoonen, ende van den anderen vier, en sullen die twee die wachte hebben, om in die stede van twee anderen te komen ende te wesen, ende alsoo voort van tyde te tyde, als 't geschiedt datter eenigh van den voorsz. een-en-dertigh perfoonen aflyvigh worden, soo sullen sy weder van nieuws kiezen, ende in die stede van den aflyvigen perfoonen setten ende ordeneeren sceckere andere perfoonen, sulck ende in alsulcken getale als dienen ende oirbaer wesen sal, ons ende onse voirschreven Stedehouder ende Rade van onsen wegen, u ootmoedelicken biddende 't geen dat voorschreven ende by onse voirschreven Stede overdraghen is, te willen believe ende bevestigen; soo dat wy ende onse voirschreven Stedehouder ende Rade die saken overgemerckt, ende dat wy willen ende begeerende zyn dat onse voirschreven stede van Alckmaer voort meer in rusten ende vreden gheregiert worde, tot onser eer ende haren oorbaer, ghegeven wesende tot haere ootmoedigers beden belieft, {capprobeert ende geconfirmceert hebben; believe, approbceeren ende confirmeeren mit desen onsen Brieve die

die overdrachte voorschreven, gevende volkomen machte den voorschreven een-en-dertigh personen ende den ghenen die nae hun luyden komen, ende daer toe gekoooren wesen sullen, de voorsz. onse Stede trouwelyken ende deughdelyken te regieren, in der manieren voorschreven ende alles daer inne te doen des goede getrouwe Regierders schuldigh zyn van doen, behoudelycken onse Hoocheydt ende Heerlyckheid, als Prince ende Heere in allen saken onvermindert wesende. Ontbieden daerom ende beveelen allen onsen Dienaeren, Officierē, Onderfaten en goede luyden wien dit aengaen mach, dat sy de voorschreven een-en-dertigh personen ende haren nakomelingen gehulpig ende bystandigh zyn, in den saecken onser Stede voornocmt aengande, ende daer sy 't bewint van hebben sullen, sonder des te laten in eeniger wijs, op alsoo lieve als wy hun zyn, want ons dat alsoo belieft ghedaen te wesen. In oirconde desen Brieve ende onzen Zegel hier aen gehangen, gegeven op ten xxvi. dagh van Maerte, in 't Jaer ons Heeren duyfsent vier hondert ende vyftigh, nae den loop des Hoofs van Hollandt, op de ploye stondt geschreven by mynen Heere den Hertoge, ter relatie van den Heere van Lannoy Stedehouder Generael, Heere Lodewyck van Montfoorde, Heere Arent van Gent, Meester Gilles van Wilskerck. Gerrit van Zyl, Iacob van Cais ende

Gerrit Potter van der Loo, ende onderwyckent Boffaert; Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens die Principael Handtveste, bezeugelt met een groot nythangent Zegel, in roeden Wasse, aen beyde zyden wat gerafeert, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Notaris voorschreven, 't oirconde myn Subsignature, ende was ondertekent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Hertogh Philips de I. Anno 1450. den 3. Augustus; Racckende de Jaer- en Paerde-marckt.

PHILIPS by der gratie Godts Hertoghe van Bourgondien, van Lothriek, van Brabrandt ende van Limburgh, Grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgondien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namur, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns ende van Mechelen, allen onsen Baenraedfen, Ridderen, Knechten, Baljuwen, Drossaten, Castellainen, Ampt-mannen, Schouten, Thollenaren, Bodenen voirt allen andren onsen Officieren ende Dienaren, Burgermeesteren, Schepenen, Onderfaten ende goede luyden onser voirsz. Landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, binnen den Stede ende daer buyten; alsoo

alsoo tot onser kennisse gekomen is, dat die van onser stede van Hoorne onlanghs geleden buyten onsen weten ende bevelen hebben doen kondigen, alsoo wel in onsen Landen van Vlaenderen als in onsen ende anderen Heeren Landen, dat soo wie binnen onser voorz. stede van Hoorne omtrent S. Lauwerens daghe naestkomende komen wil om eenige Koopmanschappen van Paerden of anders, aldaer te doen of te koopen, dat die selve die aldaer komen souden, vry wesen souden van te mogen koopen, sonder eenigh of-breck of gelijcke woorden, in den selven Heere Brieven van verboden volkomelicken begrepen; ende want alfulcke manieren van verboden die geschiedt zijn tegens ende boven onse wille ende weten, als voorz. is, ons in onsen Heerlijckheden van onsen tollen ende anders grootelicken tegens dragen, ende des gelicken onser stede van Alckmaer in heurer vryer Markten die sy van ouden tijden gehadt ende Jaerlijks gebruyckt hebben op S. Bartholomeus dagh, ende daer omtrent, in welcke vryhede wy onlanghs gheleden de voorschreven onse stede van Alckmaer ghevestight hebben, mit seeckeren onsen Brieven van sententie, overmidts den geschillen ende questien om der saecken willen doen ten tijde uytstaende tusschen der selver onser stede Alckmaer aen die een zijde, ende onser stede van Hoorne aen die andre: Soo is't,

dat wy daerom willende voorsien in die saken voorschreven tot behoudenisse onser voorsz. Heerlickheydt, ende den welvaert ende vryheyt onser voorsz. stede van Alckmaer, u allen ende yegelicken van u bysonder ontbieden, ghebie- den ende bevelen alsoo ernstelicke ende stren- gelicke als wy kunnen ende moghen, dat nie- mandt wie hy zy ter voorsz. Marckt onser ste- de van Hoorne die wesen sal op ten voorsz. S. Lauwerens dagh naestkomende. en trecke mit eenighe Paerden, Goeden of andren Koopman- schappen hoedanigh die wesen mogen, om die selve aldaer te verkoopen, of eenige Goeden al- daer te koopen in eeniger manieren, op al 't sel- ve te verbeuren dat aldaer gekoft of verkoft we- sen soude, by den ghenen die hier-en-boven contrarie ghedaen sullen hebben, alsoo wel van den kooper als van den verkooper, dat welcke wy op ten geenen die dat selve doen, ende onsen voorsz. geboden overhoorigh zijn, even verhalen sullen aen haren lijve ende gode sonder ver- dragh. In oirconde desen Brieve ende onsen Signet hier op gedrukt, op den derden dagh van Augusto, in 't Jaer ons Heeren duyzent vier hondert ende vijftigh, onder stontd ge- schreven, by mijnen Heere den Hertoge, ter relatie van den Stedehouder ende Rade van Hollandt, ende onderteycken Bossaert. *On- der stontd geschreeven, gecollationeert tegens die Princi-*

Principael Privelegie, hebbende een aengedruckt Zegel ofte Signet, beel ende gantsch wesende, in rooden Wasse, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, 't oirconde myn Subsignature, ende was gheteykent

F. de TEYLINGEN.

*Handtvest van Hertogh Philips de I.
Anno 1451. Inhoudende 't bevestigen der Stadt,
en 't na-Maeghschap der Vroetschap.*

PHILIPS by der gratie Godts Hertoghe van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Limburgh, Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Namen, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijs en van Mechelen; doen kondt allen luyden: hoe dat wy sonderlinge geneyght tot welvaert ende vordernisse onser getrouwer stede van Alckmaer, overmidts dat sy ons ende zaligen Voor-vaderen, Graven van Hollandt, menigen getrouwen dienste gedaen, ende hun ook goetwilligh gemaect hebben ons te consenteren onse bede van thien Jaren, daer of dat eerste termijn S. Jans dage mid-Somer naestkomende ingaen ende verschiynen sal, voor ons ende onsen na-

X 5

ko-

komelinghen, der selver onser stede van Alckmaer ende alle den poorteren en inwonende van dien, gegont ende geconsenteert hebben, gonnē en confeteren met desen onsen Brieve, hoe dat niet jegenstaende die condemnatie voortijds gedaen en geschiedt op ter voorz. onze stede van Alckmaer, de selve onse Stede haer Stede Muyren maken en onderhouden, ende die deuren van haren Poorten hangen ende sluyten sullen mogen tot allen tijden, sonder daer aen tegens ons of onsen nakomelingen te misdoen of te verbeuren.

Item, ende voort dat wy willen ende verbieden dat na desen tijdt in onsen Gerechte onsen voorz. stede van Alckmaer geen personen wesen en sullen noch en moghen, die ten derden grade of naerder in maeghschappen d'een den anderen bezaen ende aengien, sonder argheleift. Ende want wy die voorz. puncten van gratien ende vryheden, ende elcken van dien, in alre manieren boven verklaert, van eenen yeghelicken tot eeuwigen dagen vast ende onverbroken gehouden willen hebben; soo hebben wy des te oirconde onsen Zegel aen desen Brieve doen hangen, in 't Jaer ons Heeren duyzent vier hondert een-en-vijftigh, na den loop van onsen Hove, op de ploy stondt geschreven, by mijnen Heere den Hertoghe, ter relatie van den Stede-houder Generael, die Heer van Lannoy,

noy, die Heer van Tervant, Jan de Quileur ende Meester Francoys van Gent, Commissarissen, des macht hebbende ende den advijse van den Rade van Hollandt, ende onderteyckent Bossaert. Onder stondt gheschreven, gecollationeert tegens die Principael Handtveste, bezegelt met een groot wythagent Zegel, in roode Wasse, heel, gantsch ende gaef wesende, sonder eenige rasure, ende daer mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, 't oirconde myn Subsignature, ende was getreyckens

F. de TEYLINGEN.

*Handtvest van Hertogh Philips de I.
Anno 1455, den 23. Januarijns; Rakende den
Dyck benoorden Alckmaer.*

PHILIPS by der gratie Godts Hertoge van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt ende van Limburgh, Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Palatijn van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt ende van Narien, Markgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns ende van Mechelen; doen kondt allen luyden: dat wy ter ootmoediger beden ende begeerten van onsen onderlaten ende poorteren van onse stede van Alckmaer, ende overmidts sekere somme van penningen die sy ons betalen

ful-

fullen in handen ons Rentmeesters van Kermer-
 lant, na inhoudt harer Brieven van Remissie, &c.
 den selven onsen onderfaten ende poorters onser
 stede van Alckmaer gegonnen ende geconsen-
 teert hebben, gonnen ende consenteren mit de-
 sen onsen Brieve, dat onse Schout ende Gerechte
 van Alckmaer die nu zijn of namaels wesen sul-
 len, van nu voortaan thien Jaer langh gedueren-
 de, ende daer en t'enden na onsen wederseggen,
 den Dijck ende Wegh van by-Noorden Alck-
 maer, te weten van der Stede voornoemt tot an
 Koedijck ende an Bergen Ban, alle Jaren rede-
 lijk fullen mogen keuren, ende die tot seecke-
 ren dagen na der ouder ghewoonte schouwen,
 ende te doen maken by den genen die den voor-
 schreven Dijck ende Wegh schuldigh zijn te
 maken, ende sulcke boeten daer op te moghen
 winnen als daer op van oudts plagh te wesen,
 ende verbieden met desen onsen Brieve onsen
 Dijckgrave ende Heemraden die dit aengaen sal
 mogen, dat sy desen selven Dijck of Wegh niet
 meer en schouwen, noch hem van dien en onder-
 winden den selven tijdt van thien Jaren gedue-
 rende, ende daer en t'eynden tot onsen wederseg-
 gen, bevelen ende machtigen onsen voorschre-
 ven Schout ende Schepenen van Alckmaer, die
 nu zijn of namaels wesen fullen, dat sy nu alle Ja-
 ren den voorschreven Dijck ende Wegh schou-
 wen ende doen maken gelijk voorsz. is, ende
 dat

dat die voorfz. Dijckgrave ende Heemraden ende oock allen anderen onse onderfaten, die voorfz. onse Schout ende Schepenen van Alckmaer doen ende laten gebruycken van defen onsen confente ende beliefte, sonder des te laten in eeniger wijs, want wy dit aldus gedaen willen hebben. In oirconde defen onsen Brieve ende onsen Zegel hier aen gehangen, gegeven in onsen Hove in den Hage, op ten xxij. dagh in Januario, in 't Jaer ons Heeren duyfent vier hondert vijf-en-vijftigh, na den loope van onsen Hove, op ten ploye ftondt gefchreven, by mijnen Heere den Hertoge, ter relatie van den Stedehouder ende Rade van Hollandt, daer by ende over waren Pieter van den Eycke, Meeſter van den Mye, Raedt, ende Aelbrecht van Raephorſt, Rentmeeſter van Kermerlandt ende Vrieſlandt, &c. ende onderteyckent

G. PYN.

*Confirmatie der voorgaende Privelegien,
door Hertogh Maximiliaen van Ooſtenryck,
Anno 1478. den 28. Maert.*

MAXIMILIAEN by der gratie Godts Hertoge van Ooſtenryck, van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh ende van Gelre, Grave van Vlaenderen, van Tyrol, van

van Artoys, van Bourgondien, Palatyn van Henegouwen, van Hollandt, van Zelandt, van Namen ende van Zutphen, Marckgrave des heyligen Rycks, Heere van Vrielandt, van Salyns ende van Mechelen; allen den geenen die desen onsen tegenwoordigen Brief fullen sien of hooren lesen saluyt: alsoo by doode ende overlijdens van wijlen zaliger gedachten Hertoghe Carel van Bourgondien onse Schoon-vader, wien Godt genadigh zy, alle die Landen, Steden, Sloten ende Heerlickheden die hem toe te behooren plagen, gekomen, verschenen ende bestorven zijn, aen ende op onse lieve ende seere geminde Gefellinne de Hertoginne van Oostenrijk, van Bourgondien, &c. sijne eenige Dochter als gerechte Oir ende Erfgenaem van den voornaemden wijlen Hertoghe Carel onse Schoon-vader, ende onder anderen de Landen ende Heerlickheden van Hollandt, Zeelandt ende Vrielandt, ende dat achtervolghende dien die van onser goeder stede van Alkmaar met heuren toebehoorten, op ten dagh van heden ons als Kerckelicke Vooght ende Mombour van onser voorschreven Gefellinne, seer deughdelick ende minlick gebuldt ende ontfanghen hebben tot heuren gerechten Landts-heere, ende Grave der voorschreven Landen van Hollandt, Zeelant ende Vrielandt met heuren toebehoorten, ons daer op doende den eedt, in sulcken faecken ge-
 woon-

woonlick ende behoorlick. Soo is 't, dat wy wil-
 lende altijd gebruycken ende hantieren als wel
 redene is, goede trouwe tot onser voorz. stede
 van Alckmaer, metten toebehoorten, bekennen
 die goede ende volmaekte minne ende gunste
 die de selve onse Stede altijd tot ons ende tot on-
 ser voorschreven Gefellinne gedragen heeft ende
 noch dragende is, der voorschreven onser Stede
 ende toebehoorte, om de goede gunst ende lief-
 de die wy oock tot haer dragen, ende totten ge-
 meenen poortaren ende inwoonende van dier,
 geconfirmeert, geratificeert ende gevestight heb-
 ben, confirmeeren, ratificeeren ende vestighen
 mits desen onsen teghenwoordigen Brieve, als
 Kerckelick Vooght ende Momboir van onser
 voornoemder Gefellinne, voor Ons, onse Erven
 ende Nakomelinghen, Graven ende Gravinnen
 der voorz. Landen van Hollandt, Zeelandt ende
 Vrieslandt, alle alsulcke Handtvesten, Privele-
 gien, Rechten ende Vryheden als sy hebben,
 ende hen-luyden voor dese tijdt verleent ende
 ghegunt zijn geweest by onsen Voorvaderen,
 Graven ende Gravinnen van Hollandt, Zeelandt
 ende Vrieslandt, mitsgaders oock de geene die
 onse voornoemde Gefellinne hen-luyden ghe-
 gunt ende verleent heeft: geloovende als Kerck-
 kelick Vooght ende Momboir van der selver on-
 ser Gefellinne, voor ons onse erven ende nakome-
 lingen, die eerst te vermeerderen dan te vermin-
 deren

deren, ende desgelijcks onser voorfz Stede ende toebehooren van Alckmare, met allen onsen anderen Lande in Rechte ende Justitie te houden ende te doen onderhouden, ende oock alle heure goede, oude costumen, gewoonten ende hairkomen te observeren ende te bewaren sonder argelift: ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen Stedehouder ende Rade, ende voort allen anderen onsen Rechteren, Officieren ende onderfaten onser voorfz. Landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, ende allen anderen wien 't aengaeft oft aennopen magh, dat sy der voorfz. onser Stede ende toebehoorten van Alckmare, ende allen den poorteren ende inwoonderen van diere, van den inhouden van desen, rustelyck ende vredelyk doen ende laten genieten ende gebruycken, sonder hun daer inne te doen of te laten geschien eenige hinder, letfel oft moeyenisse ter contrarie, want wy 't alsoo gedaen willen hebben. Dies t' oirconde soo hebben wy onzen Zegel hier aen doen hangen, gegeven in onsen huysse in den Hage, den acht-en-twintighsten dagh in Maerte, in 't Jaer ons Heeren duyfent vier hondert acht-en-tseventigh, naer Paesschen; op de ploye stondt geschreven, by mynen Heere den Hertoge, ende onderteyckent Ruter. *Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens die principael Confirmatie Brief, bezegelt met een uythangende Zegel, in rooden Wasse, ende daer mede*

mede bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, t' oirconde myn Subsignature, ende was geteykent

F. de TEYLINGEN.

Koopende Transport-Brieve van't Haertgeldt, in den Quartiere van West-Vrieslant en t' Alckmaer, by Claes Korf gekoft, van Philips de II. Ertz-Hertoge van Oostenrijck, Anno 1498. den 29. October.

PHILIPS by der gratie Godts Ertz-hertoge van Oostenrijck, Hertoge van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Stier, van Carnte, van Carniole, van Limburgh, van Luxenburgh ende van Geldre, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Tyrol, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave van Henegouwen, Landtgrave van Elzas, Marckgrave van Burgauw ende des heyli- gen Rijcks, van Hollandt, van Zeelandt, van Phyr, van Kyburgh, van Namen ende van Zutphen, Grave, Heere van Vrieslant, op ter Windischmarck, van Portenauw, van Salijns en van Mechelen; allen den genen die dese onse jeghenwoordigen Brief fullen sien, saluyt: alsoo om die groote noodt-faken en lasten ons overgekomen, soo wel om te vervallen die groote somme van penningen die wy schuldigh zijn den hoog-ge-
Y boren

boren Vorst, onsen lieven Neve, Hertoge Aelbrecht van Saxon als andersints, ende omme de meeste schade metter minste te verhoeden ons van noode is te behelpen mitten onsen, by verkoopinghe, belastinge en versettinghe van onse Domeynen, waeromme wy over al in onse voorschreven Landen, sonderlinge van Hollandt ende Vrielandt, uytgesonden hebben sekere onse Commissarissen daer op last van ons hebbende, de welcke openbaerlijcken aldaer van onsen wegen hebben doen uytroepen ende verkondigen, ter plaetse gecostumeert, dat alle die ghene die daer gadinghe inne hadde, dat die by hen-luyden quame in onse dorpe van den Hage, t'eenen sekeren dage hem-luyden daer op betekent, achtervolgende 't welcke daer voor henluyden gekomen is onsen welgheminden Claes Korf, woonende in onser stadt van Alckmaer, versoeckende te koopen erfelijck sonder lossinge, alfulcke erfelijcke rente van ses grooten Vlaems's Jaers, als wy laerlijcks hebben ende nemen op elck huys staende in onse voorschreven stadt van Alckmaer, daer seven hondert vier-en-tachtigh geldende huysen zijn, afgekort die arme ende geestelijke huysen die niet en geven, be-loopende hondert seventhien ponden, twaelfschellingen, van 40 grooten onser Vlaemscher munte's laers, op elcke huys staende in onsen Lande van West-Vrielandt, Schager Cogghe,
Nieuw-

Nieuwdorper Cogghe ende 't nieuwen Landt, daer inme alle de selve huysen jegens ons gecondemneert zijn gheweest in de Maent van May, Anno 92. leffleden, by onsen voorschreven Neve van Saxen (overmits de rebelheydt ende commotie van 't Kaes-en-broodt, doe bedreven by de inwoonende van dien, mit de Kenmers en andere heure adherenten, die inne namen onsen stede van Haerlem) daer of de gheldende huysen wesende, boven de arme ende geestelijcke luyden huysen die oock niet en gheven, zijn in ghetale van twee duysent seven hondert vieren-twintigh huysen, beloopende tot vier grooten Vlaems, elck huys als voorschreven is, twee hondert twee-en-tseventigh pondt, acht schellinghen, de welcke schuldigh zijn die naevolghende Dorpen, elck na die quantiteit van heuren huysen: te weten, eerst Grootebroeck, Bovenkarspel, Lutjebroeck ende Hooghkarspel, Schellinckhout, Wydenesse, Sybekarspel ende Benninghbroeck, Spanbroeck ende Opmeer, Opdam, Hensbroeck, Hooghtwoude, Hem, Venhuysen, Abbekerck, Westwoude, Oosterblocker, Westerblocker, Outdorp, Oeterleeck, Urcem, Koedijck, S. Pancras, Graft, Schermer, Langedijck, Schagen, Bersingerhorn ende Haringhshuysen, Nieuwdorp, Winckel, oude Nydorp, 't nieuwe Land, Valcken-cogge ende Eenigenburgh, komt 't samen de voorschreven twee

Y 2

partyen

partyen drie hondert neghentigh ponden ten prijfe voorschreven, welcke onse voorfz. Commiffarifen nae informatie by hem-luyden genomen in onse Kamere van de Reeckeninge in den Haghe, op de grootheydt ende waerde van de voorfz. renten die men bevindt fulcks te wesen, alfoo hier boven verklaert staen, fy in praesentie van onsen lieven ende ghetrouwen den luyden van onsen Reeckeninge in den Hage voorschreven, ende van onsen Rentemeester Generael van Hollandt, Thomas Beuckelaer, ende by heuren advijfe daer of overkomen zijn mitten voorschreven Claes Korf, in der manieren hier na verklaert: te weten, dat de voorfz. Claes Corf, zijn erven ende nakomelingen, ofte sake van hem hebbende, de voorfz. erfelijcke renten van ses grooten Vlaems's Jaers, die wy Jaerlijcks hebben ende nemen op elcke huys, staende in onsen voorschreven stadt van Alckmaer, daer 484 geldende huysen zijn, afgheskort de voorschreven arme ende geestelijcke huysen die niet en geven, beloopende hondert seventhien pondt twaelf schellinghen van 40. grooten onser [Vlaemscher munt's Jaers, ende noch gelijcke renten van vier grooten munte voorfz. 's Jaers, op elcke huys staende in onsen Lande van West-Vrieslant, Schager Cogge, Nieuwdorper Cogge en 't Nieuwelant, ende de Dorpen daer inne gelegen, soo hier boven verklaert staen: van nu voortaan

voortaen hebben ende gebruycken sullen tot
 eeuwigen dagen, op heuren argeren ende ver-
 beteren als van heuren vryen ende eygen goeden,
 op conditie dat de voorfz. Claes Korf, fijn erven
 ende nakomelinghen, of actie van hem hebben-
 de, die voorfz. huys-renten sullen voort mogen
 verkoopen, over geven ende transporteren in al
 of in deel, die genen die 't hun of fijn voorfz.
 erven ende nakomelingen believen fal, de welc-
 ke koop wy belooft hebben te doen, geven tot
 haer meeste verfekertheyt onse opene Brieven
 daer op dienende, indien fy des begeeren, en
 den voorfz. Claes Korf, fijnen voorschreven er-
 ven ende nakomelingen, of actie van hem heb-
 bende, tot allen tyden als hy of fy des begeeren
 sullen, te doen hebben fulcke executie, omme
 Jaerlijcks tot innige van de voorfz. renten te mo-
 gen komen, als wy felve hebben ende behou-
 den op onse andere Domeynen in onsen voorfz.
 Landen van Hollandt ende Vrieflandt, ende al
 dit mits de fomme van 4095. ponden ten prijfe
 voorfz. eens, die de voorfz. Claes Korf, daer
 voren gehouden werdt terftondt te betalen tot
 onsen behoef, in handen van den voorfz. Tho-
 mas Beuckelaer, die daer af gehouden werdt te
 geven fijn Brieven van ontfanghe, ende daer
 van mitte penningen van fijnen ontfange ons re-
 keninge ende bewijs te doene, ende bewijs daer 't
 en alfoo 't behooren fal, ende dat den voorfz.

Clas

Claes Korf, hier op verleent fullen worden onse opene Brieven in behoorlicker forme: doen te weten, dat wy des voorfz. is overgemerckt ende gehoort rapport van onse voorfz. Commiffarifen, by den welcken ghebleecken is dat dit gefchiedt is als voorfz. ftaet, hebben overdanckelick 't gunt dat by onsen voorfz. Commiffarifen is gedaen, hebben by deliberatie van onsen feer lieven ende ghetrouwen Ridder ende Cancelier den Heere van Manigny, ende onsen lieven ende ghetrouwen den luyden van onsen Rade by ons wefende, ende oock van den Treforiers van onsen Domeynen ende Finantien, voor ons, onsen erven ende nakomelingen, Graven ende Gravinnen van Hollandt, Heeren ende Vrouwen van Vrieslandt, den voorfz. Claes Korf, voor hem, fijnen erven ende nakomelingen, of actie van hem hebbende, wettelijk ende wel verkoft, overgegeven ende gecedeert ende getransporteert, verkoopen, overgheven, cederen ende transporteren mits defen onsen Brieve, alle de voorfz. huys-renten tot Alckmaer, in Weft-Vrieflant, Schager en Nieuwdorper Coggen, 't nieuwe Landt ende den Dorpen daer inne gelegen, foo hier boven verklaert ftaen, op haer verargeren ende verbeteren, nemende tot fijnen bate de renten daer of van den Jare verfchijnende te May naeftkomende, om van allen de voorfz. renten by den voorfz. Claes Korf, fijnen voorfchreven erven ende nakomelingen, te betalen.

komelingen, of actie van hem hebbende, voortaan te gebruycken ende te besitten tot eeuwigen dagen, ende daer mede te doen gelijk van sijn anderen eygen properen goede, al onder die conditien en voorwaarden hier boven geschreven, gelijk ende in der manieren of die hier noch eens verklaert en verhaelt waren, hun belovende voorts den voorschreven koop te garanderen, ende daer inne te stijven, ende te stercken tegens eenen yegelijcken die hun daer inne eenigh hinder ofte moeyte soude willen doen, buyten sijnder of heurluyder kost; ende den voorschreven Claes Korf, sijnen voorschreven erven ende nakomelinghen, ofte actie van hem hebbende, tot allen tijden als hy of sy des begeeren sullen, te doen hebben sulcke executie, omme Jaerlijcks tot inlinge van de voorschreven renten te mogen kommen, als wy selve hebben ende behouden op onse andere Domeynen in onse voorschreven Landen van Hollandt ende Vriesslandt; ende dit mits die voorsz. somme van vier duysent vijf-en-tnegentigh ponden ten prijse voorschreven eens, die de voorsz. Claes Korf gehouden wert ons gereet gelt te betalen, in handen van onsen Rentmeester Generael van Hollandt, Thomas Beuckelaer, die daer af gehouden wert sijne letteren van ontfang te geven, ende daer van ons goede rekeninge te doen mitten anderen penningen van sijnen ontfange: ontbieden

den daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen den Stadthouder Generael ende Luyden van onsen Rade ende Rekeninghen in Hollant, den voorschreven Thresoriers van onsen Domeynen ende Finantien, onsen voorschreven Rentmeester Generael van Hollandt ende Vrieslandt, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren, Officieren, Dienaren ende Onderfa- ten, tegenwoordigh ende toekomende dien dit aengaen mach, ende elcken van hun bysonder, alsoo hem toebehoren sal, dat sy den voorschreven Claes Korf, synen erven ende nakomelingen ofte actie van hem hebbende, van dese onse verkopinge, overdracht, cessie ende transport, ge- lyck ende in der manieren als vooren verklaert staet, doen laten ende gedoogen, rustelyk, vrede- lyck ende tot eeuwigen dagen ghenieten ende gebruycken, sonder hun daer innete doen ofte laten geschieden, eenigh hinder, letsel ofte moeyenisse, ter contrarien, bevelende voorts den voorschreven Luyden van onsen voorschreven Rekeninge in den Hage, dat sy mits overbren- ghende by onsen voorschreven Rentmeester co- pye autentycq van desen onsen Brieven, van eens alleenlyck, sy hem en allen anderen onsen toeko- mende Rentmeesters quyte ende ontsaft houden meer eenighen ontsanck van den selven partyen te maken, want ons alsoo gelieft, niet tegenstaen- de de ordonnantie by ons gemaect in de Maent

van Maye, Anno 95. leestleden, op te augmentatie ende reynintegratie van onsen Domeynen, by den welcken onder andere verklaert is sulck ende ghelycke parthyen te houden aen de selve onse Domeynen, ende of wy by inadvertentie ofte importune vervolghen yet daer af vervreemde by gifte, transpoorte ofte alienatie, dat dat van onwaerde ware, oock op wat forme ofte maniere van woorden de brieven daer of gemaekt mochten wesen, ende of op dien tijtel yet ontfanghen of gebeurt werde, dat men dat recouvereerde op ten verkrijger ofte sijnen erven; verbiedende onsen Cancelier ofte anderen dragende onsen Zegel sulcke Brieven metten Zegelen, den Secretarissen die niet te maken noch te beteycken, ende de voorsz. van onse Rekeuingen die niet te interineren, veresieren nochte obedieren, op peyne van privatie van hare Officien ende arbitrale beteringe, niet tegenstaende oock die eeden, peynen en astrictien daerop gedaen by den selven onsen Officieren ende de voorschreven van de Rekeninghe op de onderhoudenisse van der voorsz. Ordonnantie: al't welck wy den voorsz. Claes Korf, ende onse voorsz. Officieren niet hinderen noch bejegenen en willen, maer hebben hem ende elck bysonder soo verre hun dat aengaen magh in dit stuck uyt onse sonderlinghe gratie gercleveert ende releveren mits desen, annilerende in deser saecke de voorsz. ordonnantie in allen puncten

die concernerende zijn t'inhouden van deser onfer Brieve, ontlastende en absolverende by desen de voorz. van onsen Reeckeninge ende allen anderen onsen Officieren van den voorz. peynen, afstrictien ende eeden by hem luyden gedaen op te onderhoudenisse van de voorz. ordonnantie, behouden de selve ordonnantie in alle andere saecken te blijven onverbroken in heure vigueur, ende eenighe andere ordonnantie, gheboden of verboden gemaect of gedaen, of noch te maken ende te doen ter contrarie. In oirconde van desen hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen, gegeven in onse stadt van Brussel, den neghen-en-twintigsten October, Anno duyfent vier hondert acht-en-tnegentigh, aldus getekent by mijnen Heere den Ertz-hertogh G. Hy. de Grave van Nassou, de Elect van Besançon, die Heeren van Bergen, van Molenbais, van Chierne, van Melem en van Cruyningen, Heer Cornelis van Bergen, Heer Tybault Barradot, Hofmeester, de Prooft van Leuven, Heus de Mondt, Roelant le Fevre ende anderen, jegenwoordigh

NUMAN.

Q U I T A N T I E.

Ick Thomas Beuckelaer, Raedt ende Rentmeester Generael van Hollandt ende Vrieslandt,

landt, kenne ende lye ontfangen te hebben van Claes Korf, die somme van vier duysent vijve-en-tnegentig ponden, van 40. grooten Vlaems 't pondt, voor drie hondert tnegentigh gelijcke ponden 's Jaers, die de voorfz. Clas Korf gekoft heeft erfelijcken sonder lossinge, van mijnen genadigen Heere den Ertz-hertoge van Oostenrijck, Hertoge van Bourgondien, van de Haertfeden van Vrieslandt, al achter volghende de Brieven die hy daer af heeft van mijn voorfz. genadigen Heere, en dit om de groote noodtlaken en lasten, alsoo wel om te vervallen de groote somme van penning, die de selve mijnen voorfz. genadigen Heere schuldigh is, den hoogh-geboren Vorst, Hertoge Aelbrecht van Saxen als andersints, van welcker somme van 4095. pondt munte voorschreven, ick mijn houde over vernoeght ende wel betaelt. Des t'oorconde mijn handt-teken hier onder geschreven, op den derden dagh van December, Anno 1498.

BEUCKELAER.

Opten rugghe van den Mandemente is geschreven soo hier na volght : de Thresoriers van den Domeynen ende Finantien mijns genadighs Heeren den Ertz-hertoge van Oostenrijck, Hertoghe van Bourgondien, van Brabandt, &c. consenteren alsoo verre als 't in hem is dat 't inhouden

den in 't witte van desen volkomen zy naer
 zijn forme ende inhouden, al in der voegen ende
 maniere dat mijne voorfz. genadigen Heere dat
 wilt, ende by dien beveelt gedaen te zijne, ghe-
 schreven onder 't handt-teycken van twee van
 de voorfz. Threforiers, den twaelfden dagh van
 November, 1498. du Mont ende Fevre. *Onder
 stondt geschreven, gecollationeert tegens die origi-
 nale, by my ondertekent Sevender. Noch stondt
 onder dese copia, copye, geschreven, accordeert
 naer collatio mit gelycke copye, onderteykent als
 vooren, by myn ende was geteykent de Jonge.
 Noch stondt onder geschreven, gecollationeert te-
 gens die copia, copye, autentijcq, ende bevonden
 accorderende van woorde tot woorde, by mijn
 Dirck van Teylingen, sacra Apostolica aucto-
 ritate, openbaer Notaris, ende totten selfde officie
 by den Hove van Hollandt geadmitteert, t'circon-
 de mijn Subsignature hier onder gestelt, op tenne-
 genthiende May, Anno 1565. ondergeteykent ita
 est Theodoricus à Teylinghen, Notaris publ.
 Gecollationeert tegens een gelijcke copye, getekent
 als boven, ende daer mede bevonden t'acorderen,
 by my Cornelis van Nes, Notaris publ., by den
 Hove van Hollandt geadmitteert, t'oirconde mijn
 Subsignature, ende was geteeckent J. van Nes,
 Notaris publ. Gecollationeert jeghens die autentijc-
 ke copye, geschreven ende onderteeckent als boven,*

is desen daer mede accorderende bevonden, binnen
Alckmaer, den 3. October, Anno 1663.

J. W. BREDEROE.

Notaris publ.

*Handtvest van Maximiliaen Roomsche
Keyser, en Carel Ertz hertoge van Oosten-
rijck, Anno 1510. den 28. Maert; Inhou-
dende van 't uertrecken der poorteren, en 't
inkomen der vreemden.*

MAXIMILIAEN by der gratie Godts
gekooren Keyser, altijd vermeerder
s Rijcks, Koningh van Germanien,
van Hongaryen, van Dalmatien, van Croa-
tien, &c. ende CAERLE by der selver gratie
Ertz-hertogen van Oostenrijk, Prince van Span-
jen, van beyde Sicilien, van Jerusaleem, &c. Her-
togen van Bourgondien, van Lothrijck, van Bra-
bant, van Stier, van Carnten, van Crayn, van
Limburgh, van Luxemburgh ende van Gelre,
Graven van Vlaenderen, van Habsburgh, van
Tyrol, van Artois, van Bourgondien, Paltsgra-
ven ende van Henegouwen, Landtgraven van
Elfas, Princen van Swabe, Marckgraven van
Burgauw ende des heyligen Rijcks, van Hol-
landt, van Zeelandt, van Phyr, van Kyburgh
van Namen ende van Zutphen, Graven, Hec-
ren

ren van Vrieslant, van der Windischmarck;
 van Portenauw, van Salijs ende van Meche-
 len; allen den ghenen die desen onsen Brief
 sullen sien saluyt. Wy hebben ontfangen die
 ootmoedige supplicatie van onsen beminden die
 Burgermeesteren, Schepenen ende Rade onser
 stede van Alkmaer, soo voor hem als voor ende
 in den name van allen die poorters ende inwoon-
 ders van diere, inhoudende hoe dat omme te
 vervallen ende te reouvreren die groote ende
 sware kosten ende lasten, daer inne de selve Ste-
 de belast is, soo voor de refectie, onderhoudt
 ende Fortificatie van diere, als te betalen de ren-
 te ende pensie daer inne sy verbonden is, mitsga-
 ders heure portie van onser bede ende subventie,
 soo hebben die voorz. supplianten onlangs le-
 den, merckende dat veele diversche heurer
 poorters vertrocken in andere Steden ende Plec-
 ken; hebben gemaekt seeckere statuyt by wel-
 ken gheordonneert is, dat van doen; voortaan
 alle poorters of poorterssien die elders vertrecken
 wilden, achterlatende heure poorterye of de
 vreemden die aldaer poorters of poorterssien
 goeden sbuden willen verdeelen ende aenvaer-
 den, by succeffie gehouden sullen wesen te be-
 talen voor de exuwe, ten profijte van onser
 voorz. Stede, alsulck Recht ende portie als men
 betaelt ende geeft in der Stad oft Steden daer
 hen de voorz. poorters oft poorterssien transpor-
 teren

teren fullen, oft uyt de welcke die gene die die
 fuocessie aenvaerden fullen, insghelijcks poorters
 oft inwoonders zijn oft wesen fullen; welk sta-
 tuyt ende ordonnantie redelijk ende deughde-
 lijk zijn, soo en souden nochtans die selve sup-
 plianten daer of willen oft mogen useeren ende
 gebruycken, sonder des oorlof, octroy ende con-
 sent van ons te hebben, alsoo sy seggen ons oot-
 moedelick daerom biddende: Soo is't, dat wy
 de saecken voorsz. overgemerckt, ende hier op
 gehadt 't advijs van onsen lieven ende getrouwen
 die Stedehouder, Præsident ende luyden van on-
 sen Rade ende Rekeningen in Hollandt, wy
 hebben den voornoemden supplianten genegen
 wesende tot heure voorsz. bede ende supplicatie
 gegonnen, geoctroyeert ende ghewillekeurt,
 ende uyt onse sonderlinghe gratie gonnen, oc-
 troyeren ende willekeuren, hen gevende oorlof
 ende consent mits desen Brieve, dat sy van den
 statuyt ende ordonnantie vooren verhaelt mogen
 useeren ende gebruycken, ende dat sy dien ach-
 tervolghende van nu voortan moghen nemen
 tot profijte van onser voorsz. stede van Alckmaer
 van allen poorters ende poorterissen die uytter
 selver Stede vertrecken, abandonneerende haer
 re poorterye, ende oock van den vreemden
 luyden die aldaer poorters of poorterissen goeden
 fullen komen deelen ende aenvaerden, by succe-
 sie ende versterffenisse, alsulck recht van exuwe
 als

als men betaelt ende geeft in andere Stede of Steden, daer hen die voorschreven poorters ende poortersken transporter en sullen, ofte uyt de welcke die gheene die de successie sullen willen aenvaerden komen sullen: ontbieden daerom en bevelen onsen voorschreven Stedehouder, Præsident ende Luyden van onsen voorschreven Rade ende Rekeningen in den Hage, Baljuwen van Alckmaer, Rentmeesters van Vrieslandt ende Kennemerlandt, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren ende Officiere die dit aengaen of aenroeren magh, hare Stedehouderen ende elcken van hem besonder soo hem toebehooren sal, dat sy den voorsz. Supplianten doen laten ende gedoogen van dese onse gratie, gunste ende octroye, ende van al den inhouden van desen, in dier voegen ende manieren vooren verhaelt, rustelijck, vredelijck ende volcomelijck genieten ende gebruycken, sonder hen te doen ofte laten geschien eenigh hinder, letsel of moeyenisse ter contrarien, want ons alsoo gelieft. Des t'oirconden hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen, gegeven in onse stede van Gent, den xxviij. dagh in Maerte, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert ende thiene, ende van den Rijcken van ons Keyser te weten van Germanien 't xxv., ende van Hongaryen &c. 't xxj. Noch stondt op de ploye gheschreven by den Keyser ende mijnen Heere den

den Ertz-hertoge in haren Rade, ende ondertekent *Haneton*. Onderstondt geschreven, gecollationeert tegens 't principael Ottroy van den Exue, bezegelt met een wythangent Zegel, in rooden Wasfe, daer 't meerendeel of vergaen was, ende daer mede bevonden accordeerende van woorde tot woorde, by my Notaris voorschreven, t'oirconde mijn Subsignature, onder stondt geteykent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Carolus Roomsche Keyser, Anno 1528. den 15. September; Rakende 't Fortificeeren der Stadt Alckmaer.

CAREL by der gratie Godts ghekooren Roomsche Keyser, altijt vermeerder 's Rijcks, Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napolis, van Sicilien, van Majorcque, van Sardanie, van den Eylanden Indien ende vasten Eerde van der Westersche Zee, Erts-hertoghe van Oostenrijk, Hertoghe van Bourgondien, van Lotrijck, van Brabandt, van Limburgh, van Luxenburgh ende van Gelre, Grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zee-landt, van Ferette, van Hagenault, van Namen ende van Zutphen, Prince van Swabe, Marck-
Z grave

grave des heyligen Rijcks, Heere van Vrielandt van Salijs, van Mechelen, ende Dominateur in Afie ende in Africa; allen den ghenen die desen onsen Brief fullen sien, saluyt: van weghen ons beminden die Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt van onser stede van Alckmaer is ons vertoont ende te kennen ghegeven geweest, hoe dat in 't 't Jaer xvc. seventhien de voorfz stede van Alckmaer was by den rebellen Gelderschen ende Vriesen overvallen ende ingenomen, mitsgaders die poorteren ende ingeletenen van dien berooft, gepilleert ende eenige van hen-luyden gevangen, ende seere ongenadelijk getraecteert, soo dat de voorschreven thoonderen beduchtende voor gelijcke overval, ende willende voorsien ende verhoeden vordere inconuenienten ende dangieren, hebben van ons verworven onse opene brieven van Octroy, om de voorschreven Stede te mogen fortificeeren ende sterck maken, gelijk sy luyden tot haren groten kosten begonst hebben te doen: ende alsoo eenige van den voorfz. poorteren hen-luyden souden willen vervorderen buyten omtrent de vesten der selver Stede te timmeren huysen, of planten eenige boomgaenden, daer deur de selve Stede seere gekrenckt mochte werden in tijde van Oorloge, als 't nu is, ende mits dien souden die kosten by den thoonderen gedaen en oock haer-luyder Octroy van kleyn der waerde wesen, tot groote interest ende scherdccke

terdeele van der voorſz. Stede, ten zy dat hen-
 luyden by ons hier inne voorſien worde van on-
 ſe gratie, ons daeromme ootmoedelyck bidden-
 de, dat aengeſien 't gunt des voorſz. is, ons belie-
 ve hen-luyden te octroyeren ende accorderen,
 dat men op twee hondert roeden by ende om-
 trent die veſten van der voorſz. Stede rontomme
 niet en ſal mogen timmeren eenige huysen, plan-
 ten boomgaerden, of de voorſz. plecke met ande-
 re timmeragien bekommeren, maer dat ſy alle
 bekommeringhe ter contrarien ghedaen moghen
 demolieren ende wegh doen, ende daer op doen
 expedieren onſen opene Brieven in behoorlicke
 forme: waeromme wy de ſaecken voorchreven
 over ghemerckt, ende hier op gehadt 't advijs
 van onſen lieven ende getrouwen die luyden van
 onſen Rade ende Rekeningen in Hollandt, ghe-
 negen weſende ter bede ende ſupplicatie van den
 voornoemden toonderen, ende willende voor-
 ſien tot preservatie, welvaert ende bewaerniſſe
 onſer voorſz. ſtede van Alckmaer, hebben by
 goede ende rijpe deliberatie van Rade geordon-
 neert ende geſtatueert, ordonneren ende ſtatue-
 ren by deſen onſen Brieve, dat van nu voortaan
 niemant wie hy zy en ſal mogen binnen hon-
 dert roeden omtrent ende ronds omme de ſelve
 Stede eenige Huysen of andere Timmeragie en-
 geren ende opſtellen, Boomen planten of ander-
 ſints de ſelve plecken bekommeren; wel ver-

staende dat 't gunt dat als nu daer getimmert of geplant is sal blijven staen, 't welck wy willen gestelt te werden in geschrifte by goede verklaringe ende declaratie, om te schuwen alle questien die daer uyt in toekomende tijden souden mogen spruyten; behoudelijck ook dat de voorfsz. toonderen gehouden sullen wesen desen onsen Brief te doen presenteren ende registreren in onsen Rekenkamere voorfsz., al eer sy van 't effect van dien sullen mogen gebruycken: onthieden daeromme ende bevelen den voornoemden onsen Rade in Hollandt, Schout van Alckmaer ende allen anderen onsen Justicieren ende Officieren, wien dat aengaen sal mogen, heuren Stedehouderen en een ygelijck van hen soo hen toebehooren sal, dat sy dese onse ordonnantie ende statuyt uytroepen ende kondigen of doen kondigen, ende uytroepen ter plaetse daer 't van noode zijn sal, ten eynde dat niemandt des cause van ignorantie pretenderen en magh, ende de selve ordonnantie onderhouden ende observeren ende doen onderhouden ende observeren, sonder te doen noch gedoogen gedaen te zijne ter contrarie, in eeniger manieren, want ons alsoo belieft. des 't oirconden soo hebben wy onsen Zeghel hier aen doen hangen, gegeven in onsen stede van Mechelen, den xv. dagh van September, in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende acht-entwintigh, ende van onsen Rijcken, te weten van den

den Roomschen, &c. t x. , ende van Spanjen, &c. t xij. , op te ploye stondt gheschreven by den Keyser in sijnen Rade, ende onderteyckent S. de Soste. Noch stondt op te ploye gheschreven, op ten xxij. dagh in Decembri, in t jaer duysent vijfhondert ende acht-en-twintigh, soo zijn dese openen Brieven van oetroye navolghende haeren inhoudene, by ordonnantie ende bevel van den luyden van den Rekeningen in den Hage, geregistreert in 't tweede geluwe Register, beginnende prima Maye, Anno xvc. xxvij. , ende geteeckent B, folijs xlvij. ende xlix. , rustende in de Kameron van de Reekeningen in den Hage voorschreven, in kennisse van my, ende onderteyckent, Damas. Onder de Copye stondt geschreven, gecollationeert jeghens 't Principael oetroy, bezegelt met een nythanghent Zegel, in rooden Wasse, met Keyserlijcke Majesteys Wapenen, heel ende gantsch behalven de randen daer aen elcke zijde een schibbetgen nyt was, ende daer mede van woorde te woorde bevonden accorderende, by my Notaris voorschreven, t'oirconde mijn Subsignature, onder stondt geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Accoort tusschen de steden Amsterdam en Alckmaer, en de Dorpen Wormer en Jisp, wegens de Beemster-dijck en den Sluyse aldaer, Anno 1529. den 24. May.

OP ten dagh van huyden compareerde voor den Hove van Hollandt, Hillebrant Janz. den Otter, Burgermeester, Meester Pieter Colijn, Vroetschap, en Meester Andries van Naerden, Pensionaris, Gedeputeerde en Gemachtighde der stede van Amsterdam, Barthout Gerritsz., Burgermeester, Andries Pieterlz. Sel, Gedeputeerde ende Gemachtighde der stede van Alckmaer ter eenre, ende Pieter Dircksz. ende Arent Jacoblz., Gedeputeerde ende Gemachticht van den Dorpe van Wormer ende Jisp ter andere zyde; ende verklaerden die voorschreven Comperanten elcks in den naem als vooren, dat sy-luyden door tusschen-spreken van Meester François Coebel, Raedt van den voorschreven Hove, als daer toe gecommitteert zijnde, veraccordeert ende overkomen zijn, dat die Burgermeesters ende Regeerders der voorschreven stede van Amsterdam ende Alckmaer, van nu voortaan ten eeuwighen daghen tot heuren koste ende laste leggen ende onderhouden sullen in de Beemster-dijck tot Knollendam een Sluys, soo wijd ende soo diep als hen-luyden dat oorbaer ende goetduncken sal,

mits-

mitsgaders aen elcke zyde van de Sluys drie voet stempels, na die oude keur, op foodanige keure ende schouwe gelijk men d'ander Sluyfen in de voorfz. Beemster-dijck leggende, keurt, schout ende onderhoudt, sonder den voorschreven Sluys in den Knollendam voorder te beswaren met schouwen ofte lasten, dan die ander Sluyfen in den voorschreven Beemster-dijck leggende; sul- len oock die voorschreven van Amsterdam ende Alckmaer, die voorschreven Sluys indien't noodt worde, mogen verleggen tot haren kosten in den voorschreven Beemster-dijck, daer 't hen-luy- den in toekomende tijden oorbaerlijckste dunc- ken sal; ende in 't selve verleggen sullen die voor- schreven van Amsterdam ende Alckmaer usren van foodanigh Recht, als die van Wormer ende Jisp als nu useren: te weten, sullen by den Schout ende Heemraden van Wormer ende Jisp mogen doen keuren een ander plaetse om die voorschre- ven Sluys te leggen, ofte verleggen sonder daer van eenige Erve ofte Aerde, ofte anders yet te betalen: sullen oock die voorschreven Sluys dicht houden ende sal dicht wesen t' S. Pieters dagh, ad Cathedram; ten welcken daghe men dien eersten schouwdagh houd op ten Beemster- dijck ende die Sluyfen daer inne gelegen; insge- lijcks op S. Geertruyden dagh, dat men die twee- de schouw houdt, ende May dagh dat men die derde schouw hout tot S. Maertijnsmissie daer aen

volgende, ende fullen die selve Sluys op stempe-
 len ende open houden mogen, indien 't die voor-
 schreven van Amsterdam ende Alckmaer gelieft;
 als die Koeyen ende Beesten uyter weyde ende
 op 't stal zijn fullen; ende 't gat daer die oude
 Sluys van Knollendam in de voorsz. Beemster-
 dijk gelegen heeft, dat fullen die van Wormer
 ende Jisp tot heuren kosten sluyten ende tot eeu-
 wighen dagen dicht onderhouden, gelijk sy-
 luyden den Beemster-dijk doen, ende fullen die
 voorschreven van Wormer ende Jisp tot heuren
 laste dragen ende houden, 't laerlickse profijt dat
 die Kerk van Wormer placht te hebben van 't
 Visschen in der voorsz. Knollendamse Sluys,
 welcke Sluys voortan wesen ende leggen sal tot
 commoditeyt ende grierf van den gemeenen va-
 rende ende reyfende man, koopluyden ende an-
 dere wie die zijn, die daer deur tot allen tijden
 vry, vranck ende onbelet sonder yet te geven sul-
 len mogen varen: ende indien die voorschreven
 van Amsterdam ende Alckmaer belieft fullen
 moghen by die voorschreven Sluys opten voor-
 schreven Beemster-dijk een huys stellen tot ha-
 ren kosten; omme daer inne te stellen een man
 die de toeficht ende bewaernisse hebben sal tot
 die voorschreven Sluys, sonder eenigh erf daer 't
 huys op staen sal te betalen, ende renuncieerden
 die voorschreven van Wormer ende Jisp, mits
 desen van alle recht ende toefeggen dat hen-luy-
 den

den competeert, ofte tot eenighen tijden fouden
 mogen competeeren, tot 't leggen en onderhou-
 denisse van de voorschreven Sluyse ten eeuwigen
 dagen, ende versochte die voorschreven boven-
 genoemde personen ende Gedeputeerden, elcks
 in qualiteyt als boven *hinc inde* in 't gunt dat
 voorsz. is gecondemneert te wesen, ghehoort,
 welck verfoeck ende concessie heeft 't voorschre-
 ven Hof den voornoemden comparanten elcks
 inde qualite als boven in 't gunt dat voorschreven
 is gecondemneert ende condemneert mits desen.
 Gedaen in den Haghe onder 't Zegel van Iusticie
 hier aen gehanghen op ten xxiv. dagh in Maye,
 Anno xvc. ende neghen-en-twintigh, by Heere
 Ian van Duvenvoorde Heere tot Warmont, Rid-
 der, Meesters Ian Benninck, François Coebel,
 Huce van Assendelft, Willem Pijnsen ende
 Reynier Brimdt, Raedtsluyden in Hollandt,
 in kennisse van my, op te ploye stont geteyckent,
 A. Sandelin. *Onder stondt geschreven, gecolla-
 tioneert tegens die principael acte, bezegelt met
 een wythagent Zegel, in root Wasse, ende daer me-
 de bevonden accordeerende, by my Frans van Tey-
 lingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt
 toegelaten, i'oirconde mijn Subsignature, ende
 was geteyckent*

F. de TEYLINGEN.

*Privelegie van Carolus Roomsch Keyser,
Anno 1530. den 26. September; Rakende 't
verkieſen en vermeerderen der Vroetſchap.*

CAREL by der gratie Godts Roomſch Keyſer, altijd vermeerder des Rijcks, Koningh van Germanien, van Caſtilien, van Leon, van Granade, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, &c. Ertzhertoge van Ooſtenrijck, Hertoge van Bourgondien, van Brabant, van Limburgh, van Luxemburgh, &c. Grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Ferrette, van Hagenault, van Namen, &c. Prince van Swabe, Marckgrave des heylighen Rijcks, Heere van Vrieſlandt, van Salijns, van Mechelen, der Stadt, Steden ende Landen van Uytrecht ende van Over-Yſſel, ende Dominateur in Aſie ende Africa; allen den ghenen die deſen onſen Brieve ſullen ſien, ſaluyt: wy hebben ontfangen die ootmoedige ſupplicatie van onſen beminden Burgermeeſteren, Schepenen ende Rade onſer ſtadt van Alckmaer, over hen-luyden ende den gemeenen burgeren ende inwoonende der ſelver Stadt, inhoudende hoe de voorſz. Stadt eertijds by onſe Voorſaten, Graven van Hollandt, ende byſonder by wijlen onſen Heere ende Vader, Koningh Philips van Caſtilien, zaliger memorie, by

by Oôtroÿ ende Privelegie verſien is gheweest van een Vroetſchap van veertigh perſoonen, de welcke de Wethouders aſſiſteeren in alle heuren ſaecken, concernerende 't profijt ende gemeen welvaert der voorchreven Stadt, hadden oock altydt ſekere dagen voor 't vernieuwen van der Wet, aldaer ſekere ghetal van perſoonen te kieſen, ende den ſelven den Schout in der tijdt weſende te preſenteeren, om uyt de ſelve te kieſen ende ordonneeren, Burgermeesters, Schepenen ende Threſoriers, voor den naestkomende laere, van welcke Oôtroÿ ende Privelegie die voorſaaten van de ſupplianten ſomwijlen ghebruykt hebben ende ſomwijlen niet. Ende ſoo dan onſe voorchreven Stadt die by den innemen ende be-roovinge der ſelver, door den Gelderſchen ende Vrieſen ſwaerlicken beſchadight ende verdeſtrueert is geweest, om te verhoeden heure ghe-heele deſolatie, geen beteren Raedt gheweten en heeft dan daer een Vroetſchap van veertigh perſoonen op te richten, ſoo hebben ſy ons 't ſelve in den laere van xviii. leſtleden te kennen gegeven, ende van ons der voorſz. Vroedſchap ge-worven van ſeſthien perſoonen, alleenlijck dat door die groote ſware Oorloghen die onlanghe geweest zijn tegens die Gelderſche ende Stichtſche, onſe voorchreven Stadt van Alckmaer groote ſware laſten, ſchade ende verlies geleden heeft, daer ſy niet uyt en kan gheraecken, over-

mits

mits de krancke hulpe, assistentie ende bystandt van de voorsz. Vroedtschap van xvj. persoonen, ende 't sober ende kleyn getal van dien, want als men tot sekere dagen communicatie houden sal tot profijt en welvaert van der Stede, soo en komen van die voorschreven xvj. persoonen, representerende de Vroetschap, naeuwelyck ses ofte achte, overmits dat eenige heure koopmanschappen ende andere neeringhen rijsen, elcks foeckende sijn broodt te winnen, sulcks dat deur absentie van hen-luyden die voorschreven Stadt grootelijcks verachttert ende ghedampnificeert werdt; ende noch meer soude, ten ware dat hun supplianten daer op versien werde met een nieuwe Vroetschap; voor een tydt van Jaren, gelyck als hier voortyds gheweest is, om in tyden van noodtsaecke de voorscheven Stede de subvenieren in heuren lasten, ommeslaghen ende andere noodsaecken, alsoo sy seggende ons daeromme seer ootmoedelyck aenroepende: Zoo is 't, dat wy de saken voorschreven overmerckende, ende daer op gehadt 't advys, eerst van onsen Rentmeester van Kennemerlandt, daer nae van onsen lieven getrouwen eerste Raedt ende luyden van onsen Kamere van Rade ende Rekeninge in Hollandt, ende ten lesten van den Hoofden ende luyden van onsen secreten Rade ende Financien, den voornoemde supplianten by deliberatie van onser vrundtlicker liever Vrouwe Moye, Ertzhertoginne

hertoginne van Oostenryck, Hertoginne ende Gravinne van Bourgondien, voor ons Regente in desen onsen Nederlanden, geoctoyceet, beliest ende gheconsenteert hebben, octroyeeren, believen ende consenteeren, gevende hun faculteyt ende concent uyt onse sonderlinghe gratie mits desen, dat sy in de plaetse van seshien een Vroetschap van vier-en-twintigh personen voortaan sullen mogen hebben, de welcke voor dese eerste reyse by sekere onse Commissarissen gekoozen sullen werden uytten rijcksten en notabelsten van den inwoonende onser voorsz. Stadt van Alckmaer, ende voorts by den selven geëedt, welcke xxiv. personen op heuren eedt Jaerlicks ses daghen voor den ordinarisen dagh van den vernieuwen van den Wet, der selver onser Stadt uytten rijckdom van dier, ende van den rijcksten, verstandighsten ende rechtveerdighsten, eerst ses personen, daer na veerthien ende ten lesten vier kiezen sullen, ende die ons oft onsen Stadthouder van Hollandt in der tijdt presenteren om uytten eersten ses personen drie Burgermeesteren, uytten veerthien seven Schepenen, ende uytten vieren twee Thresoriers te kiezen, ende te ordonneren totter administratie van der Justitie ende Regimente onser Stadt goeden, voor een ende 't naeste toekomende Jaer, die onse Schout van Alckmaer voortseeden sal, ende ofter yemandt van der Vroedtschap aflijvigh geraeckte te worden,

den, soo sullen sy supplianten ons ofte onse voornoemde Stadthouder drie andere mogen nomineeren, om daer uyt eenen gekooren ende gestelt te werden in de plaetse van den dooden: indien oock eenigh van der Burgermeesteren, Schepenen ofte Thresoriers binnen den Jare van heurluyden administrate aflijvigh worde, in sulcken gevalle sullen de voornoemde xxiv. personen van der Vroedtschap, in de stede van dien onse oft onsen Stadthouder voorgenoemt, twee personen van den notabelsten van den Stadt presenteren, om den eenen van hun in de stede van den aflijvigen te kiezen ende te ordonneren, alles gheduerende den tijdt van ses Jaren, de welcke ingaen sullen ten dage dese onse jegenwoordige, op onse voorz. Rekenkamer, gepresenteert ende geregistreert sullen zijn, soo sy supplianten 't effect van desen niet eer genieten en sullen: ontbieden daerom den voornoemde Hoofden ende luyden van onsen secreten Rade, Præsident ende luyden van onsen grooten Rade, Stadthouder, eerste Raedt ende luyden van onsen voornoemden Rade ende Rekeningen in Hollandt, onsen Schout van Alckmaer ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren ende Officieren, heuren Stedehouderen ende elcken van hun besonder, soo hem dat aengaen magh, dat sy de voornoemde supplianten desen jegenwoordige in onse Rekenkamer geregistreert zijnde, als boven van der

voorz.

voorsz. Vroedtschap, in der voegen ende manieren, ende voor den tijdt boven gementioneert doen laten ende gedooogen, rustelick en vredelick genieten ende gebruycken, sonder hun daer inne te doen noch laten gheschien eenigh hinder ofte impediment ter contrarie, want ons alsoo belieft. Des t'oirconde hebben wy onsen Zegele hier aen doen hangen, gegeven in onse stadt van Mechelen den xxvj. dagh van September, in 't Jaer ons Heeren duyſent vijf hondert ende dertigh, van onser Keyſerriick d'eerſte, ende van onsen anderen Rijcken, te weten van Caſtilien ende anderen xiv. Op de ploye ſtondt geſchreven aen d'een zijde van 't Zegel, by den Keyſer in ſijn Rade, ende ondertekent Dubiont; noch ſtondt geſchreven aen d'ander zijde van 't Zegel, op ten tweeden dagh in December, in 't Jaer duyſent vijf hondert ende een-en-dertigh, ſoo zijn deſe Brieven van Octroye, navolghende haeren inhoudt gepreſenteert in der Kameren van de Rekeningen in den Haghe, ten burele ende deur bevel ende Ordonnantien van den luyden van den Rekeninge geregistreert in 't tweede geluwe Register, ruſtende in den voorchreven Kamere, beginnende primo Maye xvc. xxvij. folio cix. Actum op ten dagh ende in 't Jaer als boven, by my onderteyckent Damas; *Onder ſtondt geſchreven, gecollationeert teghens t'originaele Octroy, bezegelt met een nythangent Zegel, in rooden Waſſe, ende*

ende daer mede bevonden accorderende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ., by den Hove van Hollandt toegelaten, t'oirconde mijn Subsignature, ende was geteykent

F. de TEYLINGEN.

Bewilligingh der Schepenen van Wormer en Jisp, wegens de Sluyse in de Beemsterdijck, Anno 1531. den 31. May.

WY Jan Matthijsz., Gerbrant Willemsz., Claes Pieterfz., Claes Gaems, Pieter Gerbrantsz., Andries Jansz. en Pieter Jansz., Schepenen in Wormer ende Jisp; oirconden, kennen ende belijden voor ons ende voor onse nakomelinghen ende ghebueren van Wormer ende Jisp voorschreven, dat dese Sluyse daer mentie of gedaen wordt in dese Brief ende lettere boven verklaert sal wesen, nu ende ten eeuwighen daghen boven open; in kennisse des waerheydts tot verloecke ende begeerte der steden van Amsterdam ende Alckmaer, soo hebben wy Schepenen voornocmt onse Dorps Zegel van Wormer hier onder, ende door desen acts transfix aen gehangen, in 't Jaer ons Heeren duyfent vyfhondert en een-en-dertigh, op ten laesten dagh in Maye; *Onder stondt geschreven; gecollationeert teghens 't principael*

pael transfix, bezegelt met een wythhangent Zegel, in groene Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my als vooren onder geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Confirmatie van Carolus Roomsche Keyser, Anno 1532. den 19. November; Behelsende 't vertrecken der poorteren, en 't inkomen der vreemden.

CAREL by der gratie Godts Keyser van Romen, altydt vermeerder des Rycks, Koningh van Germanien, van Castilien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorcque, van Sardanien, van den Eylanden van Indien ende van der vaster Aerde der Zee Oceane, Ertzhertoghe van Oostenrijck, Hertoghe van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Limburgh, van Luxenburgh, &c. Grave van Vlaenderen, van 'Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Ferette, van Hagenault, van Namen, &c. Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vriesslant, van Salijs, van Mechelen, der Landen van Uytrecht ende van Over-Yssel, ende Dominateur in Asie ende in Africa; allen den ghenen die desen onsen Brieve sullen

A a

sien,

fien, ſaluyt: wy hebben ontfangen die ootmoedige ſupplicatie van onſen beminden Burgermeesteren, Schepenen ende Rade onſer ſtadt van Alckmaer, ſoo voor hem ſelven als oock in den name van den gemeenen poorteren ende ingeſetenen van dier inhouden, hoe ſy ſupplianten in den laere xvc. ende thiente leſtleden, om te vervallen de ſchulden ende laſten daer ſy doen in waren, verworven van wijlen hooghloffelicker memorien van onſen lieven Heer ende Grootvader, Keyſer Maximiliaen, diens ziele Godt genadigh zy, ende ons onſe opene Brieven van Octroye in forme, als dat van woorde te woorde hier na volgt:

Maximilinen by der gratie Godts gekooren Keyſer van Romen, altijt vermeerder 's Rijcks, Koningh van Germanien, van Hongaryen, van Dalmatien, &c. van Croatien, &c. ende *Caerle* by der ſelver gratie Erts-hertoghen van Ooſtenrijck, Princen van Spanjen, van de twee Sicilien, van Jeruſalem, &c. Hertogen van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Limburgh, van Luxenburgh ende van Gelre, Graven van Vlaenderen, van Habsborgh, van Tyrol, van Artoys, van Bourgondien, Paltsgraven ende van Henegouwen, Landtgraven van Elſas, Princen van Swaben, Marckgraven des heylighen Rijcks ende van Burgauw, van Hollandt, van Zeelandt, van Phyr, van Kyburgh, van Namen
ende

ende van Zutphen, Graven, Heeren van Vrieslandt, van der Windischmarck, van Portenau, van Salijns ende van Mechelen; Allen den genen die desen onsen Brief fullen sien, saluyt: wy hebben ontfangen die ootmoedighe supplicatie van onsen beminden die Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt onser stede van Alickmaer, soo voor hem als voor ende in den name van alle die poorters ende inwoonders van diere, inhoudende hoe dat omme te vervallen ende te recouvreren die groote ende sware kosten ende lasten daer inne de selve Stede belast is, soo voor die resectie, onderhoudt ende fortificatie van diere, als te betalen die renten ende pentien daer sy in verbonden is, mitsgaders hare portie van onser bede ende subventie; soo hebben die voorschreven supplianten onlanghs geleden, merckende dat veele diverse hare poorters vertrocken in andere Steden en plecken, hebben gemaect seker statuyt, by den welcken gheordonneert is dat van doe voortaan alle poorters ende poorterffen die elders vertrecken wilden, achterlatende heure poorterye, ofte die vreemden die aldaer poorters ofte poorterffen goeden souden willen verdeelen end aenvaerden, by successie gehouden fullen wesen te betalen voor de exuwe ten profijte van onsen voorsz. Stede, alsulck recht ende portie als men betaelt ende geeft in der Stadt ofte Stede, daer hen die voorsz. poorter ofte poorterffen

transporteeren sullen, oft uyt die welcke die geene die de succeffie aenvaerden sullen, insgehijs poorters ofte inwoonders zyn of wesen sullen, welcke statuyt ende ordonnantie redelyck ende deughdelyck zyn, soo en souden nochtans die selve supplianten daer of willen of moghen useeren ende ghebruycken, sonder des oorlof, Octroy ende consent van ons te hebben, alsoo sy segghen, ons ootmoedelyck daerom biddende: soo is 't, dat wy die saken voorsz. overgemerckt, ende hier op gehadt 't advys van onsen lieven ende ghetrouwen, die Stadthouder, Præsident ende luyden van onsen Rade ende Rekeninge in Hollandt, wy hebben den voornoemden supplianten genegen wesende tot heurer voorsz. bede ende supplicatie, gegonnen, geoctroyeert ende gewillekeurt, ende uyt onser sonderlinge gratie gonnen, Octroyeren ende willekeeren, hen gevende oorlof ende consent midts desen onsen Brieve, dat sy van den statuyt ende ordonnantie vooren verhaelt mogen useeren en gebruycken, ende dat sy dien achtervolgende van nu voortaan moghen nemen tot profijte van onser voorsz. stede Alckmaer, van allen poorters en poorterssen die uytter selver Stede vertrecken, abandonnende heure poorterye, en oock van dien vreemden luyden, die aldaer poorters ofte poorterssen goeden sullen komen deylen ende aenvaerden by succeffie ende versterffenisse, alsulcke recht van de

de exuwe als men betaelt ende geeft in andere Stede oft Steden, daer hen die voorz. poorters ende poortersken transporter en sullen, ofte uyt die welcke die geene die de successie sullen willen aenwaarden komen: ontbieden daeromme ende bevelen onsen voorz. Stadthouder, Praesident ende luyden van onsen Raedt ende Rekeninghe in den Hage, Baljuw van Alckmaer, Rentmeester van Vrieslandt ende Kennemerlandt, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren ende Officieren, dien dit aengaen ofte aenroeren mach, heuren Stedehouderen ende elcks van hen bysondere soo hem toebehooren sal, dat sy den voornoemden supplianten doen laten ende gedoogen van dese onse gratie, gunste ende oetroye, ende van al den inhouden van desen, in der voeghen ende manieren boven verhaelt, rustelijck, vredelijck ende volkomelick genieten ende gebruycken, sonder hem te doen oft te laten geschien eenigh hinder, letsel ofte moeyenister contrarien, want ons alsoo gelieft. Des t'ouconden hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen, ghegheven in onse stede van Gent den xxviij. dagh in Maerte, in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende thien, ende van den Rajken van ons Keyser, te weten van Germanien 't xxv. ende van Hongaryen, &c. xxj. Op te ploye stondt geschreven, by den Keyser ende mijn Heere den Ertz-hertoghe in

heuren Rade, ondertakent *Haneton*.

Ende al eerst de voornoemde supplianten t'effect van der voorsz. gratie ende concessie sint den voorsz. Jaere van thien, altydts gheuseert ende ghebruyckt hebben, nochtans overmits dat sy verleent werde geduerende onse onbespærtheit, besorgen sy hun t' selve hier namaels gecubicieert te mogen worden, ten zy dat ons gelieve hun de selve concessie te confirmereen, ende hun luyden daer op te verleenen onse openen Brieven daer toe dienende. Soo is 't, dat wy de saccken voorsz. overmerckende, gheuegen wosende ter bede van den voornoemde supplianten, te mede datte soo open ende op te palen van onsen Klande van Hollandt ghelegen, ende by den verleden oorlogen ende diverschen tochten van knechten swaerlijck beschadicht zyn geweest, den selven supplianten hebben in den ghevalle als boven, by deliberatie van onser vruutlicker lieven Suster der Koninginne Douagiere van Hongaryen ende van Bohemen, Ertz-hertoginne van Oostenrijk, van onser wegen Regente in desen onsen Nederlanden, ende by advijse van den Hoofde ende luyden van onsen secreeten Rade, t'effect onser voorsz. andere opene Brieven van den Jaere xvc en thien geconfirmeert ende confirmeeren, ende soo verre des noodt zy van nieuws verleent, gheoefroyert ende gheconsenteert, verleenen, oefroyeren ende consenteren uyt onser

onfer sonderlinger gratie by desen, dat sy noch ende voortaan tot profijt onse voorschreven Stadt van allen haren poorteren ende poortersslen daer uyt vertreckende ende haere poorterye abandonneerende, oock mede van de vreemde luyden die daer poorters ofte poortersslen goeden sulen willen komen aenvaerden oft deelen by titule van successie ende versterf, alsulcke Recht van exuwe fuller moghen nemen als men in anderen onsen Steden betaelt, daer hem de voornoemde poorters ende poortersslen transporteren, oft uyt de welcke de ghene die sulcke successie eyschen komen fullen, soo verre sy dat alsoo deughdelicken geuseert ende gebruyckt hebben; ontbieden daerom ende bevelen onsen lieven ghetrouwen Stadthouder, eerste Raedt ende luyden onser Kamere van den Rade ende Rekeninghe in Hollandt, Baljuw van Alkmaer; Rentmeester van Kennemerlandt en van Vrieslandt; ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren ende Officieren, haren Stedehouderen ende elcken van hun befondere, dat sy de voornoemde supplianten van desen onsen tegenwoordiger gratie, confirmatie, octroy, nieuwe concessie van al den inhouden van desen in der voeghen ende manieren als dat boven verhaelt staet, doen laten ende gedogen, rustelick, vreedelyck ende volkomelyck genieten ende gebruycken, sonder hun luyden te doen of te laten

A a 4

geschien

geschien eenigh hinder, letsel ofte moeyenister contrarien, want ons alsoo gelieft. Des 't oirconden hebben wy onsen Zeghel hier aen doen hanghen, gegeven in onser stadt van Bins den xix. dagh van November, in 't Jaer ons Heeren duyfent vyf honder twee ende dertigh, van onsen Keyferrycke 't derde, ende van onsen Rycken van Germanien, Castilien, &c. xvij. op te ploye standt geschreven, by den Keyfer in synen Rade, ende onderteyckent Verdinck; noch stondt op de ploye geschreven collatie is ghedaen; Onder stondt geschreven, gecollationeert teghens 't principael Octroy, bevestigelt met een wythhangent Zegel, in rooden Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, 't oirconden myn Subsignature, ende was geteyckent.

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Carolus Roomsch Keyser, Anno 1545. den 1. April; Rakende de Marcktdagen, en 't verkoopen der goederen op bysondere dagen.

CAREL by der gratie Godts Roomsch Keyser, altijd vermeerder des Rijcks, Koningh van Germanien, van Castilien
van

van Leon, van Granade, van Arragon, van, Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardanie, van de Eylanden van Indien ende vaster Eerde der Zee Oceane, Ertzhertoge van Oostenrijck, Hertoge van Bourgondien, van Brabant, van Limburgh, van Luxemburgh ende van Gelre, Grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Hene-gouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Ferette, van Hagenault, van Namen, van Zutphen, Prince van Swabe, Marckgrave des heylighen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns, van Mechelen, van der Stadt, Steden ende Landen van Uytrecht, Over-Yssel, ende Groeninge, ende Dominateur in Asie ende Africa; allen den ghenen die desen onsen Brieve sulen sien, saluyt: van wegen onsen beminden Burgermeesters ende Regcerders onser stede van Alckmaer, over ende in de name van den inwonende ende poortereren aldaer, is ons vertoonit ende te kennen gegeven ghewest, hoe dat die voorfz. Stede seer swaerlijck in de verpondinghe van onse bede belast is boven alle andere Steden in Holland gelegen, gheen neeringe ter werelt hebbende, dan dat die inwonende van Texel; Wieringen, Huyfduynen, mitsgaders den Dorpluyden, woonende onder den Zouten Zeedijck ende anderen, gewoonlicken zijn met haren Schuyten ende Schepen ter Marckt dagen te ko-

men met hare Koorn, Boter ende Kase, binnen der voorfz. Stede, die men gewoonlijcken aldaer houdende is Donderdaghs, Vrydaghs ende Saturdaghs, ende aldaer in 't openbaer hare goet te verkoopen, ende wederomme koopen 't selve hen-luyden van noode wefende, nu is 't soo dat dickwils by storm ende onweder die voorfz. inwoonders die over de Zuyder Zee gefeten zyn, tottea precisen Marcktdaghen hier boven ghe-noemt niet komen en moghen, maer arriveren Maendaghs, Dinghsdaghs, Woensdaghs, ende haer-luyder Koorn, Boter ende Kase in 't openbaer op ter straten (daer men de gewoonlijcke marckt-dagen dagelijcks houdende is) te verkoopen, ende wederomme koopen dat hen-luyden nootelijk is, ende alsoo die voornoemde thoonders beduchtende zijn, dat men eenigfins die selve die alsoo haer goet in 't openbaer verkoopen daer inne soude moghen behalen, over ghemerckt dat sy-luyden verkoopen haer goet op te Marckt op andere dagen dan die Marckt-dagen hier boven verhaekt, soo hebben sy ons daeromme seere ootmoedelijck versocht dat ons believen wille hen te gonnen ende accorderen, dat allen den gheenen die sullen willen komen met eenige Kooren, Boter, Kase ende andere Victualie, binnen onse voorfz. stede van Alckmaer sullen mogen verkoopen, ende wederomme koopen in alder manieren als men op te Marckt-dagen

gen

gen gewoonlijcken is te doen; ende hen-luyden daer op doen expedieren onse opene Brieven in behoorlijke forme: Soo is 't, dat wy die saken voorsz. over gemerckt, ende hier op gehadt 't advies van onsen lieven ende ghetrouwen d' eerste ende andere van onsen Rade ende Rekeningen in Hollandt, den voornoemden supplianten genegen wesende tot heure voorsz. supplicatie, hebben gegonnen, geoctroyeert ende geconsenteert, gonnen, octroyeren ende consenteren wyt sonderlinghe gratie by desen, dat men binnen onse voorsz. stede van Alckmaer tot allen tijden ende by wien het zy, sal mogen koopen ende verkoopen, alderhande Koorren, Boten, Kasen ende andere Victualie, sulcks als men gewoonlijk is te doen alle Marckt-dagen der selver Stede, mits altydt observerende ende blijvende in heure figuur, alle die andere punten ende het voorder inhouden van den placat lefswerf van onsen wegen gepubliceert op 't stuck van der voorsz. victualien: ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende ghetrouwen die Hooft-Præsidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Rade, die voornoemde eerste ende andere van onsen Rade in Hollandt, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren ende Officieren, dien dit aengaen sal moghen, heure Stedehouderen ende een yegelijk van hen bysonder, soo hem

hem toebehooren sal, dat sy die voornoemde supplianten van desen onsen octroy ende onsent in der voeghen ende manieren voorenverhaelt, doen laten ende ghedogen, rustelijck, vrodelijck ende volkomelijck genieten ende gebruycken, sonder hen te doen of te laten geschien eenigh hinder, letsel ofte moeyenisse ter contrarien, want ons alsoo gelieft. Des r'oirconde soo hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen, gegeven in onser stadt van Bins, den eersten dagh van April, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijft hondert vijfen-veertigh, van onsen Keyserrijcke: 't xxvj. ende van onsen Rijcken van Spanjen ende anderen 't xxx.; op te ploye stontd gheschreven by den Keyser in sijnen Rade, ende onderteyckent *N. Stricij.* Onder standt geschreven, gacellationeerst tegens die principael octroy, bezegelt met een nythangent Zegel, in roodt Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my *Fraus. van Teylingen*, Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, t'oirconde mijn Subsignature, ende was geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Hands-

*Handtvest van Carolus Roomsche Keyser,
Anno 1545. den 23. December; Handelende
van de Exuwe-gelde.*

CAREL by der gratie Godts Roomsche Keyser, altydt vermeerder des Rijcks, Koningh van Germanien, van Castilien, van Leon, van Granade, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardanie, van den Eylanden Indien ende vasten Landen der Zee Oceane, &c. Ertzhertoge van Oostenrijk, Hertoghe van Bourgondien, van Lotharingen, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh ende van Gelre, Grave van Vlaenderen, van Artoys, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Frette, van Hagenault, van Namen ende van Zutphen, Prince van Swabe, Marckgrave des Heylighen Rijcks, Heere van Vrieslant, van Salijns, van Mechelen, van der Stadt, Steden ende Landen, van Uytrecht, Over-Yssel ende van Groeninghen, ende Dominateur in Asie ende Africa; den eersten onsen Deurwaerder of Sargiant van Wapenen hier op versocht, saluyt: wy hebben ontfanghen die ootmoedighe supplicatie van onsen beminden die Burgermeesters, Schepenen ende Raedt onser stadt van Alckmaer, soo voor hen selven als oock in den naeme van de ghemene poor-

poorteren ende ingefetene van dier, inhoudende hoe dat sy fypplianten in den Jaere xvc. thiene, omme te vervallen die groote schulden ende fware lasten daer sy-luyden doen inne waeren, van wijlen hooghlofficker memorien onsen lieven Heere ende Grootvader, Keyser Maximiliaen, diens ziele Godt genadigh zy, ende ons verkregen onse opene Brieven van Octroye, by de welcke hen-luyden ghegunt ende geoctroyeert was 't effect van sekere Statuyt ende Ordonnantien by hen-luyden gemaeckt, in de voorsz. opene Brieven breeder verklaert te mogen useeren ende ghebruycken, ende dat sy-luyden alfulcks van doen voortaan souden mogen nemen ten profijte der selver Stede, van alle poorters ende poorterssen, die van doen voortaan uyt der selver Stede soude vertrecken, abandonneerende haere poorterye, ende oock van den vreemden luyden die aldaer poorters ofte poorterssen goeden souden komen deelen ende aenvaerden by succeffie ende versterffenisse, alfulck recht van exuwe als men betaelde ende gevende was in andere Steden ofte plaetsen, daer hen (die voorsz. poorters ende poorterssen transporter en souden, ofte uyt de welcke die gene die de succeffie souden willen aenvaerden komen souden, ende al was 't soo dat sy supplianten 't effect van 't selve octroy ende gratie zedert de concessie van dien altijdt tot den Jaere xvc. xxxij. ghebruyckt hadden

den, nochtans beduchtende dat men hen in toekomstende tijden soude moghen obiceren dat 'et selve octroy verleent hadden gheweest, geduerende ons onbejaertheit, soo hebben sy-luyden in den selven Jaere xxxij. van ons geobtineert andere opene Brieve van octroy ende gratie, daer by hen van nieuws geoctroieert ende geconsenteert is geweest, van doen voortaan ten profijte der selver Stede van alle hare poorteren ende poorterssen daer uyt treckende ende hare poorteryen abandonnerende, oock mede van den vreemden luyden die daer poorters ofte poorterssen goeden souden willen komen aenvaerden ofte deelen, by tytele van successie ende versterf, alfulck recht van exuwe souden mogen nemen als men in andere Steden betaelt, daer hem die voorsz. poorters of poorterssen transporteren, of uyt de welcke die gene die fulcke successie eyschen komen sullen, van welck voorsz. octroye die supplianten heure voorgaende possessie continueren, oock sichten altijd geuseert ende gebruyckt hebben tot nocht toe, dan verduchten dat sy-luyden by den geen en van heure poorters ofte poorterssen die uyt die voorsz. Stede vertrecken, ende oock van den geen en die van buyten aldaer erf ontfangen, dickwils gecircumveniert ende bedrogen worden, overmits dat die supplianten alfulcke personen niet bequameelijck en konnen bedwingen mit parate executie tot

tot overleveringe van de ſtaet ende inventaris, van den goeden ende betalinge van 't recht van den exuwe, 't welck den voorſz. ſupplianten redondereert tot heur-luyden groote præjuditie ende intereſt, ende meer ſal ten zy dat hen-lieder by ons hier inne niet verſien worde met onſe be- hoorlycke proviſie ende remedien van Juſtitie, ons daerom ſeer ootmoedelyck biddende: Soo is 't, dat wy de ſaecken voorſz. overgemerckt, u ontbieden ende committeren by deſen, dat in- dien u blycke dat van de voorſz. octroye die ſel- ve van onſe Stede altydt geuſeert ende gebruyckt hebben tot noch toe, ghy in dien gevalle tot ver- ſoeck van de voorſz. ſupplianten, doet ſcherp bevel van onſen wegen op ſekere groote peynen jegens ons te verbeuren, allen ende eenen yeghe- lycken perſoonen van wat ſtate ofte conditie die zyn, het zy Teſtamenteurs, Vooghden, Cura- teurs, Bewinders ende allen anderen dien 't be- hooren ſal, ende daer af ghy verſocht ſult wor- den, die hen-lieder uit de voorſz. Stede tran- ſportereren mitter woôn in andere Steden ofte plecken, of den gheen en die eenige erffeniſſe of goeden uyt die voorſz. Stede transporteeren oft ontfanghen, dat ſy binnen den tydt van een maent, naer dat ſy-luyden hen uyt die voorſz. Stede getransportæert ofte eenige erffeniſſe ofte goeden aldaer ontfangen ſullen, hen-lieder ſuffi- ſant ende pertinent inventaris te leveren, inhou- dende

dende volkomen verklaringhe ende specificatie van den goeden, soo wel meubele als inmeubelen: actien, uytſchulden ende inſchulden, geldt, gout, ſilver, gemunt ende ongemunt geen uytgeſondert, als uytter voorchreven Stede deur 't veranderen van domicile ofte poorterschap ende oock deur 't verſterven eenighſints ghealtereert ofte getransporteert ſal worden, gheſterckt by eede als 't behoort, ende de ſelve goeden laeten waerden ende eſtimeeren by luyden hen des verſtaende, ende voorts betaelen alſulcke recht van exuwe als men in anderen ſteden betaelt, daer hen die voorchreven poorters oft poortersſen transporteren, oft uyt de welcke die ghene die ſulcke ſucceſſie eyſſchen komen ſullen, binnen een maent daer na als voorchreven is, hen-luyden daer toe bedwingende by alle behoorlijke wegen ende manieren van bedwangh, redelijke ende tamelijke, ende in ghevalle van oppositie, weygheringhe ofte vertreck, die voorchreven beveelen, op peynen ſtant grijpende, soo wel van 't voorchreven inventaris te leveren als van den voorchreven rechte van de exuwe binnen eenre maent nae de voorchreven waerderinge te betalen, den onwillighen daer toe bedwingende by gyselinghe van haerluyder perſoon, ſonder de ſelve te ontslaen, ten zy midts namptiſeerende 't voorſz. Recht, niet jeghenſtaende oppositie of appellatie gedaen ofte doen, ende ſonder præ-

B b

juditie

juditie van dier, ter tijdt toe parthyen ghehoort anders daer inne geordonneert sal wesen, daghvaerdt d'opposanten, weygherers ofte vertreckmaeckende te komen ende compareeren t'eenen tamelijcke dage, voor onse lieven ende getrouwen den Stadthouder, die eerste ende anderen onsen Raeden in Hollandt, omme te segghen die redenen van haer luyder oppositie, weygheringe ofte vertreck, t'antwoorden, procederen ende voorts sien ordonneeren als 't behooren sal, overschrijvende ten selven dage die voorschreven van onsen Rade in Hollant, wes ghy hier inne gedaen sult hebben, den welcken wy bevelen ende committeren dat sy parthyen die gehoort, doende goet kort recht ende expeditie van Justitie, want ons alsoe gelieft, niet jeghemtaende eenige subrepticelijcke Brieven verkregen ofte verkrijgen, ter contrarie. Gegeven in onser stadt van Uytrecht den xxij. dagh van December, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert vijf-en-veertigh, van onsen Keyserrijcke 't xxvj. ende van onsen Rijken van Castilien ende anderen 't xxx. Onder stondt geschreven by den Keyser in sijnen Rade, ende ondertekent *Onder de Coppe stondt geschreven, gecollationeert tegens 't principael Oitroy, bezegelt met een groot uythangent Zegel, in rooden Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt gead-*

*geadmiteert, t'omronde mijn Subſſignature, en
was geteykent*

F. de TEYLINGEN.

*Requeſt aen de Rekenkamer van Hollandt,
weghens 't verlegghen eens Overtooms in den
Huygendijck, Anno 1547. den 5 Maert.*

Op huyden den v. Maerte, Anno xvc. ſc-
ven-ende-veertigh, ſtilo curie Hollan-
die, naer dat die luyden van der Re-
keninghe in den Hage geſien en geſilteert heb-
ben de Requeſte hen-luyden in den name ende
van weghen der Keyſerlijcke Majesteit, als
Grave van Hollandt, gepreſenteert van weghen
Burgermeesters ende Regheerders der ſtede van
Alckmaer, inhoudende hoe dat op ſijne Maje-
ſteits Dijck, gelegen in den Huygendijck, te
ſtaen placht een Overtoom met ſekere Windaes
aldaer die groote ende kleyne Schuyten overge-
wonden ende getoogen worden, om deur den
Schermer die weeck-marckten tot Alckmaer met
Booter, Kaes ende alderhande andere goeden,
daer de Keyſerlijcke Majesteit de Waghe toebe-
hoort, die eenen grooten Penninck Jaerlijcks
in pachte geldt, bequamelicken ſouden moghen
verſoecken, daer toe geordonneert was dat elcke
Schuyte betalen ſoude voor 't overwinden ende
trecken van dien, volgende ſekere cotype aen de

felve hare Requeste gehecht, soo hier na volght: te weten, dat een groote Schuyt van een brouwte Biers oft anderhalf, geven soude vijf duyts, item een Schuyte van xxiv. tonnen Biers, eenen halven stuyver, item een Pettemer ofte groote Schagher Veerschuyt, drie duyts, ende een kleyne Veerschuyt een oortghen, ende dat de ghene die selve sijn Schuyt aldaer overtrecken wilde, vry soude zijn sonder gehouden te wesen yet te betalen, ende alsoo (Godt betert) nu in de maent van December leffleden, den selven Huygendijck midts den grooten storm ende onweder van winde, deur-gebroocken ende den Overtoom mitten Windaele daer op staende mitte watere van den voorschreven Schermer verloopende ende wegh gespoelt was, tot groote grieve ende achterdeele van der stadt van Alckmaer ende andere personen, met haer Schuyte aldaer passeerende, van noode wesen soude een andere Windaes aldaer ofte elders te doen maecken, versoccken de selve supplianten by de selve haere Requeste, dat men hen-luyden soude willen accorderen tot haren koste't selve Windaes metten Overtoom te moghen verleggen, ende stellen westwaerts van den voornoemden Huygendijck, als wesende beter gheleghen ende veel bequamer plaetse dan daer den Overtoom metten Windaes voor de inundatie te staen plagh, &c. ghescien mede daer op 't advijs van den Rentmeester van den Vroonlan-

landen, daer by blijkt dat in 't consenteeren de supplianten heur-luyder verfoeck, de Keyserlijke Majesteit noch niemandt anders daer by gepræjudicieert en soude wesen, ende dattet goet waere eerst daegs gemaect ter plaetse hier boven gealligeert, soo hebben de selve van de Rekeninge, naer convicatie ten bureele daer op gehouden, den supplianten geconsenteert ende geaccordeert, consenteeren ende accordeeren by desen, soo veel in hen is, dat sy den voorschreven Overtoom mitten Windaele sullen mogen doen maken ende versetten westwaerts van den Dijk ten minsten grievende ende meesten welvaert van den Dijk, soo sy best kunnen ende mogen, mits nemende ende exigerende alleenlijk alfulcken Recht voor 't overtrecken ende opwinden van den selven schuyten als men dat van ouden tyden gewoonlijk is te ontfangen, ende gelijk die van den Stadt op ten Overtoom buyten Alckmacr. tot Schagen oft op Nieuwdorp elcks op heur-luyder Overtoom dat heffen ende ontfangen, ende gelyckerwijs dat hier vooren in 't lange verhaelt staet, sonder 't selve te excederen oft andere nieuwigheyt daer inne te plegen, ende dat behouden de Keyserlijke Majesteit, ende eenen yegelycken sijns Rechts, oft hier nae bevonden werde yemandt beter Recht daer toe te competereen. Actum ten bureele in der Kamer van der Rekeninge in den Hage, ten dage ende laere als boven;

onder stontt gheschreeven my tegenwoordigh,
 ende ondertekent *Arman.* *Ouder de Coppe stontt*
geschreeven, gecollationeert tegens die principael
Afste geschreeven in Franchijn, ende ondertekent
als vooren, waer jegens dese Coppe bevonden is
accorderende, by my Erans van Teylingen,
Notaris Publ. by den Hove van Hollandt sege-
laten, t'circonde mijn Subsignature, ende waer
geteyckent.

F. de TEYLINGEN.

Handtveest van Philips de II. Koningh
van Spanjen, Anno 1556. den 7 Julius; Te-
gers de lange Rechtsvorderingen.

PHILIPS by der gratie Godts Koningh
 van Castilien, van Leon, van Arragon,
 van Engelandt, van Vranckrijk, van Na-
 varre, van Napels, van Sicilien, van Majorc-
 que, van Sardainie, van den Eylanden van In-
 dien ende vasten Lande der Zee Oceane, Ertz-
 hertoghe van Oostenrijk, Hertoghe van Bour-
 gondien, van Lotrijk, van Brabandt, van Lim-
 burgh, van Luxenburgh, van Gelre ende van
 Milanen, Grave van Habsburgh, van Vlaende-
 ren, van Artois, van Bourgondien, Paltgrave
 ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zee-
 landt, van Namèn, van Zutphen, Prince van Swa-
 ben, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van
 Vries-

Vriesslandt, van Salijns, van Mechelen, van den
 Stadt, Steden ende Landen van Uytrecht, Over-
 Yssel ende Goochinghen, ende Dominatour in
 Asie ende Africa; allen den geenen die desen on-
 sen Brief sullen sien schuyt: wy hebben ontfan-
 gen die cottomedige supplicatie van onsen lieven
 bevrienden Burgermeesters onser stede van Alck-
 maer, Hoorn, Enckhuyzen, Edam ende Mennic-
 kedam, ghelighen in onsen Lande ende Graef-
 schappe van West-Vrieslandt, over ende uytten
 name van den burgers, inwoonders ende inghe-
 setenen van der Jurisdiction der voorsz. Stede,
 inhoudende hoe dat die selve Steden op die ne-
 gotiatie ende koopmanschap gestindeert zijn,
 ende daer deure principalijcken in wesen blijven
 ende onderhouden worden, sulcks dat men in
 saecken van koopmanschap aldaer alle Rechts-
 vorderinge gewoonlijk is te doene, sonderlick
 ende sonder lange treyne van Proceffe te obser-
 veren, tot vordernisse niet al'eene van de burgers,
 inwoonders ende die voorsz. ingesetenen, maer
 oock tot allen vreemden kooplieden, die de sel-
 ve Steden dagelijcks met heuren koopmanschap-
 pe frequenterende ende besoeckende zijn, noch-
 tans alsoo by liyden van calange, tribulatoirs
 ende dier gelijcken, dagelijcks hoe langer hoe
 meer alle naerstigheyt gedaen wordt, onder dexel
 van Justitie die voorsz. Rechtsvorderinge te be-
 letten, soo gebeurt 't dickmaels dat die voorsz.

burgers, inwoonders ende andere inghesetenen der voorsz. Stede ende Jurisdictien van dien, soo wann'er sy yemandt in rechte betrocken hebben, omme heur achter wesen te consequeren ende sententie tot heuren voordeelen geobtimeert hebbende van heuren schulden ende achterwesen, niet te min van d' effecte van der selver sententie ende heuren schulden gefrustroert werden, deur dien dat sulcke luyden van calange ende bysonder die hem meest wel vermogen van de selve sententie, hoe wel die somme dickmaels daer inne sy ghecondemneert werden soer kleyn is, appellieren an onsen Rade in Hollandt, ende daer na in onsen secreten ende grooten Rade, ende sulks voor den selven heure appellatien prosequeren, op hoope dat sy-luyden deur middel van dien, de schamele luyden ende andere heure partyen adverse oorsaken geven souden, sonderlinge in kleynen saken, niet weerdigh omme grooten moeyten ende kosten daeromme te doen, lichtelijck te verstaen tot compositie ofte transactie, oft mits dat die selve partye somtijds den macht niet en heeft omme sijn goet recht te vervolgen, genoodtsaeckt souden zijn 't selve te laten vervallen interupt, ende consequentelicken met sulcken middelen van doen ende langhe treyne van processen t'hauze te onthouden tegens alle redelijckheyt, 't welck oock tendeert tot groot interest van den Jurisdictien der

der voorſz. Steden, die welcke mits den voorſz. appellatien den burgers, inwoonders ende andere goede luyden, die vrydomme van de ſelven Steden frequenterende, geen kort Recht ende Juſtitie in 't executeren van heuren vonniſſen moghen adminiſtreren, tenderende alſoo 't gunt des voorſz. is, tot oppreſſie ſonderlinge van den ſchamelen luyden ende andere inwoonders der voorſz. Steden; ende alſoo die voorſz. ſupplianten ſchuldigh zyn heuren poorters, inwoonders ende ingeſetenen der vrydomme der ſelver Steden, ende byſonder den ſchamelen luyden te deffenderen ende ſulks te doen dat tot welvaert van den voorſz. Steden den Koopman in alles gheruſt magh werden; ſoo hebben ſy ons ootmoedelyk verſocht dat om der voorchreven oppreſſien ende anderen inconvenienten te verhouden, indien die eerſte gewefen vonniſſe der voorchreven Steden heure executie fouden mogen hebben, op cautie ten minſten ter ſomme toe van tſeſtigh ponden van veertigh groote 't pont eens, ons believen wilde daer inne te remedieren by behoorlycke ſtatuyt ende ordonnantie, ende daer van doen expedieren onſe opene Brieven van octroy daer toe dienende: ſoo is 't, dat wy die ſaecken voorſz. over ghemerckt, ende hier op gehadt 't advys van onſen lieven ende getrouwen d' eerſte ende andere van onſen voorſz. Rade in Hollandt, den voornoemde ſupplianten genegen

wifende t' houre voorsz. supplicatie, hebben ge-
 octroyeert, gheacordeert ende gheschutten,
 octroyeeren, acorderen ende statueren voer
 edict perpetuel mit desen onsen Brieffe, dat nu
 voortaan niemant van wat stae, qualiteyt oft
 conditien hy zy, niet en sal mogen appellaren
 van eenige vonnissen by den Gerechten der voorsz.
 Steden gedorven, niet mentende die somme
 van tseftigh ponden, van voersigh grooten
 Vlaems t' pondt, meer dan die selve vonnissen,
 t' zy interlocutoire ofte diffinitive, haer crone
 hebben sullen onder behoorlijcke ende sufficient
 cautie, ende sulcks by den Gerechten der voorsz.
 Steden elcks in haer tegend gecnoontent sullen
 werden, niet teghentende oppositie of appellatie
 ende sonder prejudicie van diere: onthouden
 daeromme ende bevelen onsen lieven ende ghel-
 trouwen den Hoofst-presidenten ende Luyden
 van onsen voorsz. secreten ende grooten Raede,
 den voorsz. van onsen Raede in Hollandt, ende
 allen anderen onsen Rechten, Justicieren, Offi-
 cieren ende Ouderfamen, wien dat aengam sal mo-
 ghen, haeren Stedehouderen ende een yngelijck
 van hen by sonder soe hen toebecommen sal, dat sy
 den voorsz. supplicanten van desen onsen
 octroy, statuyt ende ordonantie seer ende in der
 manieren vooren verhaelt, doen laten ende gedo-
 gen, rustelijck, vriedelijck ende volcomelijck ge-
 nieten ende ghebruycken, sonder hem te doen ofte
 la-

laten geschien eenigh hinder, letsel ofte moey-
niffe ter conuenien, want ons alsoo gelieft. Des
voorgaende hebben wy onsen Zegel hier aen doen
hangen, gegeven in onse stadt van Brusselle, den
vij. dagh in Julio, in 't Jaer ons Heeren duyfent
vijf hondert ses ende vijftigh, ende van onsen
Rijcken te weten van Spanjen ende Sicilien
e'eerste, en van Engelandt, Vranckrijk ende
Napels 't derde, op te ploye stondt geschreyen,
by den Konigh in sijnen Rade, onderteyckent
M. Strick. *Nach stont onder de principale copye
geschreyen, gecallationeert ende bevoonden accor-
derende van woerde tot woerde jegens den originar-
len Oefroye, hebbende aenen uythangende Zegel,
in rooden Wasse, gantsch, gawe ende ongeraseert,
by my der stede van Heeren Secretaris, ende onder-
teyckent*

J. de JONGE.

*Handtvest van Philips de II. Koninghe
van Spanjen, Anno 1557. den 22. Januarij;
Bakende de verpachtinge van sekere Dames-
nen.*

PHILIPS by der gracie Gods Konigh van
Castilien, van Leon, van Arragon, van
Engelandt, van Vranckrijk, van Navar-
re, van Napels, van Sicilien, van Majorique,
van Sardainien, van den Eylanden van Indien
en-

ende vaster Eerde der Zee Oceane, Ertzhertoge van Oostenrijck, Hertoghe van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre, van Milanen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, Prince van Swaben, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijs van Meche-
len, van der Stadt, Steden ende Landen van Uytrecht, Over-Yssel ende Groeningen, ende Dominateur in Asie ende in Africa, allen den ghenen die dese jegenwoordige sien sullen, salut: alsoo omme te turneren ende te vervallen die seer groote ende excessive schulden ende achterwesen, daer mede wy in 't aenkomen ofte nemen van de possessie ende administratie van onse Landen van herwaerts overe ons bevonden hebben belast, soo wel door die laeste voorleden Oorloghe ende Fortificatie van onsen steden, Vlecken ende Frontieren, erectie van eenighe nieuwe Fortressen, als oock van het onderhoudt ende soldye van onsen luyden van Oorloge ende anderlins, mitsgaders omme te eviteren dat wy voortaan weder niet en souden vervallen in soo grooten ende excessiven fraict van Finantien, in die welcke wy ons jegenwoordelick bevinden, uyt saecke van de boven genoemde lasten, heeft
ons

ons goedt ghedacht te doen verkoopen ende belasten, ofte in pandtschap uytgeven eenige van onse Domeynen, tot sekere groote somme van penningen in hooft-somme, ende dat wy tot dien eynde by andere onse opene Brieven, in dato den eersten Iuny, Anno xvc. ses-en-vijftigh, geauthoriseert hebben den hoogh-geboren ende mogenden Prince, onsen seer lieven ende wel beminnden Neve, Ridder van onser Ordene, ende Gouverneur Generael van onsen voorschreven Nederlanden, den Hertoge van Savoyen, mitsgaders onsen lieven ende getrouwen den Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerde van onsen Domeynen ende Finantien; dan gemerckt onse voorz. Neve, noch die voorschreven van onsen Finantien, die voorschreven verkooping in persoon niet en hebben mogen doen, van noode was te ordonneeren eenige ander particuliere Commissaristen, omme daer toe te verstaen ende te vaceren onder sulcke commissie ende instructien als hen van onsent wegen ghegeven sonde werden; soo hadden wy considererende 't gunt voorschreven is, ende ons volkomelyck betrouwende op de wytheyt, getrouwigheyt, legeté ende goede deligentie van onsen lieven ende getrouwen, d' eerste ende andere luyden van onser Kamere van de Rekeninge in Hollandt, den selfden by onsen opene Brieven van Commissie, in dato den x. Septembris, lvj. voorleden, gecommit-

mitteert ende gheordonneert, omme terstondt ende in deligentie by eenighe van heut-luyder Collegie te doen procedeeren, in den quartieren onder de voorsz. Kamere sorteerende, tot verkoopinghe van den partyen van onsen Domeynen, soo wel hooge middelen, laege Heerlickheden als Moolens, Vyvers, Landen, Beemden, Thienden, eeuwige Renten, onlosbaere Chynsen, Erf-pachten ende allen anderen, van wat nature ende conditie die al te samen mochten zyn, tot onsen meesten profyte ende minsten schade, ter somme van drie hondert duyfent ponden van veertigh grooten onser Vlaemischer munten 't pondt, in hoofst-somme, ende dat al volgende d' instructie tot dien sijne ende effecte by ons ghedaen expedieeren op de voorsz. van onse Rekeningen in Hollandt, omme die voorsz. voorschreven hoofst-somme komende van de voorsz. verkoopinghe weder te employeren, soo wel tot ontlastinghe van de andere parthyen van onsen Domeynen, als oock tot quyttinghe van onsen voorsz. schulden ende achterwesen, mitsgaders tot onderhoudt van onsen voorschreven luyden van Oorloge ende betalinge van andere lasten die souden moghen op-komen, al ter defentie ende bevrydinghe van onsen voorsz. Nederlanden, sulcks als by onsen voorsz. Neve bevonden soude mogen werden te behooren: bevelende voorts onsen voorschreven Luyden van onser Kamere

van

van de Rekeningen in Hollandt te doen deliv-
ren die voorſz. penningen by de voorſz. koopers,
in handen van den principalen Rentmeesters in
elck quartier, op drie termynen ende payen, by
egale portien, volghende d' inhouden van de
voorſz. instructie; welke Rentmeesters den
ſe'fden koopers ſouden geven haere Brieven van
quitanctien, de welke wy wilden dat hen ſtre-
ken ſoude betalinge ende ontlafſtinge, ende had-
den de ſelfde voor ſulcks geauctoriseert ende au-
ctoriſeren als noch by deſe jegenwoordige onſe
Brieve, wel verſtaende dat die voorſz. Rentmee-
sters ghehouden ſouden weſen die voerſchreven
hooft-ſomme te leveren in handen van onſen
Ontfangher Generael, van onſer voerſchreven
Finantien, Robert de Bouloingne oft andere toe-
komende, ende boven dien particulier rekeninge
te doen van alle die parthyen van de voerſchre-
ven verkoopingien, waer van ſy handelingende
administratie gehadt ſouden hebben, omme na-
volghende die ſelfde rekeninge te doen, die cor-
rectien daer ende ſoo 't behooren ſoude, tot ver-
ſceckerheydt van den genen die de ſelfde par-
thyen ghekocht ſouden hebben, daer toe met al
't gunt daer aenkleeft, gevende den voerſchreven
van der Kamer van onſer Rekeningen in Hol-
landt ende heuren Gecommitteerden volkomen
macht, auctoriteyt ende ſpeciael bevel, d' welck
achtervolghende hadden die voerſchreven van
onſer

onser Kamere van de Rekeningen in Hollant oft
 die Ghecommitteerden van heur-luyder Colle-
 gie, naer voorgaende ende solemnele Kerck-ge-
 boden ende affixien van Biljetten tot diversche
 plaetsen ghedaen, te koope geboden eenige par-
 thyen van onse Domeynen daer toe ghehouden
 hebbende twee verscheide ende openbaere zit-
 dagen; dan soo wy geadvertceert zijn geweest dat
 die verkopinge van onsen voorschreven Domey-
 nen, by voorgaende Kerck-geboden ende tot
 twee zit-dagen ghedaen als boven, seer kleyne
 somme van penninghen immers die voorschre-
 ven hoofdsomme van drie hondert duyfent gul-
 dens eens, op vele na niet uytgebracht en heeft,
 sulcks dat wy daer mede niet beholpen en zijn,
 nochtans en moghen behelpen in onsen voorz.
 lasten die groot ende swaer zijn, hebben daer-
 omme den voorschreven van onse Rekeninge in
 Hollandt, by voorgaende onse opene Brieven en-
 de andere in dato den tweede in Maye, xvc. se-
 ven-en-vyftigh, geauthoriseert en autoriseren
 by desen, om eenige onser Domeynen te mogen
 verkoopen ende in pandtschap uytgeven, achter-
 volghende 't welcke is by de voorschreven van
 onser Rekeningen onder anderen overgekomen
 met Cornelis Gerbranz., Dirck Pieterfz. ende
 Janne Dirckfz. Burgermeesters ende Regeerders
 der stede van Alckmaer, als dat sy tot behoef der
 selver Stede in kope hebben sullen den tol aldaer,
 ghel-

gheldende's Jaers xxxv. ponden, van veertigh grooten 't stuk, ende dit al op het goedt believen van ons, dan naer dien wy van 't gunt voorsz. is by den luyden van den Kamer onser voorschreven Rekeningen, in 't lange geadverteert zyn geweest, hebben wy die voorschreven koop geaggreert ende aggreren by desen; ende want den voorschreven van Alckmaer van den voorsz. koop van noode zyn onse behoorlycke opene Brieven daer toe dienende: Soo is 't, dat wy die voorschreven saecken over ghemerckt, ende hebbende die voorschreven verkoopinge voor aengenaem, ende willende ter goeder trouwen procederen metten voorschreven van Alckmaer, koopers, ende hen-luyden verseeckeren soo dat behoort, hebben den selfden by advijse ende rijpe deliberatie van onsen voorschreven Neve, den Hertoghe van Savoyen, ende den Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerde van onsen Finantien verkocht, gecedeert en getransportcert, verkoopen, cederen ende transporteren by desen, den voorschreven tol geldende als vooren by hen-luyden gekocht, omme den selfden tol by hen-luyden oft actie des van hen-luyden hebbende te houden, te besitten ende ghebruycken, in vryen eygendom als heur-luyder vry, eygen ende proper goet, in sulcker vryheydt als wy ende onse Pachters de selfde tot noch toe beseten hebben gehad, sonder dat wy onse erven

C c

ende

ende nakomelingen, Graven ofte Gravinnen van Hollandt, den selfden tol hier namaels sullen mogen lossen, redimeeren ofte eenige losse daer aen hebben, houden, pretendeeren oft reserveren in eenigher manieren, midts by den voorschreven van Alckmaer uytreyckende voor den erflicken koop van den voorschreven tol, die somme van seventhien hondert vijftigh ponden, van veertigh grooten 't stuck eens, te betalen op drie termijnen, als Jacobi seven-ende-vijftigh, Lichtmisse daer aen volgende, ende Jacobi acht-ende-vijftigh, t'elckens een derdendeel, ende dat in handen van onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt, jeghenwoordigh oft andere toekomende, die gehouden werdt daer af behoorlijcken quitantie te geven ende oock daer van ontfangh te maecken, reeckeninge, bewijs ende reliqua te doene tot onsen profijte metten anderen penningen van sijnen ontfange, ende sullen die voorsz. koopers oft actie van desen van hen hebbende, heuren vryen wille metten voorsz. tol moghen doen, consenteeren den voorsz. koopers den selfden tol te moghen verkoopen, versetten ofte transporteren, in 't geheel ofte in deel, aen sulcke waerlijcke personen als 't hem goet duncken sal, 't zy Officieren ofte andere; welcke verkoopinge ofte transport wy van nu voort als dan geconfirmceert hebben ende confirmeren by desen, sonder daeromme

omme andere Brieven van ons oft onsen erven ende nakomelinghen te moeten verwerven, ende tot meerder verseeckertheydt van den voorz. koopers oft actie van desen van hen hebbende, hebben wy gerenunchieert ende renunchieren by desen onse jegenwoordige Brieven alle Keyserlijke en Koninghlijke Rechten, mitsgaders allen anderen die Princen souden mogen pretenderen, ende oock alle 't geene men soude mogen ofte willen allegeeren, omme dese jegenwoordige verkooping te invalideren, ende bysondere den rechten disponerende dat generale renunchiatie van egeender waerde en is, ten zy de speciale voorgae, behoudelicken voorts dat die voorz. koopers desen onsen jegenwoordigen Brief gehouden werden te leveren ofte te seynen in onser Kamere van de Reeckeninghe in Hollandt, binnen drie Maenden naer date van desen, om aldaer tot onser verseeckertheydt geregistreert te werden, op te verbeurte van 't effect van dien: ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die Hooft-Præsidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Rade, den Stadthouder Generael, d'eerste ende andere luyden van onsen Rade ende Rekeninge in Hollandt, den voorz. van onsen Finantien ende allen anderen onsen Rechteren, Officieren ende ondersaten, ofte haeren Stadthouderen, dien dit aengaen sal, dat sy den voor-

schreven koopers ofte actie van desen van hen hebbende, doen laten ende ghedogen van dese onse jeghenwoordighe verkoopighe, cessie ende transport, op de conditien in der voegen ende manieren voorsz. rustelijck, vredelijck, eeuwelijck ende erffelijck genieten ende gebruycken, sonder hen te doen noch te laten geschien eenigh hinder, letsel ofte moeyenisse ter contrarien, procederende by de selfde van onsen Finantien ende Rekeninghen ter verificatie ende interne-ment van desen onsen jegenwoordige Brieven naer hare forme ende inhouden, want ons alsoo gelieft, niet tegenstaende eenige ordonnantien, restrinctien, bevelen, eeden ende allen anderen saecken ter contrarie, de welcke hoe wel die alhier niet geinsereert en staen, wy willen nochtans dese gehouden ende geacht vervolght te werden, al of die in't lange alhier verhaelt ende geinsereert waren, ende dat 't selfde den voorsz. koopers ofte actie van desen van hen hebbende nochte der voorsz. van onsen Finantien ende Rekeningen, in desen niet hinderen noch præjudiceeren en sal in eeniger manieren. Des t'oirconde hebben wy onsen Zegele hier aen doen hangen, gegeven in onser stadt van Brusselle, den xxij. January, in't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert seven-en-vijftigh, van onsen Rijcken te weten van Spanjen, Sicilien, &c. 't tweede; ende van Engelandt, Vranckrijk ende Napels, 't vierde;

de; onder stondt geschreven, by de Koningh, den Hertoge van Savoyen, Gouverneur Generael, den Heere van Berlaymondte ende van Hachicourt, Hoofden, Heer Joes de Damhoudere, Ridder, ende Aelbrecht van Loo, Gecommitteerde van de Finantien ende anderen tegenwoordigh, onderteyckent *d'Overloope*. Noch stondt mede geschreven, die Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerde van de Domeynen ende Finantien, ons Heeren des Konings consenteerden alsoo veele als 't in hen is, dat d'inhouden van desen zy gedaen ende volbragt alsoo sijne Majesteit dat wilt ende ordonneert by desen, geschreven ten burele van de Finantien te Brusselle, onder de hant-tekenen van den selfden Hoofden Thresorier Generael en Gecommitteerde, den laetsten dagh van Decembri, xvc. lvij, onder stondt getekent J. de Mondtmorency, J. de Damhoudere, A. van Loo. *Noch stont op de rugge geschreven, gesien by den luyden van de Rekeningen in den Haghe, 't inhouden deser opene Brieven van wegen den Regeerders der stede van Alckmaer, ten burele deser Kamere overgebracht, hebben de selfde Brieven geinterineert, midtsgaders ghesenteert ende consenteerden midts desen, voor soo veele als in hen-luyden is, dat 't inhouden van dien zy gedaen ende volbracht, sulcks sijne Majesteit dat wilt ende beveelt gedaen te zijne, ende zijn die selfde*

Brieven gheregistreert in 't Registre van de verkoopinge ende belastinge van de Domeynen ; in do Rekenkamer van Hollandt, gehouden t'zedert den eersten dagh January, xvc. vijf-en-vijftigh stilo curie Hollandia, folio cccxxv. ; actum ten burele der voorschreven Rekeningen, den xx. dagh January, xvc. acht-en-vijftigh, naer schrijven s Hove van Hollant, my jegenwoordigh ondertekent Snouckaert ; noch stondt onder geschreven die hoofd-somme over die koop ende op te termijnen in desen verklaert, bekenne ick als Rentmeester van Kennemerlandt ontfanghen te hebben, omme Rekeninge bewijs te doen tot profijte van den Koningh, t'oirconde mijn handt-teken gestelt op ten xij. Decembris, xvc. negen-en-vijftigh, onder geschreven Staipaert. Onder de copje stondt geschreven, gecollationeert tegens 't principael Oetroy, bezegelt met een uythangent Zegel, in roodt Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Frans van Teylingen, Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, t'oirconde mijn Subsignature, ende was geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Pri-

*Privelegien van Philips de II. Koningh
van Spanjen, Anno 1557. den 4. November;
Behelsende 't maken van een nieuwe Wage.*

PHILIPS by der gratie Godts Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Enghelandt, van Vranckryck, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardanie, van den Eylanden van Indien ende vaster Eerde der Zee Oceane, Ertzhertoghe van Oostenrycke, Hertoghe van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre ende van Milianen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zuthen, Prince van Swabe, Marckgrave des heylighen Rycks, Heere van Vrieslandt, van Salyns, van Mechelen, van der Stadt, Steden en Landen, van Uytrecht, Over-Yffel ende Groeningen, ende Dominateur in Asie ende Africa; allen den genen die dese jegenwoordige sien sullen, saluyt: wy hebben ontfanghen die ootmoedighe supplicatie van onsen wel-beminden die Burgermeesteren, Schepenen ende gemene Rade onser stadt van Alckmaer, geleghen in onsen Landen ende Graeffschappe van Hollandt, inhoudende hoe dat wy binnen der voorschreven Stede hebben den inkomste ende

profyte van der Waghe aldaer, geldende althans Jaerlicks de somme van seven hondert tseftigh ponden van veertigh grooten onser Vlaemscher munte 't pondt; ende alsoo de plaetse daer de selve Wage staet seer enge ende naeuwe is, ende dat men niet meer dan een schaleen mach ghebruycken omme te weghen, daer nochtans wel vier behoeven soude of meer, waer deur den Pachters van der Waghe in der tydt ghenoodtsacckt zyn tot heuren grooten kosten op te stellen twee of meer Waghen ende schalen, buyten 't voorschreven principael Waegh-huys op diversche ende verscheiden plaetsen, 't welck geschiet tot groote interest ende ongherief van den koopers, verkoopers, van de Pachters ende dat meest ist onsen achterdeele ende interesse; ende omme hier inne te voorsien ende remedieren, soo hebben sy supplianten voorsien een bequame plaetse binnen der selver Stede, daer men soude mogen stellen een bequaem Waegh-huys, in de welcke gehangen ende gestelt soude mogen worden drie ofte vier schalen, daer oock goede ruymte van plaetsen souden mogen vallen, maer alsoo 't selve niet en mach geschiede sonder groote kosten, de welcke wel sullen belopen ter somme van drie duyzent ses hondert Carolus guldens of meer, soo by 't opkoopen ende afbrecken van sekere huysen daer omtrent staende, als van de timmeragie van 't nieuwe Waegh-huys, en alsoo

wy

wy Jaerlycks inkomfte ende profyt van de felve waghe genietende zyn, fulcks dat alle drie Jaeren de Pacht verhooght wordt ende tot meerder prys komt, soo hebben de voorschreven supplianten ons ootmoedelyck verfocht, dat ons ghelieven wille hen te auctorifeeren de voorschreven plaetse te moghen koopen, ende een Waegh-huys te doen timmeren, omme alle d' omgeseten Dorpen te bet te mogen gerieven, ende alsoo 't selve mede eensdeels sal komen tot verbeteringe van de voorz. Stede ende vordernisse van de excysen, soudent de voornoemde supplianten te vreden zijn te dragen 't heuren kosten de twee deelen van alle 't gunt dattet kosten sal, ende 't selve Waegh-huys mitter Schalen ende Gewichten t' onderhouden ten eeuwigen dagen, 't heure koste ende laste, midts dat wy consenteeren soudent een derdendeel van den koope ende timmeragie t'onzen laste te dragen, ofte eens te contribueren daer toe de somme van twaelf hondert ponden van veertigh grooten Vlaems, ende die te doen betalen in drie Jaren by gelijcke portie, ende dat die Pachters voor 't selve onderhoudt gehouden sal zijn Jaerlicks te betalen de voornoemde Stede achthien ponden van veertigh grooten, boven sinen pacht, als 't selve tot hare mede gepleeght wordt, ende dat de voornoemde Pachters nergens wegen en sal dan in 't voornoemde Waegh-huys, ende hen op alles te doen

expedieren onse opene Brieven in behoorlijcke forme : doen te weten , dat wy de saken voorfsz. overgemerckt , ende hier op gehadt 't advijs eerst van onsen Rentmeester Generael van Kenne-merlandt ende West-Vrieslandt, Cornelis Stalpaert, van der wijle, die hem behoorlijcken geïnformceert heeft op 't geene des voorfsz. is , ende besondere of 't selve ons ende der voorfsz. Stede profijtelyck wesen soude, ende daer na van onsen lieven ende getrouwen die Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerde van onsen Domeynen ende Finantien, den voornoemden supplianten genegen wesende tot heure voorfsz. bede ende begeerte, hebben geöctroyeert, gheconsenteert ende geaccordeert, octroyeren, consenteren ende accorderen, hen ghevende oorlof ende consent uyt onser sonderlinghe gratien by desen, dat sy ten koste der selver Stede fullen mogen doen oprichten ende timmeren een nieuwe ende bequaem Waegh-huys, aen de Zuydtzijde van den heyligen Geesthuysse, 't welck sy ten eeuwighen dagen onderhouden fullen met vier, vyf ofte meer Schalen, metten gewichte daer toe dienende, indien 't van noode bevonden wordt, ende dat tot sulcke wyde, hooghte ende bequaemheyt, als by den jegenwoordigen Pachter ende 't meesten deel van de voorgaende Pachters van der selver Waghe, tot vordernisse van eenen yegelicken te Wage komende, meest

oir-

oortbaerlijck bevonden sal worden, ende uyt onser meerder gratie hebben den selven gheaccordeert ende geconsenteert, tot vordering van de timmeragie van 't voorsz. nieuwe Waegh-huys, de somme van ses hondert ponden van veertigh grooten onser Vlaemscher munte 't pondt eens, daer af sy betaelt sullen worden op drie Paesschens by ghelijcke portie, daer van Paesschen xve. acht-en-vijftigh d'eerste wesen sal, ende dat by handen van onsen voornoemde Rentmeester Generael van Kennemerlandt in der tijdt wesende, willende ende ordonnerende daer-en-boven dat tot onderhoudenisse van de voorsz. Waegh-huys, Schalen ende Gewichten met datter aenkleeft, der selver Stede Jaerlijcks betaelt sal worden by den Pachters oft bedienders van de voorschreven Waghetwaelf gelijcke ponden; ende om 't selve Waegh-huys te bequamelicker te mogen stellen, hebben wy als noch de voornoemde supplianten geauctoriseert ende auctoriseeren by desen, dat sy sullen moghen opkopen alfulcke huysingen als totte erectie van dien van noode sal wesen, mits de selve betalende ter tauxatie van drie neutrale personen, die de Burgermeesteren daer toe sullen ordonneeren, de welcke oock sullen moghen taxeren de ghebueren die by 't afbreken van fulcke huysen ghebaet sullen werden, te contribueren in den koop ende afbreken der selven, soo sy na redene sullen vinden

te

te behooren; willende ende ordonneerende dat de selve Wage te geenen tijden op andere plaatsen getransfereert ofte in 't geheel ofte deel elders sal moghen gehouden worden, maer sal eeuwelijcken aldaer moeten blijven, behoudelijck ende op conditie dat mits dien de voornoemde supplianten fullen doen legghen ende maecken (soo verre 't selve niet gedaen en is) een Brugghe over die Mient, ten eynde een yegelijck van de Voordam gerieflicker toegangh ende commodieuser acces ende gebruyck sal moghen hebben van de voorfz. Waghe, ende sal oock een yegelijck in 't particulier ghehouden wesen die platinghen op die Zijldeldam ende op die Voordam in te leggen, ende die straten soo breed fullen blijven als die strate is neffens die huyfinge van Cornelis Mentenfz. op die west-zyde van die Mient, streckende van die steenen brugge by Jan Coman Maertenfz. totte houten brugge neffens die Afterdam, op dat die landt-luyden met haere Schuyten mogen wenden ende keeren; behoudelijck oock dat de voornoemden supplianten, aengaende 't maken en onderhouden van't voorfz. Waegh-huys, met 't gunt hier vooren verhaelt staet, gehouden fullen wesen binnen drie maenden nae date van desen te geven ende overleveren heure verbandt-Brieven in onser Rekenkamere in Hollandt, op de pene van te verbeuren 't effect van desen, ende voorts fullen sy oock ghehouden worden dese onse

onſe jeghenwoordighe Brieven van Oôtroye te dragen ofte ſeynden in onſe voorſz. Rekenkamer in Hollandt, binnen ſes maenden na dato van deſen, om aldaer t'onſer verſekert heden bewaert ende geregistreert te worden: ontbieden daeromme en bevelen onſen lieven ende ghetrouwen die Hooft-Præſidenten ende luyden van onſen ſecreten ende grooten Rade, die Stadthouder, d'eerſte en andere luyden van onſen Rade ende Rekeninghe in Hollandt, den voornoemde van onſe Finantien, onſen Rentmeester Generael van Kennermerlant, ende allen anderen onſen Rechteren, Juſticiëren ende Officiëren ende onderſaten, dien dit aengaeu ſal, ende eenen yegelyken van hen byſonder, dat ſy den voornoemde ſupplianten van deſe onſe jegenwoordige gratie, giſte, auctorifatie, oôtroy ende conſent op de conditien, in der voeghen ende manieren boven verhaelt, doen laten ende gedoogen, ruſtelyk ende vredelick genieten ende gebruycken, ſonder hen te doene noch laten geſchien eenigh hinder, letſel oft moeyeniſſe ter contrarien: ontbieden voorts den voornoemde van onſen Rekeninghe in Hollandt, dat zy in de Rekeninghe die onſen voornoemde Rentmeester Generael van Kennemrlant, in der tijdt zijnde, voor hen doen ſal, lijden ende paſſeren in 't uytgeven van dien, de ſomme van ſeſſe hondert ponden munte voorſchreven eens, die wy den voornoemde ſupplianten

ten

ten tot vorderinge en baete der timmeragien van de voorfz. nieuwe Wage toegevoegt en geaccordeert hebben, foo voorfz. is, sonder eenige fwarigheyt, mits overbrengende copye auctentique van defen, voor eens ende d'eerfte reyse alleenlijck, want ons alfoo ghelieft, niet tegenstaende eenige ordonnantien, restrinctien, gheboden of verboden ter contrarien. Des t'oirconde foo hebben wy onfen Zegel hier aen doen hangen, ghegeven in onfer ftadt van Bruffel, den iv. dagh van Novembri, in 't laer ons Heeren duyfent vijf hondert feven-en-vijftigh, van onfen Rijcken te wten van Spanjen, Sicilien, &c. 't tweede, en van Engelandt, Vranckrijck ende Napels 't vierde; voor op de ploye ftondt gefchreven by den Koningh, den Heere van Hachicourt, Hooft, Heere Joes de Damhoudere, Ridder, ende Aelbrecht van Loo, Gecommitteerde van de Finantien, ende andere jeghenwoordigh, ende onderteyckent *d' Overloope*. Noch ftondt op de felve ploye gefchreven, op huyden den xx. January, xvc. feven-en-vijftigh, *ftilo curiae Hollandiae*, naer dat dese jegenwoordige Brieven van octroye in der Rekenkamer van Hollandt geprefenteert, ende ten burele der felfer Kamere gevisiteert zijn geweest, zijn ter ordonnantie van den luyden der felfer Kamere alhier geregiftreert, in 't derde geluwe Regiftre, in der felfer Kamere gehouden zedert prima January xvc. lv. *ftilo*

stilo curiæ Hollandiæ, 't voorfz. folio lvij. verso, in kennisse van my aldus onderteikent *J. Splinter*. Onder de copye stondt geschreven, gecollationeert tegens 't principael Octroy, bezegelt met een groot wyt-hangent Zegel, in roden Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, 't oirconden myn Subsignature, ende was geteykent

F. de TEYLINGEN.

Privelegie van Philips de II. Koningh van Spanjen, Anno 1558. den 26. Junius. Handelende van 't stellen van twee Watermoolens.

PHILIPS by der gratie Godt; Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Engelandt, van Vranckrijck, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardainie, van den Eylanden van Indien ende vasten Lande der Zee Oceane, Ertzhertoghe van Oostenrijck, Hertoghe van Bourgondien, van Lotrijck, van Brabandt, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre ende van Milanen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen, van Zutphen, Prince van Swaben,

ben, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns, van Mechelen, van den Stadt, Steden ende Landen van Uytrecht, Over-Yffel ende Groeninghen, ende Dominateur in Asie ende Africa; allen den geen en die desen onsen Brief fullen sien saluyt: wy hebben ontfangen die ootmoedige supplicatie van onsen welbeminden die Burgermeesteren onser stadt van Alckmaer, in onsen Lande ende Graeffschappe van Hollandt, metten Gedeputcerden van de Dorpen daer omtrent gheleghen, als van Warmenhuyfen, Outkarspel, Harinckarspel, Noskerwoudt, Zuderwoudt, Broeck, S. Pancras, Outdorp ende van Coedijck, in den name van hen-luyden ende haeren mede ingelanden, geleghen in Geestmer-ambacht, daer onder wy onse Vroonlanden hebben, inhoudende hoe dat in den Jaere xvc. vier-en-dertigh tot nut ende groote merckelyken profijte, van den voorsz. Landen, opgestelt zijn vier Water-moolens, omme daer mede artificialicken afgangck van Water te maecten, tot welcken voorschreven vier Moolens onse voorschreven Vroonlanden, soo wel contributie ende betalinghe doen als d'andere Landen soo dat behoort, ende alsoo by experientie van de voorschreven Moolen-meesteren, met haren volgers, bevonden is als dat de voorschreven vier Moolens niet bequamelicken genoegh mochten uytmalen 't water van de voorschreven Landen, daer-

Sacromme de voorschreven Moolen-meesteren,
 met haren volgers, tot nut, oorbaer ende noode-
 lijcken behoeften der voorschreven Landen, tot
 hulp ende ontlastinge van de voorschreven vier
 Moolens, in den Jaere vijf-en-vyftigh leetleden,
 bestet ende opgestelt noch twee nieuwe Water-
 moolens, ende op dat die wateren binnen die
 voorschreven Landen in bequame hooghten ge-
 laten ende gehouden mogen werden, soo dat die
 lage als hooge Landen te beter heyninge behou-
 den sullen, midts oock dat die Beeften bequamer
 te drincken sullen hebben, ende daer-en-boven
 dat een yeghelijk binnen de voorschreven Lan-
 den te beter soude moghen met haren Schuyten
 varen, wenden ende keeren, hebben tot dien
 eynde by advijs ende consent van den Dijckgra-
 ve ende Waerschap, gheaccordeert ende gheor-
 donneert sekere peylen ende pompen tot oorbaer
 van de voorschreven laege ende hooge Landen,
 ende om de onkosten van 't stellen van de voor-
 schreven twee nieuwe Moolens omme te slaen,
 soo zijn alle de voorschreven Moolen-meesteren
 van de voorschreven Moolens met haren volgers,
 naer voorgaende ghewoonten omtrent Petri ad
 Cathedram, leetleden vergadert gheweest op
 't Stadthuys binnen onser voorschreven stede van
 Alckmaer, aldaer behoorlijke rekeninghe van
 't stellen van de voorschreven twee nieuwe Moo-
 lens gedaen ende ghemaect is, soo dat op elcke

D d

Gras-

Graslants, ommegeflaghen is twee stuyvers ende eenen halven, ende alsoo onse voorz. Vroonlanden by de twee nieuwe Moolens, soo wel mede geprofiteert zijn als d' andere particuliere personen Landen voorschreven, daer mede de selve Vroonlanden in eenen rinck bedijckt zijn, waeromme de voorschreven supplianten, hebben onsen Rentmeester van den Vroonlanden Jaerigh van Tiepma verfocht, dat hy soude willen van de voorschreven Vroonlanden mede contributie ende betalinghe doen, totte voorschreven twee nicuwe Moolens, gelijk d' andere voorschreven Landen doen, maer heeft voor antwoorde gegeven dat hy dies aengaende van ons geen last noch speciael ordonnantie daer toe en hadde, ons daeromme ootmoedelick biddende, dat ons ghelieven wille te ordineren ende committeren onsen voorschreven Rentmeester mede contributie ende betalinghe te doen, van onsen voorschreven Vroonlanden, totte voorschreven twee nieuwe Moolens, gelijk die andere voorschreven Landen, ende hen daer op doen expedieren onse opene Brieven in sulcken saecken dienende: doen te weten, dat wy de saecken voorschreven overghemerckt, ende hier op gehad 't advijs, eerst van onsen voorschreven Rentmeester van den Vroonlanden, Jaerig van Tiepma, de welcke hen op't selve des voorschreven is, wel ende behoorlijcken gheinformeert heeft, daer na van onsen

licven

lieven ende ghetrouwen die luyden van onse Reeckeninghe in Hollandt, die hen daer op ingelijcks by eene van heure medebroederen hebben doen informeeren, ende voorts van den Hoofden, Thresorier Generael ende Gecommitteerde van onse Domeynen ende Finantien, gegengen wesende ter bede ende begeerten van den voornoemden supplianten, sonderlinge aenghesien dat om die merckelijcke melioratie van onse laghe Vroonlanden, midtsgaders die vermeerderinghe ende augmentatie van onsen thienden aldaer, die voorschreven twee nieuwe Moelens mette gheordonneerde pompen wel oorbuerlijck ende profijtelyck zijn, hebben den selven ghegunt, geoctroyeert ende geaccordeert, gunnen, octroyeren ende accorderen uyt onser sonderlinge gratie by desen, dat wy by den voornoemden Rentmeester van onsen voorsz. Vroonlanden, jegenwoordigh ende andere toekomende, mede sullen doen bevelen ende contribueren gelijk die andere ingelanden, aldaer in de onkosten gedaen van de voorsz. twee nieuwe Moelens, ghestelt tot hulp van de vier andere oude Watermolens in Geestmer-ambacht soo voorsz. is, den welcken onsen Rentmeester van den Vroonlanden voorschreven, jeghetwoordigh ende andere toekomende, wy bevelen ende ordonneeren dat alsoo te doene sonder eenige swarigheydt; behoudelyck nochtans ende wel verstaende

ftacnde dat de voornoemde fupplianten ons fullen verlichten oft exemptie laten genieten van fcs hondert geerfien Vroonlanden, in de plaetfe van omtrent drie hondert-gelijke geerfien, daer van wy niet gecontribueert en hebben tot de makinge ende reparatie van de voorfz. vier oude Molens, uyt faeke dat onfe hooge Geest ende andere Weylanden by de felfde Molens fonderlinghe niet gebaet en waren, behoudelijk oock dat wy niet gehouden fullen en worden te contribuieren in eenigher onkosten by de voorfz. fupplianten gedaen, omme te folliciteeren defe voorfz. contributie, ofte van eenige proceffen die ter caufe van dien tuffchen hen ende eenige particuliere ingelanden gerefen mogen zijn, maer alleenlijk in de kosten van 't maecken ende ftellen van de voorfz. twee nieuwe moolens, mitsgaders van de toekomende deughdelycke onkosten van reparatien ende onderhoudt, foo wel van de voorfz. vier oude als van de voorfz. twee nieuwe Molens ende voorts op conditie dat de voornoemde fupplianten van nu voortan fullen gehouden worden hen te reguleeren na 't vooren inhouden van sekere ordonnantie daer op gheconcipieert ende gemaekt, in date als defe: ontbieden daeromme ende bevelen onfen lieven ende ghetrouwen die Praefidenten ende luyden van onfen fecreten ende grooten Rade, die eerfte ende andere luyden

den van onsen Rade ende Reeckeninge in Hollandt, den voornoemden van onsen Finantien, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren Officieren ende onderfaten, dien dit aengaen sal, dat sy den voornoemde supplianten van dese onse jegenwoordige gratie, octroy ende consent, op de conditien in der voeghen ende manieren boven verhaelt, doen laten ende gedogen, rustelijck, vredelijck ende volkomelijck ghenieten ende gebruycken, cesserende alle beletten ende wederseggen ter contrarien, want ons alsoo gelieft. Des t'oirconde soo hebben wy onsen Zegel hier aen doen hangen, gegeven in onse stadt van Brussele, den xxvj. dagh van Junio, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert acht-en-vijftigh, van onsen Rijcken, te weten van Spanjen, Sicilien, &c. 't derde, ende van Napels 't vijfde; op de ploye stondt geschreven, by den Koningh, den Heere van Hachicourt, Hooft, Heeren Pieter Boifot, Thresorier Generael ende Joes de Damhoudere, Ridder, Ghecommitteerde van de Finantien ende andere jegenwoordigh, ende onderteyckent d' Overloope. *Onder die Copey stondt geschreven, gecollationeert tegens 't Principael Octroy, bezegelt met een groot wythanghent Zegel, in roode Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my Frans van Teylingen, Notaris Publ. by*

*den Hove van Hollandt toegelaten, 't oircande myn
Subsignature, ende was geteykent*

F. de TEYLINGEN.

*Ordonnantie, waer na de Rentsmeester van
's Konings Vroonlanden, mitsgaders de Dyck-
garve, Waerschappen, Moolen-meesters ofte
Heemraderen van Geestmer-Ambacht, hen vom-
taen sullen hebben te reguleeren, Anno 1558.
den 26. Junius*

IN den eersten, alsoo 't ghemeen Landt van
Geestmer-ambacht na die oude Ordonnan-
tie, alle Iaren op S. Pieters dagh ad Cathe-
dram, nomineeren vier Heemraderen op ten
Oosterdyck, die daer toe hebben d'administratie
van de Water-molens in Geestmer-ambacht
voorschreven, dat daer toe de voorsz. Rente-
meester van de Vroonlanden gecomitteert sal
worden, mede alle Iaren op ten voorsz. dagh te
nomineeren ende kiezen eenen bequamer per-
soon van den voorsz. ingelanden in Geestmer-
ambacht, de welcke gehouden sal wesen mitten
anderen Heemraderen ende Molen-meesters van
de Oosterendijk, op gelijke ordonnantie ende
loon 't selve Officie te bedienen, dat oock die
Burgermeesteren der stede van Alckmaer mede
alle Iaren sullen moghen nomineeren eenen be-
quamen

quamen perfoon van heuren ingelanden in Geestmer-ambacht voorschreven, de welcke op ghe-lijcke ordonnantie ende loon tot gemeen Landtskosten ende profijte mitten anderen Waerschappen in Geestmer-ambacht voorschreven 't selve Officie sal bedienen.

Item, dat die vijf Molen-meesteren mit haren volgers, laerlicks komende op de rekeninge van de voorsz. ses Water-molens, voor haren vacatien ontfanghen fullen elcks acht stuyvers 's daeghs, sonder vracht ofte teer-kosten.

Item, dat die Gecommitteerde ghestelt ofte die namaels gestelt fullen werden totter collectatie van de penningen, ommegeflaghen tot onderhoudt van de voorsz. ses Molens ende andere gemeene Landts onkosten, alle laeren t'eenen sekeren ende prefixen dagh, als 's daeghs na S. Pieters ad Cathedram, binnen der voorsz. stede van Alkmaer op 't Stadt-huys aldaer, gehouden sal wesen pertinente rekeninghe, bewijs ende reliqua te doene van sijnder administratie, ter presentie van den Dijkgraef van Geestmer-ambacht; mitten voorsz. Rentmeester ende andere die men ghe-woonlijk is daer over te roepen ende aldaer fullen willen compareren, makende vollen ontfanck van allen den ommegeflaghen ende innekomen, na de menichte van den Geersen, sonder yet te ver-swijgen, stellende voorts zijn uytgeven by goede verscheyden capitalen, 't selve bewijssende en ve-

rifierende met ordonnantiën geteyckent by twee Molen-meesteren of meer, ende daer by quitantie soo 't behoort.

Item, dat de selve rekeninge alle Jaeren gevisiteert, geslooten ende onderteyckent sal worden by vier personen, als by den Dijckgraef ende Rentmeester voorz., ende een uyt ten Dorpe die meest ingelant zijn, ende van den ingelanden der voorschreven stede van Alckmaer, een by den Burgermeesteren der selver daer toe gecommitteert zijnde, al ter presentie van de Moolenmeesters metten ghemeen volgers aldaer present wesende, ende indien 't ymant van de voornoemde vier personen, ten voorschreven daghen op de selve rekeninge hem absenteerde, dat als dan d'andere present wesende, sullen moghen nomineeren in de plaetse van de absente, die als dan de selve rekeninge mede sal onderteykenen, welcke vier personen sullen hebben elcks daeghs voor heure befoingne seshien stuyvers, sonder dat die voorschreven vier personen die gehouden zijn de selve rekeninge te onderteykenen, niet sullen moghen wesen Collecteur van de voorschreven contributie, maer dat de Moolen-meesteren by haere meeste stemmen sullen recouvreren ende bewillighen eenen bequamen persoon om redelijk loon, soo sy best sullen moghen tot wedersegghen ende believen van den voorz. Moolenmeesteren.

Ende

Ende of eenigh ghebreck ofte bedrogh in de voorschreven rekeninge bevonden worde, 't selve sal men t'allen tijden als 't bevonden wordt, aen den selven Ontfangher ofte andere, ter quader trouwen geverseert hebbende, moghen verhalen als naer recht, viervoudt ofte anders na gelegentheyt van der saecke.

Van welcke reeckeninghe den voorschreven Rent-meester, in der tijdt zynde, een dubbelt geleverd sal worden, omme 't selve in de Kamer van de Rekeninge van Hollandt, bewaert ende daer mede ghedaen te worden naer behooren.

Van gelycken dat den voorschreven Molenmeesteren mede een dubbelt gheleverd sal worden van de gepasseerde rekeninge mette ordonantie ende quitantie, dienende op te rekeninge van de toekomende Jaeren, midts ook copye van de drie leste gepasseerde rekeninghen, omme daer mede ghedaen te worden naer behooren; welcke rekeninghe behoort, geslooten ende by den voorschreven vier persoonen onderteyckent zijnde, sal men terstondt overlegghen die lasten van den Landen, daer nae men den omme-slagh maecken sal voor den aenstaende Jaeren, sonder daer inne yet te brenghen ofte menghen den gemeenen Lande niet aengaende, ende den omme-slagh geaccordeert wesende by den Dijkgraef, Rentmeester, Molenmeesteren, metten volgers ofte meeste stemmen van dien, fullen als dan

ook mede ordineren een Collecteur tot welckertijt hy een yegelijck in den sijnen sal sommen, te betalen heure quote ende portie in de selve contributie, totte voorschreven ses Water-moolens, op pene van Dijckrecht, dat men den jegenwoordighen Molenaer ofte andere toekomende aennemen sal, om de voorschreven ses Molens te maelen, op sekere conditien ende voorwaerden sonder de selve te excederen, op pene van outs daer toe staende ende arbitrale correctie.

Dat men die geordineerde Pompen, als by de brede Laen, in den Oosterendijck op Huyswaert, tot Coedijck in de Rekerdijck, tusschen Huyswaert ende Coedijck in de Maeren, midtsgaders noch een Pompe achter die Maris by den Overtoom by Alcktraer, tot ghemeen Landts kosten geleydt ende noch te leggen, wel onderhouden ende openen sal nae behooren, sonder meer waters inne te laten, dan totter peyle onder de houten brugghe, by den Vrouwen Broeders te ordineren.

Welcke peylen men twee daymen hooger dan die nu is stellen ende t'allen tijden onderhouden sal, sonder 't water lager te maelen, ofte by de voorschreven Pompen hooger in te laten loopen dan totter selfder peylen, dat tot toeficht ofte openinge van elcke Pompe ende de bewaernisse van de sleutelen van dien by den voorschreven

ven

ven Dijkgrave, Molen-meesteren ende Rentmeesteren geordineert ende gecommitteert sal worden, een van den bequaemsten ende naest gesten van de selve Pompe, die de selve by heuren eede beloven sullen niet te openen dan in tyde van noode, sonder 't water hoogher dan ter voorschreven peyle inne te laten, op peyne t'elcke reyse als sy ter contrarie bevonden worden ghedaen te hebben, gecorrigeert te worden tot arbitragie van de Dijkgraef ende Waerschappen voorschreven, midts datse selve gheloont sullen worden tot discretie van de voorschreven Molenmeesteren.

Dat men voorts tot koste van 't gemeen Landt voorschreven, noch sal doen maken ende onderhouden een Pompe in de Weyner wegh, tuschen Broeck ende S. Pancras, omme daer deur in tijts ende als 't van noode wesen sal, 't water van de Ooster-geesten te mogen loosen in den rocht ofte Molen-slooten.

Dat de voornemde Dijkgraef ende Molenmeesteren van nu voortan geen gelijcke nieuwe wercken beginnen noch ordineren sullen, sonder voorgaende communicatie by den Dijkgraef, Rentmeester, Waerschappen ende Molenmeesteren met haren volgers daer op gehouden, ende by de meeste stemmen van dien t'acordeeren tot oirbaer van 't gemeene Landt dienende. Aldus gedaen ende geordineert te Brussel, den

den xxvj. dagh in Innio, xvc. acht-en-vijftigh, onder stondt getekent *P. Hillebert*; noch stondt onder geschreven, door bevel van sijnder V. Genade, ende onderteyckent *d'Overloope*. Onder de copye stondt geschreven, gecollationeert tegens die principael Ordonnantie, die gbeschreven is in papier, ende onderteyckent als vooren, waer jegens dese copye van woorde te woorde is bevonden accordeerende, by my *Frans van Teylingen* Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, 't oirconden myn Subsignature, ende was geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Privelegien van Philips de II. Koningh van Spanjen, Anno 1558 den 21 November, Handelende van 't verkoopen van eenige Domeynen.

PHILIPS by der gratie Godts Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Engelandt, van Vranckryck, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardanie, van den Eylanden van Indien ende vaster Eerde der Zee Oceane, Ertzhertoghe van Oostenrycke, Hertoghe van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre ende van Milianen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen,

deren, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, Prince van Swabe, Marckgrave des heylighen Rycks, Heere van Vrielandt, van Salyns, van Mechelen, van der Stadt, Steden en Landen, van Uytrecht, Over-Yffel ende Groeningen, ende Dominateur in Asie ende Africa; allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen, saluyt: Alsoo die lasten van den jegenwoordige Oorlogen jegens den Koningh van Vranckrijck dagelycks groo-ter ende meerder vallen, daer toe wy niet jegenstaende den inkomen van onsen Domeynen, ordinaris ende extraordinaris beeden ende subvention, ons by den Staten onser Landen van herwaerts over geaccordeert, noch dagelycks behoeven merckelyck meerder somme van penningen: Soo is't, dat wy ons volkomelyck betrouwende op te wijsheydt, getrouwigheydt, legaleté ende goede deligentie van onse lieven ende getrouwen d'eerste ende andere Luyden van onse Kamere van der Rekeninghe in Hollandt, den selfden by onsen opene brieven van Commissie; in dato den xxvj. Novembris, xvc. seven-en-vijftigh, ghecommitteert ende geordonneert hebben gehadt, omme te procederen tot verkoopinghe ende belastinge van den parthyen van onsen Domeynen, onder de voorschreven Kamere sorterende, soo wel hooge Middelen, laghe Heerlickheden, als

Mo-

Molens, Vivers, Landen, Beemden, Thienden, eeuwige Renten onlosbaer, Chijsen, Erf-pachten ende allen anderen, van wat natuer ende conditien die al te samen mochten zijn, tot onsen meesten profijte ende minsten schade, ter somme van drie hondert duyfent ponden, van veertigh grooten onser Vlaemscher munte 't pondt, in hooft-somme, ende dit al volghende d'instructie tot dien sijne ende effecte by ons gedaen, expedieren op den voorz. van onsen Rekeninghen, omme de voorz. hooft-somme, komende van den voorz. verkoopinghe weder te employeren, soo wel tot ontlastinge van den andere parthyen van onsen Domeynen, als oock tot quitinge van onse voorz. schulden ende achterwesen, mitsgaders tot onderhoudt van onsen voorz. luyden van Oorloge, ende betalinge van andere lasten die soudén mogen op komen, al ter defensie ende bevryinge van den voorz. Nederlanden, sulcks als men bevinden sal te behooren: beveelende voorts onse voorz. luyden van onse Kamer van der Rekeninge van Hollant te doen delivrerén de voorz. penningen, by den voorz. kooperen in handen van den principaelen Rentmeesters in elcks quartier, op drie termijnen ende payen by egale portien, volgende d'inhouden der voorz. instructie, welcke Rentmeesters den selfden koopers soudén gheven hare Brieven van quitantie, die welcke wy wilden dat hen strecken soude
be-

betalinghe ende ontlastinghe, ende hadden de
 selfde voor sulcks geauctoriseert ende auctorisee-
 ren als noch by desen jegenwoordige onse Brie-
 ven, wel verstaende dat de voorsz. Rentmeesters
 gehouden souden wesen de voornoemde hoof-
 somme te leveren in handen van onsen Rentmee-
 ster Gencrael van onsen Finantien, Lievin Wou-
 terfz., of andere toekomende, ende boven
 dien particuliere rekeninghe te doen van alle de
 partyen der voorsz. verkoopinghe, waer van sy
 handelinge ende administratie gehadt sullen heb-
 ben, omme navolgende de selfde rekeninghe te
 doen correctien, daer ende alsoo dat behooren
 soude, tot versekertheydt van den ghenen die
 de selfde partyen ghekoft souden hebben, daer
 toe met alle 't gunt daer aene kleeft, ghevende
 den voorschreven van onsen Kamere van der
 Rekeninghe in Hollandt, ende hare Gecommit-
 teerde volkomen macht, auctoriteyt ende spe-
 ciael bevel, 't welcke achtervolgende zijn de self-
 de van onsen Rekeninghe, overkomen ende ghe-
 accordeert op onsen goeden believen met Claes
 Harckfz. ende Willem Anthonisz. Sonck, Bur-
 germeesteren der stede van Alckmaer, als dat sy
 ten behoeve der selver Stede in koope hebben
 ende behouden sullen het recht van den Gruyte,
 ons binnen der stede van Alckmaer competeren-
 de, ende Jaerlijcks in pachte geldende thien pon-
 den thien schellingen, van veertigh grooten
 Vlaems

Vlaems 't stuck, midts daer vooren betalende de somme van vijf hondert vijf-en-twintigh ponden, van veertigh grooten Vlaems 't pondt, eens weghdragens, op twee termijnen als S. Ians Misse xvc. neghen-en-vijftigh, naestkomende, ende d'ander helft Kerinnle daer aene volghende, sulcks dat de volle betalinge gedaen zy metten Iare negen-en-vyftigh nu aenstaende, ende dat in handen van onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt, Cornelis van der Wiele, of andere toekomende, die gehouden werdt daer at behoorlycke quitantie te geven, onfangh te maken, rekeninge, bewys ende reliqua te doene tot onsen profijte metten anderen penningen van sijnen ontfange, met conditien ende expresse voorwaarden, dat ons volgen sal den gehelen nacht die verschijnen sal den lesten dagh van Maye, xvc. negen-en-vijftigh, naestkomende, ende naer dien wy van 't gunt voorschreven is, by den luyden onser voorschreven Kamere van der Rekeninge, in 't lange geadverteert zijn geweest, hebben den voorschreven koop geaggreert ende aggreren by desen, ende want den voorschreven Burgermeesters van den voorschreven koop van noode is te hebben onse behoorlicke opene Brieven, in desen diende: Soo is 't, dat wy de voorschreven saecken over gemerckt, willende ter goeder trouwen procederen metten voorschreven Burgermeesters in de qualiteyt als boven, ende sulcks

hen-

hen-luyden verseeckert soo dat behoort, hebben den selfden by advyse ende rijpe deliberatie van den Hoogh-gebooren ende Mogende Pince onse seer lieven en seer beminden Neve, Ridder van onsen Ordene, ende Gouverneur Generael van onsen voorschreven Nederlanden, den Hertoge van Savoye, &c. ende den Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerden van onsen finantien, verkocht, gecedeert ende getransporteert, verkoopen, cederen ende transporteren by desen, het recht van onse voorsz. Gruyte, binnen onser voorschreven stede van Alckmaer, by hen-luyden op de conditien als vooren ghekocht, omme 't selfde recht van de Gruyte by hen-luyden; ofte actie deser van henluyden habbende te houden, te bezitten ende gebruycken in vryen eygendom, eeuwelyck ende erfelyck als syn vry, eygen ende propre goet, in sulcker vryheydt als wy ende onser Pachteren de selfde tot noch toe beseten hebben gehad, sonder dat wy, onsen erven ende nakomelinghen, Graven ende Gravinnen van Hollandt, 't recht der voorschreven Gruyte hier namaels sullen moghen lossen ofte redimeeren, of 't eenige losse daer ane hebben, houden ende tendeeren ofte reserveeren in eeniger manieren, midts by den voornoemden Claes Harcksz. ende Willem Anthonisz. Sonck, Burgermeesters als Gedeputeerde der stede voorschreven, uytreyckende de voorschreven beloofde

E e

de

de hooft-somme van vijf hondert vijf-en-twintigh ponden, munte voorschreven, op twee termijnen, te weten, d' een helft S. Jansmisse, xvc. negen-en-vijftigh, naestkomende, ende d' ander helft Kersmisse daer ane volgende, ende dat in handen van onsen voorschreven Rentmeester Generael, van Kennemerlandt, jegenwoordig ofte andere toekomende, die gehouden werdt daer af behoorlijcke quitantie te geven, ende oock daer van ontfangh te maken, rekeninghe, bewijs ende reliqua te doene tot onsen profijte, metten anderen penninghen van sijnen ontfangen, ende sullen de voorsz. koopers, haren erven ende nakomelingen, ofte actie van desen van hen-luyden hebbende, heuren vryen wille mettet recht der voorsz. Gruyte moghen doen, consenteerende den voorsz. koopers 't selfde recht der voorsz. Gruyte te mogen verkoopen, versetten ofte transporteeren, in 't geheel ofte deel, aen sulcke waerlijcke personen als 't hen-luyden goet duncen sal, 't zy Officieren ofte andere, welcke verkoopinghe ofte transport wy van nu voor als dan geconfirmeert hebben ende confirmeeren by desen, sonder daeromme andere Brieven van ons ofte onsen erven ende nakomelingen te moeten verwerven, ende tot meerder versekerthede van den voorsz. koopers of actie van desen van hen-luyden hebbende, hebben wy gherenunchieert ende renunchieren by desen onsen jegen-

genwoordige Brieven, alle Koninghlijke Rechten, midtsgaders allen anderen die Princen zouden moghen pretendeeren, ende oock alle 't gene men soude moghen oft willen allegeeren, omme dese jegenwoordige verkoopinghe te invalideeren, ende bysondere den Rechte disponerende dat generale renunciatie van egeender waerden en is, ten zy de speciale voorgae, behoudelijcken voorts dat de voorschreven koopers desen onsen jegenwoordigen Brief gehouden worden te leveren ofte te senden, in onsen Kamere van der Rekeninghen in Hollandt, binnen drie maenden naer date van desen, omme aldaer tot onser versekertheydt geregistreert te worden, op te verbeurte van 't effect van dien: ontbieden daeromme ende beveelen onsen lieven ende getrouwen die Hooft-Præsidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Raeden, den Stadthouder Generael, d'eerste ende andere luyden van onsen Raede ende Rekening in Hollandt, den voorschreven van onsen Finantien ende allen anderen onsen Rechteren, Officieren ende onderlaten ofte haeren Stedehouderen, dien dit aengaen sal, dat sy den voornoemde koopers, haeren erven, nakomelinghen, ofte actie van desen van hen luyden hebbende, doen laten ende ghedoogen, van dese onse jegenwoordige verkoopinghe, cessie ende transport op te conditien, in der voegen en manieren voorschreven, rustelijck, yredelijck,

eeuwelijk ende erfelijk ghenieten ende ghe-
 bruycken, sonder hen-luyden te doen noch te
 laten geschien eenigh hinder, letsel ofte moeye-
 nisse ter contrarien, procedeerende by den selven
 van onsen Finantien ende Rekeninghe te verifi-
 catie ende interinamente van desen onsen jegen-
 woordigen Brieven naer haere vorme ende in-
 houden, want ons alsoo gelieft, niet jegenstaende
 eenige Ordonnantien, Restrinctien, beveelen, ee-
 den ende allen anderen saecken ter contrarie, de
 welcke hoe wel die alhier niet gheinsereert en
 staen, wy willen nochtan dese gehouden ende
 geacht vervolght te worden, als of die in 't langhe
 alhier verhaelt ende geinsereert waren, ende dat
 't selfde den voorfz. koopers, heuren erven ende
 nakomelingen, ofte actie van desen van hen-luy-
 den hebbende, nochte den voorfz. van onsen Fi-
 nantien ende Rekeninghen, in desen niet hinde-
 ren noch præjudiceeren en sal in eeniger manie-
 ren. Des t'oirconden hebben wy onsen Zegel
 hier aen doen hangen, gegeven in onser stadt van
 Brusiele, den xxj. Novembris, in 't Jaer ons Hee-
 ren duyfent vijf hondert ende acht-en-vijftigh,
 van onsen Rijcken te weten van Spanjen, Sici-
 lien, &c. 't derde, ende van Engelandt, Vranck-
 rijck ende Napels 't vijfde; aldus stondt op te
 ploye geschreven, by den Koningh, den Hertoghe
 van Savoyen, Gouverneur Generael, den
 Heere van Berlaymont ende van Hachicourt,

Hoof-

Hoofden, Heere Joes de Damhoudere, Ridder, ende Aelbrecht van Loo, Gecommitteerde van de Finantien ende anderen jegenwoordigh, ondertekent *d'Overlope*; noch stondt op te rugge geschreven, die Hoofden Thresorier Generael ende Gecommitteerde van den Domeynen ende Finantien onses Heeren's Konighs, consenteerren alsoo veel als 't in hen is, 't inhouden in 't witte van desen te werden gefurneert, alsoo sijne Majesteit dat wilt ende beveelt gedaen te worden by desen; geschreven ten bureele van de Finantien te Brussele, onder die handt-tekenen van den selfden Hoofden, Thresorier Generael ende Gecommitteerden, den laetsten dagh in Decembri, duyfent vijf hondert acht-en-viftigh; onder stont getekent P. Montmorency, J. Damhouder, van Loo; noch stondt op de selve rugge geschreven, gesien by den luyden van den Rekeningen des Konighs, als Grave van Hollandt, residerende in den Haghe, 't inhouden deser opene Brieven van weghen den Regeerders der stede van Alckmaer, koopers ten burele deser Kamere overgebracht, xiv. daghen naer dier Receptie van dien, hebben de selfde Brieven geinterineert, ende soo vele als 't in hen-luyden is geconsenteert ende consenteerren by desen, dat 't inhouden van dien zy voldaan ende volbracht in aller manieren, als syne Majesteit dat wilt ende beveelt gedaen te zyne, ende zyn die sulcks gheregistreert

in 't Register van de verkoopinge ende belastinge van den Domeynen in de Reeckenkamere van Hollandt, gehouden tzedert den eersten Jannuary, xvc. Vyf-en-vyftigh; naer 't schryven 's Hoofs van Hollandt, folio ccxxxviij. verso & ultra. Actum ten burele der voorschreven Rekeningen, den xx. January, xvc. acht-ende-vyftigh, naer 't schryven 's Hoofs van Hollandt; onder stondt geschreven my jeghenwoordigh, ende onder teyckent *Snouckaert*; noch stondt op de rughe gheschreven, op rekeninge van die hoofsomme over die koop in 't blanck van desen verklaert, bekenne ick als Rentmeester van Kennemerlant ende West-Vrieslandt ontfangen te hebben, omme rekeninghe bewijs te doene tot profijte van de Koninghlijcke Majesteit soo 't behoort. Actum onder mijn handt-teycken op ten xxj. Septembris, xvc. negen-ende-vijftigh, aldus onder teyckent *C. J. Stalpaert*; noch mede stondt op de selve rugge geschreven, ghemerckt hier boven gearreert is, midts daer ghestelt is hoofsomme, 't welck behoorde te wesen, den eersten, tweeden termijn, soo bekenne ick als noch ontfanghen te hebben ende betaelt te wesen van den tweeden ende lesten termijn van de koop van 's Koninghs Recht van de Gruyte binnen Alckmaer, breeder gementioneert in 't blanck van desen; des voirconde mijn ghewoonlijcken handtschrift hier

hier onder gestelt, op ten xxvj. February, xvc. tseftigh nae gemeen schrijven, en ondertekent C. J. Stalpaert. *Onder die Copey stondt geschreven, gecollationeert tegens die principael verkooping ende transport Brief van de Gruyte, bezegelt met een uythangent Zeghel, in rooden Wasse, heel, gantsch ende gaef wesende, sonder eenige rasuere, ende daer jegens bevonden accordeerende, by my Frans van Teylinghen, Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, t'oirconde mijn Subsignature, ende was geteykent*

F. de TEYLINGEN.

Accoort tusschen sijn Koninghlijke Majesteyt, de Grave van Egmond en de Heere van Brederode, rakende de Jurisdictie van de Egmonder en Berger Meer, Anno 1565. den 20 Augustus.

ALsoo eerst voor den Hove van Hollant, tusschen den Procureur Generael van den selven Hove, van weghen der Koninghlijke Majesteyt ter eenre, ende Heere Lamorael, Prince van Gaure als Grave van Egmond, ende Heere Hendrick van Brederode als Heere van Bergen, ter andere zijden, sekere differenten geresen zijn geweest uyt saecken van bedijkinge van de Egmonder ende Ber-

E c 4

gher

gher Meer, begoft by den voorschreven Grave van Egmond en de Heere van Brederoode, ter intentie om al't gene bedijckt soude zijn aen hen-luyden te houden, soo der proprieteyt van den gront als der jurisdictien aengaende, uyt krachte van 't recht by hen-luyden gepretendeert, waer jehens by den Procureur Generael geseyt is geweest 't selve ongefondeert te zijne soo verde die limiten van Heylo ende den Ban van Alckmaer in de voorschreven Meer zijn streckende: te weten, uytten zuyden naer den noorden vanden hoeck van Vennebosch totten hoeck van de Waelkamp, rayende van Vennebosch, Wimmenommer Capelle, ende van den noorden totten zuyden, van den steen ghesoncken in de Waelkamp, rayende tot op de voorschreven Capelle van Wimmenom, ende soo west-waerts uytstreckende boven rontom Thymans Bosch, tot seeckere twee Boskens genaemt de Keyser ende Keyserinne, behoorende mede onder die van Alckmaer, soo der contributien als andersints aengaende, die Eylandekens gelegen in de voorschreven Meer buyten de voorsz. limiten, als namentlijcken Trebonbosch, Thymans Bosch, 't Vlaenbosch, Oude Japenbosch, 't Schutbosch, 't groot Engelandt ende meer andere, ende dat van gelijcken die van Heylo in Kennemerlandt, zijn in possessie van verscheyden Eylanden in de voorsz. Meerren, tot die halve lange vaert van Egmond

mond, in den voegen dat te dier oorfaecke seeckere mandementen penael by den voorfz. Procureur Generael in den Hove van Hollandt verkregen ende geexecuteert zijn geweest, ten lafte van de voorfz. Grave van Egmond ende Heere van Brederode, 't welck gekomen zijnde ter kennisle van den Hertoginne van Parma ende van Plaisance, Regente ende Gouvernante van dese Nederlanden, heeft om seeckere merckelijcke redenen haer daer toe moverende, die voorfz. partyen met heuren stucken ende munimenten totter faecken aen wederzijden dienende by haer ontboden, die welcke in 't lange gehoort zijnde, ende alle die stucken neerstelijck oversien ende gevisiteert, soo in den secreten Rade als in de Finantien, alwaer oock mitten voorfz. Grave van Egmond soo in sijnen name als van wegen des voorfz. Heeren van Brederode in 't langhe ghecommuniqueert is geweest, ende oock die voorfz. Procureur Generael wel ende volkomelick gehoort, ende van al rapport aen haer Hoogheydt gedaen, is eyndelijck by de selver harer Hoogheydt om alle questien ende vordere geschillen te schouwen, ende oock regard nemende dat 'et seer goet ende favorabel soude zyn de voorfz. Meeren ende Wateren tot Lande te brengen, met noch andere respecten ende confiderationen ghesolveert ende geaccordeert geweest 't gheen hier na volght: te weten, dat de voorfz. Dyckagie

volbraght zynde ende haer volkomen effect ge-
 forteert hebbende, den gront begrepen in de ſelve
 Dyckagie, ende deur middel van die van Water
 te Lande gemaectt blyven, ende toebehooren ſal
 den voorſz. Grave van Egmondt ende Heere
 van Brederode reſpectivelyck, mitsgaders oock
 die poſſeſſie van de hooge Jurifdictie aldaer, wel
 verſtaende dat binnen de navolgende limiten: te
 weten, rayende ende loopende uytten Zuyden
 van de plaetſe by den voorſz. Grave van Eg-
 mond, in ſyne Kaerte gedefcribeert om 't Weſt-
 cynde van Trobonboſch ten halven diepe tuſ-
 ſchen Ronbonboſch ende Thymansboſch, ende
 van daer voorts Noordwaerts of Noordt-Ooſt-
 waerts op tot aen de Sloot, ſulcks als die linie
 by den voornoemde Grave van Egmondt in ſijn
 Kaerte geteyckent heeft, ende by den Procureur
 Generael mede in de ſelve Kaerte getekent ſtaet,
 daer palen ſullen geplant worden ter eerſter com-
 moditeyt, conforme de ſelve linie geen taver-
 nen of caberetten noch eenigh Bier-of Wijn-tap-
 peryen tot geene tijden gehouden ſullen mogen
 worden, noch oock eenige Ambacht oft Neerin-
 ge aldaer gedaen, dan Landtneeringe alleene we-
 ſende; voorts goetd verſtandt ende intelligentie
 tuſſchen d'Officiers van Alckmaer ende die van
 Egmondt ende van Bergen, ten eynde die quaet-
 doenders aen beyde zijden geſtraft, ende ter oor-
 ſaecke van de diverſiteyt van de voorchreven

Ju-

Jurisdiction niet en ontgaen ende bevrijdt mogen worden, beroerende welcke Jurisdiction sal den voorschreven Procureur Generael van weghen Koninghlijke Majesteit in sijn geheel blijven, in petitoire die de vervolgen binnen den voorschreven limiten gedefigneert by den voorschreven Grave van Egmont, ende geteyckent by den Procureur Generael, alwaer die voorschreven Grave van Egmont ende Heere van Brederode ghehouden sullen wesen hen te Rechte te staen, ende sommierlijk nae den style aldaer te procederen, ende hun deffencie te proponeeren soo sy te rade sullen vinden, ende sullen by desen accoorde ghecasseert ende te niete zijn den voorschreven Mandamenten Penael, ende al 't geene daer aen kleeft, behoudelijk dat deur 't selve accoort niet gepræjudicieert en sal zijn 't recht ende ghebruyck van eenige derde personen wie die zijn, ende in wat voegen dat 'et zy, noch oock sulck recht, jurisdiction, gebruyck, possessie van sijne Majesteit op de Eylandkens binnen den voorsz. Dijckagie ghelegen, als Robonbosch, 't Kijsbosch oft Reygershorn, Thymansbosch, de Thuynen by Huygenbosch, groot Engelandt ghelegghen aen de Noordt-zyde van seker floote ofte grast, maeckende die separatie van groot ende kleyn Engelandt, ende Japenbosch, Oostenbosch, d'Rinckelbosch, 't Landt Noord-Oost aen Robonbosch, zijnde voorts die voorschreven

Heeren

Heeren geobligeert ende verbonden die voorz. Koninghlijcke Majesteit quytete houden ende indempneren van den schade die sy hier namaels souden moghen hebben, in 't respect van den Visscherye van de Quaeckelbrugge t' Alckmaer, ter cause ende uyt oorsaecke van dit Accoort alleenlijcken ende voorder niet, als te weten, indien men mogelijk soude willen seggen ende manteneren dat uyt krachte van dit jegenwoordig accoort 't voorschreven Dijckagie gemaect soude zijn by consent ofte expresse approbatie van sijne Majesteit, 't welck van weghen der selver sijnen Majesteit jegenwoordigh verklaert wordt dat neen, maer dat by den voorschreven Heere alleene gedaen is uyt krachte van heure eygen gemaintineert ende gefustineert recht als vooren verhaelt is, gedaen te Brusslele den xx. dagh van Augusto xvc. vijf-en-tseftig, getekent *Margareta*, ende beneden ter ordonnantie van hare Hoogheydt, *d'Overloope*; op den rugghe stontd geschreven, die Hoofden, Thresorier Generael ende Gecommitteerde, op 't stuck van de Domeynen ende Finantien ons Heeren des Koninghs, consenteren voor soo veele als 't in hen is, dat 't inhouden in 't witte van desen worde geefsectueert ende volbracht, in sulcker voegen ende manieren als by den selven is verklaert, ende hare Hoogheydt dat heeft geaccordeert, geschreven te Brusslele onder die handt-téecken en van de
voor-

voorschreven Hoofden, Threforier Generael ende Gecommitteerde, den xxvij. dagh van Augusto, Anno xvc. vijf-en-tseftigh, aldus geteyckent, *P. de Montmorency, Schetz, J. Damhoudere, van Loo, Van den Berghe*; onder die principael Copey stondt geschreven, gecollationeert tegens 't Register van de Finantien, inhoudende de acten beginnende den xiv. van Februario, xvc. twee-en-tseftigh, ende metten selven bevonden accordeerende, by my, ende onderteyckent, *J. Reignout*. Onder stondt geschreven, gecollationeert tegens een Copey die gecollationeert was, teghens die principal acte, ende daer mede bevonden accordeerende, by my *Frans van Teylingen* Notaris publ. by den Hove van Hollandt toeghelaten, 't oirconde myn Subsignature ende was geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Handtvest van Wilhelmus de I. Prince van Orangie, Anno 1565, den 25 October; Rakende 't versetten van de kies-dagen der Wet-houderen.

Alfoo d'Excellentie van den Prince van Orangie, Grave van Nassou, &c. Stadthouder Generael van Hollandt, Zeelandt ende Uytrecht, die Burghermeefters ende Regierders der stad van Alckmaer verthoont hebben

ben, dat by de Vroedtschap der selver Stede, altijdts van ouden herkomen ende volghende heurluyder Oetroye, omtrent Kersmisse ghe woonlijck zijn te kies en dubbelt ghetal van personen, om daer van by sijnder Excellentie als Stadthouder voorz. gestelt te worden drie Burgermeesters, seven Schepenen ende Thresoriers, innegaende haer-luyder diensten Jaerlijcks op ten heyligen Kers-avont, daer van sy altijd vreedtsamelijck geuseert souden hebben tot ten Jare xvc. vijf-en-veertigh of daer omtrent; ten welcken tijde, in 't regard dat 'et voorz. veranderen van Wethouders in den Winter soo bequaemlijcken mochte geschien, mits de onbequaemheyte van de wegen aldaer, die voorz. Wet ghecontinueert was tot in de Maente van Maye, ende was sucks gheordonneert, dat van dan voortaan die Wet altijdts aldaer weder vernieuwt soude werden den xij. May, maer alsoo 't selve valt tot groot ongherief van den Burgermeester ende Thresorier, die de dispense van de Stadts penningen hebben, die voor een reyse dat sy-luyden mitten Excijs-meesters plagen te mogen afrekenen, als t'eynde's Jaers te Kers-misse, nu drie particuliere rekeninge mitten selven moeten houden, als een van May-maent, dat die Burgermeesters weder verstaelt worden, dat boven dien, mits 't verstellen van de Wet dat in May geschiede, die nootlicke repartien ende edictien

fitien der voorſz. Stede ſeer verachttert werden, alſoo de ſelve ſtaen tot discretie ende laſt van den Burgermeesteren, ende 't ſaiſoen om ſulcke reparatien te doene al eer die Burgermeesters in de Maymaent geſtelt, mogen weten wat aldaer oorbaerlijckſt te doene is, oock penninghen mogen krijgen om hen van materialen te verſien, daer inne die Burgermeesters, die te Kersmiſſe geſtelt ſouden worden, wel in tijds ſoude mogen verſien: ende oock dat die voorſz. ſtede van Alckmaer gelegen is in ſulcken plaetſe, dat men van daer tot allen tijden oock in den winter ſeer bequamelijcken in den Hage mach kommen, biddende daeromme die voorchreven Burgermeesters en Regeerders der ſtede van Alckmaer, ſijnder Excellentie den voorſz. tijd van Burgermeesters en Schepenen in de voorchreven Stede te vernieuwen, weder te reducieren op ten ouden gewoonlijcken tijd: te weten, drie, vier oftē ſes daghen voor Kersavondt, ende ſulcks den jegenwoordigen Burgermeesters, Wethouders ende Threſoriers te continueren tot Kersavondt, Anno xvc. ſes-en-tſeftigh, ende hem daer van te doen expedieren behoorlijcke Acte: ſijne voorſz. Excellentie 't geene voorchreven is overgemerckt, hier op ghchadt hebbende 't advijs van den voorſz. Præſident van Hollandt, ende aenmerckende dat in 't gheene voorſz. is ſijne Majesteit egeene achterdeel

terdeel noch præjuditie en kan gehebben, heeft in den naem der selve gheordonneert ende ordonneert by desen, dat men voortaan de voorsz. Wet van Alkmaer vernieuwen sal op den ouden gewoonlicken tijdt; te weten, drie, vier ofte ses dagen voor Kers-avondt, continueerende dien volgende die Burgermeesters, Wethouders ende Thresoriers jegenwoordigh wesende, tot Kers-avondt naestkomende, sijnder Majesteit ende sijnder Excellentie altijdt geresolveert 't selve te veranderen als 't hen gelieven sal. Aldus ghedaen te Brussel, onder sijnder Excellentie naeme, den xxv. dagh van October, xvc. vijf-en-tseftigh; onder stondt geteyckent *Guilliaume de Nassou, de Penants*. Onder de cotype stondt geschreven, *ghecollationeert tegens de principael Aete geschreven in franchijn ende onderteyckent als boven, waar jegens dese cotype bevonden is, accoedeerende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toe-gelaten, t'circonde mijn Subsignature, ende was geteyckent*

F. de TEYLINGEN.

Octroy

Oetroy van Nicolaes, Bisschop van Haerlem, van hondert gulden 's jaers te heffen van de vijf rijckste Autaren, binnen der Parochie Kercke van Alckmaer, tot behoef van de Pastoor; Anno 1569. den 3. Maert.

NICOLAES by der gratie Godts Bisschop tot Haerlem; doen kondt eenen yege-
lijcken hoe dat ons van wegen de Burgermeesters ende Regeerders der stede van Alckmaer, gelegen onder ons Bisdome van Haerlem, ootmoedelijck te kennen gegeven is, dat sy gaerne versien soude wesen van een goet ende bequaem Pastoor tot oorbaer ende welvaren van de gemeente van dien, hebben daerom aen ons ootmoedelijck verlocht gehad, de voorschreven Stede ten eersten gelegender tijdt, ende soo haest 't selve doenlijck soude wesen, van een goet ende bequaem Pastoor, mits dat die selve Stede presenterende es de selve Pastoor tot een goet onderhoudt boven d'ordinaris inkomste van de Pastorye, de somme van twee hondert Carolus guldens 's jaers te geven, mits dien ons soude gelieven t'ordineeren dat sy-luyden d'eene hondert Carolus guldens Jaerlijcks wederom recouvreren sullen mogen van de inkomste van vier ofte vijf de rijckste Autaren binnen den Parochie Kerck van Alckmaer voorschreven, als van 't heyligh Kruys, S. Huberts, S. Gandolfs,
F f onsen

onsen lieven Vrouwen, de noodt Godts ende S. Annen Autaren, altyt onvermindert de dienste Godts daer toe staende : Soo is 't, dat wy de faecke rijpelyck over gemerckt hebbende, bevin- den 't selve grootelyck te wesen tot welvaren van de gemeente der voornoemde Stede, hebben de voornoemde Stede van een goet Pastoor versien, midts dat sy-luyden de voornoemde Pastoor 's Jaers tot sijnen onderhoud fullen uyt-reycken, behalven sijn ordinaris inkomste, de somme van twee hondert Carolus guldens, octroyeeren, consenteeren ende accordeeren haer supplianten, voorts uyt onse ordinaris macht ende auctoriteyt, mits desen dat de voornoemden Burgermeesters ende Regeerders fullen moghen d'een hondert gulden recouvreren, Jaerlijcks van de vier ofte vijf rijkste Autaren binnen der voornoemden Stede, als van't H. Kruis, S. Huberts, S. Gandolfs, onsen lieven Vrouwen, de noodt Godts en S. An- nen Autaren, de Regenten van de voornoemde Autaren, (soo ons van de voornoemde supplan- ten te kennen ghegeven is) daer in consenteeren laten, niet te min totte voornoemden Autaren soo veel staen dat den dienste Godts tot elcke Auteur staende, volkomelyck gedaen mach wor- den, behoudelyck dat de voornoemde Regeer- ders hier van doen passeeren fullen Brieven on- der 't Zeghel van de Stadt in debita forma, voor den Pastoor in dertijdt ende sijn succeffeuren, ende

ende die ons te vertoonen omme by ons geap-
 probeert ende met onsen Zegel ten saecken beze-
 gelt te mogen werden. Aldus gedaen onder ons
 Zegel ten saecken hier beneden aen hanghende,
 op ten derden Marty, in 't jaer ons Heeren duy-
 sent vijf hondert neghen-ende-tseftigh, onder
 stondt geteyckent *A. Buysz.* Notaris Publ. On-
 der de Copye stondt geschreven, gecollationeert te-
 gens 't principael Octroy, bezegelt met een groot uyt-
 hangent Zegel, in roden Wasse, ende daer mede be-
 vonden accordeerende, by my Frans van Teylingen
 Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegela-
 ten, 't oirconden myn Subsignature, ende was ge-
 teyckent

F. de TEYLINGEN.

*Octroy van Nicolaes Bisschop van Haer-
 lem, om 't Gasthuys te mogen transporteeren
 in S. Elisabeths Gasthuys, Anno 1569. den
 3. Maert.*

NICOLAUS by der gratie Godts Bis-
 schop tot Haerlem; doen kondt eenen
 yegelijcken, hoe dat Burgermeesters
 ende Regheerders der stede van Alckmaer aen
 ons ootmoedelicken verfocht hebben, als dat
 die stede, het Gasthuys staende aen 't heylige
 Geesthuys, wesende een ongewijde plaetse, sou-
 de mogen transporter in S. Elisabeths Gast-
 huys,

F f 2

huys, als wesende een bequame plaetse voor de vreemde ende passerende arme personen, die aldaer gerieflicken souden mogen gediend worden, alsoo die andere plaetse seer nootelicken dienen soude tot meerderinghe van de Koninghlijcke Majesteys Wage, ende profijt der voorz. Stede, welcken ander plaetse maer een Gasthuys is daer de vreemde passerende man drie nachten logijs hebben sonder kost: Soo is 't, dat wy die saecke rijpelijk over ghemerckt hebbende, bevinden 't selve grootlick te tendereen tot profijte van de Stadt voorz., hebben haer-luyden geconsenteert, geaccordeert ende geootroyeert, consenteeren, accordeeren ende ootroyeeren mits desen, dat de voornoemde supplianten 't voorz. Gasthus, wesende een ongewijde plaetse, sullen mogen transporteren in S. Elisabeths Gasthuys, ende het Gasthuys imployeeren tot vermeerderinghe van de Koninghlijcke Majesteys Wage, behoudelijk dat die renten van het oude Gasthuys, allegader mit die meubel goederen, t'samen sullen mede getransporteert werden, ende dat sy-luyden voor de vreemde passerende personen, wederom sullen koopen een huys by dat Gasthuys van S. Elisabeth, tot harer gerief. Aldus gedaen onder ons Zegel ten saken hier beneden aen hangende, op ten derden Marty, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert negen-en-tseftigh, onder stondt getekent

A. Buys.

A. Buysz. Not. Publ. Onder die copye stondt gheschreven, ghecollationeert tegens 't principael Octroy, bezegelt met een groot uythangent Zegel, in rooden Wasse, ende daer mede bevonden accorderende, by my Frans van Teylingen Notaris Publ. by den Hove van Hollandt toegelaten, t'oirconde mijn Subsignature, ende was geteyckent

F. de TEYLINGEN.

Accoort tusschen de Heer van Bocholt ende de Stadt Alckmaer, beroerende de Navigatie door de Zijpe, Anno 1569. den 3. Augustus.

BEkenneick Goddaert van Bocholt, Heer van Grenenbroeck, Beringhen ende Wachtendonck, gheaccordeert te zijn metten Eerlaemen, &c. die Burgermeesteren ende Regeerders der stede van Alckmaer, in manieren hier na volgende; ende dat om ten eeuwigghen daghen goede vrientschap ende nabuerschap mette voorschreven Stede ten eenre, ende my ende mijnen nakomelingen, Heeren ofte ingesetenen der Landen van der Zijpe, ter andere zijden t'onderhouden. In den eersten, sullen die voorschreven Heeren Burghermesteren ende Regeerders van Alckmaer, helpen verdiepen ende recht maecken die Navigatie buyten den

F f 3

Slijc-

Slijckerdijck van 't Verlaet af, wes in de diepte van Wieringen, alsoo die nu begonnen is, ende daer van die onkosten al te mael verschietsen, ende sullen d'een helfte van die voorschreven verschooten penningen korten van die twaelf hondert gulden die sy noch uyt legghen sullen, om den grooten Sloot van Crabbedam af wes totten Slijckerdijck toe helpen verdiepen ende repareren, van welcke somme van twaelfhondert gulden ick my bedanck goeder betalinghe, waer tegen ick beloofd hebbe ende belove midts desen, die voorschreeven Heeren van Alckmaer, vryheyt ende exemptie van allen lasten van Sluysgelt, Sloot-geldt, ende van allen anderen lasten, hoe die genoemt mogen worden, op alle die Schepen ofte Schuyten die door de selve navigatie Sloot en Verlaet, deur die voorgenoemde Landen van der Zijpe, tot ofte van Alckmaer laeden ofte ontladen sullen, welcke voorschreven Sloote ick oock sal gehouden wesen in heure behoorlijcke diepte van vier voeten ende soo vele van nooden sal wesen te doen onderhouden, ende soo sulcks niet en geschiedt, sullen die voorgenoemde Heeren die Burgermeesteren (des vermaent zijnde) op mijnen kosten sulcks selfs moghen laten doen, ende de selve daer aen gheleyde penninghen op mijne Landen uyt moghen panden als heerlicke schulden, ende omme de Landen te beter te perserveren van 't inkommen van
't soute

't soute water, soo sal ick doen maecken eene pompe ofte een ander instrument om te schütten met het binnen watere, welcke voorschreven vryheydt ende exemptie sal wesen onwederroepelijck, erfelijck, ende eeuwelick geduerende, daer-en-boven sal ick oock gehouden wesen mijne neerstigheydt te doen, om by den Keyserlijke Majesteit onsen aller-genadighsten Heeren sulckste doen approbeeren ende confirmceeren, ende desen Brief wettelick te doen passeeren onder het Zeghel van de voorgenoemde Lande van der Zijpen, wel verstaende dat so verre ick sulcks niet en soude kunnen obtineeren, dat ick evenwel schuldigh ende gehouden sal zijn die selfde vryheydt den tijdt van thien Jaeren (sonder te moghen opseggen) 't onderhouden, ende soo verre daer naer by den Hove ofte anderlints anders geordineerr soude moghen worden, dat ghelijcke wel die voorgenoemde vryheydt soo lange sal dueren tot dat die voorgenoemde Heeren van Alckmaer, van allen den voorschreven uytgeleyde ende verschoten penningen metten renten, (ses van elcken hondert) wel ende deughdelicken sullen betaelt ende gembourseert zijn, daer voor ick mijnen Landen ende goeden Rechten, ende gerechtigheden soo ick nu hebbe, ende namaels sal mogen gekrijgen, in den Landen van der Zijpe, tot eenen specialijcken onderpande verbonden hebbe ende

verbinde midts desen, ende generalijck alle mijne andere goeden waer die gelegen mogen wesen, met renuntiatie van allen exceptien, Privelegien ende vryheden die hier tegens geallegeert souden mogen werden, sonder argh of list. In oirconde der waerheyt, hebbe ick Goddaert van Bocholt voorschreven, dit tegens der voorschreven Heeren van Alckmaer verzegelt universael, met eygener handt onderteyckent, ende mijnen aengebooren Zegel metten ghemeynen Landts Zegel van der Zijpe, tot meerder seeckerheydt over my ende mijnen erven op 't spatium van desen drucken laten, 't welck wy Baljuw, Schepenen ende Heemraden van de voorschreven Landen, ten versoecke van onsen edele Heeren van Grevenbroeck ende der nieuwen bedijckten Landen van der Zijpe geerne gedaen hebben. Geschiedt in den Jaere onses Heeren Salighmaeckers, vijftien hondert negen-ende-tseftigh, den derden dagh van den Ooght, onder stondt geschreven Goddaert van Bocholt; noch stondt onder de twee Zegelen geschreven, my present als Secretaris van der voorschreven Zijpe, ende onderteyckent *A. van Noyé* Onder de Copye stondt geschreven, gecollationeert tegens 't principael accoort, gheschreven in papier, hebbende twee aengedrukte Zegelen, in rooden Wasse, ende daer mede bevonden accordeerende, by my der stede van Alckmaer Secretaris ende Notaris by den Ho-

*De van Hollant toe-gelaten, t'oirconde mijn Sub-
signature, ende was getekent.*

F. de TEYLINGEN.

*Privelegie van Philips de II. Koningh
van Spanjen, Anno 1570. den 26. October;
Rakende 't Pachten der Wage.*

PHILIPS by der gratie Godts Koningh
van Castilien, van Leon, van Arragon,
van Enghelandt, van Vranckryck, van
Navarre, van Napels, van Sicilien, van Ma-
jorque, van Sardanie, van den Eylanden van
Indien ende vaster Eerde der Zee Oceane, Ertz-
hertoghe van Oostenrycke, Hertoghe van Bour-
gondien, van Lothryck, van Brabant, van
Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre ende
van Milianen, Grave van Habsburgh, van Vlaen-
deren, van Artois, van Bourgondien, Paltsgra-
ve ende van Henegouwe, van Hollandt, van
Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, Prince
van Swabe, Marckgrave des heylighen Rycks,
Heere van Vrieslandt, van Salyns, van Mechelen,
van der Stadt, Steden en Landen, van Uytrecht,
Over-Yssel ende Groeningen, ende Dominateur
in Asie ende Africa; allen den genen die desen
jegenwoordige sien sullen saluyt. Wy hebben
ontfangen die ootmoedighe supplicatie van on-

F f 5 fen

fen wel beminden die Burgermeesteren ende Regeerders onser stede van Alckmaer, in onsen Landen ende Graeffschappe van Hollandt, inhoudende hoe dat sy in voorleden tyden, soo tot augmentatie van onse Domeynen als in respecte van de Weeck-marckt der voorschreven Stede, aengekoff hadden seeckere huysen, ende die selve gedemolieert tot vergrootinghe van de Zuyvel-marckt, ende daer beneffens geerigeert ende getimmerd een nieuwe Wage, in plaetse van de oude Wage, ons aldaer toe-behoorende, waer toe ende tot volmaeckinge van diere wy hen als doen gheaccordeert hadden de somme van ses hondert guldenen, ende daer-en-boven onsen Rentmeester van Kennemerlandt ende West-Vrieslandt, geordineert den selven supplianten Iaerlijcks uyt te reycken de somme van twaelf guldenen, tot onderhoudt ende reparatie van de voorsz. Wage ende dependentie van dien; ende want sy van Officie wegen by alle behoorlijcke manieren geerne souden verbeteren die neeringe ende negotiatie die apparentelicken binnen der voorschreven Stede langs soo meer ghehantiert soude worden, in gevalle die buyten luyden heure Marckten versoeckende, bequamelijcker konden gerieft worden, soo van onse Wage als van de omliggende plaetse van diere, hebben sy onderlinge geadviseert tot nutschap, oorbaer ende welvaren van onse voorschreven Stede ende

Wa-

Wage aldaer, dat men 't Vrouwe Gasthuys, wese-
fende een onghewijde plaetse, responderende aen
de Wage, soude demolieeren, ende 't selfde mit
allen sijnen profijten ende inkomen appliceeren
ende voeren aen 't Gasthuys van S. Elizabeth
binnen der voorschreven Stede, waertoe sy jn
gevalle van effectueringe, voor soo veele des noot
zy, verworven hebben 't consent van den Bis-
schop van Haerlem, maer alsoo sy in 't voorle-
den Jare groote excessive kosten ghedooght heb-
ben tot conservatie van heure neeringe, in 't
diepen van heure wateren ende vaerten, ende
dat om 't gunt des voorschreven is te effectueren,
aenghekocht soude moeten worden seeckere
huyzen ende erven die mette somme van vijf
duysent guldenen qualijcken bekostight souden
moghen worden, hebben sy ons seer ootmoe-
delijck ghebeden dat tot verbeteringe van der
Waeghe ende augmentatie van onse Domey-
nen ende neeringe binnen der voorschreven Ste-
de, ons souden gelieven hen te gunnen ende ac-
cordeeren (mits effectuerende de wercken boven
gementioneert) de selfde Wage tot der voorsz.
bate ende schade te mogen bedienen voor eenen
tijdt ende termijn van vijf-en-twintigh Iaren, op
alsulcken Pacht als die tegenwoordigh van on-
sen wegen verpacht is, welcken Pacht expire-
ren sal binnen twee Iaren naestkomende, ende
hen daer op te doen expedieren onse behoorlijcke
opene

opene Brieven daer toe dienende: doen te weten, dat wy de faecken voorschreven over gemerckt, ende daer op gehadt 't advijs, eerst van onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt, Cornelis Stalpaert van der Wiele, daer nae van onsen lieven ende getrouwen die luyden van onse Reeckeninghe in Hollandt, ende voorts van den Hoofden, Thresorier Generael ende Gecommitteerde van onse Domeynen ende Finantien, ghenegen wesende ter bede ende begeerte van de voornoemde Alckmaerder supplianten, hebben den selven by deliberatie van onsen seer lieven en seer beminde Neve, Ridder van onser Orden, Stadthouder, Gouverneur ende Capiteyn Generael, in onsen Landen van herwaerts over, die Hertoge van Alva, Marquis van Coria, &c. ghegunt, geoctroyeert ende gheaccordeert, gunnen, octroyeeren ende accordeeren by desen, dat sy onse voorz. Wage in Pachte fullen mogen houden voor eenen tijdt ende termijn van achtiën Iaeren achter een volgende, ingaende den vj. dagh van Julio, xvc. twee-en-tseventigh naestkomende, dat als dan de loopende Pacht expireren sal, midts daer vooren jaarlicks uyt-reyckende ende betalende t'onnen profijte de somme van thien hondert ponden van veertigh grooten onser Vlaemscher munte t'pont, in handen van onsen voornoemden Rentmeester Generael van Kennemerlandt, jeghenwoordigh

woordigh ofte andere toekomende, die gehouden wordt daer af ontfangh te maken, rekeninge, bewijs ende reliqua te doen t'onsen profijte, mette andere penninghen van fijnen ontfanck, behoudelijcken dat de voornoemden supplianten binnen den loop ende Pacht van de selve Wagh, gehouden sullen wesen te employeren tot afbreekinghe ende koopinge van de huysen ende erven voorschreven, die voorsz. somme van vijf duysent ponden ten prijse als boven, ende binnen den selven tijdt daer van behoorlijke rekeninge te vertoonen in onse Rekenkamer in Hollandt, of in handen van onsen voornoemde Rentmeester Generael van Kennemerlandt, jeghenwoordigh oft andere toekomende, ende voorts desen onsen jegenwoordigen Brief te presenteren, soo wel in de Raedt-Kamer van onse voorsz. Finantien, als in onse Rekenkamer in Hollandt voorschreven, om aldaer respectievelijk geverifieert ende geregistreert te worden, tot conservatie van onsen Rechte nae behooren, ende dat binnen ses maenden naestkomende, op pene van te verliezen 't effect van dien; ontbieden daeromme ende beveelen onsen lieven ende getrouwen die Hooft-Præsidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Rade, Stadthouder, Præsident ende luyden van onsen Rade ende Rekeninge in Hollandt voorschreven, den voornoemden van onsen Finantien, Rentmeester

ster Generael van Kennemerlandt, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren, Officieren ende onderfaten dien dit aengaen sal, dat fy den voornoemden supplianten, van defen onsen jegenwoordighen Octroye, Pacht ende Accoort, voor den tijdt, op de conditie in dier voegen ende manieren boven verhaelt, doen laten ende gedoo-
gen, rustelijck, vredelijck ende volkomelijck ge-
nieten en gebruycken, sonder hen te doen noch laten gheschien eenigh hinder, letsel of moeye-
nisse ter contrarie, want ons alsoo gelielt. Des
t'oorirconde hebben wy onsen Zeghel hier aen
doen hangen, gegeven in onser stadt van Antwer-
pen, den xxvj. dagh van October, in 't Jaer ons
Heeren duyfent vijf hondert t'seventigh, van
onsen Rijcken te weten van Spanjen, Sici-
lien, &c. 't xv. ende van Napels 't xlij. Op te
ploye stondt geschreven by den Koningh, die
Hertoghe van Alva, &c. Gouverneur Gene-
rael, de Heere van Noircarnes, Hooft, Heeren
Gasper Schetz, Heer van Grovendonck, Thre-
sorier Generael, Joes de Damhoudere, Ridders,
Aelbrecht van Loo ende Jaques Reingout, Ge-
committeerde van de Finantien, ende andere je-
genwoordigh, onderteyckent *d'Overloope*. Noch
stondt aen d' andere zyde van de ploye gheschre-
ven, op huyden den ix. Decembris, xvc. t'seven-
tigh, naer dien dese opene brieven ten bureele
van de Kamere van de Rekeninge des Koninghs
in

in Hollandt gesien ende gevisiteert zyn geweest, zyn de selve aldaer geinterineert, ende ter ordonnanantie van de Luyden der selver Kamere geregisteert, in 't vierde geluwe Registre, beginnende prima Octobris, xvc. lxiiij, folio ijc. xix. & ultra, actum ut supra, onder geschreven, my present, ende gheteyckent *J. Godin*. Noch stondt op de rugge geschreven, die Hoofden, Thresorie. Generael, en de Gecommitteerde van de Domeynen ende Finantien ons Heeren des Koninghs, consenteeren voor soo veele als 't in hen is, d' inhouden in 't witte van desen, te worden ghesurneert ende volbraght, in sulcker voeghen ende manieren alsoo syne Majesteit dat wilt ende beveelt gedaen te worden, by den selve witte geschreven 't Antwerpen, onder die handt-tekenen van den selven Hoofden, Thresorier Generael en de Gecommitteerde den xvj. dagh van Novembri, xvc. tseventigh; onder stondt getekent *P. Noircarmes, Schetz, J. Damhoudere, Reingout* Onder die Cope stondt gheschreven, gecollationeert tegens 't principael Octroy, bezegelt met een groot wythangendt Zegel, in rooden Wasse, ende ondertekent als vooren, by

F. de TEYLINGEN.

Pri.

*Privelegie van Philips de II. Koningh
van Spanjen, Anno 1571. den 1. April;
Behelsende de verpachtinge der Visscherye tot
Rustenburgh.*

PHILIPS by der gratie Godts Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorcque, van Sardanie, van den Eylanden Indien ende vasten Lande der Zee Oceane, Ertzhertoge van Oostenrijck, Hertoge van Bourgondien, van Lothrijck, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre ende van Milanen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwe, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zutphen, Prince van Swabe, Marckgrave des heyligen Rijcks, Heere van Vrieslandt, van Salijns, van Mechelen, van de Stadt, Steden ende Landen, van Uytrecht, Over-Yssel ende Groeningen, ende Dominateur in Asie ende Africa; allen den geenen die dese jegenwoordige sien sullen, saluyt. Wy hebben ontfangen die ootmoedige supplicatie van onsen wel beminden die Burgermeesteren van onser stede van Alckmaer, in onsen Lande ende Graeffschappe van Hollandt, inhoudende hoe dat sy supplianten nu onlanghs onse Waghe binnen der voerschreven stede, voor sekere lange
Jac-

Jaeren verre boven den ouden prijs in Pachte genomen hebben, met last ende conditie dat sy tot vorderinghe der voorschreven Waghe ende gerief der selver, boven den voorschreven Pacht souden op koopen die huysen daer beneffens staende, totter somme van vijfduysent guldenen, ende alsoo sy supplianten jeghenwoordelijck bevinden, sekere onse Visscherye leggende tot Rustenburgh, in den Banne van Ursem, genoemt Lubbert Sluysken, tot conservatie van heure negociatie noodigh te zijne, welcke Visscherye dagelijks is deteriorerende ende by onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt wert verpacht voor die somme van een-en-tseftigh ponden, van veertigh grooten onser Vlaemischer munten 't pondt's Jaers, ende dat sy sonder 't gebruyck van de voorschreven Visscherye in hun negociatie ende neeringe der voorschreven Stede grootelyks verachtert souden worden, ende consequentelyk uytter maten geledert in den voorschreven Pacht ende conditie van der Wage, hebben sy ons daeromme seer ootmoedelycken gebeden, dat ons ghelieven soude de voorschreven Visscherye in eenen eeuwigen erfpacht hen te gunnen ende Octroyeeren voor al sulcken prijs als by onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt voorsz. nae redene bevonden sal worden te behooren, ende hen daer op te doen expedieeren onse be-

G g

hcor-

hoorlyke opene Brieven daer toe dienende:
 doen te weten, dat wy die saecken voorz.
 over gemerckt ende hier op ghehad t'advys,
 eerst van onsen Rentmeester Generael van
 Kennemerlandt, *Herbert Stalpaert van der*
wiele, ende daarna van onsen lieven ende ge-
 trouwen die luyden van onse Rekeninghen in
 Hollant, ende voorts van de Hoofden, Thre-
 sorier Generael ende Gecommitteerde van onse
 Domeynen ende Finantien, geneghen wesen-
 de ter beede ende begeerte van de voornoem-
 den van Alckmaer supplianten, hebben den
 selven voor ons, onse erven ende nakomelin-
 gen, Graven ende Gravinnen van Hollandt,
 gegunt, geoctroyeert ende geaccordeert, gun-
 nen, octroyeren ende accordeeren uyt onse son-
 derlinge gratien by desen, dat sy ende heure
 nakomelinghen in Wette die Visscherye bo-
 ven gementioneert, in eenen eeuwigen Erf-
 pacht sullen moghen houden, ende die selve
 zedert d'expiratie van de loopende Pacht
 voortaan tot behoefende profijte der voorschre-
 ven Stede, eeuwelijck ende erfelyck gebruyc-
 ken ende genieten, midts daer vooren Jaer-
 lijcks uytreyckende ende betalende t'onsen
 profijte, in erkennisse ende recognitie van dese
 onse jeghenwoordighe gratie, Octroy ende ar-
 rentement, de somme van twee-en-tseventigh
 ponden van veertigh grooten munte voor-
 schreven

schreven 't pondt, in handen van onsen Rentmeester Generael van Kennemerlandt in der tijdt zijnde, die ghehouden werdt daer af ontfangh te maecten, reeckeninghe, bewijs ende reliqua te doene t' onsen profijte, met den anderen pennighen van sijnen ontfangh, behoudelyck dat sy gehouden fullen wesen dese onsen Brieve te doen presenteeren in de Raedtkamer onse voorschreven Finantien, om aldaer gheregistreert te worden, ende voorts oock in onsen Rekenkamer in Hollandt, om aldaer ingelijcks geregistreert ende geintereineert te worden na behooren, ende ten interimemente van den selven Brief aldaer over te leveren hare verbandt Brieven tot verskertheydt van de voorsz. Erfpacht, ende dat binnen drie maanden na dato van desen; op pene van te verliesen 't effect van dien: ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die Hooft-Præsidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Rade, Stadthouder, Præsident ende Luyden van onsen Rade in Hollandt, den voornoemde van onse Finantien ende Rekeningen in Hollandt voorschreven, ende allen anderen onsen Rechteren, Justicieren, Officieren ende ondersaten dien dit aengaen sal, dat sy den voornoemde van Alckmaer supplianten, mitsgaders hare voorschreven nakomelingen, in wette doen laten ende

gedogen van dese onse jegenwoordige gratie, octroy ende arrentement, op de conditien in der voegen ende manieren vorschreven, rustelijck, vredelyck ende eeuwelyck genieten ende gebruycken, sonder hen te doen noch laten gheschien eenigh hinder, letsel ofte moeynisse, ter contrarie, want ons alsoo gelieft, nict jegenstaende eenige ordonnantien, restriction, geboden ofte verboden te contrariën. Des t' oirconde hebben wy onsen Zegel hier aen doen hanghen, gegheven in onser stadt van Brussel, den eersten dagh van April, in 't Jaer ons Heeren duyfent vyfhondert eenen-tseventigh voor Paesschen, van onsen Rycken te weten van Spanjen, Sicilien, &c. xvij. ende van Napels 'txix. op te plijcke stondt gheschreven by den Koningh, die Heere van Barlaymond, Hooft, Heer Ioes de Damhoudere. Ridder, Aelbrecht van Loo ende Jacques Reingout, Gecommitteerde van de Finantien ende andere jeghenwoordigh, onderteyckent *d' Overloope*. Op te rugge stondt geschreven die Hoofden, Thresorier Generael en de Gecommitteerde van de Domeynen ende Finantien ons Heeren des Koninghs. consenten alsoo veel als 't in hen is d' inhouden in 't witte van desen te werden gesurneert ende volbragt, in alder voegen ende manieren alsoo sijne majesteit dat wilt ende beveelt
gedaen

gedaen te werden by desen. Gheschreven te Brusselle, onder die handt-teken van den selven Hoofden, Thresorier Generael ende Gecommitteerde, den xxij. dagh van April, xvc. twee-en-tseventigh naer Paesschen, onder was geteyckent *C. H. Barlaymont*, *J. Damhoudere*, *Reingout*; noch stondt op te ploye geschreven, op huyden den derden Augusti, Anno xvc. Lxxiv. soo zyn dese opene Brieven van Octroye, na volgende 't inhouden van dien, deur bevele van den luyden van de Rekeninghe 's Konings in Hollandt, geregistreert in 't witte nieuwe Register geteyckent A. beginnende prima Novembris, Anno xvc. drie-en-tseventig, folio Lxxxij. ende Lxxxij. in kennisse van my, onderteyckent

J. de BIE.

Privelegie van Willem de I. Prince van Orangie, Anno 1573, den 26. October; Van niet te mogen timmeren, buyten Alkmaer, binnen de ses hondert roeden.

WILLEM by der gratie Godts Prince van Orangie, Grave van Nassou, van Catzenelbogen, van Vianden, van Dietz, van Bueren, van Leerdamme, &c. Heere ende Baron van breda, van Diest,

G g 3

van

van Grimbergen, van arlay, van Noferoy , &c. Burghgrave van Antwerpen ende van Befançon, Stadthouder ende Capiteyn Generael over Hollant, Zeelandt, West-Vrieſlandt ende Uytrecht; allen den geenen die deſe tegenwoordige ſien ſullen, ſaluyt: doent te weten, alſoo by ons ende de Staten van Hollandt ſeer noodigh bevonden is geweest, om niet alleene de Stadt van Alckmaer vaſt ende ſterck te maecken tegens den acnloop ende geweld des algemeynen Vyandts des Hertoge van Alva, maer oock tot verſterckinge ende beſcherminge van het geheel Waterlandt ende Noorder-quartier, ende alſoo 't ſelve niet en heeft konnen gheſchien ſonder groote beſwaerniſſe, moeyte ende exceſſive koſten der voorſz. Stede, overmidts het koope van den erven ende afbreken van den huylen ende voorchreven ſtede van Alckmaer ende die burgeren der ſelver, in recompence van dien ſouden mogen verſeeckert zyn, dat tot haeren grooten achterdeele ende verdriete, niet wederom tot verſwackinghe der ſelver Stede by ymande geattenteert ende voorghenomen en werde, aldaer om die Stadt eenige wooningen ende huylen te timmeren of te bouwen, waer door oock de neeringge van den voorchreven Stede eenighſints verkort ende benomen werden mochte, hebben die ſelve ons ootmoedclyck gebeden haer lieden te ver-

ver-

vergonnen ende te octroyeren, dat nu voortaan ende tot allen tijden niemandt en sal mogen timmeren ende bouwen eenige huysen noch neringe doen op ses hondert roeden naer die Stadts grachten, ende hen tot dien eynde onse Brieven van Octroye daer op te doen depescheren: Soo is 't, dat wy genegen zynde tot haer luyder bede ende begeerte in consideratie, ende omme die redenen hier boven verhaelt, oock daer op gehad hebbende 't advijs van der Raedt van Staten, neffens ons wesende, die van de voorsz. stede van Alckmaer vergunt ende gheoctroyeert hebben, vergonnen ende octroyeeren midts desen, dat men van nu voortaan noch tot genen tijden genen huysen en sal moghen timmeren ofte bouwen, noch eenige neringe doen buyten die voorsz. stede van Alckmaer, op ses hondert roeden na der Stadts grachten; verbiedende ende interdicerende daeromme eenen yegelycken van wat conditie ende qualiteit het zy, eenighsins voor te nemen ende te attenteren aldaer eenighe huysen ofte wooninghen te bouwen ofte te maken, noch oock eenighe neeringe te doen binnen die voorsz. ses hondert roeden, soo boven verhaelt is: ende of'er wel yemant ware ende bevonden worde die hem onderstont ter voorschreven plaetsen eenige huysen te bouwen ende neeringe te doen, hebben wy hier beneffens die Burgermeesters

der voorſz. ſtede van Alckmaer in der tydt zynde, geauſtorifeert ende auſtorifeeren by deſen, dat ſy voort nu als dan alſulcke timmeragie van huylen ende gebouſelen ſullen mogen doen afbreken ende te gronde leggen, ende alle neeringhe aldaer beletten, ſonder yemants wederſeggen; ofte voorder auſtorifatie van ons daeromme te verwerven, want onſe ernſtige meyninge ende belieſte ſulcks is. Des 'toirconde hebben wy deſe onſe octroye ende auſtorifatie met onſen naem ondergheſchreven, ende onſen Zegel hier aen doen hanghen, gegeven tot Delft, den ſes-en-twintighſten dagh Octobris, in den Jare ons Heeren duyſent vyfhondert drie-en-tſeventigh; onder die ploye ſtondt geteyckent *Guilliaume de Naſſou*; op te ploye ſtont geſchreven, by myn Heere den Prince, ende was gheteycken.

N. BRUYNINCK.

Request

*Request aen Willem de I. Prince van O.
rangie. mitsgaders de Apostille daer op ver-
kreegen, Anno 1573. den 24. October.*

SIn Excellentie
met advyso
voorschreven, ac-
cordeert, gunt en-
de geeft den sup-
plianten die pro-
prietieit van de
Weyden hier ge-
roert, behoudelyck
dat't selve geschie-
de sonder vermin-
deringhe ende pra-
juditie van d'ali-
mentatie den Ba-
gijnen nyt hunne
goeden gheordon-
neert ende toeko-
mende,

UWe E. sal oock
aenschouw ghe-
lieven te nemen
dat die twee Bagijnen Wey-
den, d'een legghende be-
zuyden de Stadt ende d'an-
der noordtwaert, meest al
in de Fortificatie verdol-
ven, ofte in de vergroo-
tinge der Stadt gecomp-
rendeert ende begrepen,
als by de Caerte ende ande-
re documenten hier aen ge-
hecht, blycken mach; der-
halven waer der supplianten
ootmoedigh versoek aen
UE. dat sy-luyden van we-
ghen der Burgerye die o-
vergebleven parceelen der

voorschreven twee campen Landts mochten als
eygen hebben ende behouden. Aldus gedaen;
geordonneert ende gedecreteert by sijne Excel-
lentie, met advijse van dic van den Rade neffens
hem wesende, den xxiv. Octobris, lxxij. Onder
was getekent GUILLIAUME de NASSOU.

G g 5

Request

Request aen Willem de I. Prince van Orangie, mitsgaders de Apostille daerop verkregen, Anno 1573. den 11. December.

SIn Excellentie accordeert die supplianten dat sy-luyden sullen mogen aenvaerden 't ghebruyck van de huysen ende kameren binnen de stadt Alckmaer zijnde, ende den uytgewekene toebehoorende om daer mede te gerieven den geenen die men hun huysen, duerende 't beleggh heeft moeten afbreken, ende dat by provisie ter tijdt toe men eenige middelen sal vinden om hen-luyden ten vollen te contenteeren.

DAer-en-boven al-foo uwe Excellentie laestmael den supplianten belast hadde over te senden sekere specificatie der goederen van die Burgers die uyt de stadt Alckmaer geweecken ende by den vyandt zijn, foo hebben die supplianten sulcks niet willen naelaten, maer veel liever volghens uwer V. G. bevel seeckere specificatie der voorschreven goederen hier aen hangen, maer gemerckt sy-luyden geduerende 't laetste beleggh, veel huysen binnen haer-luyder Stadt hebben moeten af breecken als die voorfz. specificatie partinentelijck ook uytdruckt, foo waer der supplianten ootmoedelijck versoeck dat Uwe Excellentie henluyden wilde gunnen ende laten

laten volgen die huysen ende kameren, staende binnen der voorschreven Stadt, den uyt-gewekenen toe-behoorende.

Gemerckt die Jurisdictie ende Ban van het dorp Outdorp, de Koninghlycke Majestest is zoekoomende, sijn V. G. in den name desselfs heeft gewillekeurt en geconsenteert, willekeurt en consenteert by desen, dat de selve Jurisdictie geapliceert ende toe-ghevoegt werden aen het Schout-amp van der Stadt, om by den Schout met d'andere Jurisdictie van de Stadt van 's Konings weghen bedient en geadministreert te worden.

Benessens desen is uwe Excellentie niet onbekent, dat het dorp Outdorp (sorterende onder het Bailjuwschap van der Nieuburgh, waer af oock het Schoutambacht toekomt het heyligen Geesthuys ende mannen Gasthuys binnen der stadt van Alckmaer) met die Kerck onlanghs verbrant is, dat oock uwe V. G. laestmael die van Alckmaer ghegunt heeft, dat men op ses hondert roeden na aen haerluyder Stadts grachten niet en sal mogen timmeren: verfoecken daeromme dat uwe Excellentie het territorium ofte banne, 't welck die van Outdorp gehadt hebben, dien van Alckmaer wil octroyeeren ende gonnen, in sulcker voeghen dat de

Jurisdictie

Jurisdicție ende banne der voorsz. Stadt, van nu voortaan soo verre hem sal strecken, als het territorium ende ban van die van Oudtdorp oyt te vooren is geweest.

Fiat in sulcker voegen als 't by den supplianten versocht wordt, by provisie nochtans, ende tot dat by generale Ordonnantie van 't Landt anders gedisponeert sal worden.

Boven desen, alsoo die Kercke tot Alckmaer niet veel meer inkomsten heeft, dan sy Jaerlijcks tot nootlijcke reparatie ende onderhoudt behoeft; aenschouwen genomen oock, dat de Kercken dienaren tot Alckmaer noch niet met ordinaris loon ofte onderhoudinge versien en zijn: soo waer der supplianten vruntlijk begeeren, dat uwe Excellentie het landt ende inkomen der Kercke ende Pastorye tot Oudtdorp, dien van Alckmaer wilde laten volghen, tot een redelyk onderhoud haerder Kercken-dienaren; welcke inkomen noch niet sullen mogen strecken ten vollen onderhoudt der dienaren aldaer.

Voorts alsoo die Schole tot Alckmaer voormaels heerlyk ende vermaert is gheweest, oock in vreemde Landen, ende die selfde
(leyder

Sijne V.G. accordeert ende willekeurt dat die supplianten sullen mogen appliceeren het Jaerlicks innekomen van den gilde hier genomineert tot het onderhoudt van hunnen Schoole, augmentatie ende vorderinghe der selver, sonder nochtans eenighe desselfs gilden goeden te moghen verkopen ofte belasten, ende mit conditie dat sy-luyden die resteerende geestelijke sullen restitueeren het innekomen gelt by hen-luyden betaelt, soo verre sy-luyden dat versoeken.

worden aenschouwen nemen de dat die waerlijke gildebroeders daer inne bewillight hebben, ende

(leyder Godts) dagelycks meer ende meer vergaet, overmits het sobere loon der Schoolmeesteren aldaer, 't welck de Overigheydt, ter cause der voorsz. Stadts overtallige lasten, voor dese tijdt niet kan verbeteren: Soo is der supplianten vrundtlyck verzoek dat Uwe Excellentie tot onderhoudinge ende verbeteringe der voorschreven Schoole, den Stadt wil gunnen ende laten volghen die inkomen van sekere Papen-gilde, 't welck 't Alckmaer plagh ghehouden te worden, niet ghefondeert van amortiseerde goederen, maer eerst begoft ende daer nae gheaugmentceert van 't gelt 't welck die gildebroeders tot eenen ingangh voormaels gheconfereet ende gegeven hebben, waer toe Uwe Excellentie immers behoort beweeght te worden, ende

ende van haere recht ten verbeteringc van die Schoole afftandt ghedaen: ende soo veele aengact die Papen ofte ghenomineerde Geestelycken die binnen der voorschreven Stadt niet meer als negen in 't getal en zyn, soo presenteeren die supplianten henluyden, ende elck van hen bysonder, te restitueeren het gene sy-luyden tot ingangh der selfder goeden ghegeven hebben; ofte soo veel als elcks van hen-luyden in vooreden Jaren, wanneer sy geen solemneele maeltijden en hielden, plagh van die inkomen der voorsz. gilde te ghemeten. Aldus geordonneert ende geappointeert by myn Heere de Prince van Orangie, Stadthouder over Hollandt, Zeelandt, West-Vrieslant ende Uytrecht, den xj. Decembris, lxxij. Onder was getekent

G U I L L I A U M E de N A S S O U.

Request aen Willem de I. Prince van Orangie, mitgaders de Apostille daer op vercregen, Anno 1574. den 15. Februarij.

COnfirmeert ook
ende accordeert
soo veel hem
aengaet, 't contract
by die van

HAdden ook die supplianten met sekerre
Priesteren die hare
Pausdom verlaten, ende
in 't belegge voor ende
na,

Alckmaer met ten na, vroom ende nament-
selven Papen ge- lijk jeghens den vyant ge-
maeckt ende in de- dragen hebben, een Ac-
sen gementioneert. coort ofte Contract ghe-
 maeckt over d' inkomen der Papelijcker memo-
 rie tot Alckmaer, waer van die cotype hier aen
 ghehecht is: ende alsoo die supplianten ghesocht
 hebben door middele van dien, 'd armoedt ende
 sobere staet der voorz. Priesteren wat te suble-
 veren ende te verlichten, mitsgaders hen-luy-
 den te willigher te maecken, ten dienste uwer
 Excellentie ende der gemeene saecken: soo
 bidden de supplianten uwer V. G. wilt't voor
 ghementioneerde Contract approbeeren ende
 bevestighen, ten minsten by Apostille op de
 marge van desen. Aldus gedaen en geordonneert
 by mijn Heere die Prince van Orangie, Grave
 tot Nassou, &c. Stadthouder ende Capiteyn
 Generael over Hollandt, Zeelandt, West-Vries-
 landt ende Uytrecht, tot Vlissighen, den xv.
 dagh February, Anno xvc. lxxiv, naer ge-
 meyn schrijven, ondeteyckenit

GUILLIAUME de NASSOU

Con

Confirmatie van Willem de I. Prince van Orangie, wegens de verpachtinge der Visscherye tot Rustenburgh, Anno 1574. den 31. Julio.

WILLEM by der gratie Godts Prince van Orangie, Grave van Nassou, van Catzenelleboghen, van Vian-den, van Dietz, van Bueren, van Leerdamme, &c. Heere ende Baron van Breda, van Dieft, van Grimbergen, van Arlay, van Noseroy, &c. Burghgrave van Antwerpen ende van Besançon, Stadthouder ende Capiteyn Generael over Hollandt, Zeelandt, West-Vrieslant ende Uytrecht; allen den genen die dese jegenwoordige sien sullen, saluyt: alsoo wy ghesien hebben alsulcke opene Brieven van Octroye ende Accoort, als by de Koninghlycke Majesteit van Hispanien, op ten eersten dagh van April vijfthien hondert Jaer ende tseventigh, een voor Paeschen, vergunt ende gegeven is den Burgermeesteren der stede van Alckmaer, ten fine omme voor hen ende hennen naekomelingen, in wette ten behoeve ende profijte der voorfz. Stede toteenen eeuwigen Erfpacht te houden, genieten ende gebruycken, sekere sijne Majesteits Visscherye, genoemd Lubber sluysgen, gelegen tot Rustenburgh, in den banne van Ursem, ende die Burgermeesteren ende Regeer-

geerders van Alckmaer voorsz. aen ons versocht hebbende 't selve Octroy ende Erfpacht te willen confirmeeren ende approbeeren : doen te weten, dat wy overmerckende de ghetrouwen diensten by die van Alckmaer, ons ende die gemeene sacken bewesen, geneghen wesende t'heurder bede ende begeerte, hebben die voornoemde sijne Majesteyts opene Brieven van Octroye gheconfirmeert, geapprobeert ende geratificeert, confirmeeren, approbeeren ende ratificeeren midts desen, gunnende, octroyerende ende accordeerende den boven genoemden Burgermeesteren ende Regeerders, dat sy ende heure naekomelingen in wette den Visscherye boven gheroert in eenen eeuwigen Erfpacht sullen moghen houden, ende ten behoeve ende profijte van der voorsz. stede van Alckmaer, eeuwelijck ende erfelijck genieten ende ghebruycken, midts daer vooren jaerlicks uyt-reyckende ende betalende in handen van den Rentmeester Generael van Kennemerlandt in der tijdt wesende, de somme van twee-en-tseventigh ponden van xl. grooten Vlaems 't pont, soo ende in aller voeghen ende manieren alle 't selve breeder in de voornoemde sijne Majesteyts Brieven van Octroye geexpresseert ende geëxtendeert staet, versoecken ende des niet te min gebieden, ordonneeren ende bevelen allen Justicieren, Of-

H h

ficieren

ficiëren ende anderen dien 't eenigfints aengaen mach, dat fy den boven gefchreven Burgermeesteren ende Regeerders van Alckmaer ende heure voorfz. nakomelingen, in wette doen laten ende gedooghen 't boven genoemde Octroy ende Erfpacht op de conditien voorfz., rustelijck, vredelijck ende eeuwelijck ghenieten ende gebruycken, sonder eenige contradictie ofte belet, want ons alfoo gelieft. Des t'oirconde hebben wy defen met onse name gheteekent ende onsen Zegel daer benevens onder aen doen hangen, in rooden Waffe. Aldus gedaen binnen der ftede van Rotterdam op ten laetften dagh der maent van Julio, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert t'feventigh ende vier; onder de ploye ftondt gefchreven, by mijn Heere den Prince, onder teyckent

N. BRUYNINCK.

Handt.

*Handtveft van Philips de II. Koningh
van Spanjen, Anno 1575. den 3 Maert.
Rakende de Leer-marckten.*

PHILIPS by der gratie Godts Koningh
van Castilien, van Leon, van Arragon,
van Navarre, van Napels, van Sicilien,
van Majorcque, van Sardanie, van de Eyland-
den Indien ende vasten Lande der Zee Oceane,
Ertz-hertoghe van Oostenrijck, Hertoghe van
Bourgondien, van Lothrijck, van Brabandt,
van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre
ende van Milanen, Grave van Habsburgh,
van Vlaenderen, van Artois, van Bourgon-
dien, Paltsgrave ende van Henegouwen, van
Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende
van Zutphen, Prince van Swabe, Marckgra-
ve des heyligen Rijcks, Heere van Vrielandt,
van Salijns, van Mechelen, van der Stadt,
Steden ende Landen van Uytrecht, Over-Yffel
ende Groeninghen, Dominateur in Asie ende
Africa; allen den geenen die dese onse lette-
ren sullen sien, saluyt: doen te weten, dat
alsoo van weghen onse lieven ende beminden
die Burgermeesters ende Regeerders onser ste-
de van Alckmaer, vertoonders gheweest dat
die voorz. Stadt niet zoo wel ter neeringhe
leydt als andere Steden van West-Vrielandt
ende Waterlandt, sulcks dat ook d'ambachts-
H h 2 luyden

luyden, als Schoenmaeckers ende dierghelijcke niet gaerne aldaer haer ter neder setten, o-
 vermidts het gebreck ofte ongerief der materialen tot haren ambachte noodigh zynde, waer over die Stadt daghelicks in neeringe ende koopmanschap afneemt, ende geschapen is noch meer af te nemen, insonderheydt om dat die ambachts luyden beter gherieve ende gereetschap in andere Steden weten te bekomen, ende daeromme geneyght zijn haer elders te transporteren, ende alsoo de Schoenmaeckers der voorsz. Stede den supplianten dickwils vertoont hadden, dat het gebreck in haer luyder neringhe meest gheviel deur dien dat tot Alckmaer geen Leer-marckten en waren, gelijk tot Hoorn omtrent Pincxsteren en St. Laurens, tot Purmerende S. Jan. mid-Somer, ende in de Beverwijck in 't beginfel van de maent October, soo hadden die supplianten hen-luyden belooft vlijt ende neerstigheyt te doen dat die stad Alckmaer met al sulcke Jaer-marckt ofte Jaer-marckten mochten voorzien werden, tot soulagemente ende onderstant der vromer burgeren aldaer, op hope dat 't selve by ons heur luyden niet gheweygart en soude worden, deur sulcken kleynen middel die voorsz. Stadt een weynigh op te helpen, aenmerckende de depauperatie, schaede ende neeringhloosheyt der selver Stede,

de, te meer deur dien die burgers haere vromigheydt metter daet ende affectie tot 'er gemeender faecken genoegh bewesen hebben, ons biddende seer ootmoedelijck (regardt nemende op 't gunt voorfz. is) hen-luyden te willen gunnen ende verleenen twee Leer-marckten 's Jaers, ende daer van te doene expedieeren onse opene Brieven in sulcken faecken dienende: Soo is 't, dat wy die faecken voorfz. over ghemerckt ende daer op gehad 't advijs van onsen seer lieven ende getrouwen Neve, Ridder van onsen Ordere van den gulden Vliese, die Prince van Orangie, Grave van Nassouw, &c. Stadthouder ende Capiteyn Generael voor ons over Hollandt, Zee-landt, West-Vrieslant ende Uytrecht, ende Rade neffens hen wesende, mitsgaders van den Gouverneur ende Gedeputeerde van onse ses Steden van Noordt-Hollandt, geneghen wende ter bede ende begeerte van de voorfz Burgermeesters ende Regeerders onser voorfz. stede van Alckmaer, hen-luyden geaccordeert en geoctroyeert hebben, accorderen ende octroyeren midts desen te mogen houden twee Jaerlickse Leer-merckten, d' eene te houden alle Jaeren 's Maendaeghs naer beloocken Paesschen, ende d' andere 's daeghs naer Bartholomei, in sulcker voeghen als andere omleggende steden gewoonlijk zijn te houden, wel verstaende dat die voor-

H h 3

schreven

schreven Burgermeesters ende Regeerders van Alckmaer gehouden sullen zijn dese jegenwoordige te doen registreren in onse Rekenkamer in Hollandt, ende 't selve volbracht zijnde, ontbieden ende bevelen wy allen onsen Rechteren, Justicieren, Officieren ende onderfaten wie sy zijn, dat sy van 't gunt voorfsz, is den supplianten laten vry ende vranck genieten ende gebruycken, sonder hen-luyden eenigh letsel of moeyenisse te doen ter contrarie, maer alle hulpe, assistentie ende bystant, want ons alsoo gelieft. Gegeven binnen onser stadt van Dordrecht den derden Maert, in 't Jaer ons Heeren duyfent vijf hondert t'seventigh vijfve, naer gemeen schrijven van onsen Rijcken, te weten van Spanjen, Sicilien, etc. 't xx. ende van Napels 't xxij. Op te ploye stondt gheschreven, by den Koningh, ter relatie van den Stadthouder ende Capiteyn Generael, midts-gaders de Raeden nevens hem wesende, onderteyckent

A. GENITS.

Pri-

Privelegie van Willem de I. Prince van Orangie, Anno 1575. den 11. Maert; Rakende 't onderhouden van sekere Schoole 't Alckmaer.

Alfoo die Burgermeesters ende Regiers der stede van Alckmaer, sine Excellentie en de Raden neffens hem wesende, verthoont hebben dat in voorleden Jaren tot Alckmaer een heerlycke perticuliere Schole is geweest, tot groote gerieve van geheel Hollandt, mitsgaders van Vrieslandt, sulks dat by 't leven van de supplianten Voor-ouderen, tot over die neghen hondert Klerken, onder Bartholomeo Colonienſe, ende daer naer onder Johanne Murmellio, tot Alckmaer zyn geweest, want behalven dat die Stadt ruymte ende plaetſe genoegh heeft om veel Schooljongers bequamelick te logeeren, soo is oock kennelyck dat die Stadt propys ghelegghen is om Zee-viſch, Meervifch, Boter, Kaes, Melk, ende andere victualie voor die jeught te bekomen; die supplianten verſwygen van de ſoete lucht tot Alckmaer, ſulcks dat de peſt, wanneer andere Steden daer mede gequilt worden, ſelden tot Alckmaer opryft, of daer inne van buyten gebraght zynde, haest ceſſeert ende op-houdt; hier by gevoeght, dat die ſtadt Alckmaer met Wallen ende Bolwercken nu ſoo

wel ghefortificeert ende versien is, dat met Godts hulpe voor't gewelt der vyanden niet te vresen zy, wanneer die burgeren aldaer met noodelijcke provisie van victualie ende anders oock voorsien zyn, ende gemerckt by sijne Excellentie met advijs der Staten een Universiteyt tot Leyden geerigeert wordt, soo waer consequentelijck geraden, dat tot Alckmaer die vervallen particuliere Schoole gerestitueert werde als een seminarium of 't planthone, waer uyt bequame spruyten ghenomen mochten werden, omme in de voorsz. Universiteyt te planten tot opbouwinge der Kercken Godes ende conservatie der Politie, gemerckt oock die van Hollandt, mitsgaders de omleggende Landen deur die voorsz. particuliere Schoole seer gerieft ende ghedient sullen zyn, versoeckende daerom een Jaerlicks pensioen ofte salaris tot onderhoudt van de School-meesteren daer toe noodelyck wesende: Soo is 't, dat sijne Excellentie hier op eerst ende al vooren ghehad 't advijs van de Gouverneur, Gedeputeerden ende Burgermeesteren van de Steden van Noordthollant, by advyse van den Rade ende Finantien nevens hem wesende, heeft geconsenteert ende geaccordeert, consentert ende accordeert midts desen, den Burgenmeesteren ende Regeerders der voorsz. stede van Alckmaer by provisie ende tot wedcr-roepen te mogen

gen lichten Jaerlijcks uyt die geestelijcke geannoteerde goeden in 't quartier van Noordt-Hollandt, die somme van vyfhondert ponden van xl. grooten 't pondt, omme die selve somme by hen-luyden Jaerlicks gheemployeert te worden tot onderhoud van de voorsz. Schoolmeesteren van de geannoteerde goederen in 't voorsz. quartier hem hier na te reguleeren, en al 'tgunt bevonden sal wesen daerop betaelt te zyn, sal 'tselve in uitgeve der rekeninge gepasseert worden. Gedaen tot Dordrecht den xj. May, xvc. tseventigh vijf, onder stondt geschreven ter Ordonnantie van sijnder Excellentie Raeden ende Finantien, nevens hem wesende, ende was gheteyckent

A. GENTTS.

Handtvest van Willem de I. Prince van Orangie, Anno 1581. den 13. Julius; Behefsende de gifte van de inkomsten der Wage 't Alckmaer.

WILLEM by der gratie Godts Prince van Orangie, &c. mitsgaders de Ridderfchap, Edelen ende Steden van Hollandt, representeerende den Staten van den selven Lande; doen kondt eenen yege-lijcken: Alsoo Burgermeesteren ende Regeer-

H h 5

ders

ders der stede van Alckmaer, van wegen den poorters, inwoonders ende gemeente aldaer, ons verthoont hebben gehad dat sy van aenbeginne der binnen-Landtsche beroerte, niet tegenstaende die groote lasten, kosten ende beswaernissen van verscheyden guarnisoenen, contributien ende andersints hen opgeleydt, altijs jegens onse ende der gemeene Vaderlands vyanden, hen vromelijcken ende getrouwelijcken hebben gedragen gehad, sonder goedt of bloedt t'onser en der gemeene Landen dienst te sparen, in der voeghen dat sy-luyden (hoewel in benautheydt zynde) nochtans niet ontsiende 't perijckel van 't groot geweld der Spanjaerden mit haren aenhanck, voor die voorz. stede Alckmaer, in den Iare xvc. drie-en-tseventigh belegghert, die selve Stede getrouwelijck bewaert, ende de voorz. vyanden in 't bevechten ende bestormen van dien, mannelijck ende prijselijck met ghewapender ende geweldiger handt afgeweert ende victorieuselyk afgeslagen hebben gehad: Soo is 't, dat wy willende al 't selve erkennen ende met eenige verceringe vergelden, die goede getrouwigheydt ende vroomigheydt by die van Alckmaer voornoemdt, in 't gunt voorz. is alreede ons bewesen, ende die sy-luyden (of Godt wil) t'onser ende der Landen dienste noch vorder sullen mogen doen ende bewijzen;

fen; oock omme anderen tot gelijcke daden ende vromigheden te animeeren ende te verwecken, den selven van Alckmaer gegunt ende ghegeven hebben, gunnen ende geven by desen den Wage binnen der selver Stede, ende alle die gerechtighyedt van dien, mitten nutschappen ende profijten daer afkomende, sulcks ende der voegen die van wegen den Grave van Hollandt als sijne Domeynen daer afgegeven ende ghenooten zyn geweest, omme die selve voortact vry ende onbekommert by hen-luyden tot bate ende profite der voorsz. stede Alckmaer, neffens haren andere innekomen ontfangen ende bekeert te mogen worden naer behooren; behoudelyck dat wy die selve Wage ende 't recht van dien, t' allen tyden sullen mogen lossen ofte doen lossen, met een merckelycke somme van penninghen, ende dat voor een recognitie van desen by den selven van Alckmaer Jaerlijcks betaelt sal worden die somme van seven ponden, van xl. grooten 't pondt, in handen en ten Comptoire van den Rentmeester van Kennemerlandt in der tijdt, die daer van neffens andere penningen van sijn bewint gehouden wert ontfangh te maecken, ende te verantwoorden naer behooren: tot welcken eynde die voornoemde van Alckmaer gehouden werden, desen al voren te doen registreeren ter Kamere van de Reec.

Reeckeninge in Hollandt, willende ende ordonneerende mits dien den præfiderende, die Luyden van de Rade ende Rekeninghe in Hollandt, mitsgaders den Rentmeester van Kennemerlandt, elcks van hen ende allen anderen dient 'taengaen magh, dat sy-luyden die voornoemde van Alckmaer van dese onse vergunninghe ende gifte als boven, volkomenlijk doen ende laten gebruycken ende ghenieten, sonder eenigh veranderinghe ofte letfel ter contrarien. Gegheven in den Haghe, onder 't Zeghel van sijne Excellentie ende die Staten voornoemt hier aen ghehangen, den xiiij. July, Anno xvc. een-ende-tachtig; onder die ploye stondt geteyckent *Guilliaume de Nassou*; op te ploye stondt geschreven, by mijn genadigen Heere die Prince, ende geteyckent *N. Bruyninck*; noch stondt op te ploye geschreven, ter ordonnantie van de Staten van Hollandt, by my, ende was geteykent *C. de Rechtere*, op te rugge stondt geschreven, op huyden den xxiv. Iuly, Anno xvc. een-entachtigh, zijn dese teghenwoordighe opene Brieven gepresenteert ten burele van de Kamere van de Reeckeninge in Hollandt, ende die selve aldaer ghevisiteert zynde, zyn geregistreert, in 't iij. witte Register, beginnende prima Aprilis, xvc. lxxix, berustende ter voorfz. Kamere, folio ijc. xlviii. verso & ultra

tra, in kennisse van my, ende was geteyckent

J. de BYE.

Privelegie der Staten van Hollandt, Anno 1588. den 6. December; wegens 't kiezen der vierde Burgermeester en Thresorier.

DE Ridderfchap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslant, representerende den Staten van den selven Lande; allen den genen die desen onsen Brief sullen sien saluyt: alsoo Burgermeesteren der stadt Alckmaer voor hen selven ende uytten name van de Vroedtschap ende gemeene burgren der voorfz. Stede, ons te kennen gegeven hebben, dat by octroy van hooger memorie Keyser Caerle, als Grave van Hollandt, in date den xxvj. Septembris, xvc. dertigh, onder anderen gestatueert is, dat de Vroedtschap der voorschreven Stede op heuren eedt laerlijks ses dagen voor den ordinarisen dagh van de vernieuwinge van de Wet aldaer, sal verkiefen uytten rijckdomme der selver Stede, ende van de rijckste, verstandighste ende rechtvaardighste, eerst ses, ende daer na vier personen, omme den Stadthouder van Hollandt ghepresenteert, ende by hem voor een ende 't naeste toekomende laer, uytte voorfz. ses drie

drie Burghermeeſteren, ende uytte voorſz. vier twee Threſoriers ghekofen, ende by den Schout van Alckmaer gheëdt te worden. Dan gemerckt de ſwarigheden in 't ſtuck van de Regeeringe der voorſz. Stede laerlijcks vermeerderen, ende dickwils ghebeurde dat 't meerendeel van de voorſz. drie Burgermeeſteren ſoo om de beſchrijvinghe die by ons aen den Edelen ende Steden der voorſz. Landen worden gedaen, waer te nemen, als omme andere wettelijke oorſaken van huys moeten weſen, de ſupplianten hoogh noodigh bevonden, dat 't ghetal der voorſz. drie Burgermeeſteren, met noch een vermeerdert worde, ten eynde deur abſentie van een ofte twee der ſelver, de Regeeringhe der voorſz. Stede ende 't gunt daer aen dependeert niet ſtille en ſtae ofte verhindert worde, ghelijck ter contrarien de ſupplianten raedtsaem bevinden dat tot het Threſorierſchap der ſelver Stede niet meer als twee genomineert, ende een gekofen ende geëdt worde; gemerckt dat niet tegenſtaende 't voorſz. octroy, d'adminiſtratie van de voorſz. Stede-goederen tot noch toe geweest is by een Threſorier, ende dat de tweede die mede gekofen ende geëdt was, ſtille ende ſonder eenigh bewint ghebleven is, ende oock dickwils gebeurt, dat onder de nominatie der voorſz. vier perſoonen geraeckt zijn gheweest eenighe

eenighe die tot de voorfz. administratie niet en diende, ende nochtans by inadvertentie van den voorfz. Stadthouder daer toe gekofen ende gecommitteert worden, verfoeckende daeromme de fupplianten dat ons gelieve hen te gunnen ende octroyeren, dat laerlijcks ten voorfz. tijde by de Vroedtfchap der voorfz. Stede, acht perfoonen tot 't voorfz. Burgermeesterschap van de naeft-aenftaende ende navolghende Iaren, ende twee tot 't voorfz. Threforierschap genomi-neert ende gekofen worden uytte voorfz. rijckdomme, en van de rijckfte, verftandigfte en rechtvaerdighfte. omme by den Stadthouder van Hollandt in der tijdt daer uyt vier Burgermeesteren ende een tot Threforier gekoo-fen te worden, ende dat daer op behoorlijcke Brieven van Octroy verleent fouden mogen worden: Soo is 't, dat wy de faecke voor-fchreven over ghemerckt, uyt onfer rechter wetenfchap, auctoriteyt ende volle macht, den fupplianten alhier geoctroyeert ende ge-consenteert hebben, octroyeeren ende consen-teeren by defen, dat fy-luyden voortaan laer-licks ses dagen voor den ordinarijfen dagh van de vernieuwinge van de Wet der voorschreven Stede, uytten voorschreven rijckdomme, ende van de rijckfte, verftandighfte ende recht-vaerdighfte, acht perfoonen tot 't voorschree-ven Burgermeesterschap, ende twee tot 't voorfz.

voorz. Threforierschap fullen nomineeren; omme daer uyt by den Stadthouder van Hollandt in der tijdt vier tot Burgermeesteren ende een tot Threforier gekolen te worden, welcke vier Burgermeesteren ende Threforier by den Schout van Alckmaer den eedt afgenomen sal worden, achtervolgende voorgaende Brieven van Oëtroye, daer na de supplianten hen in de vordere poincten fullen hebben te reguleeren; ende tot dien eynde gehouden zijn dese onse Brieven van Oëtroy in der Kamere van de Reeckeninge mede te doen registreeren, 't welck gedaen zijnde, lasten ende ordonneeren wy alle Rechteren ende Officieren, binnen den Lande van Hollandt ende West-Vrielandt, ende voorts dien desen aengaen magh, dat sy-luyden den supplianten alhier 't inhouden van desen onsen Brieve van Oëtroye, rustelyck ende vredelyk laten genieten ende gebruycken, sonder hen daer inne te doen nochte laten gheschieden eenigh hinder ofte empeschement ter contrarien. Des t' oirconde hebben wy onsen grooten Zegel heir aen doen hangen, gegeven in den Hage den vj. Decembris, xvc. acht-en-tachtigh; op de ploye stondt geschreven, ter ordonnantie van de Staten, ande getekent *C. de Rechtere*, bezegelt zynde met een groot uithangendt Zegel, van rooden Wasle; aen een dubbelde staerte;

staerte; op te rugghe stondt geschreven, naer dat desen opene Brieven van Oetroye ten bureele van den Kamere van den Reeckeninge in den Hage zyn gevisiteert ende geleesen gheweest, soo zijn de selve aldaer als geinterneert, geregistreert in 't witte Register, met de roode Roose, fol. lvij. verso, actum ten bureele van den Kamere van den Reeckenin-
ghe voorschreven, desen x. Decembris, Anno xvc. acht-en-tachtigh; onder stondt geschreven, my tegenwoordigh, ende gatecc-
kent

Van der GOES.

*Privelegie van de Staten van Hollandt,
Anno 1592. den 9. May; raeckende Wees-
kindere goederen.*

DE Ridderfchap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrielandt, representerende de Staten van den selven Lande, doen te weten: dat alsoo Weesmeesteren der stad Alckmaer, mitsgaders Burgermeesteren ende Regeerders der selver stede met hen ghevoeght, ons te kennen ghegeven hebben, dat sy by dagelijckse experientie hoogh-
noodigh bevinden gepermitteert te worden, dat ten behoeve van de Wees-kinderen aldacr, ren-
ten moghen worden gekocht losbaer, den pen-

I i

ningh

ningh twaelt ten hooghsten, vry geldt sonder eenige kortinghe, ende met conditien dat de selve renten sullen moeten afgheloft worden ende de hooft-somme van dien opgebrachtende gefurneert, soo wanneer de Wees-kinderten Huwelicken staete ofte heure mondige Jaeren sullen zijn gekomen, midts den constituanten ende andere debiteuren van de selve renten een half Jaer te vooren insinuerende van 't op-brengen van de hooft-somme van dien, deur dien die voorz. poorters ende inghesetenen deurgaens waren van kleyn vermogen, in der voegen dat haer-luyder naegelaten kinderen veel al qualijck konnen toekomen endt onderhouden worden, met de Jaerlijckse inkomsten van heur-luyder goederen, ingevalk de selve niet meer en soude profiteren naer advenant den penningh seshien uyt-brengende is, ende dat die voorz. kinderen hen ten Huwelicke begevende ofte tot haer mondige Jaeren gekomen zijnde, noodelijcke behouwen gereede penninghen tot haer-luyder neeringh ofte koophandel, dan ghemerckt die supplianten tegens die voorz. inconvenienten selfs niet en souden konnen voorsien, overmits by den beschreve Rechten schijnt verboden te zijn voor den genen die geen koopmanschap doen, hooger gewin van geldt als naer advenant den penningh seshien in 't Jaer te stipuleeren; ver-soeckende

toeckende daeromme die supplianten geoctroyeert te zijn dat voortaan alle penningen eenige Wees-kinderen aldaer eygentlijk toekomende, 't zy in 't bewijs der selver ofte in 't aen-
 koopen van renten ter voorz. Wees-kamer, ende ten overstaen van de voorz. Wees-meesteren sullen mogen beleyt ende uytghefelt worden op los-renten, tegens den penning twaelf in 't Jaer ten hooghsten, vry geldt, sonder eenige kortinge, ende daer benevens sal mogen geconditioneert, bedongen ende gestipuleert worden, dat die voorz. renten geloft ende afgequeten ende die hooft-sommen van dien gefurneert ende precise opgebracht sullen moeten werden, soo wanneer die Wees-kinderen ten Huwelicken staete ofte tot heure mondige jaren sullen zijn gekomen, midts den debiteuren van de selve renten een half Jaer te vooren insinuerende, het opbrengen van de voorz. penninghen ende hooft-sommen, niet teghenstaende die dispositie van de beschreven Rechte ende andere Ordonnantien ter contrarie; Soo is 't, dat wy op alles gelet hebbende naer behooren, ende begeerende te helpen vorderen alle saecken den Wees-kinderen concernerende, soo veel als doenlick is, genegen wesende ter beede ende begeerte van de supplianten, den selven geconsenteert ende geoctroyeert hebben, consenteeren ende octroyeeren by desen,

dat voortaan alle de penninghen eygentlick toekomende eenighe Wees-kinderen tot Alckmar voornoemt, 't zy in 't bewys der selver, ofte in 't koopen van renten ter Wees-kamer voornoemt, ten overstaen van de voorsz. Wees-meesteren, jals vooren sullen mogen beleydt ende uytgestelt worden op los-renten, tegens den penning twaelf in 't Jaer ten hooghsten, vry geldt, sonder eenige kortinghe, ende dat daer benevens sal mogen werden geconditioneert, bedongen ende gestipuleert dat de voorschreve renten geloft, afgequeten, ende de hooft-somme van dien gefurneert ende precise opgebracht sullen moeten werden, soo wanneer de Wees-kinderen ten Huwelicken state of tot haere mondighe als vijf-en-twintigh Jaeren ouderdom sullen zijn ghekomen, mits dat den debiteur van de selve renten, een half Jaer te vooren sal worden geïnfinucert het opbrengen van de voorsz. penninghen ende de hooft-somme van dien, al niet tegenstaende eenighe beschreven Rechten, Ordonnantien ofte Placcaten ter contrarie, die wy in 't gunt voorsz. is hebben gederogeert ende derogeren by desen, ende ten eynde 't inhouden van desen mach worden onderhouden ende achtervolght, Ordonneren wy dat desen in den Reeckeningh-kamer van Hollandt ende elders daer 't van noode wesen sal geregistreert sal worden, ende

de dat voorts een yegelijk hem naer 't inhou-
den van desen sal reguleeren. Gegeven in den
Hage onder 't Zegel van de Staten voornoemt
hier op gedrukt, den 1x. May ende derthien-
den July, Anno xvc. twee-en-tnegentigh; on-
der stondt gheschreven ter Ordonnantie van de
Staten ende was geteeckent *C. de Rechtere*,
ende bezegelt met een op-gedrukt Zegel, van
rooden Wasse; op de rugghe stondt geschre-
ven, naer dat dese opene Brieve van Octroye
ten burele van de Kamere van der Reecke-
ninge in Hollandt zijn ghelesen ende gevisi-
teert geweest, soo zijn die selve aldaer als ge-
interineert, geregistreert in 't witte Register
met de roode Roose, fol. clxvij. Actum ten
burele voorschreven desen xxij. July, Anno
xvc. twee-en-tnegentigh, wat lagher stondt
geschreven my jegenwoordigh ende geteeck-
kent

V. CROMVLIET.

*Handtveft van de Staten van Hollandt,
Anno 1597. den 22. December; Belangende
de hooge Jurifdictie van een gedeelte in de
Egmonder Meer.*

DE Ridderfchap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieſſandt, representerende den Staten van den ſelven Landen, doen te weten: Alſoo Burgermeefteren ende Regeerders der ſtede van Alckmaer ons te kennen ghegeven hebben, dat wijlen die Grave van Egmond, begeerende te bedijcken de Egmonder Meer, verkregen heeft van de Hertoginne van Parma, als Regente van de Nederlanden, niet alleen den eygendom van den gront van 't gunt by hem bedijckt, ende van water te lande ghemaect ſoude worden, maer ook de Jurifdictie over de voorſz. gront, niet tegenſtaande dat een gedeelte van dien was leggende binnen den bedryve van Alckmaer, tot merckelijke verkortinge van de voorſz. Stede, als daer deur verlooren hebbende een groot ſtuck van haer oude Vryheydt, Ban ende Jurifdictie, ghelijck uyte Caerte daer af verthoont heeft moghen blijken, mits dat die Procureur Generael ſoude blijven in ſijn geheel, ten petitoire noopende de voorſz. Jurifdictie, ende dat die Grave van Egmond hem ter cauſe van dien ſoude te

Rechte

Rechte staen, voor den Hove van Hollandt, sonder dat sy supplianten de voorsz. Procureur Generael eenige actie geïnstituert hadden, o-vermits de swarigheden des tijds ende d'inlant-sche oorloge niet lange daer na op gekomen, ende nadien 't Graeffschap van Egmond t'ze-dert gekomen was aan de Graeffelijckheyt van Hollandt, in der voegen dat die Prince van Gau-re, Heer Lamorael van Egmond, deur grati-euse concessie van ons, de suyvere inkomste van dien is genietende, ende wy omme te believen eenige andere Steden, der selver Ban, Jurisdic-tie ende Vryheyt souden hebben geamplieert, ende in gevalle de voorsz. stadt Alckmaer weder gherestituert werden die Vryheydt, Ban ende Jurisdic tie over 't gunt binnen d'oude Limiten gelegen ende haer ontrocken is, deur de grati-ficatie gedaen by de voorsz. Hertoginne van Par-ma, aan de voorsz. Grave van Egmond, dat daer mede de voorschreve questien ende querelen ces-seren, ende die Hoogheydt des Graefflyckheys van Hollant in 'tgunt voorschreven wederomme geredresteert soude worden, versochten dat ons gelieve de voorsz. Stadt totte voorsz. haere oude Vryheydt, Ban ende Jurisdic tie te restitueren, ofte ten minsten de selfde vryheydt van hooge middelen, ende laege Jurisdic tie over alle 't gunt binnen de voorsz. Limiten ghelegen, ende den voorsz. Grave van Egmond toe gevoeght is, by

de voorfz. Hertoginne van Parma, hen-luyden gratieufelyck te vergunnen, ende 't ~~felv~~ uytte voorfz. Limiten aen heur-luyder Ban, Vryheydt ende Iurifdictie weder te appliceren: Soo is 't dat wy de faecken voorfz. over gemerckt, geconfenteert, verklaert ende geordonneert hebben, consenteeren, verklaren ende ordonneeren by defen, dat aen de Iurifdictie van de ftadt Alckmacr, onder de berechtinge van den Schout ende Schepenen aldaer, by provisie fal worden gevoeght de adminiftratie van de hooge Iurifdictie in de Limiten boven gheroert, omme de zelfde by den voorfz. Schout ende Schepenen van weghen de Graeflyckheidt van Hollandt ende Weft-Vrieslandt geexerceert te werden, tot anders daer inne fal wesen geordonneert, ende aengaende 't vorder verfoeck van de fupplianten, hebben wy gehouden in naerder bedencken. Gedaen in den Hage onder onfen Zegel hier op ghedruckt, den xxij. Decembris, xvc. feven-en-tnegentigh, onder ftondt gefehreven, ter ordonnantie van den Staten, ende was getekent *C. de Rechtere*, ende bezegelt met een opgedruckt Zegel, van rooden Waffe.

*Privelegie van de Staten van Hollandt,
Anno 1598. den 17. Maert ; Inhoudende
om te mogen inkoopen en aennemen de Huy-
sen, Landen, Gronden ende Erven, binnen
de Mueren ende in de jurisdictie van de stad
Alckmaer.*

DE Ridderſchap, Edelen ende Steden
van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt,
repreſenteerende den Staten van den
ſelven Lande ; doen te weten : alſoo Bur-
ghermeeſteren ende Regheerders der ſtede van
Alckmaer ons tekennen ghegeven hebben dat
meest alle de Steden van Hollandt geoorloft ende
by Privelegie vergunt ſouden zyn, dat de eyge-
naers van den Huysen, Erven, Landen ende
Gronden, binnen de Stede ofte daer buyten in
de Vryheydt van dien gelegen, de ſelve ſouden
moeten laten volghen in koopen voor de rechte
waerde tot taxatie van den Schepenen aldaer,
ofte den genen die by den voorſz. Schepenen tot
taxatie van dien worden gecommitteert, omme
de ſelfde te bekeeren of ten dienſte of tot gieragie
van den ſelfde Stede, ofte tot publicque plaetſen
aldaer, dat oock ſy ſupplianten bemerckende
dat de neeringe van de Lyndraeyerye tot Alck-
maer voornoeft begint te vermeerderen, ende
binnen de mueren der voorſz. Stede gheen ghe-
noeghsame plaetſen noch erven worden gevon-
den

den, als tot makinge van soo veel Lynbanen, ende vorderinghe van de voorfz. neeringhe noodigh en behoeflick zyn, geraden gevonden hebben fella Lant der stede Alkmaer voornoemt, gelegen binnen de Vryheydt van dien aen de Nieuwelandt Poorte, uyt te geven aen verfcheyde perfoonen tot erectie van Lynbanen aldaer, dan ghemerckt 't voorfz. Landt daer toe alleen niet groot genoeg en was, ende daer toe feer noodigh soude dienen te famen gevoeght een ander stuck Landts groot min als een morgen daer aen responderende, ende toebehoorende eenen Harmen Janfz. burger der voorfz. Stede, 't welck by hem verhuert wordt tot blykinghe van ghesneeden Lynwaet, soo hadden fy fupplianten aen den voorfz. Harmen verfocht dat hem gelieven soude 't voorfz. Landt te verkoopen aen de voorschreven Stede tot taxatie als vooren, of 't felve Landt benevens hen fupplianten met het Landt der voorfz. Stede gelyckelyck uyt te geven tot erectie der voorfz. Lynbaenen, sonder dat hy daer toe heeft willen verftaen, fulcks dat die voorschreven Lynbanen deur gebreck van fuffisante grondt niet en kunnen geerigeert worden in competenten getale tot vorderinghe van de voorfz. neeringhe, waer inne soude dienen voorsien, ende oock voor den toekomenden tydt, dat Burgermeesters ende Regeerders van Alkmaer in der tydt niet verhindert en worden in 't verkryghen aen de voorfz. Stede

andere

andere Landen, Huyfen, Gronden ende Erven, soo binnen de mueren der voorschreven Stede, als daer buyten in de vryheydt van dien gelegen, voor de rechte waerde tot taxatie als vooren, als ter Ordonnantie van de Vroedtschap aldaer bevonden sullen werden noodigh ofte dienstigh te zijn, 't zy tot vermeerderinge der voorsz. Stede, het maecken ende leggen van publicque wercken of plaetsen, of tot uytgevinge aen anderen tot verstijvinge, inbrenginghe, vermeerderinge, ofte vordernisse van eenige neeringe, versoeckende de supplianten dat ons ge-lieve de voorschreven stadt Alckmaer tot al 't selve t'octroyeeren soo veele als 't noodt zy, ende hen-luyden daer toe behoorlijcke Brieven te verleenen : Soo is 't, dat wy de saecken voorsz. over ghemerckt uyt onser rechter wetschap, volkomen macht ende auctoriteyt, den Burgermeesteren ende Regeerders der stadt Alckmaer, jeghenwoordigh supplianten alhier, ende die in der tijdt wesen sullen, geconsenteert, geoctroyeert ende geauctoriseert hebben, consenteeren, octroyeeren ende auctoriseeren by desen, soo wel het voornoemde stücke Landts, groot min als een morgen, als andere Landen, Huyfen, Gronden ende Erven, soo binnen der mueren der voorsz. stadt Alckmaer, als daer buyten in der selver Stede vryheydt gelegen, die ter Ordonnantie van de Vroedtschap-

pc

pe aldaer bevonden sullen worden noodigh of te dienstigh te zijn, tot vermeerderinge der voorschreven Stede, het maecken ende leggen van publieque wercken ofte plaetsen, ofte om die uyt te geven aen anderen tot inbrenginge, verstijvinghe, vordernisse ofte vermeerderinge van eenige neeringhe aldaer, op de taxatie van Schepenen der voorsz. Stede ofte haer-luyder Gecommitteerde te mogen aenvaerden, besitten ende gebruycken ten behoeve als vooren, ofte aen anderen uytgegeven tot haeren believen, midts de selve Landen, Huyfen, Gronden ende Erven betaclende volgende de voorschreve taxatie, daer mede de Magistraten aldaer sullen mogen volstaen, lastende ende ordonnerende eenen yegelijck dien desen aengaen mach, dat sy-luyden hen na desen reguleeren, ende sulcks den Magistraet der stadt Alckmaer voornoemt, 't inhouden van dien volkomelijck laeten ghenieten sonder eenige swarigheydt, wedersegghen ofte belet ter contrarien. Gegeven in den Hage, onder onsen grooten Zegele hier aen gehangen, den xvij. Marty, xvc. acht-entnegentigh; onder de plijcke stondt gheteeckent *J. van Oldenbarnevelt* vc. Op de plijcke stondt geschreven ter Ordonnantie van den Staten, ende was geteeckent *C. de Rechtere*, hebbende een groot uythangent Zegel, van rooden Wasse. *Naer gedaene collatie van alle dese*

dese voorenstaende Oetroyen, Privelegien ende
 andere actens (de laetste twee wytgbesondert, die
 gheschreven zijn by Huybert van der Lijn, Nota-
 ris) by mijn ondergeschreven Notaris Symon
 Spont selfs gheschreven ende gecopieert, naer de
 eyghen autentijcque handschrift van Jacob
 Lobbrantsz. Cooren, Secretaris ende Notaris der
 Stede Alckmaer, zyn alle de selve ende elcks in
 't bysonder bevonden te accordeeren, binnen
 Alckmaer op den ix. January, Anno xvjc. ses-
 en-tseftigh.

S. SPONT, Not. Publ.

ORDONNANTIE

VOOR DE

SCHUTTERYE

TALCKMAER.

A Enghemerckt tot noch toe veele en-
 de diversche ongheregeltheden ghe-
 bruyckt zijn geweest, onder de Schut-
 te-broeders van den Kruysboge, Handbosse
 ofte oude Schutterye binnen der stede van
 Alck-

Alckmaer, waer door veel twiſt ende geſchillen ſpruytende waren, overmits datter geen autentijcke ordonmantie en was, waer naer elck Schut-broeder gehouden was hem te reguleren, ende omme in alles te ordonneeren dat tot verſeeckertheydt van den wachte, ruſte ende welvaert der Stede, met goede ende behoorlijke ordre ſoude mogen bequaemelyk gheſchieden, hebben de Burgermeesteren met de ghemeente Vroedſchappen geordonneert ende geſtatueert, ordonneeren ende ſtatueeren mits deſen, de poſncten ende articulen hier na volgende, omme de ſelve onderhouden ende achtervolght te werden.

In den eerſten ſullen de afgaende Capiteynen alle Jaren acht dagen voor S. Ioris dagh leveren in handen van de Heeren Burgermeesteren de Rolle van de Schutterye, om by Burgermeesteren ende Vroedſchappen op S. Ioris dagh, ofte een dagh voor ofte naer onbegrepen geprocedeert te werden, tot continuatie of electie van twee Capiteynen, die voor het aenſtaende laer ſullen dienen; al waer 't ſchoon dat de ſelve in actueele dienſte van Schependom mochten weſen, ofte daer niet gekoſen werden; ende ſal in allen gevalle de geeligerde Capiteyn drie laeren poorter geweest moeten weſen; welcke Capiteynen datelijck na hare verkieſinge ſullen nomineeren elck twee Luytenanten,

tenanten, daer af by Burgermeesteren elck een gecontinueert ofte geëligeert sal werden, mits dat de ghenomineerde Luytenant oock drie Jaeren poorter geweest zy.

Ende sullen de Capiteyns gehouden wesen, ses weken na d'expiratie van elcken laere dienst, de Capiteynen hen succedeerende, ofte by blijvende reeckeninge, bewijs ende reliqua te doen van de ontfangh ende uytgheve binnen 't voorgaende laer gevallen, voor welcke dienste, administratie ende groote moeyten, de Capiteyn met sijn Luytenant ghenieten ende ontfangen sal twaelf Carolus gulden laerlijcks.

Item, sal de voornoemde Schutterye gedeelt worden in Rotten, elcke Rot van thien, twaelf, derthien, minder ofte meerder personen, ende dat de Capiteyns uyt elck Rot een Rotmeester stellen sullen tot haer believen, sonder wederseggen, alle welcke Rotgesellen sullen staen onder 't gebieden ende obediëntie van de voorsz. Rotmeester, op te boete van thien stuivers, tot profijte van de goetwillige Rothgesellen, ende by weygeringe van betalinge der voorsz. boeten, uytgeleydt te werden by den Provooft, op te helst meer; des by den Rotmeester versocht zijnde.

Item, wanneer eenigh Schutter aflijvigh, ofte door quaedt regiment, ouderdom ende eenighe andere oorsaken, uyt de Schutterye by Burgermeeste-

meesteren ende den Capiteynen ghestelt wordt, ofte dat na den dienst ende constitutie van de Stadt geoordeelt werdt de Schutterye met eenige gequalificeerde persoonen versterckt te konnen werden, fullen de Capiteynen tot sulcken dage als 'then gelieven sal voor hen moghen ontbieden; soodanighe persoon ofte persoonen die sy bequaem ofte gequalificeert fullen houden, om de Schutterye te möghen bekleeden, ende fullen de selve g'hoort zijnde ook tot Schutters mogen eligeren, behoudelijk dat men nimant in de Schutterye sal moghen eligeeren, die oudt is beneden de achten ende boven de tseftigh laeren; ende soo wanneer yemandt drie dagen te vooren uyt den naem van Capiteynen gheinsinueert ende in de Stadt zynde niet en compareert ten geprefigeerden dage ende uere, sal voor d' eerste reyse verbeuren thien stuyvers, voor de tweede reyse twintigh, ende voor de derde reyse veertigh stuyvers, ende voorts by den Provooft jegens hem geformeert werden soodanigen eyfch als hy naer gelegentheydt van de continuatie bevinden sal te behooren, ende sal de geinsinueerde jegens d' aenklachte van de Provooft niet ghehoort mogen werden, ten ware hy de voorsz. boeten van continuatie hadde betaelt. Des fullen de Heeren Burgermeesteren de ongequalificeerde ende niet genoegh gegoe-de persoonen mogen ontslaen op haer dolcantien.

Item

Item, dat gheen Schutter uyt de Schutterye gestelt ofte verlaten sal mogen werden, ten ware hy ontpoortert ware, verarmde ofte hem onredelijck schickte, dat oock niemandt daer uyt tot sijnen versoecke sal mogen gedeporteert ofte ontlast werden, dan die inpotent is, ofte oudt boven de lx. Jaeren, die twee Soonen in de Schutterye heeft onghelouwt ende in sijn huys woonende, ofte dat yemandt van de Schutteren Burgermeester worde ofte gheweest hadde, die sal voorts sijn leven langh gheduerende van de Schutterye vry ende exempt zijn, ende sullen Schepenen gheen Capiteynen wesende, mitgaders Thresorier, Pensionaris ende Secretarissen, (of sy al schoon in de Schutterye te voren waren geëligeert) nochtans geduerende haer Officie vry zijn van de Wachte ende andere personeele lasten van de Schutterye.

Item, soo wie by Burgermeesteren ende Vroedschappen, midtsgaders Capiteynen respectivelijck tot Capiteyn, Luytenant, Vendrigh, ofte Schutter gekooren sal werden, sal schuldigh zijn 't selve te accepteren ende te bedienen op te verbeurte van xl. Carolus guldens, ende daer-en-boven arbitrale correctie.

Item, alle de Schutte-broeders die by Capiteyns gheordonneert zijn op een Musquet ofte Roer, sullen gehouden wesen binnen haer eygen huysen te hebben haer eygen gheweer: te

K k

weten

weten, een goetd schootveerdigh Musquet oft Roer, een half pondt Lonts, een pondt Kruys, een pondt gegooten Loots tot haer Musquet oft Roer, een Storm-hoedt, ende een Zijd-geweer, lanck een ellen ofte daer-en-boven, op te boete van ses stuyvers van elck stuck, tot profijte van de Provooft met sijn Adelborsten te moghen beschouwen, van ses weecken tot ses weecken, soo dick ende menighmael hy daer over bekeurt werdt, by den voorfz. Provooft ofte sijne gecommitteerde.

Item, alle de Schutte-broeders die geordonneert zijn op lanck geweer, ende voornamentlijck die op een Spietse ghestelt zijn, sal gehouden zijn hem volkomen te wapenen, met een Storm-hoedt, Hals-krage ende volkomen rustinge met Tasletten, op ghelijcke boeten ende te gaen als vooren.

Item, dat de Capiteynen van de Schutterye niet en sullen moghen eenige convocatie ofte vergaderinge leggen van alle de Schutters in 't generael, dan by consent van Burgermeesteren, den welcken sy schuldigh zijn sullen te kennen te geven de saecke waer op de Schutters souden willen convoceren, in welck verfoeck Burgermeesteren in alle redelijckheyden sullen laten vinden, ende soo verre bevonden worde, dat in sulcke veraccordeerde vergaderinghe yet anders geproponeert ofte getraecteert

tracteert worde, dan 't gunt daer toe consent verworven waere, ofte 't geene onruste ofte dissentie soude moghen causeeren, sullen de Capiteynen verbeuren teghens de Stadt derthien gulden, ende boven dien arbitralijck ghecorrigeert worden, nae exigentie van de saecke, ende soo daer eenige convocatie gehouden werd by consent als vooren, dat een yder Schutterbroeder by de Doel-knecht vermaent zijnde, sal ghehouden wesen op zijn beteyckende uere te comparceren op te boete van vier stuuyvers tot Provoosts profijt.

Item, soo wanneer Bürgermeesteren van seker getal van Schutters assistentie sullen begeeren, om met hen-luyden te gaen binnen ofte buyten de Stadt, sullen ontbieden de vier Capiteynen met haer Luytenanten van beyde Schutteryen, de welcke de wete ontfanghen hebbende, sullen gehouden zijn terstondt te komen, ende in jeghenwoordigheydt van de Bürgermeesteren sullen de vier Capiteynen looten wie de Bürgermeesteren assisteeren sal, tot sulcken getale als de selfde Bürgermeesteren noodelijck bevinden sullen, ende dat op de boete van thien gulden tot profijte van den Vaendele daer hy Capiteyn over is, ende sal de Capiteyn die 't by lootinge te beurte gevallen wesen sal, gehouden wesen hy ende de Schutters daer over hy Capiteyn is; Bürgermeesteren

in alles te affisteren, ende ook buyten de Stat te volgen, naevolgende heuren eedt, op te verbeurte van veertigh gulden te verbeuren by elck van de onwilligen ende te gaen als vooren, ende boven dien arbitralijck gestraft te worden naer exigentie van de saecke tot discretie van Schepenen, wel verstaende dat indien Burgermeesteren in der haest yet op quame of wedervoere dat sy den tijt niet en hadden, alle de Capiteynen ende Luytenanten te samen te vergaderen ende te doen looten, dat in dien gevalle Burgermeesteren ontbieden ende nemen fullen moghen de Capiteyn, Luytenant ende Schutters die naest by de handt zijn ende in der haest fullen te krijgen wesen, die welcke Burgermeesteren assistentie schuldigh zijn te doene, op pene als vooren, welverstaende dat niet en verbindt den geenen die wettelijke oorsaecken hebben omme te absenteeren die hier af verdraghen ofte geabsolveert fullen werden by advijs van Burgermeesteren, die mette Capiteynen ende Luytenanten daer van fullen communiceren, indien daer redenen toe dienen ende anders niet; ende fullen Burgermeesteren ghehouden zijn den selven te kennen te geven de saecke waer toe sy ontboden zijn, ten waere de saecke anders vereischte ofte van sulcker qualiteyt ware dat het van noode soude zijn die secreet te houden, behoudelijck noch-

nochtans soo verre de faecke waere omme te assisteeren in eenige apprehentie, dat Burgermeesteren den selven dat schuldigh fullen zijn te kennen te geven, ende op dat dese faecke met beter ordre ende ruste mach geschieden; ende dat door absentie van de een of d'ander Rotmeester geen ongeregeltheyt ofte quaetwillighoyt gebeure, sal de Ritmeester kiezen uyt sijn Rotgesellen een van de gequalificeerste, notabelste ende vreedtsamighste tot een Luytenant, die in noodelijcke absentie van de Rotmeester sal in als representeeren ende schuldigh zijn te doen 't gunt voorz is, op pene als voren, wiens officie insgelycks dueren sal den tyt van 't voorz. Rotmeesterschap.

Item, wanneer daer een Schutte-broeder gestorven is, soo sal de Capiteyn (onder wien de doode Schutter geforteert ofte geweest heeft) komen met al sijn Schutte-broeders eerlijcken ter graef, des by den Doel-knecht vermaent zijnde, op te boeten van drie st., tot profijte van de Provooft, ten ware hy oorlof hadde van de Capiteyn.

Item, werdt geordonneert dat de gemeene Schutte-broeders van nu voortaan, soo wanneer de Heeren Burgermeesteren goet vinden, een ordinaris munster-dagh op Pincxster dinghsdaghe ofte andere daghen te doen houden, gehouden fullen zijn elck te compareeren in de

Schutters Doelen met haer geweer daer fy op gestelt zijn, sonder tegens de voorsz. munster dagh van huys te mogen absenteeren sonde voorgaende oorlof van haren Capiteyn ende Provooft, ten ware hy xiv. daghen te vooren van huys gheweest ware, op te boete van vijftien gulden, t'appliceeren ten profijte van de Provooft, midts dat de Doelknecht gehouden sal wesen veerthien daghen voor de munsterdagh de wete te doen aen een yegelijk Schutte-broeder.

Ende sullen geen Capiteynen nochte Schutte-broeders, in 't omgaen van de munsteringe mogen (van yemandt geschoncken worden) drincken, uytgesondert de Vendrigs, op te boete van xx. st., d'een helft ten profijte van de Schutterye, ende d'ander helft ten profijte van de Provooft; ende sal niemant eenigh geschenck mogen geven op ghelijcke boeten, t'appliceeren als vooren, soo dick ende menighmael als 't soude mogen gebeuren, des sal de Stede tot een graviteyt ende vereeringhe elcke Schutte-broeder op ten neghenden Octobris schencken ende t'huys senden een stoope France wijn.

Item, oft gebeurde by oorloge, oproer ofte andere commotie, dat de Heeren van de Vroedtschappe ordonneerende eenige Schutteren waecke te houden, by dage of by nachte, soo

foo fullen de Heeren van de Vroedtschappe, den Capiteynen ende Luytenanten laten weten, hoe veel Schutters sy begheeren totter waccke; ende fullen de Rotmeesters van alle de Rotten der Schutterye, als dan looten, wat Rot eerst ende d' anderen consequentelijcken daer na fullen waecken: in welcke waecke de Capiteynen ende Luytenanten niet exemt ofte vry fullen zijn, ende sulcks vervolgende hare tijden onderhouden, ten ware ymant van Burgermeesteren, met advijs van de Capiteynen, door wettelijke saecken geconsenteert ware, een ander in sijn plaets te stellen.

Ende fullen de Schutters gehouden wesen, in 't waken ende andere saecken, dienende tot defensie van de stadt, te observeeren alfulcke Ordonnantie ende Keure, ende op alfulcke boeten ende penen, als de Heeren van den Gerechte ordonneeren ende maecken fullen, te gaen ende geapliceert te werden; te weten, de civile boeten tot behoefve van de Schutterye, ende andere boeten, uyt saecke van inobedientie ofte insolentie ende andere crimineele saecken, sulcks als die van den Gerechte ordonneeren fullen, welverstaende dat de Burgermeesteren, Capiteynen ende Luytenanten, verklaringe fullen doen wat voor alfulcke inobedientie ofte insolventie verstaen sal werden.

Item, soo is 't ghekeurt ende geordonneert, dat hem niemandt wie hy zy en vervordere te schieten in de Doelen, voor ende al eer hy ghe-roepen heeft vest, ofte anders al eer hy aenleydt om te schieten, op te boete van ses stuyvers, ende soo wie den schieter perturbeert in sijn schieten, na dat hy geroepen sal hebben vest in 't aenleggen van sijn schieten, verbeurt 3. groot, tot behoef van de bekeurders.

Item, is voorts gheordonneert dat hem niemandt en sal vervorderen te komen binnen 't stuck daer men schutterlijk schiet, op te boeten van een st., tot profijt van den bekeurder.

Item, onder 't schieten en sal niemandt sweeren, vloecken ofte oneerlijke woorden spreken, op te boete van drie groot, ten profijte als vooren.

Item, alle de geenen die in boeten vervallen ende geslaghen zijn, sullen gehouden wesen die boeten te betalen aleer sy uytte Doelen gaen, daer van vermaent zijnde, tot profijt van de bekeurders, op te boete van ses stuyvers te verbeuren tegens den Provoost, boven de principale boeten.

Item, de Capiteynen sullen alle Jaren op S. Joris dagh ofte een dagh voor ofte na onbegrepen, gehouden zijn aen Burgermeesteren over te leveren twee gequalificeerde personen, om by Burghermesteren daer uyt een ghecontinueert

nucert ofte geëligeert te werden, die voor dat Jaer ʼt selve Provooftſchap ſal bedienen, op een pene van xl. gulden tot profijte van de Stadt ende arbitrale correctie.

Item, den Provooft ſal alle Jaren met advijs van de Capiteynen tot ſijn aſſiſtentie mogen kieſen, uytte gemeene Schutte-broeders, een Luytenant met ſes Adelborſten ſonder meer, die tot gebiedinghe ende vermaninghe van de Provooft ſtaen ſullen, ſonder wederſegghen, op te boete van twintigh gulden, by de onwillighe Luytenant ofte Adelborſt, ende voorts op arbitrale correctie.

Item, ſoo wanneer die Provooft ſijn Adelborſten van doen heeft, ende de wete haer-luyden gedaen zijnde by de Provooft ofte ſijne ge-committeerde, ende onwilligh bevonden werde (ſonder merckelijcke redenen ende oorſaecten) ſullen tʼelcken reyſe verbeuren thien ſtuyvers, tot profijt van de voorſz. Provooft ende goetwillige Adelborſten, ende wanneer de Provooft eenige executie ſal doen, ſal hy de boeten mogen verhoogen tot zyn eygen discretie.

Item, ſoo wanneer de Capiteyns den Provooft uytſonde om boeten, ofte yemandt te halen, ofte om andere ſaecten de Schutterye aengaende, dat ſal de Provooft met zyn Luytenant ende Adelborſten van ſtonden aen ſchuldigh weſen te doen, op te boeten van twee

Carolus guldens, tot profijte van de gemeene Schutterye, ende sal de Provooft niet mogen uytgaen om eenige boeten te executeeren, sonder consent van Burgermeesteren mette Capiteyns, des sullen Burgermeesteren den Provooft antwoorden ende expeditie doen binnen xxiv. uren, na dat sy partyen gehoort sullen hebben.

Item, den Provooft met sijn Adelborsten sal hebben alle de boeten, die hem uyt krachte van dese Ordonnantie sullen verschijnen sijn tijd geduerende.

Item, des Provooften, Luytenant, ses Adelborsten ende Vaendragers levrayen, vacarien en moeyten te samen Jaerlijcks twaelf gulden.

Item, soo wanneer de Provooft versocht wert om executie te doen van verleyde boeten ofte anders, ende pant gehaelt heeft, welck pant de helft beter sal zijn ofte meer als de boeten, sal 't voorschreven pant onder hem houden, den tijd van xiv. daghen, binnen welcken tijd partyen de voorsz. panden sullen mogen lossen, ofte sal daer na by den Provooft in 't openbaer verkocht werden, omme de voorsz. boeten daer van te innen mettet recht of salaris van den Provooft, 't welck soo veel bedragen sal als de principaele boeten, ende het verschot ofte surplus partyen te restitueeren.

Item

Item, of daer eenighe Schutte-broeders waere die den Provooft met fijn Adelborften wilde fortſelyk in fijn executie refiſteeren ende beletten, ende haer huys ofte huyſen fluyten, ſal in ſulcken ghevalle de Provooft tot fijn aſſiſtentie moghen nemen by adviſe van Burgermeeſteren ende Capiteinen, een, twee, drie ofte meer Rotten die 't hem gelieven, ſonder tegenſeggen, op te boete van yeder perſoon die onwilligh is, xxx. ſtuyvers, d'een helft tot profijt van den Provooft ende d'ander helft tot Provooft profijt ende goetwillige Rotgheſellen, ende ſullen de refiſtenten arbitralijcken gecorrigeert werden, tot diſcretie van Burgermeeſteren metten Gerechte.

Item, of 't gebeurde dat de Provooft, Luytenanten ende Adelborften in 't doen van hare Officie, overmidts refiſtentie ende andere ongeregeltheden ymant quetſte, al waert dat hy eenige lamme leden behielde of doot bleet, in ſulcken gevalle hebben Burgermeeſteren metten ghe-meene Vroedſchappe beloofte, ende belooven by deſen, den ſelven Provooft, Luytenant ende Aſſiſtenten te vryen ende de ſaecke van Stads wegen op haer te nemen ende daer vooren verantwoorden.

Item, ſoo ſullen de voorſz. Capiteyns met advys van Burgermeeſteren, mogen kieſen twee bequame vry geſellen, ſoo verre die te bekomen zijn, tot Vaendragers, die 't ſelve Officie ſullen bedie-

bedienen tot weder-seggen van Burgermeesteren ende Capiteyns, op arbitrale correctie.

Item, of 'er in toekomende tijde by de gemeene Schutterye bestemt worde om een Papegay te rechten, ende daer na te schieten, om een Koning te maecken, ofte oock omme gemeene vergaderinge van de Schutterye te houden met eten ende drincken, hoe 't selve soude mogen gebeuren, soo sal de gemeene Schutterye vry ende exempt wesen van excijs van alle haer Wijn ende Bier die sy-luyden ter oorfaecke van dien fullen inlegghen ende behoeven, ende soo wie Koning werdt sal van als genieten vry excijs gedurende sijn Koninghschap ende langher niet, ende sal daer-en-boven die Schutterye van nu voortaan ghenieten uyt de Stadts innekoomen soo wanneer sy die Papegay schieten, tien ponden Vlaems, ende soo wanneer sy rekenmael houden ses ponden Vlaems.

Item, soo wanneer de Capiteyns een Papegay begeeren te rechten, soo sullen sy een Burgermeester met twee Schepenen daer by nemen, ende alsoo de Papegay dan opgherecht werdt, sal mense laten staen op de verbeurte van xxv. Carolus guldens tot profijte van de gemeene Schutterye, ende de Burgermeesteren ende twee Schepenen sullen hebben voor haere moeyte elck een kanne Wijs.

Item, aenghesien datter veel van de Schuttebroeders

broeders zijn die op haer Koninghschap niet uytgeleyt en hebben, schromende daeromme na de Papegay te schieten, waer door te besorghen waer, datse een nacht over ofte langer soude mogen staen blijven als 't wel gebeurt is, tot groote schande ende confusie van onse Schutterye, ende om dat den Koningh te bedt sonder sijne groote kosten, sijn ende de eere van de Schutterye bewaren mach; soo is 't geordonneert dat men sal maecken een ghemeene Buydel soo groot ende kleyn als dat van de Schutte-broeders alsdan bestemt sal worden, tot profijt van den selven Koningh.

Item, een yeghelijck Schutte-broeder sal ghehouden wesen te komen ter selver plaetsen ende ure die hem beteyckent wordt, met sijn Boschkruyt ende Loot, ende drie schooten schieten na de Papegaye ofte potten na ouder gewoonte, op de boete van thien stuyvers te verbeuren teghens den Provoost.

Item, daer en sal niemant eenige Prijsen in de Doelen moghen oprechten sonder consent van Burgermeesteren ende Capiteyns, op de verbeurte van de selve Prijsen, d'eene helft tot profijte van de ghemeene Schutterye, ende d'ander helft tot profijte van den Provoost ende sijne Adelsborsten.

Item, soo wie in eeniger manieren de Doelen beschadigt, het zy aen Boomen, Doornen ofte anders

anders, op Tafelen, Kannen, Plateelen te snyden, die sal verbeuren tegens den Provooft vier stuyvers ofte meer na de saecke ghelegen is, tot discretie van de Capiteyns.

Item, soo en sal geen Schutte-broeder, noch ymant anders wie hy zy, eenig spel in dese Doelen moghen hanteeren, dan alleenlijck met den edelen Hantboge, Bussse ofte Roer schieten, op de boete van ses stuyvers te gaen als vooren.

Item, soo wat Koopmanschap in de Doelen ofte op 't Stadthuys gemaect wordt, het zy wie dat 't zy, Schutte-broeder ofte geen, sal een yghelijck 's anderen daeghs 's middaeghs voor de klokke twaelf uren slaet, met alfulcke wijnkoop af moghen gaen, als de segghs-luyden dat in 't seggen uytgesproken ende verklaert hebben, welverstaende dat niet meer op de wijnkoop verdroncken sal moghen werden dan vier gulden, voor ende aleer sy 's anderen daeghs af ofte aenghegaen sullen hebben, ende indien sy beyde 't segghen avoyceeren, soo sal de volle wijnkoop verdroncken werden.

Item, niemant van de Schutte-broeders sal een ander Schutte-broeder vleyenlijcken toe-spreken het zy met vloecken ofte sweeren, het welck Godt ende den menschen mishagheleyk is, ende dat te corrigeren ende te straffen na gelegentheyt van der sake, ende tot discretie van de Capiteyns.

Item, soo wie een ander een vuyft-slagh geeft ofte

ofte by den hayre treckt in arren ofte grammen moede, die sal verbeuren xx. stuyvers, d' een helft tegens den Provooft ende d'ander helft tot profijt van de Schutterye.

Soo wie een Messe treckt in arren moede op een ander, de selve sal verbeuren twaelf gulden thien stuyvers, te gaen als vooren.

Item, dat alle questien die onder de Schutters fullen vallen in alle vergaderinge, soo binnen de Doelen als anders in Maen-schutten, Ommegangen, Prijs-schietinge, mitsgaders Wachten ende diergelijcke exercitien, 't ware by injurien, vechtinghen ofte andere geschillen, ter neder geleydt fullen werden by den Koningh, Capiteynen ende Luytenanten van de Schutterye, daer de personen litigieux ofte contentieux onder sorteren, ofte indien 't eenighe van de Capiteynen ofte Luytenanten selver waere by de ghemeene Koningen, Capiteynen ende Luytenanten van beyde Schutteryen, ende dat binnen xiv. dagen nae de perpetratie ofte geschiedenisse van 't delict, op pene dat na de voorschreven tijdt het selve delict devolveeren sal aen den Officier, ende die emende ofte boeten daer sy als vooren in gecondemneert worden, fullen geappliceert werden tot behoef van de Provooft en Adelborsten van de delinquant ofte gecondemneerde, sonder dat hem dies ymandt vorder sal mogen beklagen; of de Officier eenighe boeten daer van sal mogen eyschen,

ſchen, behoudelyck dat het delict niet mede
brachte *Crimen laſe Majeſtatis*, of dootſlagh of
anders ſulcks ghequalificeert waer, dat 't een
't lyf verbeurt ſoude moghen zyn, in alle welke
gevallen de Officier teghens den delinquant ſijn
Officie bewaren ſal.

Item, ſoo wie een Kandelaer, Croes ofte Glas
ende diergelycke breeckt in arren moede, die ſal
dat ſelve weder laten maecken, ende ſal verbeu-
ren tegens den Provooft t'elcken reyſe drie ſtuy-
vers, ende dat werpt in onwaerde nae een ander
die ſal verbeuren drie gulden, te gaen als vooren.

Item, ſoo wie hem vuyl maeckt van overvloed-
delijck eeten of drincken, ſoo dat hy overgeeft
op 't Stadthuys ofte Doelen, ofte op de trappen
van dien, ende de ſelve daer op bevonden worde,
ofte hem dat overtuyght werde, die ſal verbeu-
ren tegens den Provooft twaelf ſtuyvers.

Item, de Doel-huiſen deſer Stede ſullen ſtaen
tot laſte van de Stadt, ende ſullen de ſelve met de
Doelen gerepareert ende onderhouden werden
buyten koſten van de Schutters, ſulcks tot exer-
citie en conſervatie van de Schutterye en de eere
van de Stadt vereyſſchen ende van noode zyn ſal,
tot goet duncken en advijs van Burgermeeſteren

Item, om alle vryheydt in de Doelen te hou-
den, ende ſonder ſchroomen daer in ende uyt te
mogen komen tot allen tyden, ſoo is 't gekeurt
als dat van nu voortaan geen vergaderingen van
Gilden, groot ofte kleyn, noch jonge luyden,
Dans-

Dans-speelen, Vasten-avondt.hoven van Bueren ofte diergelyke, ghehouden fullen worden op de doelen, interdiccerende ende verbiedende onsen doel-knecht 't selve niet toe te laten, in eeniger manieren, op privatie van sijn dienst.

Item, in ghevalle in dese Caerte ofte Ordonnantie eenige ambiguiteyt, duyfterheyt ofte andere groote swaerigheyt bovonden mochten werden, soo fullen Burgermeesteren ende Vroetschappen daer op interpretatie ofte verklaringhe moghen doen, behouden oock de selve Burgermeesteren ende Vroedtschappen, de ampliatie, restrinctie ende correctie over de selve Caerte ende d'artijckelen van dien, soo sy nae gelegentheydt des tijds noodigh ofte raedtsaem fullen vinden.

Formulier van den Eedt.

WY belooven ende sweeren Schutters deser stede Alckmaer, ende 't Landt van Hollandt ende West-Vrieslandt, ende die metten selven vereenight fullen blijven, mitsgaders dese stede gehouw ende ghetrouw te wesen, ende de selve mitsgaders de Rechten ende Privelegien van dien, nae alle ons vermoghen helpen voorstaen ende beschermen. Dat wy de Heeren Staten van den selven Lande, sijn Excellentie den Gouverneur van dese Provintie, mitsgaders de Heeren Burgermeesteren, Regterders ende Ca-

L 1

11. yan

piteynen deser Stede, onse wettighe Overheden gehoorfaem sullen wesen, en dat wy ons voorts soo op onse wachten als anderfints getrouwelijken sullen draghen ende quijten, naer luydt van den boven-geschreven eedt, ende achtervolgende de Caerte ende Ordonnantie hier van ghemaeckt, behoudelijck dat wy ongehouden sullen zijn uyt dese Stadt te trecken, ten zy daer een regeerende Burgermeester, ofte by ongelegentheyte van de selve een oudt Burgermeester voorgae. *Soo waerlyck helpe ons Godt Almachtigh.*

Op ten j. February, Anno 1650. is by de E. Heeren Burgermeesteren ende Vroedschappen goet gevonden de voorschreve boete op het mestrecken te verhoogen tot vijf-en-twintigh gulden. Aldus gedaen in kennisse van my Secretaris, ende was ondertekent *Schagen, 1650. Naer gedaene collatie is dese Ordonnantie jegens sijne principael gheschreven op twee groote bladeren van franchijn, geplackt op twee toe-slaende borden, hangende op de oude Schutters Doelen, binnen deser Stede, ende daer mede accordeerende bevonden, by my ondergeschreven Notaris Publ. binnen Alckmaer resideerende, op ten ix. January, Anno xvjc. ende ses-en-tseftig.*

S. SPONT, *Not. Pub.*

Eenige

*Eenige Oude Keuren en Ordonnantien
van Alckmaer.*

IN den eersten, die Schout of een Schepen of een Raedt magh nemen een vrede met twee poorteren, ontbrecken hem Schepenen, is 't van gasten of is 't van poorteren binnen der Vryheydt van Alckmaer, ende buyten van poorters die onderlinge twiften, ende voor een poorters deure als op ten drempel die men niet raccken noch naeken magh daer men vrede of begaerde te hebben, eenen vrede te leggen die alsoo stade ende vast sal blijven, ghelijckerwijs of hy die selve gegeven hadde ende genomen metter handt, ende die dusdanige vrede breeckt verbeurt lijf ende goet, ende dien weygerde te geven verbeurde x. pondt, alsoo als hy dede tegens den Heere, waer hy verdragen van de geen en die hem eyschede als voorsz. is, ende soo wie den anderen van vrede-braecke beklaghde hy en hebbe kennelijcke smert, als of tuygh van wetachtige poorters dat hy van den geen en gellagen of mishandelt is, ende is 't dat hy geen vrede te broken getuygen en magh soo verbeurt hy thien pondt, ende soo wie den anderen sloege of mishandelde of diergelijcke, of die eenige dede doen over cene soene die gemacckt ware in den Schepenen antwoorde, by vrunden ofte by den Gerichte als binnen Alckmaer geleghen is, of by

quijtscheldinge voor Gerechte, dese verbeurt tegens den gequetsten boven sijn quetsinghex. pont, tegens den Heer x. pont, tegen elken die in den Recht is, is hy Schout ofte Rade, een pondt, en dit sal staen tot Schepens proevinge.

Voort soo wie een Vredemaecker die geset is een vrede te maecken yet misdede, als hy hem pijnde vrede te maecken, verbeurt viervoude boeten, ende soude daer-en-boven by den Rechter beteren.

Voort soo wie poorters gasten met verraedt slaen, een poorter die weert, des hy 't weet, verbeurt x. pondt, ende soo wie den anderen stoot ofte slaet of aenvaert in toorne, mede met haestigheydt, die sal gelden den Heer een pondt, maer den geslagen ende den gestooten van elken slage ende stoote een pont, maer die gevangen is, oock hoe meenigh werve, niet meer dan een pont.

Voort soo wie een ander wonde met ander instrumenten dan met scharpe wapenen daer Schepens een wonde of ware, die sal den geenen die gewont is ende den Heer beteren by Schepenen.

Voort soo wie misdadigh wordt bevonden in een waerheyt, die Schout, Schepenen ende Raedt besitten van quade feyte, ende die geene of yemandt van sijnent wegghen quaedt dede, cenen man daer die waerheydt an besocht worde, die verbeurde x. pondt, of sijnen rechter handt, worde hy bedragen van twee poorters.

Voort

Voort soo en moet poorter noch gasts langhe messen dragen binnen der Vryheydt van Alckmaer, by iij. pondt.

Voort soo en magh geen poorter lange messen daer die lemmet langer is dan een half ellen, noch baselaers, op de selve boete voorschreven.

Voort totten brande en moet men anders geen wapenen dragen dan totten brande oirbaerlicke is te dragen, by x. pondt.

Voort geen swaert noch messe te trecken tot een gaeder loop by x. pondt.

Voort soo wanneer als men brandt roept, ende die dan daer vechtelijske maect verbeurt xx. pont, ende dat sal wesen tot Schepenen provincie boven den anderen boeten, ende vyf jaer die ban op sijn handt.

Voort soo wie ten brande niet en quame of die van de brande ginge voor dattet tijdt waer, verbeurt een pondt teghens den Heer, ende een pondt teghens der Stede werdt hy verwonnen met ij. poorters.

Voort in wiens huys men brandt verneemt van buyten, eer yemandt uytten huys brandt roept, verbeurt een pondt.

Voort elk huys sal hebben een lanteerne, maer die gegoedt is tot een hondert pondt sal daer toe hebben een schietvat, ende een lederen emmer, een brandt-haeck groot wesende xviii. voeten langh, die gegoedt is tot twee hondert sal daer

toe een lederen emmer, by vijf stellinge.

Item, die Stede sal houden op haer Stadthuys 15. leeren emmeren, en 't Gasthuys 10. 't Heyligh Geesthuys 10, en elck Bagijn-hof 10, en elck Priester die selfs huys houdt een leeren emmer, op de boeten voorschreven.

Voort soo wie eenigh spel speelt dat gelt doet boven vijf schellingen of tot soo veele, uytgenomen worp-tafelen-spel ende dat men heet te veyfen, of in sijn huys liet spelen, verbeurt xl. schellingen, en soo wie hier omme niet en liete te spelen verbeurt xl. schellingen, ende soo wie hier omme niet en liete ende kijf daeromme maeckte, over spel die verbeurt viervoudige boeten.

Voort en moet men gheen spel speelen met taerlinge om geldt, binnen der Vryheydt van Alekmaer, dan worp-tafelen, punten in twee borde en lange, uytgeseyt iij. dagen op de Vastenavondt by iij. pondt.

Voort soo wie overhilde ergens om speel-gelt verder dan des geenen kleeren strecken, dien hy dan houdt of strecken mogen, soo verbeurt hy of hy der Schepenen vonnisse wederseyde, werdt hy verdragen van twee poorteren.

Voort van speel-gelt en sal men geen recht of doen.

Voort soo wie sijn kleederen verdoppelde of te anders sijns verspeelt dat hy heeft, die sal die poorte ruymen een Jaer op sijn rechter handt.

Voort

Voort soo wie voor recht schelt of dreygelicke spreeckt sal in varen liggen als 't hem Schout of Schepenen gebieden, tot dier tijdt toe dat hy daer of by den Gerechte genoeg gedaen heeft, en hy's niet en dede of alsoo dickent als hy daer uytte ginge eer hy by den Gerechte genoegh gedaen hadde verbeurt v. pondt.

Voort soo wie den anderen loochent so't waer is verbeurt ij. schellingen.

Voort men en sal gheen Schepen peecken of teeren binnen vijftigh roeden na eenige huysen by x. schellingen.

Voort geen gast en moet sijn goet verkoopen eenen ander gast, als te slijten by der handt op ten Saterdagh by xlv. schellingen.

Voort gheen gasten sal dragen binnen Alckmaer eenige wapen dan in sijn herberge ende weder uyt sijn herberge, om t'huyswaert of weg te reysen, het sy panthier of hooft-wapen, pypen, arm-leders, wapen, handtschoen, noch geenrehande lijf-wapenen, elck by der boete van iij. pondt, die te betalen als hy daer of betuyght wordt van ij. poorters of meer.

Voort soo en moet men met gheen kaert-spel spelen noch seylen noch tray-becken binnen der Vryheydt voorschreven by iij. pondt.

Voort noch poorter noch gast en moeten komen binnen Alckmaer, met gegaerde mannen om eenige poorter te krencken, te schaden ofte

doeren by der boete van lx. pondt, ende elcke gäst die daer mede komt verbeurt iij. pondt ter Schepenen proevinge.

Voort gheen Vleesch-houder en moet sijn Vleesch langer houden ongesoute van Paesschen tot Pinxter dan ses maeltijden, ende van Pinxter tot S. Baven dagh toe vier maeltijden, ende van S. Baven dage tot Vasten-avont dan vj. maeltijden by vijf schellingen.

Voort niemant en sal eenigh Rint slaen om te verkoopen die schouders van den Vleesche, en hebben 't besien als men 't slaen sal, noch tusschen met housten en met Winter-schapen of Rammen-vleesche noch anders, tot alle tijdt Vleesch dat ongave geschouwet is of dat men ongave schouwen magh te verkoopen, dan op die strate by vijf schellingen,

Voort wie in de Kerck begraven wordt, die erfgenamen sullen eenen sarck-steen of een ander Steen op 't graf laten leggen of met estruck maeken, binnen een maendt na xxx. nachten by vier ponden, daer of sal hebben die Heer, die Kerck, die Stede ende Gerechte elck een pondt.

Voort geen gäst en moet koopen tegens eenen gäst groene huyden, beneden een deecken van xlv. schellingen, ende die huyden verbeurt.

Voort waer 't dat saecke dat een poorter met gästen gelt of anders tot eens gästen behoef, huyden kosten die groen waren, die verbeurde iij. pondt,

pondt, alfoo dickent als hy dat dede ende dat sal staen tot Schepenen proevinge.

Voort soo wie Visch verkoopen wil by der handt, die sal die Visch brenghen op die strate by ij. schellingen, ende niet op de Kruys-straet, noch samen koops voor maeltijdt te verkoopen by ij. schellingen.

Voort wie Suyvel ter marckt brengt is hy van binnen of buyten, die sal staen in de Molenstrate by ij. schellingen.

Voort soo wie Semel backt tot Roggen ofte tot Garsten-broode, die verbeurde een backe broodts ende een Jaer dat Ambacht.

Voort alle Waghene die ter marckt komen sullen staen op die Middelstrate, elck after den anderen, soo ruym dat men daer tusschen gaen magh by ij. schellingen.

Voort man en wyf en sullen elck anders niet meer maecken tot lijftochten dan Huys en Hofstede, ende dat uyt-gegaen als die levende wetachtige dat na des anders doot.

Voort dief noch meynedigh man poorter noch oneersaem poorter noch die dobbelt met valsche taerlingen, hoe rijcke dat hy zyn sal, mogen oirconschap dragen over eenen waerdighen poorter voor Recht, des in eenigh deser saecken in hem beroeven magh of met waerdige poorteren of met meer.

Voort als een poorter Schepen is, soo en sal sijn

broeder noch sijn soon Raedtsman wesen de wyle dat hy Schepen is.

Voort tot een vrouwen Kerck-gang, als ten eten sal niet meer wesen dan vijf die naeste buerwijken, ende tot uyttinge derthien nachten; ende Jarigh van doode als te etene, niet meer komen dan die rechte erfgenamen zyn, ende vijf die naeste bueren, ende na den eten te Kerck-gangh der-tigh nachten, Jarigh tyden yemandt anders te komen dan 't voorz. is by v. schellingen.

Voort soo wie Boel-goedt by nachte uytter Poorte voert die verbeurt j. pondt, ende hy sal verantwoorden voor die Schout die de gheene schuldigh is dies dat Boel-goet is.

Voort geen pandt te nemen van de poorteren wegen, ten zy soo groot dat men der gelt op leenen magh, ende van die pande niet te verantwoorden al quam 't voor Recht.

Voort geen gastschoude die hy voor sijn dagelickschen Rechter verpleget heeft, des die Rechter daer of doen wil recht als van verplegenre schoude te besitten by een pondt.

Voort die meente soo waer hy gelegen is die te beteren met malkanderen.

Voort soo wat erve 't Gherechte naer hem neemt ten poorten oorbaer, dat sal men gelden als den Rechter dunckt redelicke te wesen, sonder eenig wedersegghen, en soo wie 't wederseyde verbeurde x. pondt, alsoo dicke als hy 't dede.

Voort

Voort elck man sal sijn straten heel houden voor sijn erven, ende niet verheffen boven sijn buere strate, hy en hebbe oorlof van den Gherechte, noch daer op mis te maecken noch mis te leggen langer dan iij. dagen by ij. schellingen.

Voort elcke Saturdag soo sal elcke man sijn strate schoon maecken of schoon doen maecken, ende dat slijck daer of doen by iij. penningen.

Voort soo en magh niemant sijn mis op ter strate houden langer dan drie dagen, noch niemant sijn vulnisse op eens anders erve te brengen by ij. schellingen.

Voort die gooten ende after-straten tusschen des Koninghs wegh ende die Leet ruym te houden by vj. penningen.

Voort alle die Sluyse uytgaen soo fullen alle die Schepen die daer leggen in der haven aen de Werf gemeen wesen te beyde eynden by ij. schellingen.

Voort soo wie men vonde die fooden dolve of sloeghe in eens anders erve sonder oorlof, die verbeurde xv. schellingen, ende dat die gheene die 't landt sijne ware niet machtigh en waren te houden, soo magh hy hem verwinnen by sijnen eede, ende eens knape die hem volgt sal hebben van de boete v. schellingen.

Voort soo en sal niemant woonende wesen in der Stede boven een maendt, hy en worde dan rechte voort poorter by iij. pondt.

Voort

Voort niemandt moet bancken leggen in de Kerck buyten 't Gerechte by een pondt; gheen dooden te graven in de Kercken des den erfghenamen, en geven die Kerck 5. pondt, die men op Choor graven 20. pondt.

Voort soo wie eenige Beesten schutten in sijn schade binnen der Vryheydt, die sal hebben van elcke hooft een groot Vlaems, ende worden sy den Rechter geleverd ij. grooten.

Voort soo en magh niemandt bekommeren binnen der Vryheydt voorschreven van penninghlicke schulde, binnen achte dagen voor Palm, binnen achte dagen voor S. Ians dagh mid-Somer, binnen achte dagen voor S. Jacobs dagh, binnen achte dagen voor S. Lievens dagh.

Voort alle Verckenen na Alderheyiligen dagh tot uytgaende Oegst te houden van den Geest by ij. schellingen, ende vredelijck te wesen binnen der selver tijdt, ende van een Vercken dat binnen die tijt gesteken werdt geen recht of te doen.

Voort alle Wateringhe op te Geest te schouwen des Woenfdaghs na Alderheyiligen dagh by iij penningen.

Voort soo wie die waecke werdt geboden by den wachter, die sal selve waecken of uytfsenden eenen knecht die den Gerechte genoeght.

Voort soo wat poorter met tolbaer goet vaert voor by 's Heeren tollen, op ter Stede teycken, dien setten uytten Recht.

Voort

Voort soo wie vecht by nachte dat sal wesen op ter Schepenen proevinge.

Voort soo en sal niemandt Hoffteden hueren binnen Alckmaer hy en huertse ten naesten brande, soo datter huys daer of barne dat hy daer op gemaect heeft, of hy erf huere, by der boete van xx. pondt.

Voort soo en moct niemandt binnen der Vryheydt van Alckmaer eenigh huys of breecken, ten zy dat hy binnen 's laers een beter weder maeke by x. pondt.

Voort alle huyfinge die op erven staen daer die erve van huere zyn of ter hucre gaen, die Ertheer sal die Hofftede geven tot des Rechters seggen, in sulcke lare termyn als die Keureheere vooren of houdt, hy sal dat huys nemen dat op sijn erve staet in koope tot des Rechters seggen, ende die dat erve sijn is die sal hebben die keure van gheen en of van huys te nemen, ende huys ende erve niet te scheyden, ende wie hier teghens seyde of dede die verbeurt xvij. pondt, nochtans die keure voort te gaene ende wat dat Gerechte seydt dat sal wesen vry gelt.

Voort soo wie dat men met wetachtige luyden magh tuygen dat hy Steen van der Stede-vesten ende Mueren brake, dat sal hy die Stede beteren voor elcke Steen M. Steens, sonder verdragh.

Voort soo sal men alle huysen ende schueren
liem. 2

liemen die binnen der Stede staen, of der Stede soo na datter haer schade of mochte geschien, en dat te beschouwen des Iaers eens Maendaghs voor Pincxter op ij. schellingen, ende voort als recht is.

Voort soo en sal geen man ban of boete verbeuren in Poort-dingen of in Gaste-rechte, tot eeniger stede, sonder in de Vierschaere, het en ware ghewillekeurt ten ander Stede of daer die Schout of eenigh van de Schepenen sieck ware.

Voort soo wie vecht ofte gevochte heeft van Alckmaer, in die Vryheydt daer vrede aen ghemaeckt is of gebredet sal worden, die sullen inleggen 14. dagen soo sal 't Gerechte dat soenen na inhouden mijns Heeren Placcaet.

Voort soo en moet niemant stille noch verckens-schotte houden noch maecken, daer die vulnis daer van op die straete valt, elck by x. schellingen.

Voort soo en moet niemandt eenigh kindt heffen ter vonten, ende niet meer tot pil-gelt daer of gheven dan ij. schellingen, by v. schellingen ter boeten.

Voort soo wat poorter of poorters kindt hem soo dwafelicke en onoirbaerlicke regierde, of sijne sinnen soo onwijs ware, dattet kenlick waere ende openbaer dat sijn sinnen ende sijn regiment niet wijs ghenoech en waer hem selven of sijn goedt te regeeren, dien sal men setten uyt alre
macht

macht sijns goedts, alsoo dat hy geen goet en sal mogen versetten, verkoopen of vertieren in eenigher manieren, buyten sijne vooght of vooghden die hem by Rade van den Stede ende by goet duncken sijnre Maghen die hy raecken magh, ende daer by verkrijgen setten sullen ende ordonneeren, ende die vooght of vooghden sullen daer vervooghden sijn wijf ende sijn kinderen of hysc heeft, met sijnen goede regeeren, ende des reeckeninge te doene voor den Raede ende voor des vervooghdes Maghen, is 't saecke datse die Magen begeeren.

Voort als men binnen der vryheyt van Alckmaer kijft of kijven wilt, ende niet t'huys en ginge als 't eenen van den Gerechte gebiedt die luyden t'huys te gaene, die verbeurt iij. pondt, ende daer of en sal gaen geen ander bedragh dan van twee gesworen in der Gerechte die den luyden ghebidt t'huys te gaene.

Voort soo wie vecht by nachte die sal in leggen als 't hem gheboden wordt ter tijdt toe dat hy den Gerechte gebetert hadde boven den Heere boeten.

Voort soo wie vecht in Jaer-marckten, die verbeurt dubbelde boeten boven der Stede Rechten.

Voort soo wie Wolle verkoopt binnen Alckmaer op dagen, die magh rechte voort in panden als die dagen verlopen zijn, des die ver-
kooper

kooper tuygh heeft van Schepenen.

Voort sal niemandt vyer houden in dertest after nacht-luyt, tot dat men die wyde blaest by iij. pondt, ende een duyfent Steens tot ter Stede behoef, desghelijcks in den Oven: item elcken test sal hebben een haere ende een dore, elck by ij. schellingen.

Voort soo sullen alle heynslooten binnen der vryheydt van Alckmaer acht voeten wijt wesen, ende dat sal betalen die goene die 't Landt sijne is, ende is 't dat hy 't niet en heynt soo sal die huerman heynen ende slaen hem geldt, of van der huere op dat hy 't rekent, als 't recht en redelick is.

Voort soo wie gesworen is of gesworen heeft geweest in den Gerechte, die sal vrede maecken moghen twee laren langh, na dat hy in den Gerechte geweest heeft, in alle schijn als die in den Gerechte tegenwoordigh geswooren zijn.

Voort soo sullen alle Wijn-maten gepint wesen naer der Stede seecker mate, ende aen de pinte sal die Stede teycken geset wesen, ende niemandt en sal Wijn tappen ofte ontsaen ten zy vol ter pinnen toe, by der selver mate.

E Y N D E.

BLADWYSER

van Byfondere

S A A K E N.

A.

Accoort tuffchen Amfteldain en Alkmaar, enz. weegens de Beemster Dyk. 358 Weegens de Jurisdicte van de Ezmonder, en Berge meer. 439. Weegens de Navigatie, door de Zype. 453

Ada, Gravinne van Holland, in onmin met haar Oom, Willem. 35

Adelheyd, Graavinne van Holland, overwind de Vriefen. 34

Adelyke Huysen om Alkmaar. 204

Adgillus, Kooning van Vriefland, boud Alkmaar. 8

Akersflood, waar geleegen. 208

Alkmaar begin. 3 Heydensche Kerk. 5. Naamreden. 6. 9. 13. Aangevangen. 8. Eerfte Om-

trek. 15. Het Chriften geloof gepredikt. 16

Eerfte Kerk geboud. 16. Door de Westvriefen overrompeld. 17. Verbrand. 18. Haar Wä-

pen. 19. Hartog Godevard aldaar. 26. Door de Vriefen belegerd. 27. In brand gefteeken.

29. Geplunderd. 31. Kooning Willem aldaar.

36. Met het Kasteel Thoorenburg voorsien.

38. Graaf Jan hier ingehaald. 56. By ongeluk

M m

ver-

R E G I S T E R.

verbrand. 62. Met Jaarmarkten voorsien. 65.	
69 70. Mathias Kerk geboud. 71. Met voor-	
regten voorsien. 72. Door Harrog Philips in-	
genoomen. 79. En op sware boeten gesteld.	
80. Wierd vergund haar muuren en Poorten	
weeder te maaken. 84. 115. Beide de Kerken	
afgebrooken. 87. Word Tolvry. 90. Met	
Soldaten belegd. 91. Door de Geldersche acht	
daagen geplunderd. 112. Was Kooning Kri-	
stiaan , van Denemarken , aldaar. 119. Be-	
geeft sig onder den Prins van Orangien. 124.	
Word versterkt. 132. Beleegerd. 139. Tinne	
Nootmunt geslagen. 142. Krakkeel met de Stad	
Hoorn. 153. 161. 165. De Stad vergroot.	
170. Koophandel en goede gelegenheyd. 176.	
Geleerde Mannen. 183. Dorpen en Heerlyk-	
heeden. 204. Kloosters , en andre openbare	
gestichten. 222. Handvesten en voorregten. 227.	
Keuren en Ordonnantien.	531
Arnold van Egmond , doet de oude Vaart , op	
Egmond vernieuwen.	70
Arnoud , Graaf van Holland door de Vriesen	
verslagen.	24
Artillery Huys geboud.	158

B.

Bakkum , uytgeplunderd. 129. Onder wie be-	
hoort.	221
Baljuwschappen om Alkmaar.	211
Banjert waar geleegeen.	207
Bastard , sonder Kinderen stervende , wie hun goed	
erft.	279
Ber-	

R E G I S T E R.

Bergen, aan wie het behoord.	220.	Accoort met Alkmaar, wegens Krabbendam.	309
Bergermeer, deffelfs Jurisdic tie.			439
Beroemde Mannen.			183
Beroerte, wegens de Remonstranten en contra Remonstranten.			159
Bibliotheek weder opgerecht.			150
Blinken, (het Klooster) waar, en wanneer geboud.	73.	Afgebrooken.	118
Boekel, (het Huysle).			208
Boeten, fie swaare Boeten.			
Boon Poort, wanneer geboud.			155
Branden, alhier voorgevallen,	18.	29.	157

C.

C Astrikum uitgeplondert.	129.	Het Huis.	
	208.	Pancratius van Caltrikum.	186
Confirmatie van voorige Privelegien.	227.		294
	333.		480.
Crabbendam, accoort over de onkosten van den Dyk aldaar.			309

D.

D Irk, de tweede Graaf van Holland, staat de Vriesen.	18.	De sesde Graaf van Holland in onmin met syn Broeder.	28.	Dirk van Brederode, Capitain van het Leeger van de Graave van Holland.	45
Dodo van Egmond, doet een Vaart graaven van Egmont tot Alkmaar.	22.	Van Egmont staat de muytende Vriesen tegen.			33
	M m 2				Doc-

R E G I S T E R.

Doelen , de oude getimmerd.	111.	De nieuwe getimmerd.	117.	De oude vertimmerd	157
Domeinen aan Alkmaar verpacht.	395.				428
Doodslag , wat straf en quytſcheldinge.					268
Dorpen , verſcheyde verbrand.	143.	Syn gehouden te Ysbyten.	147	En wagten uit te ſetten.	
	151.	Synder veel om Alkmaar.			212
Drebbel (Cornelius) vermaard Konſtenaar.					188
Syn ſonderlinge Werken , en Overlyden.					195
Drechterlanders , welke die ſyn.					50

E.

E chtrop , waar geleegen.	209
Eenigenburg , door Graaf Florens geboud.	45
Door de Biſſchop van Uytregt verbrooken.	56
Waar geleegen.	206
Egelenburg , waar geleegen.	210
Egmond , Vaart tot Alkmaargemaakt.	22
Weeder vernieuwd.	70.
Aan brand geſteeken.	138
Het Kasteel.	205.
Baljuuwſchap.	212
Egmonder en Bergermeer haar Jurisdictie.	439
	502
Exue Gelden , Hantveſt , weegens het ſelve.	381
Eylanden , meenigvuldig in Alkmaar.	179

F.

F lorens de vette , Graave van Holland , tegenſ de Vrieſen te Veld.	28
De derde Graave van Holland , door de Vrieſen verraft.	
13. De vyfde Graave van Holland , word door	

R E G I S T E R.

door de Westvriefen geslagen. 42.	Slaat haaf
weeder. 44	En brengt geheel Westvriesland
onder syn gebied. 45.	Word vermoord. 47
Foreest, het geslagt van die Naam.	183
Fortificeeren, Handvest daar toe.	353

G.

G Aarenmarkt, waar, en wanneer aangelegt.	159
Geelter Poort, wanneer gemaakt.	155
Geldersche, verwoesten Alkmaar en omgeleegene Dorpen.	112
Geleerde Mannen.	183
Gerechts Perfoonen moeten drie Jaar Poorter geweest syn. 276. Ses Jaar Poorter syn geweest. 293. Op wat wyste kiezen. 301. De Vroedschap. 321. Namaagdschap in de Vroedschap. 329. Het vermeerderen der Vroedschap. 362. Kiesdagen der Wethouderen. 445. Het kiezen van den vierden Burgermeester en Thresorier.	493
Govert met de Bult, met een party gerooft goed, tot Alkmaar.	26
Graft, door de Spaansche Overvallen.	150

H.

H aarlem, door de Alkmaarders beleegerd.	75
Haarsteede geld, over Westvriesland, aan Klaas Kort verkogt.	327
Helena van Egmond overwind de Vriefen by	Hyle

R E G I S T E R.

- Hylo. 21
 Hoeks en Cabeljaufche Factie haar oorspronk. 66
 Alkmaar Hoeks. 74
 Hoogwoud. Kooning Willem, aldaar dood-
 geslagen. 39. Veldslag aldaar voorgevallen. 44
 Hoorn, in onmin met Alkmaar. 153. Weeder
 in onmin. 151
 Hoveus (Antonius) van Egmond Gebooren. 197
 Hylo. Veldslag aldaar voorgevallen. 24. De
 Vriesen lyden daar een groote Neederlaag. 42

I.

- J** Aarmarkt, die toegeftaan. 65. Voorregtbrief
 daar van. 267. Het verleggen der zelve.
 275. 278. 326. 483
 Jacoba, Gravinne van Holland, Erf-Gravinne
 verklaard. 73. In onmin met Philips van Bour-
 gondien. 73. Verliest een Veldslag teegens de
 felve. 76. Staat het Graaffchap af. 84
 Jan, de Eerste van die naam, Graaf van Holland,
 doet syn intrede in Alkmaar. 56
 Jan van Avennes word Graave van Holland. 57
 Maakt verding met de Westvriesen. 58. Ver-
 woest Vroonen. 62

K.

- K** Aas en Broodsvolk hun aanvang. 93. Ver-
 woesten de Kasteelen, Nieuburg en Mid-
 delburg. 95. Koomen voor, en in Alkmaar.
 96. Neemen Haarlem in. 97. Regte groote
 Muf-

R E G I S T E R.

Muytery aan. 99. 100. Trekken na Leyden.	
102. Doen om Leyden veel moetwil. 104	
Raaken verftrooit 107. En met fwaare boeten geftraft.	109
Kenmerlanders , oproerig. 41. In fware boete geftaagen.	79
Kenmerloop, fynde meede een opftand, teegens Philips van Bourgondien; haar aanvang. 77	
Gestuyt en fwaar geftraft.	79
Kenmerpoort, wanneer gemaakt.	165
Kervel (het Huys te) waar geleegeen.	207
Kloofsters, in, en om Alkmaar.	222. 223
Kok (het Huys te) waar geleegeen.	211
Koufter (het Huys te) waar geleegeen.	207
Kranebroek (het Huys te) waar gelegen is geweest.	206
Kroonenburg, waar geleegeen geweest.	211
Krocq (Kapitein) wreede handel. 192. Word daar overgeftraft.	131

L.

L Atynfe Schoole verplaatft.	156
Leede, waar geleegeen geweest.	211
Leermarken, voorregt daar toe.	483
Leicester, tot Alkmaar ingehaald.	155
Limme, uytgeplonderd.	129
LinneMarkt, waar geplaatft.	153

M.

St. M Aarten Baljuwſchap.	217
Magiftraat, ſie Gerechts Perſoonen.	
Markten.	156
Marktdagen, Handveſt daar weegen.	376
M m 4	Me-

R E G I S T E R.

Medenblik, het Kasteel verbeeterd. 46	De Stad geplundert. 56
Meeren, die droog gemaakt syn om Alkmaar.	10. 13
Mereftyn (het Huys te) waar geleegeen.	211
Metius (Adrianus en Jacob) hun geboorte tyd.	187
Meyt ('t Huys ter) waar geleegeen.	208
Middelburg (het Huys te) geboud. 46.	Bedorven. 83. Weder verwoest. 95. Waar geleegeen: 209
Minnebröeders Klooster geboud. 84.	De Kerk gemaakt. 90

N.

N Annius (Petrus) wanneer gebooren.	183
Nieburg of Ypelaan waar geboud.	209
Nieburg, (het Sloth te) wanneer geboud. 46	Verwoest. 77. 83. Weeder verwoest. 95. Waar geleegeen. 205. Baljuwschap. 213
Nieland (Nicolaas van) Eerste Bisschop van Haarlem.	196
Nielerder Poort, wanneer gebout.	127
Nierop verbrand.	34
Noordholland sie Westvriesland.	
Nootmunten van tin geslagen.	142

O.

O Ctroy, weegens het heffen van geld van de Akaren der Parochie Kerk. 449.	Om het Gasthuys te mogen transportteeren. 451
Officieren, beschuldigt en ontschuldigt.	144
Ordonnantie van de Schuttery.	422
	Orgel

R E G I S T E R.

Orgel gemaakt.	167
Oude Keuren en Kostumen.	531
Outdorp verbrand. 143. Klooster aldaar	87

P.

P Aarde Markt, Handvest daar weegens.	326
Pelthuys, wanneer geboud.	158
Petten, P: Grave van Hohenlo daar aangekoomen.	149
Philips, Hartog van Bourgondien, maatigt sig het Graaffschap van Holland aan. 73. Bedwingt de Kemmers. 79. Voorfiet Alkmaar met nieuwe voorregten.	84
Poorten, sie op Boom, Geester, Kenmer, Nienlander, Vrielle en Waterpoort.	
Poorteren, hun vertrekken en inkoomen van Vremde.	349. 369
Privilegien. 227. Weegens het pachten der Wage, 457. Weegens de Visschery. 464. Niet te na aan de Stad te Tinmeren. 469. Weegens seekere Schoole. 487. Weegens de inkomste van de Wage. 489. Weegens het aanneemen van Huysen, Landen, Erven, enz.	505
Procurator (Willem) tot Egmond gebooren.	195

Q.

Q uytſchelding van Misdadten, enz.	289
---	-----

R.

R Aaphorst, waar geleegen.	207
Rechtsvordering, Handvest daar weegens.	309
Renesse, waar geleegen.	290
	Re-

R E G I S T E R.

Request, aan Willem, Prins van Orangien. 473
 Rietwyk waar geleegeen. 208

S.

Satorius (Guillelmus) tot Egmond geboren. 198
 Schaderdam, Privilegie daar wegens. 307
 Schagen, geplunderd. 32. Waar geleegeen. 209
 Het Baljuwschap. 212
 (Gerrit Pieters van) wanneer geboren. 199
 Schellinkhout, Veldslag aldaar. 44
 Schermer, Spaansche Soldaten aldaar. 150
 Schoorl, Florens de Vette, met een groot Leeger
 aldaar. 28. Florens de derde met een Leeger
 aldaar. 32. Waar geleegeen. 211 (Adrianus)
 een goet Poeët. 196
 Schouten, veele in korten tyd tot Alkmaar. 111
 Schuttery haar Ordonnantie. 509
 Sonnoy, (Diderich) Gouverneur over Noordhol-
 land. 120. Neemt Alkmaar in. 125. Voorforge.
 138. 142. Stelt ordre op het Ysbyten. 147. Son-
 noyshof. 209
 Stadhuys volbout. 114
 Stapelregt, ten voordeele van Alkmaar gewesen.
 281
 Stem in de Lugt gehoord. 24
 Straten, welke, en naams oorspronk. 171
 Swaare boeten op de Keniners gelegd. 79
 Switbert, eerste Christen Geloofs verkondiger. 16

T.

THoorenburg, geboud. 38. Bestand aldaar
 gemaakt. 59. Te niet geraakt. 115. 206
 Tholle, sie vryheyd.

V.

REGISTER.

V.

V Aart, op Egmond gegraaven. 22.	Ver-
nieuwd. 70. Na Petten.	116
Velfen, geplunderd.	106
Veneedig, of Veneedsche Eyland in Alkmaar ge-	
maakt. 158. De Biersteekers alhier verordi-	
neerd.	160. 172
Vismarkt vermaakt.	166. 167
Vriesen, door Graaf Dirk t'ondergebragt. 18	
Verflaan Graaf Arnoud. 22. Door Graaf Dirk	
geslagen by Hylo. 24. Belegeren Alkmaar. 27	
Worden overwonnen. 28. Belegeren Alkmaar	
weeder, en worden opgeslagen. 33. Lyden	
een groote neederlaag.	43
Vroedschap, sie Gerechts Perfoonen.	
Vroon, Frontierplaats van Vriesland. 2. Gerui-	
neerd. 62. Waar geleegen.	204
Vrouwe Broeders, waar hun Klooster gestigt. 67	
Vryheyd van Tholle voor Alkmaar.	296
Uytgeest, voor een gedeelte verbrand.	129

W.

W Aag gemaakt. 155. Verpacht. 457. Be-	
langende der selyer inkomsten.	489
Waag te Hoorn geboud.	157
Wachten in de Dorpen gesteld.	151
Wapen der Stad.	19
Waterlanders Oproerig.	41
Waterpoort geboud.	157
Watervloeden.	44. 146
Weent (Jan) tot Egmond gebooren.	195
Weeshuys waar geplaatst.	153
Wec-	

R E G I S T E R.

- W**eeskinderen, raakende hongoederen. 497
- W**estvrieſland, waar geleegeu. 1. Oproerig. 41
 Met water overſtroomd. 45. Het Platte Land
 verſoekt gedeputeerde te moogen ſenden. 152
- W**estvrieſen, overrompelen Alkmaar. 17. Maa-
 ken over een komſt met de Graaf van Holland. 58
- W**illem, Rooms koning tot Alkmaar. 36.
 Doet daar een Kasteel maken. 38. Voorſiet de
 Stad met voorregten, word dood geſlagen. 39. 44
- W**illem Nagel, opperhoofd der oproerige Ken-
 mers. 76
- W**illem, Prins van Orangien, word meefter van
 Alkmaar. 123. Binnen Alkmaar. 133. Doet
 de Stad beſorgen. 139. Platte Land verſoekt
 hem ſeffie in de vergadering. 152
- W**inkel, Fonteyn aldaar ontsprongen. 23. Graaf
 Arnoud, aldaar verſlagen. 24. Het Dorp ver-
 brand. 34. Naams oorspronk. 217
- W**ydenefſe, Kasteel aldaar gemaakt. 43. Door
 den Biſſchop van Uytregt ingenoomen. 55

Y.

- Y** Pelaaſ, ſie Nieburg.
- Y**ſbyten, ordie op het ſelye in Noordhol-
 land. 147

Z.

- Z** Ontkeeten geboud. 117. Tet needer ge-
 ſchooten ſynde, weeder herboud. 146

27

